

PAUL GOMA

O S T I N A T O

r o m a n

(variantă - mult - abreviată, 2002)

*A*utura *A*utorului

2 0 0 2

Romanul **Ostinato** a fost început în toamna anului 1965, la București, terminat într-o primă versiune-“definitivă” în iulie 1966, la Vad, Făgăraș [în realitate, fusese început în domiciliu obligatoriu, în satul-nou Lătești-Fetești, prin 1962, sub titlul **Cealaltă Penelopă, celalată Ithacă**].

Fiind mereu respins de cenzură, a fost trimis în Occident.

În toamna anului 1971, la Târgul de Carte de la Frankfurt/M, au fost lansate simultan traducerile în germană (**Ostinato**, Suhrkamp Verlag) și în franceză (**La cellule des libérables**, Gallimard). Ar fi trebuit să fie însoțit și de traducerea în italiană (Marco Cugno), la Rizzolli, dacă Ceaușescu, prin Zoe Bușulenga, Balaci, Mihnea Gheorghiu nu ar fi cumpărat întregul tiraj.

În 1973 a apărut în traducere neerlandeză (**Ostinato**, Bruna, Utrecht).

În limba română a fost editat în 1992, inaugurînd colecția Ithaca a editurii Univers, București.

În 2002 autorul prezintă o variantă (pentru internet) mult scurtată (fără partiturile muzicale...).

P R I M A C A R T E

*Acum îmi zaci, cruciș în poală ;
de-acum nu te mai pot naște.
Rilke, **Pietà***

– Ș’ cât o mai fi ceasu-ăla, fraților?

Zumzetul celulei încetează retezat de parcă s-ar fi strigat șase. Nimeni nu mai vorbește, nimeni nu mai mișcă - deși Ilarie Langa nu a ridicat glasul, a întrebat, așa cum întreabă în fiecare dimineață, ușor ostenit și tremurînd de nerăbdare să audă un răspuns bineștiut.

Cei mai mulți dintre deținuți se află pe paturile de sus, de la cucurigu. Joacă table, șptic, chibițează, discută ori, cu privirea petrecută, își pregustă liberarea. Jos, pe ciment, în culoarul dintre cele două rânduri de paturi, Lemnaru: se plimbă zvâcnit, cinci pași, nu mai mult de cinci, totdeauna cinci, de la ușă. De fereastră nu-i pasă, pentru Lemnaru lumea demult nu mai are ferestre. Doar ușă, ca celula; cu clanță pe dinafară. După cei cinci și încă cinci pași, ajunge iar la ușa de care se lipește cu întreg trupul și ascultă, dintr-o bucată, ce se petrece dincolo, în coridor.

Glasul lui Langa i-a încremenit, i-a tăcut - ca de obicei. Învățați, liniștiți, așteaptă. Îl așteaptă pe Ghinea - vine? nu vine?

– Cât să fie : noo juma’!, zice Ghinea și nu e prea devreme, nu e prea târziu, exact atunci când întrebarea lui Langa este pe punctul de a se pierde, pieri - așa că Ghinea o readuce la răspunsul-întrebare cel-cea care, pentru urechile neinițiate ar vrea să întrebe și: Ce întrebare-i aia: cât e ceasul?

– În jur de - nu chiar fix pe fix !, îl corectează Lemnaru, dezlipindu-se de căptușeala de tablă a ușii dincolo de care, fără îndoială, se va fi aflînd un ceas auzit și citit numai de el.

– Să vezi că iar l-apucă bătutu-n ușă, o, Doamne-Doamne!, gâjâie cu șoapta lui sonoră Gabrea cocoșatul, cocroșetînd o cocruce sumară.

– Ș’ ce dacă-l?, face Ghinea fără convingere. L-apucă, l-apucă; bate: bate!, oar’ ce, bate dîn gamela ‘mitale? Dreptu lui ăl mai sfînt, să - ce-ai cu bătutu lui?

– Iooo?, se apără Gabrea, crucindu-și încâlcrucea. N-am nemica, fratele meu, că ce-am avu’ și ce-am pierdu’ - da chiar la

noo' juma? Despre partea mea, bață, fratele meu, pân' ce-o ieși cu pumnul dâncolo, pă sală - da chiar la noo' juma, nene?

– Io-te! Chiar la no' ju'! 'Gza, oar' ce : la oara aia fixă ai matale o-ntâlnire d-afacere? – Ghinea chicotește. Ai o-ntâlnire urgen' dă to' și de nu permite, de să zici? Și bătutu-n ușe te deranjează, de nu-ți permite, domnule? Păi spune, clar, că te deranjează dă la masă, dă să fim ș' noi 'formați!

– De să lôm măsuri degrabnice!, bubuie, de dedesubt glasul lui Iacob, iehovistul. De să nu-l mai dirânjeze pe domnu Gabria! Că-l dirânjiază, nò !

Gabrea se apleacă peste dunga patului, căutându-l cu privirea pe Iacob. Nu dă de el. Face un gest de lehamite și se lasă la loc, pe-o coastă.

– Și cât o mai fi ceasu-ăla, fraților?, se aude iar glasul lui Ilarie.

Mocanu sloboade un picior și caută cu el în patul dedesubt; găsește: capul moțăitor al lui Igna. Îl izbește, repetat:

– Tu n-auzi, Mărine? Sal' d-acolea ș' trej' la-nteres!

Marin Igna coboară din pat, dîndu-și drumul ca pe derdeluș. Cu ochii închiși pipăie cu picioarele după galenți. Nu-i găsește.

Zice:

– Io-te-acușa, dom' Ilare, io-te-acușa...- renunță la galenți, lipăie desculț pe cimentul spart, se oprește în dreptul lui Ilarie: Este că vrei să bați, este? Este - io-te-acușa... - se cațără pe paturile din dreapta ferestrei ca pe o scară, privește peste oblon: Stai, c-acușa, dom' Ilare, acușica-ț' comunic... 'Ț' comunic totu', absolut, acu-i comunicarea de vine, io-te-o, acușa-acușica...

– Acuș-acușica-i bușeala d-acolo-șa și darea-n primire, taman în prag de liberare!, îi strigă Mocanu. 'Șteptarea, Mărine, nu vezi că dormi pe tine, domnule?

– Lasă, bre, c-acușa, ce mă tot...?, protestează Igna moale, frecîndu-și gospodărește ochii.

– Nouă juma', ce mai atâta vorbă și discuție!, face Ghinea.

– S-o fi făcut zece de când te to-ot..., zice Mocanu. Păi, bă Mar'nică, măcar atâta să fi-nvățat la școala aia de tractoriști și-n atâția ani de pârnaie : dacă nu dășchizi oichii, nu vezi, domnule! Clar!

– Lasă, bre, ce mă tot fuț' la icră...- în sfârșit, Igna a deschis ochii, acum numără ceva, arată cu degetul: Două... Treișisîșisî... Trei și... Și trei...

– Care trei, ești diliu la cap?, se supără Mocanu.

– Lasă, bre, că mă-ncurci la numărătură...

– Ce s-o lungim, e nouă juma', hai zece fără-un sfert!, revine Ghinea. Acu numa ce : Zdrang, ușa. Și-ăla: Plimbaaaa' șicili!!

– Șșșt !, îl oprește Gabrea, arătînd ușa.

Ghinea se sperie, dar constatînd că ușa nu se deschide, că nu se aude nici un zgomot îndărătul ei, prinde curaj :

– Ș' ce dacă ? Păi ce-am zis, nu-așa se-'sprimă el ? Nu se-'sprimă de 'ice: Plimbaaa' șicili, că i-i lene de să se-'sprime ca lumea: Plimbarea și serviciile, de să-nțelegem și noi, ăștia simplii...

– Zece fără douășpatru fix!, anunță Marin, coboară victorios, îi spune în șoaptă lui Langa: Fără douășpa', poa' să bați! - după care urcă la loc, în pat.

– Fără 'șpatru - hai s-admitem. Ș' câte secunde, egzac-te? – Ghinea izbucnește în rîs înainte de a sfârși întrebarea.

Marin se înalță într-un cot. Zice cu durere:

– Hai, bre nea Ghineo, ce faci mișto de mine? Ce tot te legi de mi', io mă leg de mata, m-am legat io v'odat' de mata cu... cu... cu...

– Cu cucu, Mărine ! – Ghinea e foarte vesel. Cu ce, nene ?

– Cu ce! Cu - las-că știu io! Ș' mata. Păi ce, că doar și io... Că ce-ai zice dacă și io, de mata, că toa-a-tă ziulica frecangești la frecangica aia dă cip'lică! - și Igna se năpustește în rîs nebun, cu sughițuri.

– Ce-are cipilica cu...? – Ghinea e descumpănit, întoarce pe toate părțile căciulica pe care o croșetează zilnic (și zilnic și-o descroșetează).

– Are! Că ce-are sula cu prefectura!, hohotește Iacob din bârlogul de la parter. Hă-hă!

– Hă-hă!, îl imită Igna, îndoit peste marginea patului. I-auzi-l și p-ăsta, 'ce că : hă-hă... Vai dă capu la curu tău!

– Ba vai de capu mume-ti!, se rățoiește Iacob.

– Ba de curu mă-ti!, i-o întoarce Igna.

– Măăă!, răcnește Iacob și răsare dintre paturi cu ochii ieșiți din cap de mânie.

– Hei!, strigă Mocanu, bățînd din palme. Mucles în celulie! Ș' tu, Mar'nică! Dă-o-n pisici, ca să mă exprim...

– Ce, ștumarnică?, i-o întoarce Igna. Mata n-ai urechi de s-auzi cu ele, nea Georgică?

– Ce s-aud, domnule: că vă-njurați ca porcii?

– 'Ce că: Ș' câte secunde?! Ș' paișpe, e bine? Ș' paișpe secunde, că mi se-mpaișpe mie de miștocăreala de mă iei la perpulis, nea Ghineo, de faci pă deșteptu, cu secundili. Și paișpe, na - e bine?

– Bine de tot, Marinică și mersi frumos d' informație!, râde Ghinea. Ce baftă pe noi cu ceasu-ăla, egzac'! Egza' dă cărămizi!

– Egzag' dă ce-am și io... Cărămizi, nu zic, da zice el ora?

Zice! Că ce-ar fi de să fac și io mișto de mata, nea Ghineo, cu ceasu-ăl cu cuc dă cântă stegleții-n capu lu mata? Ai?

Câțiva chicotesc. Igna prinde curaj, se ridică în șezut :

– Cu cuc oar’ cu stegleț’! Cu țuța de la Mărcuța!, adaugă, radiind.

– Cine vorbește ! Cu ce-o fi, chestia-i că nu depinde ca-al tău, de soare - asta ziceam!

– Ziceai, da tre’ să depinză și el de ceva - ce, al lui nea Ilie nu depinde de...? Și el, ca omu, de...?

– Ca omu, de?, îl îndeamnă Ghinea. De ce depinde-al lui nea Ilie?

– De asta... Chestii, zi-i pe nume... Hârdaie!

Râsete. După un timp râde și Igna. Gabrea:

– Orișicâtuși, Marine, tot tu rămâi responsabil cu timpul pe celulă. Tu ești ora noastră exactă.

– Ce este, este!, acceptă Ghinea. Că, de n-ar fi Mărin cu ceasu lui, de să ne spuie că câte minute și că câte secunde, egzaglafix, la milimetru, păi ce drac’ ne-am face noi?

– ‘M ‘târziă la servicii! Hă-hă-hă! ‘Zâia de to’! Șî cherde condica! Și tăia prima, hă-hă-hă!

– Hă-hă, tăia capu tău, ăla prostu!, aruncă Marin.

– Păi, nu! intervine Mocanu. Păi așa te-adresezi tu la un om în etate? Păi nu se face, domnule!

– Da el se face, domnule?, se apără Igna. Ș’ ce dacă-i în eta’ - să-ș’ vază de-’tatea lui! Este? Ș’ de iehovie - este?

– Mă muciosule!, țășnește Iacob din vizuina lui afară, între paturi, la vedere. Di ce te lej’ tu de credința mè, mă, ha? Ian’ spune!

– Lassă, bre, ce să-ț’ ha-tot spun... – Igna bate în retragere. Lassă, bre ha-nea Iacobe...

– Ce, lasă, mă muciosule?! - Iacob îl smucește pe Marin de un crac al pantalonilor. Ce, lasă, breneaiacobe? Io nu-s bre cu tine, așe să știi tu cu tot neamu tău! Io nu-s bre cu niminea!

Marin izbutește să-și zmulgă stofa nădragilor din ghearele iacobești și, după ce se retrage acolo unde nu mai poate fi ajuns:

– Și-n aldă ori dé né ori de né dei, breneaiacobelimiaisula, zice Igna și-și rotește privirea prin celulă, să afle efectul. Păi ia mai sictirescu d-acilea și plimba-mi-ai ursula - hă-hă-hă !

– Ce hă-hă, mă muciosule!?

– Și-n altă oridine dă ideii, brenia’ și mai mânca-mi-ai pula, na!

– Ce, mă? Mâncă-ț-o sânгур, mă obrrraznice!

– Că n-ajung, iote...

– Marine!, strigă Mocanu, indiferent.

– Auz', bre nea Iacobe, zice Igna. Mi-o belești, nene? Zi, domn'e, să știu, ca omu, de nu, să caut în alte părți, la concurență...

– Còtă-ț'! La ce-i vrè!

– Că de ce, că dacă găsesc acilea, la dispoziție, de să-mi și mie-un pic, că și io-s omu lu Dumnezeu, am și io dreptu să...

– De să, ce, Marine?, îl îndeamnă Ghinea.

– De să ! Știu io! Că ce,-i și dreptu meu de om, pe lumea asta...

– Dreptu tău nu se discută - da car', Marine? Dreptu de să faci ce?

– Ce, să ce... 'M uita', nu mai știu...

– Mar'nică!, zbiară Mocanu abia acum și, crezînd că Igna se află în același loc, se apleacă, lovește - în gol.

Nereușita îl înfurie: părăsește șpticul, coboară în patul lui Igna, îi cârpește câteva scatoalce peste scăfârlia noduroasă. Marin nu se supără, nu se apără; chicotește ca gâdilă, dar nu-și descopere întrepicioarele apărat(e) cu mâinile amândouă. Mocanu scuipă repetat, urcă la șptic :

– Ș' cu asta, basta, domnule! Mucles în celulă! Fii atent, Mar'nică, ăla de faci pe tâmpitu: cu mine-o-ncurci, așa să știi, domnule! O-ncurci rău de tot! Greu de tot 'ncurci de te mai legi de oameni și află de la mine c-o să fie penultima oară - eee, 'tu-i ceara mă-si dă viață! Ș' matale, nea cutale, Iacobe: că ce-ar fi de să-ți vezi de-autobiografie și de scurta-pușcărie de-o mai ai în față, ai? Ce, ori vreți să ne vină dom' sergent după sală, de să-mpartă el, dreptatea dânsului, acia,-n celulă la noi, domnule? Păi ia fiți băieți de comitet, că schimb foaia și ce pizdamăsiazișimăine, frățioare!?

Liniște. Iacob s-a retras în bârlog, bodogănind, bombănind, bondărind.

Ilarie Langa: în picioare, între paturi. Cu ochii la ușă. Lemnaru simte cu spinarea că e privit, că împiedecă privirea, așa că se dă numaidecât la o parte - iar pentru că tot nu mai are nimic de făcut, intră la tinetă, după rogojină.

Oamenii așteaptă. Obișnuiți cu așteptarea asta - resemnați și compătitori și curioși încă.

Ilarie Langa face un pas în intervalul de plimbare, însă rămâne ancorat de pat cu mâna stângă

și ce dacă și ce dacă am

întârziat

ba nu

să și nici prea devreme nu-i atât doar că n-am învățat

trebuie să înveți clipa ca tabla-nmulțirii
n-am și n-am nevo
știamdetotdeauna
n-am mă' m-am născut știind că nu oricând se
bate
știam cum să nu știu dar am învățat tabla-nmul
țirii cu ure'
cu urechi' cu urechile celui cu urechi se-astupă exact când exact
atunci când se-astu' exact astupă când bat eu când ele când bat eu
bat eubateu bateuba când ele se
Bat Bat BAT ba' BatînUșiÎnchi' și ușaNchisă
în uși închise cine ba'?
BA BAT BAT astamafăcutdecândmăștiu
am Bătutîn
BAT
cine-mi cinemin terzicesă Ba'
BAT
BAT
BatBa
și parcă mie și parcămiefric' că parcă aș avea ală-
turi un câi' o câin' de BAT-BAT-BAT și mi-e frică să nu mi-o
așa că îl rog frumos pe îlgrogfru mos de Tot pe CâineleLupului:
– Lasă-mi-o nu mi-o lua sub pumn sub strigăt e nevoie de
ceva ce-o să fac cu golu-n loc?
Nu se grăbise, nu întârziase. Pornise, lăsînd totul pe seama
semei, se lăsase lăsării pornit pe pronitură, primul pas fusese doar
așa, sprijin-detentă-prag, abia cu al doilea urma să
urma să urmeze
să vrea să încerce să
iată am început și iată și pasul al treilea
cel de acoperit ce mai rămăsese cel mai scurt dintre scurți satură
întreaga celulime a lung'
întreaga lungime a celu'
dar nu pot să
uite ce-mi face mâna
mâna lui Lemnaru oaseleluidepăianjen
urechileluiîmpuțite tuidumnezeului
– Pst, șase !
– Ce-i, nea Ilie, aduce pe careva la noi, la liberare ?
– Pst, să 'idem..., și Lemnaru se lipește de ușă, repus în
drepturi.
– Pst, bă mucle na celulovniță, de să vază nea Ilî'!
vazăvază-
vază pepizdamăsi vază vazătornic nenorocit și profitor vază

eu ce mă

eu ce mă fac eu atunci când mă-nterupe

cad

mă cad pe

mine-n mi' n-o să mă rostogolesc chiar până-n adâncădere și
nudeto' încep doar să începămereucurg înjos înșurubat avionat
pe-o ari' pe-o aripă avioaneledehârtie de la ferea' fereastra
liceului rupte avioa'

cândosă când o să isprăvescdeînceput atunci
întâi și-ntâi tâmpla de tâmpla de restată crestată de creasta crrr
cimenstului ciment și pielea despielicrată cu zrimțr și srângrele
crurgrînd inversr pe dinăuntru îmi uuumflă nărfilr umpflă pif-
cioarele

umflă picioarele și pfac

BFUM-Bum

cele două picioare

două dintre picioarele sunt țevile puștiei ca ia nu ia foc păsăricai
cu no' și după Bum vine iing coarda plesnitadunată cârcel vine
vine

de pe celălalt mal

– Apă ! Apă ! Dați-i apă că iar l-a

apăapă iarla și după apăiar

la urmează patul cumse

cade al lui cumsecade ignamarin

băăă

mar'nică bă frățioare ai juma din porția de mălaidereiri deovezi-
lanoitu ne-o neoapu' și-un sfert din ceofilaprânz fiindcă
mi-ai potrivit patul.

Așa cum numai tu știi, Marine, frate al meu.

– Pe cine 'iceai c-aduce, nea Ilie ?

– Pst, să văz

să văză mnealui și s-așterne pe văzute când ți-e
lumea mai dragă și ușa aproape și cornulin și se bagă ca un porc
de mâine cu coisprezece sporzi și cu tot cu urechile lui de păian'
de liliac n-așteaptă la rând ca oamenii păipoate că am și eu ceva
de-auzit păipoate vreau și eu s-aud ori să mă prefac a a a treaba-
mea

din cauză de 'neata băineailie care totdeauna și mereu
într-una to-ot de douășcinci de primăveri ascultă

to-ot vezi

aude pe-auzirea mă-si nu s-ar dezlipi de ușa aia nici
pe-o gamelă plină-ochi cu jumări cristosumamiului da ce,-i ușa lui
celula lui înclisoarea lui de s-a-nstălpânit peste toarte de
douășcinci de ani de să mereu tot auză 'mnealui că de n-aude

crapă, doar n-o să-i asta flice furechile flâfâlitoare dacă mă lasă și pe mine nițel lausă să batînușă să uș și eu ca omul un sfert de zece minute pe ceas cinci că-ntr-unminut termin de bătut ți-ai găsit să te lase, de parcă ar fi primit-o cu inventar de cum simte că ai puțină treabă hop c-aude el ceva mai cu moț că el totdeauna are ceva de-auzit de parcă noi ceilalți am fi surzi și livrizi

să vază-i drept că-i în stare să spună ce mâncare-aduc cărătorii în hârdaie numai după cum le pună sașii be gimendul golidorului

– Hai cu apa aia!

haicuhaigu dar cum rămâne cu

– Șezi acilea, dom' Ilarie

acilea dar unde că nu mi-ați tat

pancă nici bat ji nuinimiganuinimica merge și făr-de c-ați v-am săru sātu ratdemine și de-ale nele nu narinică las-așa las' azi nu-i cu aspsă aspă apă

– Ține-i mâna-n sus, ce dracu - ai uitat ?

– Stânga, nu dreapta ! Mâna dinspre inimă, stânga, nu...

– Ej' doftor, Gabreo ? Când oi termena facultatea-aia dă-mi și mie-on telefon de să mă ții la corent cu, pân-atuuuunci...

Așa, Marinică, așa e bine

Bine cum să nu fie și mă lipesc recunoscător de pat mă agăț cu aripa omoplatului de muchia fierului marinică urcat pe un pat de la parter îmi stăpânește cu amândouă mâinile mâna una dintre ochii închiși capul răsturnat mult pe spate înghit cogâlț-cogâlț sângele răsturnat în gură vărsat cu noduri fierbinți și sare adineauri m-a umplut pe neașteptatea așteptată ca în fiecare zi de la Dumnezeu lăsată de Dumnezeu din ceruri în aste ultile opt luni

optluni

ob'lun' mușchii se destrună se dezmușchează de jus în sos mă curăț de ei ca de jegul răjguit sub duș ooooo am ooostenit de mereu mușchiordați tremurân'rân-rîn mereu gata de salt mortal ooo m-am săturat am osteniit cu sânge-n mi-e caldcu sângele aș plânge-un picule și mi-i lene mi-i dulcene ca-n boale nu nu-i nimica nuinimi ca dacă nu aziatunci mâi' ne MÂI' și vorba lui Ghinea ZDRANG! ușa Caaareș' Langa-ilArie? și-mneata IO! și el Ejbărbierii'? și-mneata zici BĂR'! ș-atuncea el ce zice zice FĂ-ȚI BĂGAJU! și gaaata dom' Ilarie

și gaaaaaa'

așa că unpas

înapoi și încă unul lateral pe margine de unde totul e limpede și mai ales

Lemnaru părăsește ușa printr-un salt și-ncremenește cu fața spre celulă cu mâinile-ndepărtate de coaste și-ndoite în unghi drept, cu palmele-n sus. Candelabru cu trei.

– Zi, nea Ilie, pe cine-aduce? Oar’ nu la noi? - glasul indi-ferent al lui Ghinea.

– O fi Zorileanu, presupune Mocanu. Are termen pe doispe.

– Ț!, neagă Lemnaru. Nu-i Zorileanu. ‘I Guliman-Politicu.

Ignă dă se se repeadă la ușă, să asculte și el coridorul, însă Lemnaru îl oprește cu un deget la buze. Se aud apropiindu-se două perechi de pași. Ai gardianului : măsurăți, bocănit, sunînd din potcoave atât de exact, de parcă acele cizme și acel coridor nu aveau să se sfârșească vreodată: ai lui Guliman: șovăitori, o anume ezitare caldă și sigură de sine, parcă glumeață, parcă icnind de un răs cu greu stăpânit.

Glasul lui Guliman răzbate dintr-o dată limpede - și se simte, vede, vorba lui Lemnaru, că țiganul se adresează, nu gardianului, ci urechilor dindărătul ușilor:

– Ce ‘iceai că să-i tranzmi’ conții matală personale, don’ generalazimânemareșal? - apoi în șoaptă sonoră: De-l jignești pe băiatu c-o țigare dă tutunu’ de-ăla bunu’, -i tranzmi’ să-ți vie urgent cu paché - este că n-ai mai beneficiat? Dămult? Dacă dai doo cuie dă coșciug, pui vorbă bună un’e tre’, de să-ți acorde d-un vorbitornic - este că ți-ar cădea gând la gân’ cu bucu’ ș’ la ’șternut...? - ajuns aici, Guliman explodează într-un chiot de răs tabagic, curmat oportun cu palma binecrescută la gură: Par-don! Scozațbonsoar!

– Vezi să nu-ț pardonesc io una... Gura și mișșș’!

– Mij’, donlocotinen’, păi ia să nu miș’ - da cum făcem, soro, cu trampa?

– Io nu-s soră cu tine, hoțule!

– ...să nu zici că ți-i târșă de-o favorizanie, că nu te mai considèr! Pardondonor - ș-on epure chior...

– Gura, c-acu te-ntorc la egzecuțe!

– La-gzecuțe? Uliu, maică, păi ia dă-ți doo peste gura-aia, dom’ plotoner, păi ce vorbă-i că mă-ntorci la suspin, întoarce-l-ai pe cin’ te faci de nu știi - este, dom’? Pe mine,-napoi, la egzecuțe, care-ți făcui câtamai reclama luminoasă-n rându maselor largi dă deținuți dăla ora’ și sa’? Păi află că regret ș’ nema cuvinte...

– Bă, acesta, Gulimane, tu te-ai umplut de radicale pe unde-ai umblat, ce-ar fi să te duc la-nfermelie, de s’ te cauți nițal?

– Mersi, nu-i cazu, că nu-i boalipsitoare, nu se ia, dă matală,-n special, că mi te-a blindată cu tot felu d-imunități...

Chicote și un zumzet ca de stup mișcat arată că întreg

celularul a auzit. Râde și sergentul. Trebuie să fie Marcu, licențiatul-în-liceu, 'telectualul Jilavei, cu oricare altul Guliman ar fi fost dus, nu doar înapoi, pe secția de execuție a pedepsei, ci la izolare. Pașii se opresc, cheia caută broasca.

– Ai, dom' căpitan, facem contratu' dă muncă că care pă căcare? (dacă nu mă înșală urechile, Guliman i-a ars gardianului un ghiont complice). Nu-ți pretind nimica, e-n virtutea conformului de-ajutorb frățescovietic, fiu al dracu' dă-ț' percepuiesc ceva, da-așa, ca-ntre co-, domnule sergentule, de ne zice, că vorba aia, tot o co-pârnaie făcēm, tot la co-umbreliștea-aia ne-o co...

– Vezi să nu-ți coesc io una - fii atent la ce-ți iasă pe gură!

– Păi, ce-mi iasă? Adevăru ș' numaadevăru, s' trăiț', doamnelor și domnișoarelor - păi nu? Păi cum nu, deosebirea de ne diferențiază vine numa dinspre uniformă : mata cu epoleți, io cu pijama-n dungulizde - păi nu? Chiia și broasca! Și încă una esențială de tot, cum zicea un mare profesor și tot felu de chestii dupe la Sorbona - zice ăsta: Păi io-s liber, dom' sergentule, căci alții mă ține la popreală, da nu-i cazu cu matale, de vii acilea de bunăvoia mata... Și nesilit de niminea după lumea asta mare...

– Și ia mai taj', dra', din gura-aia! - sergentul însă ar tot asculta. Vorbești prea mult și gura bate curu!

– Guru-o bate pă cură - mamă ce-o caftează ăla p-aia pă la fesili buclor!

Ușa se deschide, în sfârșit. Însă gardianul (nu, nu e Marcu, ci unul de la munci) își face de lucru pe la zăvor, așa că Guliman rămâne tot pe coridor, de acolo se ițește când peste, când pe sub brațul sergentului.

– Păi ce-mi faci, dom'? - de astă dată Guliman scheaună. Păi nici su' lacăt nu-mi permiți? Să știi c-a doua oară nu te mai solicit să m-acompaniezi, m-adresez la 't-o-n concur' dă rență aia dă se scapență...

Gardianul, râzînd, îl lasă. Apoi, din prag:

– Băi acesta, Guliman! Te-ai jmecherit pe-acolo, pe la politici!

– M-am, să trăiț', că n-am bău'!

– Că n-ai băut... Eș' dat în mă-ta!, face gardianul cu admirație sinceră și scuiță în coridor.

Guliman, pășind de-a-ndăratelea și cam pe loc, cu gâtul scurtat-îngroșat:

– Mersi dă complemen' ș' idem gramnic - astea le-a spus cu glas scăzut și turuit, acum scoate boneta și strigă spre deținuți: Ura ș' la gară, fraților !

După ce Guliman a dat mâna cu aproape jumătate din celulă,

gardianul, din prag :

– Fii atent, Gulimane că, după ce iei o gură de aer de-afar’, tot acia, la noi, te-ntorci.

Guliman, aflat în celălalt capăt al celulei, sub fereastră, își trânteste balotul pe ciment, apoi, ridicându-și smucit cracii pantalonilor:

– Mă-ntorc, ai ? Asta-mi doreș’ tu mie, dulce Românie, țara mea dă uăgne, țara mea dă uăfuri - să mă-ntorc, zici ? Ce-ai mai da dăn coada-aia de ți s-ar ‘plini rugaunuidac...

– Ce, mă? Ce-ai ziiis? - gardianului i s-a încrețit cumplit fruntea (cumplit de groasă). Fii atent, băăă...- suprinzător, se destinde, acum zâmbește. Fii tu atent... Că-ți țin celula rezervată - hă-hă-hă!

Lui Guliman nu-i place... Dar deloc nu-i place gluma sergentă. L-a cuprins spaima, încearcă să braveze, râde strident:

– Hi-hi-hi ! Și ia mai râdeți, măi, aho-aho, copii și frați, ca ce chestie la mine vă uitați, păi uitați-vă la ăsta, de ‘ice că mi-o ține rezer’, păi ține-mi-o, dom’, la anu ș’ la mulțani, -vată, ‘t-on cur dă -lată! Păi îți fac cado’ compartamentu, domnule sergentule, ți-l cedez în ‘losință-vejnică, că ce-am avut și ce-am pierdut, dăcît lanțur’li dă le găsi cumnatu - ca la broșură. Că-mi ții celula rezervată - pă asta-i ‘orbă d’ om, domle? - lui Guliman i-au dat lacrimile, îi pâlpaie glasul.

– Hai, bă, c-am glumi’, ce dracu’, face gardianu. După câte mi-ai zis tu pă sală... ‘Pare rău...

Amărît că nu fusese înțeles, gardianul închide ușa. O încuie. Ușa.

Ușa. Se lipește, verde, de canat și de cealaltă parte a lui Guliman, decupat. Așa, întâi zăvorul în lăcașul lui. Apoi cheia. O dată, încă o dată. Cizmele bocănesc, se îndepărtează, bocănicind. Guliman a mai câștigat o dimensiune: grosimea. Printre ea și ultimele cuvinte al gardianului, rămase rătăcitoare prin cameră ca niște smocuri de tufișuri de floace de fum vâtos, pornesc și eu; încerc și eu să mă strecur:

– Domnooooo sergent, sânt de opt luni în camera de liberare, censeamnăasta, vreasăiaes lagrefă, laprocuror, să știu dacă mi se dă condiționaldemuncăorinu

mă aflu alături de cuvintele răspicate fără grabă fără grabă aglutinate le văd cu coada ochiului fără să le privesc nu arată a cuvinte și le știu și nu pot ieși din așa nu sunt chiar ele ci imaginea lor răsfrântă în oglinda paralelă cu drumul mă înfig în ele cu lopata să le împrăști să le trimit pe calea cea bună dar lopata e furcă de nuci nu izbutesc decât să le zornăi pe loc în morman vin încoace în șir strâns ca o

bară metalică în ordine lucioasă tralalînd peanul nostru și rîp-rap
rîp-rap laaa-la-là alunecă de cînd le știu curg pe urma adînc
săpată roata nu mai are scăpare nu mai poate ieși așeza roți altfel
altunde decît poate pe-acolo pe unde cuvîntul dă peste o piatră și
saltă un pic dacă aș putea să să-l susțin să-l țin prelungesc și
deviez saltul ca să-l depun alături oriunde

numai în făgaș să nu
rămînă

și mereu e prea târziu și mereu cuvîntul prea greceu mereu
urma afundă mereele din urmă dau buzna rostogolite pe lespezi
tumba-tumbe și sîc-sîc din Isarlâclînced nu le iau nule nu le

iar
ultimul din coloană trage ușa după ca un plug de astupat șanțurile
amin

Așa că Ușa

Ușa

Lemnaru a spălat-o cu o cârpă neclătită au rămas ba nu igna
a spălat-o lemnaru se ocupă de văzut nu de așa că apa murdară
uscată în relief aiciacelaaceea ceva ca o pară ca o Pară cu oche'
cuochele' 'lari avînd ramă rotun' deasupra

Inga MRn 19 iuli

nu-i nimica nu-i nimica
marinică dacă ne liberăm te-nvăț carte ca lumea cel puțin
numele să ți-l

Pst, bă, lăsați-l la ușă, să-și ceară dreptur'li

Ceară-și, da să nu-l supere pe dom sergen'

Supere, pe mă-ta - bate, dom Ilarie

igna a spilat oșă cu curpa cu
care mai întîi a fleoșcăit bine-bine pardoseala de ciment în
schimb lemnaru are doi 'ocanci doi cocanci de librera'

Bate, domne, să-l mai prinz'

Să fi bătut la raport

Dăstep' mai ej', la rapor' se cere pe gură, pe cale bucală, na,
că-ți place radicalili, de bătu'-acum se ba'

Da, bre, da' iar scandal, că ce, că cum, că aia cu condiționalu-ăla
de nu-l mai

Păi ce, -i dreptu lui, de-a muncit de-i ieșiră uăichii pân bonetă

Al lui, nu zic, da să și-l ceară al'dat', după ce mă liberez io, ce-l
apucă taman acu'

taman acu' ochelarii au pară nu mă răsucesc spre
cameră nu-i nevoie pentru că așa ceva așa ceva-mi trebuie așa le
tre' și nu-i nevoie asta-i legea legea asta-i oamenii vorbesc pe
șoptite îndărătul meu ceva apropiat mie se plimbă pe plimba lor
nu-i albina mea grija lor pentru mine grijalor mă înmoaie iar și iar

aş plânge înduioşat de mila lor săracii de ei vai de steaua care nu-i veghează alături la nici un metru în dreapta mea rezemat cu umărul de canat şi gata s-o ia la fugă la prima părere de lătrat Lemnaru singurul care ştie să tacă pentru mine îi pâlpâie urechile transparastrăverzului sub sunetele numai lui dezvăluite îi palpită urechile moi mobile rotitoare pe care privindu-le doar îl şi văd pe-ăl-cu-cheie tocmai în celălalt capăt al coridorului

oamenii tac şuşotesc îmi îmbracă dulce
spinarea în răsuflările lor grijulii

asa mă învelea Ute în paltonul ei de cartelă şi cu un ac de siguranţă uriaş îmi unea în faţă mânecile ooooo palto' ei gre' şi buuu' şi de cartelă cu buzunare aplicate, bărbăteşti în care ute mă învelea după cursă pe când eu continuam să depăn din picioare să vâslesc din plămânii arşi după ce treceam linia de sosirea ea alerga în urma mea cu paltonul pregătit din fugă mi-l puneazvârlit pe spinare din fugă prindea mânecile în faţă cu acul acela uriaş de siguranţă singura ei bijuterie îl purta la bluză la fustă uneori în păr şi o vreme alerga alături iar când încetineam mă lua în braţe pe la spate mă învelea în ooo peste palton oooo concursurile de cros de la Sibiu o-toamnele oprimăverile de cros din Parcul Arinilor alergam pentru mai ales dupăcursă pentru paltonul ei mirosind a bucătărie săsească la urma urmei nu am fi avut nevoie de învelimea de după eram obișnuiți şi mulțumiți dacă aveam o pereche de pantofi cu cuie care să nu fie cu trei numere mai mari ori mai mici chiloții ni-i croitoream singuri din capete de cearceaf tăiat de maiouri ce nevoie alergam în cămașă important fiind să alergi mult mai important după ce treci linia de sosire să te îmbrățișeze Ute cu paltonul ei ce şi ce nepăreche făceam noi eu aveam deja unu optzecişiopt ea exact şi nouăzeci dar cu treizeci de kile mai puțin iar când ne îndepărtam destul de sosire ea îmi trecea iar în faţă desfăcea acul de siguranţă şi mă oprea vârîndu-mi mâinile la subțiori: Unerhört! Kolossal!! Das ist unerhört şi mă săruta cu sărutarea gurii sale de aruncătoare de disc-suliță-greutate oooo perechea noastră monstruoasă văzută din afară însă înăuntru era căldura dumnezească a paltonului de cartelă şi albastrul spălăcit şi drag al ochilor ei şi mâinile ei kolosale cu care îmi lăsa vânătăi când mă mângâia în odaia de la subsolul propriei case naționalizate unde ea însăşi dulgherise două priciuri suprapuse pentru cei şase membri ai familiei şi ooo fragilitatea kolossalei când în lipsa de acasă a celorlalți făceam dragoste pe jos ca să nu stricăm dulgheria goală nu părea nemăsurată ba chiar neliniștitor de mică când se plângea scheuna mieuna întrebîndu-mă pentru a câta oară după a câta oară nu te mai doare păasă' așa-i zicea ea 'rica vogelein îi era mereu ca prima

și eu nu știam ce să-i răspund și tot ea mă consola zicându-mi că în problema respectivă e vorba de inversorportionalitate

ce s-ar spinteca de răs ceilalți dacă le-aș povesti de Ute și de inversproporția ei cea dulce dar n-am vorbit niciodată vreo silabă cu toate că nu mi-a lipsit timpul nici dorința nici îndemnurile din afară de a

nu cumva și mie ca și celorlalți deținuți femeile avute cu adevărat ori numai dorite ori de-a dreptul inventate le apar așa de kolossale în unsprezece ani nu-mi aduc să fi auzit cum unu o regulase pe alta fără ca aceea una să nu fie mare-babană-multă

mamăăăă ș-avea nește craaaaa' și arată cu brațele îndepărtate cât de craci erau picioarele acelea

maică doamneee ș-avea on cuuuuuu' și-arată cu brațe rotunjite și balansate atât cantitatea de cur cât și mișcarea din mamă-mamă și ce de-a țââțeeeeee iar cu brațele tot rotundoite în față indică palpitul kolossal al kolossalelor cantități gemene de macră

ziceam că nu exageram în gând cu Ute ea chiar fiind multă numeroasă babană dealtfel i se mai zicea Ulte-Multe și cu siguranță că noi toți megalindu-ne femeia nu ne construim în juru-ne după rețeta covrigului ogaurădefutut ci mai încolo mai înăuntru o peșteră de adăpost un pântec o matrice

dar ia încearcă să le explici că în fapt ei nu-și doresc libovnicele ci mamele te trezești pe dată cu pătura-n cap dacă nu cu gâtul cosit însă acum nu de muieri li se scoală altceva au în nădragi și pe limbă știu prea bine ce vor de la mine amărății amărății amări'

m-au învelit în paltonul de răsuflări ca într-o arvună mă năimesc cu ziua cu bucata ca să urlu eu cuvintele lor să izbesc în ușa cu pumnii lor cu picioarele tot ale lor să cer pentru ei gamelă și pizdă sub denumirea de clan'

Clanțăăăă ! Vrem clanță, cum să trăiești făr' de clanță, dați-ne clanța-napoi, doar nu s'tem pe secsia de-ecstermina', 'pușcă-mă, dacă-i pe cine-i mai cu pușca-n mână, da' dă-mi clanța-napoi, clanța, clan' asta ați vrea voi să cer, să urlu pentru voi, să-i zic ăluia cu cheie: Dă-mi clanța mea-domnule! - dar voi, de ce nu vă cereți clanța-voastră, domnilor? Eeee, păi noooi s'tem oameni simpli, 'mneata cu studii, de ai și facultăți, 'telectual fin, Aici suntem cu toții la fel, egali, deținuți, Om fi, unii-s mai ieșali decât alții, am fumat la chestia-asta, așa că cere matale și pentru noi, adică cere pentru matale personal, de să nu fie plura-
lele politice, că adicătelea rebeliune-n locu și, de pică ceva, ne pasezi și noo, dacă pică cu șucăr cu izolare și caft, fii matale sănă-
tos și trage-o personal, ce să ne mai bagi și pe noi, ăștia, poporu,

dè, că nici noi n-am prea vrut, matale personal ai bătut în uşă de-ai cerut

sunt veninos, rău, afurisit, oamenii nu sunt chiar atât de popori

ba sunt şi proşti şi răi Ba prost şi rău şi cu picioare strâmbe eşti tu, fiindcă te-ai lăsat puşcărizat, otrăvit, în timp ce-ţi spuneai la ureche că îi iubeşti pe oameni ca pe tine însuţi, când ar fi trebuit să începi prin a nu-i urî nu-i urăsc, dă-i în ‘zdamamelor lor de vite, ăştia-s, cu ăştia defilăm, aşa că, înainte de a cere pentru ei, le iau ca arvună ascultarea cuminte a discursului:

Oameni buni, fraţilor, puţină linişte şi răbdare, mucles în celulă, nu s-aude?!, ei, păi ce credeţi voi că de clanţă ducem noi lipsă?, de clanţa aia de fier, din alamă, din ce-o fi?, aflaţi că vă-nşelaţi, că ne-nşelăm cu toţii : cei cu cheie au făcut uşile fără clanţă pe dinăuntru, nu pentru că le-ar fi fost frică să ne piardă de muşterii, nici că noi am fi putut-o apăsa şi ajunge dincolo de uşă, la cerul şi la aerul şi la iarba lui Dumnezeu, că ce i-ar fi costat să pună o clanţă pe dinăuntru, din moment ce tot nu ne-ar fi fost de folos: ei au cele două zăvoare mici, pe-ăl mare şi cheie, tot deţinutul ştie: treci de uşa asta, ei şi?, dai de alta, de altele, uşile nu se isprăvesc decât odată cu termenul - oameni buni! Oameni buni şi oameni buni - cei cu cheia ne-au furat, nu doar dara-vela cu care se descuie uşa, dar ne-au confiscat şi ceea ce nu se confiscă, nu-i omeneşte să se - uite, de-o pildă matale, nea Georgică, să nu mai poţi zice, dar nu că nu ţi-ar da voie ăla cu cheia, ci uite-aşa, că nu ai pe ce să-ţi rezemi zisul din suflet, din ochi, pur şi simplu să nu-ţi treacă prin cap că ai putea spune: De am chef, mă duc la uşă, apăs clanţa, după aia văd eu ce-i de făcut, treaba mea, dau un tur pe coridor, o raită prin curte, îmi fac de lucru pe sub ferestrele de la secţia femeii, ori numai aşa, casc gura la nouri, dacă nu, rămân aici, în prag, rezemat de canat şi bând la tutun, oameni buni şi oameni buni, ei nu ne-au jefuit de clanţa de fier ori de lemn, cea adevărată, ne-au furat-o pe cealaltă, cea care ne place nouă să ştim că se află acolo unde e omeneşte să se afle, chiar mincinoasă, de nefolosit, dar acolo: promisiune, posibilitate, treaba numai a noastră dacă amânăm clipa, e clipa noastră, clanţa noastră, ne priveşte dacă nu ne slujim de ea nici acum nici niciodată, faptul că încă n-o, o face şi mai a noastră, ne priveşte dacă nu ne slujim de ea nici acum nici niciodată, faptul că încă n-o, faptul că încă, faptul - aşa, oameni buni: faptul o face şi mai a noastră şi mai adevărată şi mai clanţă!

Oamenii tac. Oamenii aşteaptă. Oamenii ştiu că în cele din urmă voi cere. Pentru ei, nu în numele şi al lor, s-au obişnuit să aştepte, să vadă : se pot strecura şi ei fără pagube prin găuri date

de alții, străinii, fraierii, tolomacii?, ai zice că neamul nostru a făcut, de veacuri, de milenii, nu catedrale, ci pârnai și s-a dat ca mioara cu, zi-i pe nume, capul ce se pleacă, pe aceștia neamul îi împinge în față, dar el se ascunde sub țol și-l roagă pe fraier să facă el, străinul, fraierul, ne-neamul, serviciul ăsta, tot nu mai are el nimic de pierdut, pe când el, hă-hă, are și mamă și chiar cumnat - ah, cumnatul la neamul ăsta de profitori păguboși!

Oamenii tac, oamenii așteaptă. Cunosc, cu spinarea îmbrăcată în răsuflările lor, atâta istorie, ca să accept inacceptabilul, anume că așa au supraviețuit: răbdînd, așteptînd, tremurînd și făcînd mișto în șoaptă, cu gura strâmbă a taină batjocoritoare. Dar nu eu le voi fi judecător. Nici dascăl de așteptare.

Oamenii tac, așteaptă. Dacă pică ceva, foarte bine or să le stră-pice și lor niscai firimituri; dacă fraierul va fi pedepsit pentru îndrăzneală, ei vor pretinde că nu sunt frate cu el, cumnat cu atât mai puțin, nici nu-l cunosc («mă cunoști de undeva?») și că, la urma urmei husănul a făcut ce-a făcut împotriva interesului lor, a părerii lor, spusă răspicat : așteptarea miștocară. Le pâlpaie glasul la firimituri și, simultan, la consolarea de a nu le avea, la caz-că. Resemnați înainte de a fi încercat - eh, dac-ar încerca nasolu' pentru ei! Așteaptă, privesc în față, la spinarea tolomacului de fraier și simultan privesc în laturi la ceilalți așteptători: cum să-i fraierească pe aceștia când va fi să vie-mpărțeala; dar și perfect pregătiți să constate: «Io-te, că n-a fost să fie!»- ca român, la nimica nu-ți slujește să-ți cunoști istoria României, ca deținut te trezești făcînd pușcărie la pătrat, la cub: privești în jur și vezi negru și te răzuiești și dai de mainegru și te-ntrebi cum de vor fi izbutit Românii noștri să se țigănească atât de definitiv și cu mult înainte de apariția țiganilor pe meleagurile lu' tata moșu; și încă: la ce va fi slujit capul încă netăiat al Românului?, a da: servește drept portcăciulă mioritică, de la adăpostul căreia, privind la succesiunea Valea-i val și Dealu-i deale, să cujeți adânc le Nemica.

Oamenii tac, oamenii așteaptă. Așteaptă ca eu să bat în ușă, oricare ar fi rezultatul, ei să-și găsească liniștea. Într-un fel se odihnesc, binemeritat: au făcut totul-totul, au bătut până și în ușă...

Pornesc singur, pentru ușa mea

mă liberez azi-măine

pomăine,

dar pentru că tot nu știu și tot am pornit, încerc tabla cu care e căptușită ușa, o încerc cu genunchiul degetului îndoit, o ascult, e acordată perfect, sună just, lemnul de dincolo răspunde în armonice, aerul de-acolo unduiește precis, potrivindu-și valurile după ceea ce presimte că vor fi loviturile mele

totul se dezdoaie, se
netezește, se preface în oglindă, singurele două verticale rămase:
ea și eu, eu și ea, ușa

să bați în ușă să izbești ușa cu pumnii cu picioarele să
spargi ușa să dărâmi ușa să intri prin ușă să dobori ușa cu pieptul
cu fruntea s-o cosești s-o spinteci s-o despici cu umărul s-o pre-
faci în așchii cu o lovitură de picior să-ți intre piciorul prin ea ca
printr-un decor de carton s-o disloci cu spinarea s-o faci țandări
cu fruntea s-o iei de jos în sus și s-o pătrunzi pân-la brâu s-o dez-
ghini până-n gât până dincolo de dincolo apoi s-o oprești pe piept
și s-o reiei dintr-o bucată cu stângul din volé s-o îndepărtezi cu
dosul mâini ca pe-o creangă s-o sufleci cu genunchiul ca pe o
poală s-o alungi cu palma ca pe o muscă s-o împrăștii ca pe fum
s-o refuzi din privire

s-o ștergi din aminti'

și din nou s-o-nșfaci de

păr s-o -nfigi pe picioa'

și s-o

și s-o

și s-o

s-o

stâng — drept

stâng — drept

bum — bum

du — du'

așa mă mișc respir gândesc

bătînd în ușă de când îmi aduc aminte de mine așa mă știu bătînd
în ușă niciodată altceva decât bumbumbum-ușă

la început ca s-o

oblig să se deschidă să dispară însă pe măsură ce creșteam eu se
înălța-lățea și ea

ne-am 'trecut copilăria depreună adolescența la
fel pușcăria față-n față bumbundu-ne reciproc

la oglindă

— CEVREIMĂDECEBAȚI

ușa se înclină ușa se culcă ușa mă
varsă alături stingher între pumni se sparge dreptunghiular lumea
și iată ochiul nu ochiul cuiva ci ochiul-cu-cheie

— DECEBAȚIMĂ

cumdecebat păi eu-ăăăă cumsăiexplic

— TUEȘ'ĂLCUUU

eu cuuu-ăăă cu-ce cu-cum-ă

— CUPRELUNGIR'LIȘ'CUCONDIȚIONALU

eu dom-ăăă

– PĂICEȚIAMspusIO ieri ș-ALALTĂ

- mie, dom ?

– DACUICĂNUMie

- Domnoooo, vă-nșe’

– Ce domnOOO, ce-nșelaț’, bă ?! STAIȘIAȘTEAP’ !
Șezînbanga da j-așjdeab’

- Dar CÂT să mai aș’

– Cât trebe ! Cât ‘otărîm NOI ! ‘Șteap’ !

izdamăti, zdamăti, damăti, Șteaptule, altceva nu mai știi să
ragi, vită cu cizme, decât AȘTEAPTĂ, ‘ȘTEAPT’, ‘ȘTEAP’

ah și ce greu ce greu am mai dormit am visat mult și rău
uite-mi carnea tocată auzi-mi-o cum mă doare fierbinte - ‘șteap’
nimic altceva decât ‘șteap’ unul din cele treisprezece cuvinte pe
care le cunosc albafatebi alfa’ cu elopeți cu lepoeti cu pștea!
pșteapă! - ah, să mulți să domri să mromri să
dormezi să murezi cum nibe cizea iar mi se tul tultblu mi se
implo împler împelte împlulecă plimba

Ilarie Langa caută o privire de care să se atârne, umilit. Își
ține pânțele cu amândouă mâinile, un zvâcnet îi mulge, ritmic,
un colț al gurii. Își caută orbește galenții uitați, îi găsește cu
tălpile, îi întoarce cu bareta în sus, își vâra labele și pornește spre
pat, cu genunchi moi. Ținându-și mâțele în palme.

– Fra-fra-fra... - dar e pe fâgaș nu alături, așa că își dă
drumul: Fraților! Fra-a-aa-aaa-aaaaa’ - și o ține așa, lung, a bocet,
de parcă ar fi fost dus la “fabrică” și l-ar fi fabricătur pe daiboj,
de parcă pe lângă loviturile încasate, la urmă i-ar fi fost scu-
fundat capul în tinetă, s-ar fi pișat pe ceafa lui și ar fi zis ce
i-ar face ei mă-si.

Și-a ascuns privirea, dar își întârzie pasul, așteptînd: ce
face sufleurul, până la pat i-au rămas patru secunde trei secunde
două uuu’

– Las’, dom’ Ilarie, matale să fii sănătos, că belelele curge
gârlă ș’ muld a foz’, puțin a rămas.

bravo, Mocanule, la urma urmei ești băiat bun, chiar dacă șef
de cameră, ești punctual, deși regățean, dar ce face lălăitul de
Ghinea, el trebuie să

– Pe moment are și el chestiile lor, că până calculează la
condiționalu-ăla, până face formili dă libe’

bravo, Ghineo ai intrat la țanc, mulțumiri, acum însă, ah, căs-
catul de Marin, totdeauna uită, își uită intrarea, se uită pe sine

– Păi, ce?! Păi cum? Păi nu - păi da!

bravo, Marine, bra’, dar ce-i asta, tu nu ești tu, cine s-a

– Be-he-he-he!, păi făcea-m-aș io comandă’ dă petetenciar
halo, car-te bagi, domle, e-o regulă, o ordine pe lumea asta,

acum tre' să intre Igna, nu tu - tu de unde dracu-ai mai apărut, țigane și, dac-ai apărut, 'șteap', îți facem rost și ție de-un rolișor, deocamdată să

– Că, de dat, îți dă, galantonii, că ce-i costă, bagă mâna-n sarsana: ia d-acilea nește ani !, da' s' te ierte dă impozit, mai încetoleano

're-ai tu al dracului de cioroi, ți-am spus s-aștepți, uite, ai stricat ai dat peste cap

– Doar decretu ce ne mai mântuie pre noi ș' mai adu-l, Doamne, că ș' mata faci parte dînd comisia d-amnistii

lua-te-ar benga, baragla'

– Io cre' că mâne

bravo, Ghinea, ai reușit să

– Mâne, să vezi numa' ce s-arată ăsta-n ușe ș' 'ice: Car' eș' Langaila', 'ice și-mneata: Io! ș' el 'ice: Mama-tata-și-baraca!, 'mneata-i dai datili ș-atuncea el: Ej' bărbieri?', mneata, de colo: Băr'!, da el: Ia sculili de te mai băr' o dat'! - ș' dup-aia la juma de ceas, numa ce: Zdrang!, ușea ș' el: Caaaarejlangailaaa'?, aiurea, că nu știe, știe, dă-l în mă-sa, da' asta-i pesa d-o jucăm ș' mneata : Io, dom'! - ș-atuncea eeeel

hai, Ghinea, să nu cumva să te împotmolești chiar la

– Ș-atuncea eeel, păi ce zice eeel? Păi el ziiice astaaaa: Fă-ți băgaju'! Ș' gaaaa'

și Gaaaa', uf! 'aaata! Am ajuns.

Ajuns, Ilarie Langa poate să se așeze pe pat, pe o coastă, piesa a fost re-așezată pe șine. Întins pe pat, pe o coastă, oftează adânc, pentru ca Lemnaru, în așteptarea semnalului, să spună :

– Duduia Catinca - aia femeie, nenicule! Nu ca altelea - a mea, eah, ceamavușiceampierdu'...

Pentru ca Ghinea să:

– Că crezi c-a mea-i mai brează, nea Ilie? Ș-avem doar copii, frățioare, doar copii avem, da' ea!

Acum vine rîndul lui Melnic să:

– Toate muierile-s scroafe, în afar' de asta-a-ăstuia, măcar că el e-un porc!

Și Mocanu, trecînd peste Melnic:

– Duduia Catinca? O sfîntă, domnule, ce mai!

Și din nou Ghinea:

– Păi, de să fi fost a mea măcar pe juma', măcar pe sfer' - c-avem doar copii, frățioare, copii avem, doi și ea, f'tu-i curu' ei dă curvă...

– O sfîntă, duduia Catinca, îl acopere Mocanu bătînd din palme. Sfînta Catinca, domnule!

Acum-acum-acum e rîndul lui Ilarie. Cu inima bătînd în gât,

scoate capul dintre paturi cât să:

– Ei, nea Georgică... Să nu exagerăm... Nu-i chiar!

– Care, nu-i chiar, domnule? Care, să nu exagerăm, domnule?, se uimește, se revoltă, se răscoală Mocanu cu mereu aceeași prospețime îndurerată. Care, exagerăm, dacă vine băieții după teren, de la fațalocului și raportează precis?! Ăsta-i ade-văru' și numai!

Ilarie își retrace capul, își sloboade trupul la loc, pe saltea. Piesa merge strună, oamenii, ce băieți grozavi, au reparat-o din mers, au trecut peste intervenția-din-sală a lui Guliman, au astupat absența lui Melnic (s-a liberat ieri, alaltăieri, dă-l în mă-sa, ne-a liberat pe noi de el) și-acum o țin așa, la trap domol și spornic.

De-aici, de la revolta cu aproape lacrimi a lui Mocanu, drumurile se bifurcă; nu se îndepărtează cu totul, continuă paralel, supraveghindu-se reciproc, ajutându-se din umeri uneori.

Ușurat, Ilarie Langa și-a lăsat mușchii să atârne moi de oase și mușchii nu mai zvâcnesc. Stă pe spate cu mâinile la piept, colegii de celulă ieșiseră, se liberaseră, ori el plecase, oricum, un șanț îi separă. Nu mai comunică. I-i cald așa, destrunat: coatele la locul lor, pe coaste, menținându-le împreună, tălpile în V deschis - și bâzâitul aromitor al celu'

Mai întâi și mai întâi trece-un nor; norul nu se vede, se bănuie după stinsul frunzelor, închisul florilor; mai întâi și mai al doilea vântul se târăște prin iarbă, speriiind moțurile de pătlagină; moțurile de pătlagină se înclină, se închină, pregătind cărare; cărarea zvâcnește, șovăie, știe pe unde s-o apuce, pornește iar, ușor alături, ca picătura pe geamul aburit ; aburul se șterge, șterge și sticla geamului - când se răstoarnă culorile în florile, din dreapta, totdeauna din dreapta încep a curge cuvintele:

tu erai în fața unei vitrine cu poșete neapărat cu poșete când eu ajungeam în dreptul tău mă luai de braț fără să mă privești mă așteptai

n-au decât să fie și câteva mii, oricum, primul stol cuprinde treizeci și trei, din ele nouăsprezece lucrătoare cu, în frunte, regina: tu, își spune ea numele și se înalță, rămâne suspendată, așteaptă să se scurgă pe sub ea șaisprezece, ca să mai coboare o dată, deghizată în lucrătoare și așa să se ducă la mijlocul șirului; șapte vor striga de câte două ori, una singură de patru - tremur pentru fiecare, mi-e frică să nu se încurce în straie, picioare, roluri, rosturi, să nu se prea-grăbească, să nu prea-ntârzie, ooo, dar ele sunt mult mai ascultătoare decât deținuții, zumzăie just, bat exact măsura iar când ultima dispare trăgând după ea firul de păianjen, descopăr ca de fiecare dată aceleași,

mereu proaspetele trăsături: noi și, simultan, știute până la sațiu, însă recunoașterea de aici, atâta câtă, nu se face cu tristețea și spaima abia ascunse însoțind celelalte duceri-dusuri, ci cu bucuria calmă a reîntâlnirii periodice la un vorbitor dorit - vin ca albinele, cu aur, auzinde, înșiruinde și nu am decât să-mi doresc o altă ordine, se împlinește

dar pentru clipa asta, ultima înainte de prima, revin la ordinea în care ea, prin ferestruica ghișeului de la oficiul telefonic

glasul întâi, depus ca un grund, glasul ei de telefonistă, învățat la ei, la peteteul lor, ascuțit, măcăit, nazal, trâmbițial - ca cică să se audă - cu codițe răsucite, căzute la sfârșit de frază, de cuvânt, eu, auzind scârlionții sonori și antipatici, i-i mutasem, lucioși, pe tâmple, pe frunte, de unde și cum stăteam dincoace, în picioare, nu-i vedeam, prin gemuleț decât mâinile, ușor cam mari, puțin cam multe, dar la urma urmelor la locul lor acolo, alergînd mânuind fișe pârghii butoane poate datorită inelului subțire cu o boabă de roșu și desigur pentru că mă scote din fire glasul ei țârcovnicit ca să-l fac să înceteze ori doar să bruiez spuseseam ceea ce am spus deloc convins că ea mă auzise printre atâtea aloalouri telefonisite și mai ales pe urechi casca așa că am fost cu totul surprins nu doar că mă auzise dar că se declara de acord cu propunerea chiar dacă acceptarea era sub formă de întrebare :

Cum? Vreți să spuneți că eu? Cu dumneavoastră?

asta o intrigă nu propunerea de a ne întâlni în viitor și de a nu-i așa și pe dincolo ci inegalitatea pozițiilor de plecare și nu-mi dădeam seama dacă ea mă privea de foarte jos ori de nemăsurat de sus oricum părea de acord cu o condiție nu mă interesa care era aceea pentru că eram convins că n-o să ajungem până acolo ce dumnezeu mă apucase nu-mi stătea în obicei și nu-mi ședea bine pentru întâia oară agățam necunoscute și încă o telefonis'

Bine, atunci la cinci și un sfert spusese și spusese altcineva și abia atunci îmi îndoisem genunchii ca să pot privi drept prin ferestruică

Și nu erau scârlionții presupuși, ci un coc sever; și nu bărbia ascuțită, dată pe ascuțitoarea alourilor, ci rotundă, poate cam larg rotunjită și erau ochii și mai ales fruntea, nimic de telefonistă, totul de oarecare fată?, femeie?, cine să-și dea seama, tot căutînd, mă trezisem fixîndu-i întâlnire, dar nu acolo, pe loc, în sat, ci la Făgăraș, în fața cofetăriei și nu la ora cinci-și, ci la șase-fără

renunțasem să mai aștept legătura telefonică cerută, mă întorsesem acasă, îmi călcasem o cămașă, oprisem în șosea primul camion, savurînd acea oră dinainte de întâlnire, cu atât

mai plină, cu cât ea n-are să vină

s-a prefăcut că acceptă, ca să scape de mine: nu consimți la întâlniri cu necunoscuți fără a fi schimbat mai întâi câteva cuvinte despre vreme - la șase fără un sfert eram la Făgăraș, în fața cofetăriei, mulțumit că îmi făcusem datoria, aveam de gând să lustruiesc Corso-ul o oră, apoi să mă întorc liniștit acasă

Însă ea era acolo, se vedea că nu era de prin partea locului, altfel nu s-ar fi plantat chiar în fața ușii cofetăriei, clienții se împiedeau de ea, plimbăreții o priveau lung, cu poftă și dezprobator, întâlnirile la Făgăraș se fac din mers, ea nu cunoștea obiceiul și nu părea să se sinchisească

mă apropiasem

Ea mă văzuse venind, coborîse de pe trotuar - și o pierdusem, dispăruse dincolo de un grup de plimbăreți. Îmi desfășurasem întreg trupul, privisem în dreapta, în stânga. Urcasem pe trotuar - așa eram cu trei capete mai înalt decât toți făgărășenii - tot n-o vedeam. Eram într-o situație, cum ar zice Guliman: ridicolă; silit să stau locului - deși localnic (dacă m-aș fi mișcat, aș fi avut și mai puține șanse).

era alături

În stânga mea. Foarte aproape de mine, de mirare că nu-i simțisem căldura. Privea și ea, drept înainte, pe deasupra capului plimbăreților intrigați de nemișcarea noastră. Era alături, dar nu m-am răsucit spre ea, voiam să-i dau de înțeles că nici o clipă n-o pierdusem din vedere, că tot timpul o știusem acolo. Chiar mă pregăteam să spun ceva, orice, dar care să dea impresia continuării

Sper să nu rămânem aici până la ultimul autobuz, zisese, apucându-mă de braț. Era atâta surpriză liniștită în gest, încât am scuturat capul, încercînd să-mi aduc aminte când mă plimbasem cu ea ultima oară, ba ne și sărutasem, de aceea mă grăbisem s-o asigur că nu și, strângîndu-i mâna între coaste și cot, aproape o silisem să intre în cofetărie

ne oprisem în dreptul primei mese

libere

și-atunci, în timp ce îmi căutam orbește scaunul, îi spusese, nu neapărat ei, telefonistei de la Șercaia, nici femeii care se așezase, punînd poșeta pe marginea mesei, ci așa

tu erai în fața

unei vitrine cu poșete neapărat cu poșete când eu ajungeam în dreptul tău tu mă luai de braț fără să mă privești neapărat fără să mă privești mă așteptai

îi spusese și nu prea, poate deloc,

poate numai pe jumătate - atunci încă nu mă aflu în camera de liberare și ea zice :

Nu încercați să păreți mai mic de statură decât sânteți, un bărbat nu e niciodată prea înalt pentru o femeie, iar eu :

Aveți dreptate, chiar dacă nu aveți

îmi mutasem privirea în lături, mulțumit, resemnat, telefonista era telefonistă, chiar fără cârlionți pe tâmpile și pe glas

Catinca mă cheamă, în cazul în care veți simți nevoie să dați un nume telefonistei de serviciu, a rostit aproape antipatic de corect, de ca la școală

Pe mine mă cheamă

Știu cum vă cheamă, v-ați spus numele când ați făcut comanda, însă știam dinainte cum te numești, telefonistele de țară știu totul, chiar dacă știința nu le folosește la

– Te deranjez, dom' Ilare ? 'Caz contrar, trec la raport, pecumcă fusăi iar pe la duduia Catin'...

Ilarie s-a ridicat în coate, cu albul ochilor însângerat, luminat tulbure. Îi zvâcnește buza.

– Șterge-te ici-șă, ți-a rămas ceva sânge - to' cu necazu'?

Ilarie zvâcnește din umeri, își duce o mână la nas, dar numai-decât o deviază spre pieptul lui Guliman :

– Lass'!, și se trânteste la loc, pe spate.

– Ba io nu las', dom'Ilare, zice Guliman în șoaptă, cu nesfârșită dulceață. Nu las, neam - de duduia vorbesc, te-așteaptă-ntr-una, sărăcuța, brava fată...

– Lassss'... Vorbim mai târziu, acum am treabă, lassss'...

Descumpănit, Guliman se ridică de pe patul lui Langa, își scutură turul nădragilor cu degete rășchirate, țepene:

– 'M înțeles, trec după ce te termini de rugat, dom'

treci, trece-te-ai, dom' și de te-ai termina-n pizdamăti de borît, trebuia să-i fi-mpușcat un picior baragladinei, duuute, duce-te-ai și laaas' pace, să rămân măcar trei secunde și-un sfert sin-gur, sin-gur, sin-gur!, nu-i destul că fierbem în cazanele comune, mai vii și tu cu chestii implicative, cine va fi lumina lumii care pretinde că, de vrei să fii singur, vâă-te-n mulțime, poate-afar', în libertate, când te sature de singurătatea în unu și-atunci o pluralizezi, dar aici?, aici?, lasss', nici afar' nu-i mai, mulțimea-i o crocodilă, dom-nule, te-nhață și te-nghighite, hap, hap, lasss', lassssă-mă, nene, pentru căci da' de ce să dăm cu var, ce vrei tu, bă?

tu, Gulimănache, băiat bun, pe de-asupra departe de-a fi tâmpit ca ceștialaltii: închiși, închizători, de nu știi care-ce-i, ai dres-o din merso, ai pus

pe seama eventualei rugăciuni răgazul pe care mi-l acorzi, știi bine că nu mă rog, poate știi și că, într-un fel, ba chiar din contra - unde rămăsesem?

a-ha, da, parcă da: cu Tina pe pas, în fața vitrinei și nu mai sunt în stare să mă reiau, urnindu-mă, dacă acolo-i capăt de linie: mă trag îndărăpt, adunînd firul pe ghem ; dacă-i abia începutul, să-mi umplu bine plămânii cu aer - dar uite: firul nu-i înghemat, ci înnodat, nod, punct mort și nedumerit, cineva a șters tabla neag'

Ilarie Langa se înalță în capul oaselor, rezemat în coate, căutînd ceva de care să se atârne. Paturile de la parter sunt goale - în afară de al lui Iacob: iehovistul mănîncă ascuns, pe furiș, rumegă lateral, ca rumegătorul ce este el, bovinistul! Glasurile s-au mutat la al treilea nivel, pe patul lui Ghinea și vis-à-vis, la Mocanu. Lemnaru păzește ușa cu urechiaripile-i străverzului.

– Și io-te-așa, frățioare, asta fu: tare! Cu toa'c-avem doar și copii, doi avem..., oftează Ghinea, sfârșind porția de poveste.

– Păi, dè, n-ai ce-i fa': coîn... cidentă! Și-n găleată! - Igna a scos radicalul la mal dar, după obicei, l-a înecat acolo, iar acum, istovit și fericit, se șterge de sudoare.

– Ia fiți atenți acia, la mine!, intervine Guliman - se simte că suferise, obligat să tacă el, el să asculte. Ia trecet' pe recepție, să vă fac vorbire d-o babetă dîn Piteș'!

– Las-o pe ba' în beta mă-si - este?! îl întrerupe Mocanu. Dă-o-n babețivenia fie-si, dacă are - este? Mai bine zi-o p-aia cu Catinca, domnule! Aia, poveste, nuuu...

– P-aia-o știți, cin' n-o știe? , face Guliman. Da' dacă onorata insistență asistă, io, cu cea mai largă plăcere, doam'lor și don'lor d-aveți domnișoare și pentru noi, ăștia, proletarnicii...

– Las-te de goange, povestește de-a serioaselea - cum să nu-nsistăm? N-o știe toți - alde Ilie n-o știe, este, băi nea Ilie?

– Este. Ce este, este. Că dacă este... N-o prea...

– Și-n al doilea, că nu strică - este că nu strică ?

Ilarie nu aude ce răspund ceilalți. Își curăță cojile de sânge de pe buza de sus și de pe aripile nărilor. Acum s-ar putea lăsa iar pe spate, întins, luuung, cât să se zmulgă de la vitrină, atât; cât să se desprindă de pe acel decimetru pătrat - restul are să vină de la sine.

Acolo, sus oamenii își deapănă poveștile lor tocite, roase până la urzeală; și le zic, iar când le ascultă ei, își dau cu părerea cuviincioși, indiferenți - acest murmur al celulei devine cea mai dreaptă cărare spre Tina. Ilarie se întinde bine pe spate, își potrivește coatele pe coaste, palmele pe piept, își aranjează deschizătura în V a tălpilor și ce odihnitor e să primești ceea ce îți

aparține: sus, Guliman deapănă acum, nu o poveste; ci romanul, așa-i zice el, așa l-au acceptat ceilalți, însoțindu-l cu pocnituri din palme, plescăituri din limbă, înjurături de admirație, se revoltă amabil când e întrerupt și abia așteaptă întreruperile, pentru că el are pregătite întreruperi ale întreruperilor - la urma urmei, fiecare în rolul său, chiar și el, exclusul:

– Douăzeci!, strigă Ilarie. De ani. Douăzeci, ea, el: douășdoi!

– Cum al'fel?!, se miră-aprobă Guliman. Asta vine de se lovește că erea om în toată firea - de ea vorbesc. Nu? Păi, la douăjde ani ești

ești cum ești povestea se rostogolește caldă bună romanul e o mămăligă răsturnată pe masa rotundă cu trei picioare cei din jur întind mâna fără oprire, fără grabă mai rostogolind câte un oarecare cuvânt fără înțeles și fără rost dar de acolo fiind și însemnând ceea ce înseamnă la urma urmei de ca ar fi obligate cuvintele să semnifice ceva doar romanul nu e povestit ci zugrăvit ca la tablă

une'va, cam p-acolea, 'iceam că trăiește o femeie - și ce femeie, nenicule, io-te-o - și femeia așteaptă și-așteaptă cum numai o femeie știe; nu-i logodnică, de să zici, nici nevastă și nici nu trăiseră-mpreună, de să zici ce-i dulce la zis, dar și mai zmeură de făcut, poate că n-avuseseră ocazia, timpul, domnule!, după ce s-au cunoscut, peste el a dat ceasu' rău: veniră, 'l luară, 'l duseră - io-te-aciia, la umbreliște; pe șapte ani ; ș-acuma, fratelor și sòrilor, vine ce tre' să vie - ea 'ice Te-aștept cât o fi, da' el, în gându' lui Nu ești tu singura de să promiți, om muri ș-om vedea, da' cu glas ce zice - zice: Nu m-aștepta cât-o-fi, așteaptă-mă cât oi putea. Și, sorelor și sorilor, să vezi și să nu crezi: ea îl așteaptă, oameni buni! Îl așteaptă de-adevăratelea, mai întâi șapte ani îl așteaptă; după aia încă doi - că fu cu evadare; și-ncă doi, altă evadare, unșpe-n cap și devine că are și ea treișunu și, la vârsta respectivă femeia intră la panică - altele da, ea ba! Ea-l așteaptă cum l-a-șteptat, e-n stare s-o țină cu așteptăciunea încă pe-atâta, dacă-i nece'

și-o cheamă Catinca

și-o cheamă Catinca

Doamne ce bune sunt basmele la casa omului fiindcă în romane sunt și femei așteptătoare, adică se-ntâmplă să fie și-un pic de lumină pe lume de-acord doar în basme dar cu ce altceva să ne ținem de cald și de dulce și de mult dulce dacă nu cu basmele ce ne-am face dacă-ntr-o bună zi ar veni unu de la Minister și-ar zice că-ncepînd de azi se suprimă romanele deținutu de-aia-i deținut, de să nu beneficieze și ce ne-am face dacă ni le-ar lua interzice suprima romasmele așa cum ne-au furat

și clanțele pe dinăuntru

Ilarie coboară din pat, se apropie de cel al lui Igna. Mocanu îi face semn să urce alături de el. Ilarie nu-l ia în seamă, rămâne acolo. Ascultă romanul zis de Guliman. Ascultă cu gura întredeschisă, clipind mărunț. Guliman are abur peste ochi, în glas îi zornăie mărgelile de sticlă ale lacrimilor venit, ținute la gard; gesturile i s-au făcut moi, rotunde. Ghinea zâmbește, cu boabe strălucitoare în țepii din colțul gurii. Mocanu își mulge sprincele și mugește, stins. Lemnaru a încremenit, cu ochii holbați, lângă ușa numai a lui. Guliman o lungește, o răsucește, o reia, trage de timp cu ea, cu povestea. Cu el, romanul. Mai găsește ceva amănunte, mai presară niște floricele, își mai aduce aminte câte ceva, de-o pildă cum era îmbrăcată la proces - și o tot îmbracă; deși tatăl lui zicea că n-o cunoaște, cine-o mai fi și asta, o domnișoară de la telefoane?, dar ea stă, nu se lasă, se zbate, umblă, ba pentru haine, ba pentru avocat, ba pentru țigări, ba pentru. Și cum la recurs; și cum, după primii șapte ani; și cum, în cele din urmă bătrânul zice Hai să mergem împreună, să nu ne fie prea urât pe tren; și dup-aceea Hai să stai la noi, c-a rămas casa prea mare pentru mine; și Hai să-l așteptăm împreună pe băiat. Că-i mai ușor de așteptat în doi. Și câți candidați la mâna ei a trimis la plimbare, zicînd că-i logodită, ba chiar măritată; și cum din bănuții ei de telefonistă la dracu,-n Cucuieții de Făgăraș a făcut cruce de marmoră cu fotografie sèpia la mormântul soacră-si; că așa-i zice: mamă-soacră; deși n-a văzut-o-n viața ei, vie - și cum; și cum numai la vorbitoare nu se duce, asta-i dorința bătrânului, că adică numai el; și cum; și mai cum

Câtă vreme oamenii nu mă bagă în seamă, totul merge bine, facem împreună baie în căldicel și în culorel, ne batem unul pe altul pe spinare și ne facem cu ochiul, ne mai dăm coate complice și așa o tot ținem, înainte, pe drumul nostru, în grupul nostru vesel, las-că vedem noi ce facem acolo unde va fi să ajungem

Guliman a isprăvit Romanul Catincăi. Și dă cu ochii de Ilarie. Nu rostește nici un cuvânt; nu dă semne că ar vrea să, nu tresare dar nici în apele lui nu prea. Se uită, așa, cu un zâmbet dintr-o dată ostenit și strâmbat. Pe cărarea trasată de țigan se târăsc spre Ilarie și privirile celorlalți, împăclite încă de romanul cu Catinca-cea-care-așteaptă. Ghinea: primul care nu mai poate îndura, se lasă pe spate, în coate, cu capul atârînd îndărăt, ca frânt și își sloboade văicăreala :

– Că aia-i, că unii are noroc în toate, da io, că am copii doar frățioare, doar copii, doi... Că a mea... s-aștepte ea cinci minute...

– Parc-a mea... - e rîndul lui Mocanu să-și dezlipească

privirea de Ilarie. Că n-am io-nformații precise cu cine și-o frecventează...

– Leana, de v-am povestit..., se bagă și Igna în vorbă cu buza tremurînd. Leana mea s-a măritat cu altu, de i-am transmiz' iò: Mărită-te, că io, vorba-aia, așa că-z transmi' s'te măriți cu altu...

– Eah, transmi', face Lemnaru, întorcîndu-se la ușa lui. Căcat, transmi'!

Doar Guliman a rămas cu ochii la Ilarie. Se uită la el, cu tristețea-i lungă, neagră. Ilarie vrea să se îndepărteze, însă privirea țiganului îl ține locului, ca o ventuză.

Nu și-o fi dînd seama, gîndi Ilarie, iar eu nu-i pot spune.

– Eh, 'tu-i cristoșii mă-si!, se bate Guliman cu palma peste coapsă.

Din acest moment Ilarie : liberat. Se îndreaptă spre patul său. La mijlocul drumului se oprește, trezit:

– Cum? Dar ce? Ce vină am eu? - gest de lehamite, se trîntește pe pat, de acolo zice: Doar v-am spus de-atâtea ori: nu i-am promis nimic, ea singură... N-am nici un merit, nici o vină că ea așteaptă - voi credeți că pe mine m-așteaptă? - a strigat. Pe mi-ne ?! - acum a urlat.

– No ba nu, că pe min'..., bubuie, după o vreme, Iacob.

– Dumneata fă bine și nu te-amesteca!, îl repede el.

– Ce te superi?, îl întrerupe Mocanu, Că doar de bine ți-o vorbim!

– V-o, nu ți-o!, îl corectează Ilarie, dar constatînd că celălalt nu înțelesese, renunță. Cine vă interzice s-o vorbiți de bine? Nu eu - în schimb voi... Cum: să n-am și eu dreptul? Nu-s și eu aici, înăuntru? N-am făcut unșpe ani?- am și eu măcar atîta drept...

– Am io o impresie că una vorbim, bașca ne-nțelegem, încearcă Mocanu împăciuitor.

– Ai înțeles foarte bine!

– Ia ascult-aciia, dom' Ilarie...

– Ia ascult-aciia să-i spui știi tu cui, nu mie, Gulimane! Tu, care... Numai tu, din cauza ta - tu-ai început să te uiți la mine ca un... ca o...

– Care-nceput și uitat, domne, doamne ferește! - țiganul își face o cruce speriată, încâlcită.

Ilarie coboară iar, dar numai cu un picior. Împunge aerul în direcția lui Guliman:

– De ce? Cu ce drept? Voi să ascultați, eu nu? În numele a ce? Și, când mă apropii și eu, ca omul, vă uitați la mine de parcă vi le-aș fura, de parcă cine știe ce le-aș face - ce, eu vi le-am zmulș din brațe și vi le-am... Dar eu sînt aici, cu voi!

– Dom’ Ilarie, se poate să crezi una ca asta?

– Se poate! V-am spus, repet : puțin îmi pasă de Catinca, n-aveți decât să faceți borș din ea, faceți-i chip cioplit, închi-nați-vă la ea...

Ilarie se retrage, se azvârle pe burtă în pat.

Oamenii tac. Ghinea îl înghiontește pe Guliman, îndem-nîndu-l să se ducă la Ilarie, să-l domolească. Țiganul ridică din umeri - că el nu se bagă.

– ‘Imbaaaa-rea șiceleee!! - gardianul prin vizetă, iar acel cineva șterge din nou tabla.

În urma gardianului crește zumzet de celule, bufnesc tunurile pline, zăngănesc recipientele pentru apă, goale. La întoarcere, gardianul deschide iar vizeta :

– Car’ te liberé, a’?- nu-și apropie obrazul, îi licărește un nasture bine frecat.

– Toaaa-tă pârnaia se liberarisește!, strigă Guliman din coada șirului. Veni decretu’, dongeneral, o s’ te cam șomez, ca la capitaliști, ‘i mumancur, asta-i ‘presia mea personificală...

Mocanu îl pâstâie să tacă, se apropie de vizetă, cu boneta-n pumn:

– Azi, nimeni, dom’ sergent, s’ trăiț’. Mâine-i ziua lui Lemnaru - îl arată peste umăr.

– Guliman, tu n-ai plimbare!, spune gardianul după un timp.

– Io, dom’?, se miră țiganul lung, pe loc, apoi își face pârție din coate spre ușă: Păi da’ di ce, dom’? Ce-am zis? Da’ di ce, c-am zis și io-on banc - gata? Păi că ia să ies la rapor’ la dom’ comandan’, să văz cine dădu ordinu cu discriminarea dă urădărrrasă, pă bază dă coloare...

Gardianul nu l-a luat în seamă, a închis vizeta, s-a îndepărtat. Guliman, speriat, străduindu-se să pară doar ofensat, umblă de colo-colo după martori:

– Ce făcui, domne, ce făcui? Spune și mata, nea Georgică, ‘ce-l jignii pe husăn? Că-l avansai general?

Oamenii îl evită; dacă nu tac, spun:

– Cin’ te-a pus să te iei în bețe cu el?

Îl urmăresc peste capetele celorlalți cum se-agită, se vânzolește, se zbate, din ce în ce mai plângăreț, cu trupul tot mai scurtat. Știu: joacă. Asta-i Guliman: speriat, dar jucînd, îi distrează pe ceilalți și-i trece și lui sperietura, o sparge, face să curgă din ea nisipul ca din sacul ciupit. Vine spre mine:

– Este c-asta-i on scandal, domnule?! Abuzdăputere - să mă pri-ve-ze dă aer! Pă mine! Păi nu ține nasuleala... Ce zici, dom’ ‘Larie?

– Zic: azi împlinesc patru mii de zile, sânt bun de cinste...

– Uliu, maică, mult-al dracu', da' las-c-az'-mâine - ș-apăi duduia Catinca, dom' Ilare, o sfântă, ce mai, te-așteaptă cu credință, doar îți raportai, știi cum: cu costum de ștofă-nglezească, prima, ersteclase, îl pipăii și io, să n-am parte - da' ce mă-sa-n cur are fraieru cu mine?...

– Patru mii... oftez, dar Guliman are patru miile lui:

– Fă-te că rămâi cu mine, dom' Ilarie, te pomenești că i se scoală sculamentului cu cacaschetă de să facă șucăr cu năvălire la-adresa mea, 'mputitu' - e-n stare, ce zici? Ai, dom' Ilarie, rămâi, domnu' ? Te rog io, mul' dă to'. Cu matale-alături n-am voie la panică - he-he-he, ce timpuri din tenereța-gioveneța noastră la Grădină, în Baltă, cân' cu generalu' de-l adusăși alasilans, mișto dă tot, alafransé - rămâi, dom'?

Îi strecurasem în glumă cele patru mii de zile. Acum mă învăluie cu adevărat: nu mă mai pot gândi la altceva; nici la altul. Guliman turuie, dîndu-mi roată, lăudînd-o pe Catinca, lăudînd costumul englezesc - îl știu tot de la el, de ultima oară - eu sînt cu cele patru mii și din ele îl număr pe Guliman și pe cei care-or mai fi pe-aici.

– Camera de liberare, solaru doi! Mai mică gălăgia, capu-n pămînt, ia pe doi și ține-aproape!

Guliman se năpustește în fruntea șirului, îl dă la o parte pe Ghinea, apucă el toarta recipientului. Gardianul deschide ușa, se trage în lături, lăsîndu-i pe deținuți să treacă, însă când ajunge țiganul în dreptul lui, îl bate ușor pe umăr, din cap îi face semn să iasă din rînd. Dacă l-ar fi tras, îmbrîncit, ori strigat la el, Guliman ar fi declanșat tărăboiul de proteste, obișnuit, dar semnul aproape amical l-a dezumflat, dezarmat, dezbrăcinat. Lasă toarta altei mâini, se mută lângă gardian și pentru că de-acum i-i tot una, își saltă nădragii, își coboară boneta pe-o sprinceană și :

– Gu-rrra, cățaplicultu-rrra! Ține-aproaaa' dă Marea Uniu' Sovetică! Capu-n pămînt, omule, dă ce mișto suni tu dîn cuvînt!

Din fericire, gardianul nu înțelege. Sau înțelege "pe pozitiv". Continuînd să zâmbească, îl prinde pe Guliman de-o ureche și-l azvârle la loc în celulă. Încuie, pornește cu pas liniștit în urma noastră.

Ilarie vine ca de obicei, în coada șirului, pășind lălău în bocancii desperecheați și înflorați ca verzele pleznite de prea ploaie. La început, în primul an, își păstrase cu încăpățănare mersul de afară, lunecat, unduios, pe catalige de cocostârc. Pentru că "greii" îl sfidau, credea el cu călcătura lor crăcănată și târîșă, vâslind pe loc din brațele îndepărtate, scurtate, îndoite din cot. Are și pușcăria aristocrația ei, gîndise atunci. El n-o voia, se aproape lua la trîntă cu mersul fascinant de urât, înduioșător de

cabotin - îl atrăgea, îl sugea, îl respingea cât să-l înhațe mai temeinic. Uneori, la izolare, singur, se trezea “înotînd” și el, și el trăgîndu-și bocancii în remorcă, precum lanțurile, însă la zece seara, după stingere, sfârșindu-și rugăciunea improvizată, se ruga, înfiorat:

«Și apără-mă, Doamne, de mersul greilor».

Adormind, se prăbușea în vise groase, băloase, noroioase, cu biserici, cu struguri, cu mers “à la MSV”, urla, se trezea, se ruga, dârdâind:

«Și apără-mă, Doamne, de mersul greilor».

În al treilea an nu s-a mai împotrivit, dar s-a luptat să nu-l încalțe decât după ce va fi mutat în altă închisoare. Ajuns acolo, printre oameni noi, “ușori”, a gustat din plăcerea îmbătătoare a... greutății: disprețul, mirarea, dar mai ales invidia celorlalți îl oblojiseră, îl consacraseră; își confecționase o eleganță crăcănată, o distincție scurt-vâslitoare: mărcă, armoariile, particula obținute pe drept, pe merit, după o condamnare lungă și un îndelungat stagiou.

Îmi târâi pe ciment bocancii, patinînd legănat, hurducat dulce în coada șirului de bonete pâlپاinde, în aburul luminii porții, urmăresc cu privirea netocită lalelele zugrăvite cu șablonul deasupra brăului de păcură în tot lungul coridorului, lalelele galbene, verzi, roșii, violete închinete în aceeași parte: cele de pe coridor, către gangul înalt, stropit cu, sub boltă, cuiburi de rîndunele; cele din gang, spre curte, avînd tulpina și frunzele otova roșii-galbene-albastre: se înșiră lalelele Jilavei ca sălciile plîngătoare, sălcii aplatizate, monocrome, întovărășind, păzind canalul de întuneric al coridorului, străjuind duhoarea de tunuri și cimentul spart și sonor, ușile, ah, ușile și becurile etern aprinse, iar oamenii, oricât de obișnuiți cu ele ar fi, își dau coate, arătîndu-și-le: Uite, lalelele!, amuzați, bucuroși, în bătaie de joc și cu drag, chicotind ca de cine știe ce porcărie dulce, mulți întind mîna ca spre ceva oprit, ating peretele zgrunțuros, brăuit pîn-la brău cu păcură, deasupra cu bărăganuri de lalele îndoite rotund, apoi își cercetează degetele, mirosindu-și-le, adulmecîndu-și-le, gustîndu-și-le cu un șfichi de limbă și chicotesc gras, ca de-o pizdorcărie, ori spun doar așa, cu glas alb: Uite, lalelele... - sau pârtași la minunîia lor: Ale dracu', lalele

era toamnă de tot atunci în gară mirosise iute a fum de toamnă apoi se pornise o ploaie grăbită de netoamnă cu alice duruind pe acoperișul dubei ilarie înghesuit într-un colț lângă cineva rîgăitor încerca să despice împartă despartă duditul motorului de darabana ploii mărunțite pe tabla dubei și izbutise și mai izbutise să nu se fie pe sine liber noaptea în șură pe fân în

aer înăbușitor de ierburi mustind de uscat despărțit de doar țiglele zuruinde sub ploaia cu proaspăt ori în casă pe divanul de piele frumos obosită prin scocul spart din cornul casei scapă șuvoi pe buza ligheanului și nici altfel-altundeva ci să-și spună că ploaia cade repezită pe un acoperiș de dubă

după oprire dînd să coboare se fulgerase ascuțit cu glezna în colțul brățării vecinului răgâiciosul înlănțuit alături și ajunsese sub un bec înalt fără stâlپ ploua mărunț licărea șuvoiul pe panta dinspre poartă veniseră lanterne și pelerine ude și glasuri perfect tăiate în cuburi ăla nu mai răgâicnea dispăruse în jos pe derdelușul ud spre un dreptunghi luminat egal merge crăcănînd și cosind sfărâmînd oglinzile de sub gang scriind în noroi cu lanțul un zigzag și el răsuflase ușurat îl pătrunsese frigul iar îndărătul lui dărdăia și se bocea un moldovean de sus maiculițîi, cî ci ț-am pacatuiii' și iar lanterne și o lanternă dibuind hărtii sub o glugă dimitrescugheorghe prezent dă-i drumul coțoveleastan aici să trăiți să trăiesc io tu dă-i drumu' zumbeneșid car' eș' turc bre ce nu răspunzi zumbetreci la dreapta bre huleaseptimiu de față se spune prezent jmechere prezent așa vezi c-ai învățat alfabecedaru' dă-i și tu drumu ploua atît de mărunț încât duba oprită cu farurile aprinse proptite în noi și dincolodenoii era și ea în apă ea avea frâne se oprise lângă mal dar doi neînfrânații alunecaseră încoace spre fundul iazului langailarie prezent dă-i drumu'

și i-am dat printre lanterne și pe sub becul plutind la suprafața iazului sub bec ploua mai văzut de asta scăpătau genunchii și dintr-o dată miros de naftalină și iar coțoveleastan zeghe pantaloni manta cămașă izmană pătură bocanci huleaseptimiu zeghe pantaloni manta bonetă cămașă izmană pătură bocanci următorul car'eș' urm' langailarie zeghe pantaloni manta bonetă cămașă pătură bocanci ia numără ca la armată tu cocostârcule treci în față langa ori cum te cheamă așa langa ia numără unu doi patru opt optsprezece ia pe doi și ține-aproa' și din nou ploaia acum fără pantă fără oglinzi suptă cu nisipul cu scrâșnet dintr-o dată apropiat lumini multe la obloane multe liniște zumzăită numărudoibineeee și trei-bineee ține-apropa' și potcoavele auind pe ciment și scurt cotul aceleia peste măsură de firesc în nerușinare:

Ia te uită, lălelele, ale dracu' putori, mânca-le-ar tata curu' lor !

apoi coridorul și încă:

Uite,-ale dracu', lălelele și lațatele

duhoarea frigul de mucigai

lălelele și lațatele înflorind încoace și ieșind pe ieșire cu mânantinsă ca să le oprească pe furiș în gând punămanapecur și

peretele zgrunțuros și umed și degetele de naftalină și catran adiind îmbătător a curdemuie’

ceas limpede sfâșietor de înalt aducînd a iarbă sfarogită de arșiță iarbă de margine a cărării tocată cu praf scîndurile încă noi ale solariilor împrăstie tămăie de rășină pietrișul sună ca nucile totul e necrezut de tăios pentru simțurile noastre umezite bontite retrase în ele și la măsura luminii și aerului celulei pe taluzul înierbat de deasupra porții-mari trec la trap zelos deținuții de la munci-afară în uniforme de doc cafeniu ieșit de soare au pielea cărămizită de soare duc în coșuri și în lăzi pepeni galbeni răsătui de soare și de mirozne gardianul bătrîn cu cizme înalte descheiat la pieptul alb cu piele albă cu păr trist de alb își șterge cu o mână sudoarea pe sub cozoroc cu alta bate numai așa în tocul de lemn al revolverului din cale-afară de lung față de trapul harnic al șuților de la munci cu pepenii lor tămâinzi și cu țurloaiele lor noduroase nedeprinse cu pantaloni scurți cerul prea limpede ca în zilele tari de toamnă lungă pașii din solarii răpăie ori se ștârșăie ajungînd uneori pînă la pas alergător când mergi în șir nu se poate altfel iar șirul e un cerc moale luînd forma feliei de tort după felia scobită a solariului dai cu nasul în ceafa celui din față cel din spate aproape te îmbră-țișează te calcă te mai și descalcă de bocanc și de undeva de foarte departe de dincolo de poartă unde cică ar fi blocurile administrației se aude muzică de la un radio frînturi de sârbă de sonată cioburi de marș de doină pînă aici răzbat stropi răzleți sau ni se pare nouă că e muzică mi se întîmplă s-o aud numai eu și gardianul din prepeleacul înfîpt ca o osie în inima solariilor zice Solaru’ cutare Gata plimbarea Poartă ia-i în primire! și un șuvoi de pași scăpătați din ritm și istoviți taie de-a curmezișul răpăiala celor rămași între pereții de rășină fierbinte o taie în două zăngănesc înăbușit recipientele umplute între timp hodorogesc tunurile goale golite între timp robinetul din curte curge-ntruna suitor oamenii rămași grăbesc pasul intrînd de-a binelea în marș forțat de parcă plimbarea s-ar măsura cu pasul nu cu secunda cât mai mulți cât mai mulți pași sudoarea ustură ochii zeghile rod aprinse pielea gâtului bocancii se târâie de-a valma capu-n pămînt solaru-doi n-auzi bă ăla slăbănogu eu sînt ălaslăbă’ și ca acum unsprezece ani când mi s-a strigat întîia oară îmi simt pielea arsă ca de gârbaci și nu-mi plec capul uite-așa nu mi-l ple’ o să strige și restri’ și p-ormă n-o să mai o să tacă-n mă-sa dacă n-o să-i treacă prin epoleți ideea de a-mi tăia plimbarea taie-mi-o ca să-i arăt că puțin îmi pasă de el și de plimbarea lui nenorocită am să-l plec însă numai când el are să privescă-n altă parte ce-i nea mocanule inima dom ilarie că goniți ca bezmeticii ho că nu-i suplemen’ stai coala-n mijloc doar

ai fișă păi da ies la plimbare ca să stau la mijloc cei de la grădini grăbesc pasul prin dreptul bătrânului cu pistoloi unii stăpânesc lădița ori coșul cu o singură mână cu cealaltă își înalță boneta și desigur îl înjură-n gând așa sântem noi jmecherii așa am ajuns să salutăm-înjurăm Solaru cutare Gata plimbarea Poartă ia-i cei care pleacă își dezlânează brusc pașii de parcă li s-ar fi scos ața mărgelilor nu mai au nevoie de ei ca să-nfulece cât mai mult din plimbare rămașii gonesc în triumghiul strâmt și-ncețoșat de praf și răp-răp-răp-răp mai repede, mai mulți pași pe secundă c-acu ne vine și nouă cu Gata plimbarea capu-n pământ solaru doi eu sânt solaru-doi dar nu e capul meu poate al lui igna rămas uitat autonomizat plutind cine știe unde în țării ba nu la soare se uită el drept și cu gura căscată ca la un robinet răcoritor liberator la urma urmei nu-i rău în baia de abur a pașilor gâfâiți osteneala vine mai greu și se împarte pe cap de mărșăluitor iar când revine face bine pe la gândire vorba gulimană gândești ușor tăios sticlos aproape ca-n a patra zi de grevafoamei când de-atâta foame ești sătul de-aceea ești ca acul ca briciul acum e oarecum altfel dar nu mult mersul răp-rap îți atârănă-n cui gândul pentru o vreme rămâi ușurat nu mai faci tu lumea ea gata făcută ți se propune și te lasă pe tine făcătorul să te deschizi pentru soare pentru pepeni galbeni iarbă de taluz păpădia târzie fluierînd ascuțit la botul cizmei gardianului și pentru vrăbiile de muzică sburînd sfârâit peste poartă și cerul prea albastru ca să fie al unui iulie de bărăgan s-o fi întors toamna dar n-am prins de veste nu mai țin calendar pe săpun de când cu măgăria asta lăbărțată de opt luni

ob' luni, 'șteap'

s-aștepte-n mă-sa nu se poate domnule sântem în iulie azi împlinesc patru mii de zile șapte sute paisprezece săptă' o sutătreij' două de luni unsprezece ani fără cincisprezece zi' cifre numere semne nu le mai simt nici traduc altădată le-am lăsat să mă tragă-n țepă cumplit era atunci când puține apoi din ce în ce mai șters și mai ale altuia acum sânt doar obosit de plimbare atât nu atât osetnit încât să nu-mi mai aflu osteneala și s-o pot lua de la capăt proaspăt acum sânt ostenit cât trebuie ca să cred că e destul că peste cînșpe zile-i termenul

atunci când chiar de vrei tu să mai rămâi nu ești lăsat așa-i legea uite dacă aș avea chef să mai frec gazul p-aici m-ar da afară-n ghionți porcii cizmorcii he-he-he așa i-au făcut bătrânului boboescu după douășcinci de ani de pușcărie cinstită e-ha ce mutră ar mai face alexandriu căpitanul cu evadarea una dintre ele nu contează care când i-aș zice

ascultă radule n-am ce face-afară domnule rămân aici la voi e-hu-hu ce-ar mai râde chiar de nu-i mai arde că nu mai are patru

ba chiar nici o stea ca să vezi dragi-tovarăși-i-druziă cum au devenit timpur'li după ce l-a luat de ciocan pe mocofan și l-a uns căpitan și i-a dat pe mână soarta a o mie două sute de suflete hop că nu mai are nevoie de el că n-are liceul asta trebuia să se bage de seamă când au constatat că n-avea nici șapteclasele e-he ce timpuri timpurile când avea șoferul lui acum șoferește el pe-o basculantă pe-atunci îl trimitea pe-un sergent după țigări victoria grețoase parfumăcioase și avea manșete tulburător de albe și întrebarea aceea a lui

dac-ai vrut să fii liber de ce-ai evadat

și doar i-am explicat răbdător că întrebarea e tâmpită deși părea băiat dezghețat s-a supărat abia când am zis că nu-i răspund el n-a priceput ce-i răspundeam refuzînd avea ochii îngustați trași de cozi în mongolia lor și celelalte de după dă-le dracului acum să fur cât mai mult din pașii în cazanul de rășină aburind de praf îndurerat până-n burtă de soare și de pepeni și de

– Solaru doi! Cameradeliberar', gata plimba'! Poartă, ia-i 'primi'!

Ne oprim, ne ciocnim unul de altul, ne călcăm - fără supărare: așteptasem ordinul gardianului ca pe o liberare. Sântem sătui de soarele prea soare, de aerul prea pe potrivea altor plămâni. Asudați, cu uitătura tulbure ne îngrămădim în dreptul ușii solarului. Știm cerul deasupra noastră, nu ni-i de folos, jinduim celula, acolo ne vom croșeta altul.

Ne deschide un gardian nou cu dinți de viplă într-o parte și zâmbet-rânjet modelat în jur, pe stânga. Îl întreabă, strâmb, pe Mocanu ce boală are, șeful camerei se plânge disciplinat, cu boneta-n pumn, strâmbul însă e vesel în altă parte, i se fâlfâie lui de inima deținutului. I s-ar și de-a lui fra-su. Ne luăm tunul gol, apa plină și iarăși trecem în revistă lalelele. Lațatele, lacurvele.

Guliman: lângă fereastră, cu mâinile la spate. Se saltă pe vârfuri. Se arată grozav de mirat de apariția noastră - nu băgase de seamă lipsa.

– Avusăi o scur' 'versație cu ăsta, fraieru'...- zice el plictisit de moarte, însă băiat bun fiind, ne-o comunică. Sanchi, că ce-l pun la ziduiubit cu criticii meli, constructivili și justlinistili - auzi, că de ce! Cum de ce, nenicule, zic, păi nu știi că la noi, la politici...?

– Car' la voi la politici? - Mocanu îi tuflește boneta. Laudă-te, poate-nnemerești iară!

– 'Fii matale serios, nea Georgică, intervine Igna, nu mai e politici de la decret, gata!

– Las-că face alții, se bagă Ghinea. Și-n '55 a fost decret pentru politici, după nici noo luni, hop, cu-Ungaria!

– Vorbești în totală necunoștință, Ghineo, scui pă Guliman ascuțit. Io n-am intrat ca ungariot, io pe con' prop'iu, ca să zic așa...

– Cunoaștem dosaru', tu-ai fost de-ăia de se-mbată la MAT ca porcii și zice chestii interzise la-adresa guvernului nostru popular...

– Io și matist! 'Pare rău, nea Georgică, to'mai matale, șef dă post pă celulă - păi io-am fost un caz, domnule Mocanule! Păi io n-am zis la adresa, de să cază guvernul', bachiardîncontra...

– Bachiarinvers!, îi sare-n ajutor Igna.

– Așa ie: egzac'invers! Fapta ? Mă matolesc io on pico-leano, urc la tribună, p-o masă - ereum în Obör, la o bömbă d-o demölară ăștia dîn partüdü cömünis'...

– Al dracu'! Cu gura lui dă cur dă găină! 'Ce că... partüdü...

– Obior... Comiunist... Demiolară...- Igna, cu multă salivă.

– 'Mi zic zicerea ca tot creștinu'...

– Ia zi, ce-ai zis ?

– Fu tare? Fu neică or' fu teică?

– Las' te d-ocsesii 'suale!

– Păi ce: mi-o iau și io la la' pă cale buca'!

– Ia, mucleș, să zică ce-a zis!

– Ca tot omu: "Trăiască republicanii, până vine-Americanii"!

– Al naibii, cioroi, ce să cârâie el: 'ricanii...

– Ați auzit, domle? 'Ce că până vine-Americanii...

– Minciuni d-ale tale!, râde Mocanu. De strigai cum preținzi, îți dădea decorății - da' numa' pentru prima parte...

– Punctu' pă i!, ridică Guliman un deget, apoi împunge aerul în direcția lui Mocanu. Că, de rămâneam, filozo' 'lozofam!

– Ce-ți veni de să-i bagi pe-americani, de ne borbândară-n pașpa', 'le muma-n cur dă capitaliști borîți?

– E-te, habar n-ai dă poizie! - păi poizia făr-dă rimă-i ca...

– ...ca bășina făr-de lăutari!, strecoară Igna.

Pauză. Nimeni nu suflă. Igna se face mic-mic, se topește în umbra subpaturilor.

– Cum 'iceam doam'lor, domnișoarelor și nea Georgică: irea nevoie dă rimă, nene: republicanii-americani - ai matale-o rimă mai rimătoare?

– Lasă-mă, dracu', io și făr-de rim-o-ncurcai.

– Păi vezi? Ce să pui la: republicanii? Marocanii? Iese hor' dă discusion, cum zice franțuzu. Alte neamuri de să rimeze la fix?

– Bulgă... ranii, propune Ghinea.

– Hop și bai Ghinea dîn ārdei - haida, bre!

– Lasă-l, frate, c-a zis bine, da' nu de tot, aci-i mare necesitate dă rimăperfectă, domnule, nu te joci cu perfecta, cuvântu' tre' s' se-ncheie la şliţ cu: -icanii!

– Țăganii!, aruncă Iacob.

Mocanu îi arată obrazul: că nu se face. Guliman înghite în sec:

– Caută, Nicușoare, rimăperfectă la republicanii!

– Angloamericanii!

– Bravo, Ghinea - 'ce nu te făcuși poiet?

– Întâi să-mi termin cipilica.

– Pă vedeți, doam', domnișoarelițelor că n-ai rimă pe la republicanii? Dăcât americanii?

– Câți coți ai 'casat pă rima-aia?

– Zece!

– Luni, frate? Zece luni de zile?

– Luni! se supără Guliman, râzînd. Păi, la noi, la politici, nu ne-ncurcăm cu lunili - ani, domnule, zece cotołani!

– Minciuni de-ale tale. Zece ani pe-un căcat de rimă?

– Ce, nea Mocane, ai fi vrut să-i dea mai mult? În ăi zece intră și epoleții de i-a rupt.

– De unde știi de epoleți, Igno?

– De la nea Nicu personal, acu-un an - nu mi-ai zis mie personal, nea Nicule? Că, după ce veniră să te umfle, te-ncontrași...

– Cam așa-cumva, oftează Guliman. 'Tu-i în 'poleți dă poponeți - da, domne, zece coți îmi lipiră ca marca dă scrisoare și, de nu venea decretu,-i făceam pe toți, pân-la fundament! Ieșeam la rapor': Să trăiți dom' general, cu mine s-a comis o mare eroare judiciară, io nu-s politic, păi ia uitați-vă: am io profil dă? Io-s șut cinstit, dragi tovarăși, cetățean cinstit al Răpéré, io n-am nimica cu-orânduirea, că și io-s proletar, trimeteți-mă la Văcărești, domle, la drep' comun, acolo-i sediu' meu stabil...

– Și? Ce zicea ge'a'lu'?

– M-asculta cu curu', că nu-i eroare, c-am uneltit contra...

– Chestia cu-americanii, Gulimănache, aia-i uneltirea-contra. 'Mericanii-ți mâncară capu'!

– Mâncară cacapătu', 'le muma-n cur ș' la ăia, cu numili de-l poartă, că după ce tot mereu nu mai vine, ne bagă și la suspin, pe bază de rimă 'rfectă!

Ilarie se întinde în pat, pe spate, cu picioarele rămase jos, pe ciment. Somnul îi îngreuiază pleoapele, atât, nu se apropie.

– Te fac un mic șeptilic, dom' Ilare?, îl întreabă Igna, în șoaptă. Unu mic de tot'?

Ilarie nu răspunde. Se bucură că nu vrea; că poate să nu vrea. Avem altceva de făcut. Avem treabă. De unsprezece ani

așteptăm după-plimbarea - ca să ne. Cu adevărat, plimbăm. Liberăm. De patru mii de ori în tot atâtea zile.

Afară, în curte, în solar sânt dezgolit, lipsit de apărare, cerul, aerul, lumina, mă înțeapă, mă sfâșie, mă jupoaie, mă răstignesc cu tălpile străpunse de piron la jumătate de palmă de pământul bun - acolo, așa voi rămâne. Afară îmi lipsesc tavanul, zidurile, becul chior, ele mă apără și mă ajută.

Oh, și dacă n-ai ști de la început : liberarea se face din afara înăuntrului în afara adevărată și nu din celulă, trebuie să treci prin purgatoriul curții - ei și?, aceea va fi altă liberare, asta se face de-aici, direct. Și drept. Nu-ți poți face singur liberarea din curte: acolo e prea aproape libertatea, te desparte de ea un gard, un zid, taluzul - prea înalt ca să te poți sălta peste, trebuie mult avânt iar avântul se ia trăgându-te îndărăt, și mai, încă până în celulă, de unde cerul se ghicește peste buza oblonului, unde aerul e altfel alcătuit, nu te poți libera de acolo unde nu ești deloc - dacă ieși la plimbare, dacă accepți tortura, o faci numai pentru că în solarii alergăm-galopăm, ca să scurtăm timpul, să adunăm pe ghem drumul spre celula izbăvitoare - acolo e trambulina.

Alergase și el în triumghiul de scânduri, tremurînd la gândul că, întors, nu va mai găsi patul, celula, aerul, lumina; că nu se va găsi. Dar celula e la locul ei; și patul și duhoarea de; și totul. Istovit, se culcă peste sine, recunoscător, îngrijorat: cum are să fie azi Scaunul? El în ce toane? Își apasă până la durere coastele în dreptul inimii, vaaaaai, biata mea inimă, în vreme ce cu spinarea, cu călcâiele, cu ceafa își caută locul în saltea, în pernă, în aer. Și le, se găsește încet, 'țișor, cu mișcări mici pe care cineva din afară le-ar lua drept zvâcnituri ale mușchilor. Se pregătește de întâl-nire, a mia, aceeași, aceleași între-, aceleași 'spunsuri, ancheta s-a-ncheiat de mult, s-a pronunțat și sentința, ba s-a și execu-, dar nu s-a 'at nimica. Totul începe. Mereu și proaspăt.

Când ultima și cea mai mărunță cută a hainelor se lipește la locul ei, de saltea, când nu mai simte că salteaua este altceva (între timp răsuflarea s-a iuțit, cu poticneli), Ilarie trece prin cei unsprezece pași : își înclină fruntea; își supraveghează verticalitatea corpului și se bucură găsind-o cum trebuie, dar și rușinîndu-se că trișează. Își clătește glasul - dar glasul îi iese, ca totdeauna, știrb și răgușit.

= Iar am venit, doamne și nu m-am răzgândit.

= Șezi de-a stînga mea, acolo.

Acolo pe al treilea taburet și cu o treaptă mai jos. Își pre-simte în perna de pluș forma și căldura de ieri. Nu se așează. Rămâne în picioare. Așteaptă. Ca totdeauna. Ca totdeauna celălalt are să tacă o vreme - ca la anchetă. Apoi are să se căineze,

lung (ca la neanchetă) - prima zicere are să fie scurtă, răstită:

= Să nu ucizi!, - te-am învățat prin Ea, Ea te-a învățat, prima.

Așa ar fi trebuit să se întâmple, ca de cele 999 ori până azi. De astă dată nici nu mai așteaptă întrebarea-acuzație și se precipită :

= Tocmai de aceea - am făcut bine că!

= Sau rău. Mai ai timp să te răzgândești..., spune el azi parcă și mai ostenit, cu acea tristețe întristătoare a anchetatorilor, săracii, oameni și ei - spre deosebire de noi. Ai ucis. Ai făcut rău.

= Nu, rău n-am fă'... Am fă' - tot n-am găsit cuvântul potrivit - mă ajuți? Suflă-mi prima silabă - aștepti să-ți suflu ce să-mi sufli?

= Nu, nici eu nu-l.

= Mi-ai mai spus - nu te cred. Te cred - de-atâtea ori te-am văzut pierzînd pasul, rămânînd în urmă. Te-am auzit străduindu-te să înveți de la noi ce-ai uitat, ce n-ai știut, ce n-ai vrut să afli. Te-am văzut, la cîrmă: ești bătrîn, picotești, îți scapă din mâini roata cu coarne - tu dormi, ea se-nvârtește încolo, încoace, stă...

= Vezi? Stă singură! Dacă m-a furat somnul o singură dată...

= De fiecare dată spui că o singură. Și că, dormind, veghezi, iar ce s-a-ntîmplat pe cînd dormeai, s-a-ntîmplat fiindcă așa ai vrut. Zici că așa ne pui la încercare - cu lovituri de picior?, de bătă?; ca să vezi dacă sîntem morți ori încă nu? E nedrept.

= Nimic din ce pornește de la mine nu e nedrept.

= Nici drept.

= Vorbești ca să nu - am început să arăt ca voi?

= Vorbești ca să - încă nu. Altfel nu m-ai nedreptăți: de unsprezece ani mă ucizi, cu Ea (care m-a-nvățat, prima, să nu). Știi bine că n-am, dar cum tu piroteai la cîrmă și-am luat-o cu toții razna...

= Am spus: a fost voia mea s-o luăm razna, ca să ne punem la încercare, să ne pedepsim... În cazul tău n-a fost pedeapsă, ci ajutor.

= De asta mă convoci în fiecare zi? După fiecare plimbare?

= Să stăm de vorbă. Să-mi spui ce mai e pe-afar'.

= Afar' e bine, toți, te-așteaptă cu credință, pantofi, costum...

= S-a întors Guliman...

= Bine spus: întors. Zice că afar' - ce să fie: soare, aer, femei, femei, femei, femei...

= Altceva în afară de femei?

= Nimic în afară de femei. Decât, ba da: spaima de soare, de vînt, de aer - de femei. Așa o să fie mereu? Chiar după liberare?

Chiar după unsprezece ani de la liberare ?

= Nu știi, nu cred, ai încurcat una cu neuna - ce mai zice Guliman de-afar'? S-au copt strugurii văratici?

= Dă-i dracului de struguri, destul îi visez. Cumplită, nedreaptă: libertatea să-ți fie, aici, unde n-o ai, mai amenințată decât acolo, în ea...

= Dar pepenii galbeni? - am văzut azi...

= ...libertatea să-ți fie mai închisoare decât închisoarea.

= ...și harbujii - eh, un harbuz...

= Sau altfel: libertatea să fie pentru totdeauna amenințată, minată, să conțină viermele îndoielii și în același timp să fie viermele, să trăiască din viitoarea închisoare, ori din perpetuarea ăsteia...

= Nu mi-ai spus: harbu'...

= Lassu'! Harbujii tăi - căcat! Când nu știam că există, nici nu existau. Tu, făcându-mă să aflu, m-ai făcut s-o fac - eu am, nu?; inventat-o?

= Poate că da, poate că.

= Poate că sigur: locul cel mai neprimejduit: cel mai din adânc, din inima fundului, din fundul inimii primejdiei...

= Măine, dacă te mai apuc, îți povestesc ziua a treia - a fost mai ceva ca la Mărășești...

= ...acolo de unde nu mai poți coborî, unde nu mai ai ce pierde...

= Totdeauna ai ce pierde, uită-te la neamul vostru: se teme că mai are ceva de pierdut; după ce-a pierdut totul, își spune că va mai fi rămas ceva pe undeva, altfel ce rost să trăiască, dacă nu mai are ceva de pierdut? Nu-ți dai seama c-ai avut decât atunci când ai pierdut - și-i prea târziu.

= Pentru mai-rău nu-i prea-târziu. Deci, să fiu fericit: știu că mai pot coborî în nefericire. Guliman...

= Mai ales el. Pentru minciună...

= Asta-i bună! El pentru minciună, eu pentru omor - de acord, am ucis, dar Guliman? El îi înviază pe oameni din morți cu minciunile lui - de ce-l pedepsești ?

= Ca să vă răsplătesc pe voi, cu el - ce v-ați face fără el?

= Am muri de tot. Eu însă nu - eu nu-l cred.

= Ce te-ai face fără el: ai supraviețui.

= În sfârșit, un adevăr: pedeapsa, pentru moarte, nu e moarte, ci...

= Taci!

= Nu tac - deci, prin moarte, treci pe celălalt mal, unde pedeapsa nu te mai atinge.

= Lassssă...

= Nu las - în viață rămânând, rămâi cu memoria - asta-i: memoria, judecător și călău.

= Taci, te rog. N-am vrut să fac să fie așa.

= Nu tac - să-ți dai iluzia că mi-am pierdut memoria? Asta ai vrea: să uităm... Tu să spui cu glas tare că ne-ai iertat pre noi pentru greșalele noastre, în fapt, să tragi foloase, fiindcă n-o să mai știm ce-ai făcut, ce ne-ai făcut...

= Încetează!

= Să încetez - eu? Dar tu? Tu ai încetat, la Pi'...

= Nu! Te rog...

= Roagă-mă - la Piteș'...

= Te rog, te implor...

= Imploră-mă - la Pitești, la Pitești, la Pitești - astupă-ți urechile, să n-auzi, deși ce-ai mai avea de auzit, tu, care l-ai făcut?

= Nu, nu eu! Voi l-ați... Eu nu știam nimic, nici nu eram acasă, eram mic, aveam gripă - voi...

= Ține-ți gura, doamne! Fii bărbat, nu român, ce dracu'! L-ai făcut, l-ai făcut - du-ți-l!

= Nu. Nimeni n-are voie să vorbească despre...

= Zi-i pe nume, de ce te-ai oprit : Pitești, Pitești, Pitești, Pitești...

= Tu vorbești, care n-ai fost acolo? N-ai fost - nu știi, gata! N-ai voie să vorbești despre ce n-ai văzut cu ochii tăi!

= Nici Tolstoi n-a văzut cu ochii lui lupta de la Borodino - s-a născut mult după...

= N-ai fost - nu știi! Nimeni nu știe cum a început, cum a...

= Nici ? Așadar: cine n-a fost acolo - să nu vorbească; cei care-au fost, dacă n-au murit, să tacă din gură, să nu-ți maculeze creația!

= Lassă, taci.

= Să tac. Să nu mai am memorie. Să ne luăm pe după cap și să uităm cu toții, să jucăm Hora Amneziei - pentru ca tu să moțâi în continuare, nesupărat de nimeni, de nimic...

= Taci! Nu hulești!

= Să nu hulesc, să nu vorbesc, să nu țin minte - să uit, să mor - ți-ai zidit puterea pe interdicții, pe nu-uri, pe tăcerea noastră, pe lașitate, pe frica de a ne folosi de memorie...

= Taci...

= Taci, nu huli, nu te plânge, nu-ți aminti, rabdă, taci și mișcă - de ce ne-ai mai făcut, dacă într-adevăr tu ne-ai...?

= Te îndoiești? Pui la îndoială...?

= Acum întreb eu, tu răspunzi: De ce ne-ai făcut pentru Pitești?

= Ești nebun, nebun.

= Răspunde la întrebare: De ce...?

= Taci, nimeni n-are voie să rostească numele blestemat...

= Tu i-ai binecuvântat blestemul.

= Nu. N-a fost cum crezi. N-ai fost acolo, nu știi. Numai cei care au trecut prin ce-au trecut pot să vorbească, iar ei nu pot vorbi - au uitat, tac. Despre Pitești se tace.

= "Despre Pitești se tace" - nu sună rău, dar asta nu mai este o nevinovată recomandare, ci ordin - de la cine ordinul? Despre Pitești trebuie să se tacă - cine are interesul să se tacă despre Pitești? Călăii?

= Mai ales victimele.

= Cum așa ? Dar o victimă mi-a povestit...

= O excepție - dar și excepția a povestit numai partea de victimă, nu și pe cea de călău.

= Pentru mine hotarul între victimă și călău nu trece prin mijlocul unuia și aceluiași om, deținut - ci îi desparte pe deținuți de gardieni, politrucii, generali, secretari-generalii !

= Nu pricepi nimic, simplifici, vorbești numai de victime și numai de călăi, ca și cum... Ce te faci cu Țurcanu?

= Țurcanu face parte, cu Popa Țanu din categoria a doua. Ei n-au luat măcar o palmă în timpul reeducării. Ce bine le-ai întors, răsucit, porcăit, doamne - de-ai zice că erai cel puțin ministru de interne - ai fost coleg cu Teohari? Cu Nikolski? Subaltern al tovarășului nostru Ghiță Dej? Superior al iubitei tovarășe Ana? Ce-ai făcut la Pitești?

= Dar cum îndrăz'...

= Ce-ai făcut la Pitești?!

= Lassă... Sânt bătrân, bolnav, nu mai văd bine, aud prost...

= Să te fi retras la azil, înainte de a...

Lângă fereastră s-a încins o bâză-americană. Fraierul cel mai devotat: Igna. Nu-i displace, ba i-i bine-așa: încasează, dar e în centrul lumii. Guliman îl atinge ușurel peste scăfârlie cu un sfârc de palmă, în schimb ceilalți... Până și Mocanu - dacă are ocazia, de ce-ar pierde-o: când o să mai poată el cafti pe altul? Gabrea, cocoșatul, cu ochii arzînd, lovește, icnind, apoi se ascunde îndărătul celorlalți. Igna nu-l "prinde" niciodată, deși uneori îl simte, îl vede. Nu-l va fi socotind printre jucători, din pricina cocoșei. Iacob, în bârlog, privește cu interes, cu participare: hohotește gras când Igna încasează una mai țeapănă și nu ghicește. Igna... Și el e un fel de Guliman - pe invers. Face și el bine-n jur; cu ce poate.

Guliman are praf de scărpinat pe limbă, nici la bâză nu dă stingerea. Hârâie, cârâie, bârâie după tipic chestii de-ale lui, cu

“eee, păi la noi, la polițiiici...” Nu încetează din măcinat decât atunci când cade el de fraier și trebuie să-l ghicească pe caftitor.

– Eeee, păi la noi, la polițiiici... Ce mai zeamă-lungă, una ș’ c-una face doo, ăl de nu crede-n vise nu-i om, păi cum, fratele meu, să dai tu cu picioru’ la singura po-si-bi-li-tate de să-ți pătrunzi viitoru’? Păi e un mare profesor, doctor docent academician și tot felu’ dă chestii, unu Froaid, d-a scris el cărți io-te-așa dă groase despre pisică, în fine o analiză de-i un fel de nemțoaică, atât că nu-i zice Anelize, păi noi, la politici, aveam o grămadă dă pro’sori, unu era mare dă to’, făcuse zece cărți, cinci copii, două guverne, cu cumna-su-l ‘cătuișe, în total doi și la partidul respectiv îi zicea și partid și național și creștin și țărănist și monarhoregalist și ‘publican și progresoindustrialist și mai erea ceva cuvinte, nici el nu le ținea minte pe toate, Burcuș îl chema, ne ținea dânsu to’ felu’ dă conferințe cu Froaid - în fine, vă fac desenu’ al’dat’ că cum devine cu pisicanalitica de-i zice psihanaliză - și ho, domne, care dai ca-n dujmanudăclas’? Nea Georgică!

– Repetent, n-ai ginit.

– Păi da, că erea cazmaua lu’...- ia, nea Gabreo, fă-te că faci șchim’ dă locuință cu mandea, că mandea nu dă cu pumnu-n cap la codeținut - de ce să-și dea codeținuții-n cap când este atâția caralii ?- las-că te prelucrez al’dat’ pă teme dă morală. Cum vă spuneam don’lor, iubitelor don’șoare și nașflorilor, visez io, -ntr-o noapte, Gherla, asta-i extrem de-nteressant, ca să-l citez p-on amic, fost ministru - oi fi io purtat prin toate pârnaïli dupe suprafața republiciipularomâne, da la Gherla nu mă onetisem... Mă soilesc, aci,-n Jilava, ș’ ce văz? Gherla, fratele meu! Cum se vede ea și Șargahaza dîn gară! ‘Xtrem de-nteressant ! Și să vezi: a doua zi - era Blagoveștenia, 25 martie fix - hop, că vine unu c-o listă pe bază-de: «Guliman, fă-ți băgaju’!» Ce să vă mai relatez: ne bagă pe f’o doo s’te dă suflete pă dubă și dă-i cu Tururomâniei sub steagu’ meaiului! Frecăm noi șinili ca la patru zile ș’ ob’ nopt’ și, așa maipândiseară ne descingem - unde? La Gherla!

– Gherla-Gherla?

– Gherla, fratele meu. Când să ne debarcarisească dîn tren în mașină - trăsesse duba cu curu la gura vagonului - cân’ să, vorba unui mare savant : cădem dîn lac în puță - ce văz peste ‘coperișu mașinii? Panarama, domnule, c-așa-i zice când ți se pozează dîn profil: panaramadeșertăciunilor! Ș-acu-ntrebați-mă, doamnelor, cum arăta orașu’ dîn profil, adică dîn panara’ - păi arăta egza’, da-egza’ la fel ca-n visu meu de-l visai la Jilava! Ei, cum îți explici această mare eni’mă?

– Care ‘nigmă: aia cu pizdilocili pe la domnișoare?

– Nu, domnule, căci să nu fim porci, tovarăși! Vorbesc de

vise: cum ‘ți-explici ?

– Și io, când muri mama, tot așa se ‘cea...

– Las-te tu de scur’ biografii, Mar’nică, Dumnezeu s-o ierte pe babaca că te făcu, io-ntreb din pun’ dă vedere științific: cum explici această dilemă din care nu mai ieșim? Cu visili, bre, de prevede ele dinainte pîn ce-o să treacă omu călător... Mă dibuiși, fi-ți-ar urechile-alea, Igno - da’ să dați cu dragoste de-aproape... Ghinea!

– Repetent!

– Ghinea! Schimbăm locur’li... Să continuăm ordineazăzi...

– De ce trîncănești atîta?

– Ai al’ceva dă făcu’? Și, cum ziceam, văz peste ‘coperișu dubii ce văzusem în visu’ personal și dau să mă-ntorc, de să-l trag de atenție pe Burcuș, să-i confirm chestia cu Froaid... Nici n-apuc să casc pliscu, mă pomenesc cu-un pumnoi cât o gamelă, drept în numele tatălui, ici-șă, la origineagândirii: «Capu-n pămînt, ‘mnezău’ mă-ti de bandit, aci-i Gherla, mă!»

– Cine era: Goiciu?

– Goiciu-Petre-de-la-Gherla, nea Nicule? Ăl cu gogoșa?

– Ce gogoșă?

– Cum, ce gogoșă, păi să ți-o relatez, că mie mi-a relatat-o Titi-Aviatoru, de-a făcut șapte ani la politici, ‘icea Titi că la Gherla erea o fabrică de ceva cu mobilă, lucra cu deținuți, ăl de făcea norma primea porția-ntreagă, al’fel câtlasută din normă, mîncarea câtlasuta-aia și, ca spuliment dormea la izolare,-n picioare. Da-ăi de depășea norma primea câte-o gogoșă.

– Gogoși de-ale tale, Marinică - gogoși la politici?

– Așa mi-a relatat Titi, așa v-o relatez. Și era un puști, unșpe-doișpe, că la politici minorii nu se separă de noi... Normă de să-implinească - sula, da’ foame pe el, cât capra! ‘Tr-o zi, când Goiciu personal distribuia gogoși la depășitori, puștiu: harșt!, ciupește o gogoșă, a’ mai rumenă și mai dolobabană și cât ai clipi, o dă, cărel, pe gâtufag! Goiciu - fuga după el: «Dă gogoșa, bandit’le, tu nu meriți gogoșa poporulu-ncitor!» Pune mîna pe el, îi bagă puștiului deștu-n gură de să scoată ce n-apucase ăla micu să-nghiță...

– Să-i scoată? Cu deștu?

– Păi ce: politic!

– Al dracu’, om! Să fi fost copilu lui și să-i fi făcut careva figura cu deștu!

– Nea Nicule, ai mai relatat, da-am uitat: Goiciu-i ăla de-a decapitat la unu’ picioarele cu toporu’?

– Ăla, Marinică, futu-mi-l în decapitare pe mămicuța lui dă fiară uădioasă și săl-ba-ti-că, domnule! Că-și dete duhu și crăpă,

fie-i crăpătura doamnei mă-sa până-n fundu pământului - fiți numa' atenți, don'șoarelor d-ascultați la uși, la fereșt'i...- Guliman se strâmbă, arătînd ușa, fereastra... Car'va'zică acu doi ani iese la pensie, că erea coșcadâr, dă-l în tămâia mă-si, trecuse câtamai anii dă când tot dedea dovadă la ăștia și nu mai termena, iese cu grad dă colonel de Secu'... Da' nu trece juma' de an și moare, domle!

- Din cauză de... asta, zi-i pe nume... 'Nacti-vi-tă-țili... chicotește Igna, fericit că a scos cuvântul la mal.

- Pleacă, mă, cu radicalili teli!

- Care, să plece, nea Ghineo, dacă-i puru' adevăr? Păi ia judecați și 'mneavoastră, doam', don'lor : se uită el în oglindă, se vede făr-d-activități, 'nactivități cum bine zice amicul nostru Mar'nică... C-al'ceva ce se pricepea el? Ciocănar de felu lui, bătuse roțile la vagoane pân gară la Galați, dup-aia Dej l-a pus să bată capetele deținuților, la Gherla - to' cu ciocanu'! Și io-te-l la pensie, pă linie moartă ! Cîn' se trezi el făr-d-activități, în plină nedreptate 'cială, drajtovarăși... Nici nici tu socetate dă mîne dă făurit - dîn ciocan - nici cap dă deținut dă să-l reieduci tu, cu paru', nici tu viitor 'minos dă zidit, cu ranga dă fer, că asta erea melodia lui preferată, nici pârnaie la dispoziție dă proprietate personală, că-nchisoarea erea și casa lui și bătătura lui, ogoru', dè, și câmpumuncii dă-l muncea el cu drag... Ce să facă, bietu', la un caz ca ăsta? Ce să: s-a pus jos ș-a decedat!

- Știa el de ce procedează-n consecințe: adicătelea muri la-oportun, că, de mai întârzia un pic...

- Ce-i făcea? 'I belea prazu'!

- Încasa douășcinci! La speța asta se acordă și moartea!

- Pă, da și dup-o s'tămână i-o comută, după alta îl grațiază și-i dă și salaru' dîn urmă și despăgubiri.

- Păi nu-i bine, fratele meu!

- Nu-i - dacă-i comunistă...

- Da, nene, da' ăștia, la politici, a omorît oameni, domnule - io-te, nea Ilie și-a ucis nevasta, a făcut douășcinci, da-ăia, de-a ucis doi-cinci-cinșpe oameni dă căciulă...

- Dujmanu dă clasa nu-i om!, ridică Guliman un deget. E-o datorie dă onoare să stârpim dujmanu clasnic!

- Las' te de lozinci, vorbim de realitate...

- Și ce, la ei lozincili nu-i realitate? Vorbiți în habar de cauză! ăștia-i oamenii lor, cum să-i pedepsească după faptă? Cine-i anchetează, cine-i judecă, cine-i condamnă - nu tot ai lor, tovarăși dă ciocan pă la vagoane, dă rangă de fer pă la oasili dujmanului? Cor' la cor' nu scoate oichii, cum zice zicerea.

- Bre nea Nicule, ziceai mai an că pe-ăia de la Canal, pe-ăia

de la Salcia, de omorî aurişti, îi condamnă, îi băgă la crimăcontraomenirii...

– Îi băgă Mar'nică, da' cum se potoli străinătatea - c-a fost sucăr sucăr cu voceamericii - le dădu drumu, şi nu ca pe noi, cu-un şut în cur pe poart-afar', nu tovarăşe! Ca la ei: salaru din urmă, gradu-napoi, despăgubiri, nu ştiu dacă şi scuze, da-o caldă strângere de mână tot a căpătat fiecare de la veşnicii lor tovarăşi...

– Să tot fii d-al lor - 'le muma-n cur dă 'oţi! Ş' de creme-nali! Cum ies d-acilea, intru la ei! Păi, ce?!

– Şi ia zi mai departe, cu Goiciu, Nicuşoare!

– Ce să mai zic, n-auzi că decedă? Amin!

– Bine, da pân-la deces... O fi fost bolnav nu se egzicstă să nu fi-avut el ceva...

- Bolnav, Goiciu? Ca feru! N-afirm că nu l-o fi ajuns şi pe el obosteneala, da după calculu meu dă-l calculam, nu dormea două ceasuri pe noapte, la el acasă, la măsancur, domiciliu stabil, căcamaşinel, to' pîn pe'tenciar umbla, pân-ce-i era tunica learcă d-activităţi... Cu paru-n mână erea el împărat...

– Țiganu-mpărat.

– Nu era țigan d-a' lu' Guliman - era bulgar d-a' lu' bai Ghinea...

– Păi, da..., face Guliman după o vreme. Aşa s'tem noi, daciîsiromanii - c-adică voi, că io... Cum dai de unu-al dracu', porc şi câine - cum tre' să fie țigan, bulgar, jidan, or'ce - numa' românahe nu...

– Ce să-ți fac Nicuşoare, dacă asta-i s'tuația cu comuniștii? Mai toți îs neromâni, nene...

– Păi da! Uitați-vă la caralii: directoru - țigan d-al meu...

– Mă rog, directoru', nu...

– Locotinentu Ciobanu - țigan d-al meu...

– Asta-i basarabean, dă-l în mă-sa!

– Da de unde: lipovean de la Comorovca.

– Lipovean, basarabean - da nu românaş d-al nostru, dîn popuăr... Da sergentu Băsică? Da' sergentu Ungureanu? - ți i-am dat p-ăi mai blonzi şi mai răi.

– Da Iamandi? Ce mai zici?

– Asta-i carne d-a mea - da sanitaru Oprea, de făcea injecții cu paru'? Da Maromet?

Linişte brutală. Noi nu l-am apucat, a fost numai la politici, prin '49-'50 - aici, la Jilava. Iar aici, la Jilava, cum se spune: zidurile povestesc cine-a fost Maromet: un oltean get-beget.

– Aşa s'tem noi, reia Guliman. Numa alții este dă vină... La Gherla, că tot vorbim: Goiciu - o fiară : bulgar...; politicu, un

sălbatic: ungur... Da ăilalți? Gardienii? Masili largi dă truditori cu paru? Ăi mai ai dracu', ăi mai neomenoși...

– Să nu zici că erea români d-ai noștri...

– C-o să mă jenez... Și ce români, caralii de la Gherla! Mai bine de jumătate dintr-un sat vestit pe toate meridianii globului pentru icoanele pe sticlă de le pictează marii pictori din Necula - așa-i zice satului. Ori Nicula. Frații Șomlea, frații-verii Pop, alde Tudoran - după ce-și făcea datoria socialistă cu paru și ranga dă fer la adresa noastră, a politicilor, se ducea frumușel la casa lor și picta icoane! Cu sfinți, cu Maica Domnului, cu Hristos... C-adică ei fac păcate - da fac și icoane, prin urmare ei nu mai sunt păcătoși pentru crimile de la fac la Gherla, că ei fac sfinți pe glajă, la Nicula...

– N-or fi tot ăia...

– Norfi! Da-n aceeași familie, diviziamuncii: bărbătimea lucrează cu paru și cu pistolu la Gherla, la pe'tenciar; muierimea și copilărima, a' cu cravată roșie la gât, la sapă,-n deal și la pictat sfințimea pă sticlă...

Altă pauză - lungă, jenată. Apoi:

– Povestește ce-ai început, de primirea de v-a făcut-o Goiciu.

– Că bine zici. Auziți numa' ce primire ne face - nu era om, de nu-ți ținea o 'nferință dă presă, în fine, scrisorii dă 'credeșinucercetare. V-am zis: ne-aduce din gară cu dubili, ne varsă-n curte, ne pune p-un rând. Tot soboru de băgători de seamă pe lângă el și el ne ia bob cu bob, de la cap: -«Băăă! Auziți voi de Goiciu?» Noi, mormânt, unii-i cunoștea scurta biografie, știa că nu-i sănătos să caști pliscu. «Băăăă, da' de Gherla-ați auzit? Băgați bine la cap: aci-i Gherla, aici dușmanii poporului 'citor ori se reeducă, ori își lasă oasile! Aci, -n Gherla, Goiciu Petre-i tata vostru! Pân-la poartă-a fost democrație, dincoaci e Gherla ș-aci io-s dumnezeu' vostru! Ce face-un dumnezeu cu supușii? Ce vrea, nime nu-l fute la minte cu-ntrebări!» Noi tăcem. Ia el rându de la un cap: -«Tu ce-ai fost la viața ta?» ăla, că nu ș' ce, contabil... «Ce-ai contabelit? Pe ce-ai fost condamnat?» - «Pe-agitație», face ăla. «Agitație, da' pe cine-ai agitat cân' ai făcut 'gitație 'travoluționară?» «Păi, să vedeți, eu n-am prea zis, altu-a zis c-am zis...» Poc! Trosc!., o labă și-un picior în cur: «N-ai zis, c-adica noi s'tem proști și nu știm - las-că te-agit eu de-ți iese agitația pe nări!» Trece la altu': «Tu ce cristosu' mă-ti ej', bă?» «Cheferist», zice ăla și se rânjește, auzise că Goiciu fusese și el pîn gară pe la Galați, ceva cu șina... Mamă, când aude Goiciu... «Aoleo! Cheferist d-al meu, păi de ce-ai trădat clasan-citoare, grivițaroșie?», în fine, cu vocabularu' și dă-i cu prelucra-rea pe gură, da' dă-i și cu pumnii și picioarele - tăieței l-a făcut

pe bietul grivițar. Avea boală grea pe cheferiști, pe popi, de zicea că umblă cu opiupopoarelor și to' mereu regulează la credincioase-n altar, 'loc să treacă-n produse, da-n special și mai ales cu studenții avea el ce-avea: venise un nou val, după Ungaria, de-i zicea : ungariștii... Bătea la aștia ca la fasole, că 'icea c-a vrut să-i spânzure dă felinare...

– Cine pe cine să spânzure, nea Nicule?

– Studenții pe-alde Goiciu și compania, ca-n Ungaria, nene - pe securiști, frate! Și vine și rându lu băiatu la spovedanie... «Tu, ce-i cu tine-aici?», și dă cu deștu pe-obraz, c-adică să vază de nu se ia coloarea... Io - mormânt. «Nu se ia», zice, «nu te-ai mascat în cioară» - ăia din sobor: be-he-he!, că șefu-mare căcase-un banc. «Cu ce eș', bă?», mă-ntreabă Goiciu iar. Io, mai mult de frică, mă ia gura: «Cu dinamita, s' trăiț'!» Goiciu ia pe locrepaos și se uită la mine-n dungă: «Ce dinamită, bă?» «Păi», zic, «nu știi dac-ați auzit de mine, da' io-s ăla de-a pus dinamită su' guvern» «Ce guvern, care guvern?» «De democrație 'pulară, s' trăiți!» «Bă țigane, faci mișto de mine?» «Io, dom' comandan'?, nu-mi permit, asta-i varianta la tribunal» - și-i relatez cum m-am pilit la Obör și-am făcut strigarea cu Trăiască republicanii, până vine-Americanii. «Și?», se screme el să nu răză, îi cam plăcuse poizia și ăi din suită i-hi-hi, căci râdea starostele, să dea și ei dovadă... «Păi-și», zic, «asta-i marea dinamită, că de mai strigam o dată lozinca, prav s-alegea de guvern, de-aia-mi și cadorisiră zece cotelani! Când ajung aici, parcă se crapă de lumină și-mi zic: ai buclarisit-o, Nicușor, arsăși ietapili, făcuși cincinalu-n paispe, poate-ncasezi supliment la deceniu, pentru agitație la locu' dă detenție... Ce să vezi, frățioare: pune-te Goiciu pe răs și răzi, mai să-l libereze damblaoa: «Eș' dat în mă-ta», 'ice, «eș' sempatic», 'ice «și mi-e-mi place comicii - ce meserie ai?» «Frezer, să trăiți!», zic. «Frezer ai să fii, de mâine te bag în porție - da dacă te prind că-mi umbli cu pététéu' pîn celule, te frezez, de nu-ți mai crește pelea!»

– Te-a pus? Frezer?

– Să vezi și să nu crezi! De-a doua zi! Făcea ce făcea pîn pe'tenciar, mă căuta, mă scotea din celula unde eram, mă ducea la corpu-de-gardă: «Nicușor, 'icea, ia mai cântă aia cu dinamita!» Și i-o 'gzecutam, Barbu Lăutaru-mi fu tată-mare... Uneori îmi dădea chiștoace, că n-are voie-ntregi... Până-ntr-o zi când m-a ciripit un cofrezer c-am tranzmiz' o chezdie.

– Ce... chezdie?

– Una mișto dă tot, cu buzili date cu ruj...

Bâza reîncepe în urlate de veselie.

Ilarie își trage călcâiele în lăcașurile lor, își urcă mâna

alături. Înainte de pornire trebuie să strângă tare-tare pleoapele, să-și rostogolească globii ochilor, pe dedesubt, până la durere: ca de încălzire de cursă lungă. Să-și miște, încălzească și degetele, de pipăit, de urlat. Așa. Acum își rărește respirația. Când simte în gură saliva apoasă, umplându-i-o a greață, știe că e gata. Poate să se libereze.

În prag, nodurile: poarta; cerul; pasul - pasul meu, adevăratul; o femeie, una cât mai oarecare, să le prindă pe toate cele patru mii; trenul - în care voi călători cu bilet cumpărat de mine, primul semn pipăibil de ieșire. Iar în tren, pe cine să întâlnesc azi, cu cine să dau față?

Cu Amalia, de pildă, nu contează că ne-am întâlnit și în trenul de ieri, de răs-anii trecuți, la fiecare întâlnire Amalia e mereu alta, doar numele-i rămâne, ele-s ca o scară cu tot atâtea trepte, cea de azi o arată ofilită, îmbătrânită, timpul a trecut cu tancul peste ea, dar tot așa: geloasă, nu pe altă femeie, ci pe mine: cum de-am rămas neschimbat, în fine, neîmbătrânit, în atâta amar de vreme, tocmai de aceea începe să mă căineze - ea pe mine:

Vaaaai, bietul de tine, dar cum ai mai îmbătrâniit

s-o lăsăm pe

Amalia în tren - în cel care vine în sens invers, noi trecem la haltă; la oamenii din sat; la casă: divanul din piele ostenită, perdeaua arsă cu țigara, Doctorul cu bretelele lui; mai departe: cărțile; și mai departe, mai departe...

Iar am uitat pianul. Iar am uitat Catinca

semn rău să uiți, la noapte am să visez biserici, struguri; am să mă visez râzînd, și-atunci

Mai este un nod: uitarea ultimelor, care duce la sfârșit; nu la final, ci la sfârșit.

Gata, am zis, zic cu glas tare, fiindcă era GATA, pădurea cu copacii ei se afla chiar acolo, cu un minut sau cu trei, cine mai știe, pe când umpleam seringă, o umplusem și mi se goliseră picioarele - pentru că încuiasem ușa, deși dacă Doctorul ar fi intrat, n-ar fi observat seringă mare plină-plină apoi asta, cu plinătatea a devenit fără importanță, ușa deschisă, ușa închisă, împingeam pistonul, așteptînd în lumină picătura, iar când picătura s-a prelins pe ac, am spus

Gata, deși atunci încă nu putea fi vorba, n-aveam decât să trimit sub pielea neagră și de cauciuc doar atât cât trimiteam cu seringă mică și cum făceam de obicei, de o lună de când

eu spusese-

sem, ca să mi-l pregătesc pe cel de la sfârșit

iată pădurea, pădurea, pădurea poate fi împinsă și mai în urmă, la ceasurile, zilele,

lunile umplute până la explozie de gemetele, strigătele, urletele auzite ale mamei - nu ştia să sufere, biata de ea, suferinţa ei era aiurea, nedreaptă, nenormală, nici eu nu i-o puteam îndrepta, canaliza altunde - ce să-i spun: că naşte? - nici eu n-o puteam îndura, nu era a mea decât prin rezonanţă, nu avem pe ce mă sprijini ca s-o salt pe umeri şi s-o duc, la deal, eu, apoi discuţia asudată, din baie, cu Doctorul, al doilea bărbat al mamei, când eu, descleştînd fălcile întrebam:

- Dar dacă... noi?

şi el ţipînd, imprudent

- Crimă! Crimă!!

prevăzusem pentru că, chiar de-aş fi căutat, n-aş fi găsit dreptate de dat doctorilor - în patruzeci de ani de praxis urletele, vaietele, rugăminţile tocesc auzul, cele două-trei precepte morale învăţate la facultate, cetite prin almanahuri, rostite apoi cu orice prilej ajung să se îngroaşe, să se lăţească, devenind din deget arătător palmă protectoare dar, Dumnezeuule, aceşti patruzeci de ani nu-ţi dau dreptul să te scufunzi în blestemata casă-de-lemn începută în urmă cu trei ani, pe care cine ştie când ai s-o isprăveşti - dacă...- pentru a nu mai auzi strigătele bolnavului, din întâmplare, nevasta ta, a doua, cea pentru care ai divorţat de prima şi aşa mai departe, urlă cu ea, ori taci omeneste, mărturisindu-ţi neputinţa de a curma inutilul, nedreptul, măcar de astă dată şi în familie încearcă să treci dincolo de bine şi de rău, de permis, de nepermis, ca să fii ceea ce trâmbezi că eşti, de patruzeci de ori câte patruzeci de buboaie despicate şi buricuri tăiate şi picioare legate-n scândurele sunt nimic pe lângă ce ai fi putut face şi n-ai făcut, nu faţă de bolnav, ci faţă de tine, cel trimis pe pământ să aline durerile trupului, călăreţul scoate pistolul şi apasă pe trăgaci când prietenulomului şi-a rupt spina-reă ori un picior şi chiar dacă un cal este forma evoluată a omului, femeia-i, totuşi, viitorul lui, chiar în moarte - de ce n-ai, de ce

Ţi-ai vrut de-on-to-logia-mpăcată conştiinţa pernă moale şi nici împruţita de pernă deontologică nu te-a tulburat nu te-a trezit nu te-a alungat ca tăunul

Pădurea a fost nu doar atunci, din copacii ei s-au înălţat-închegat toate podurile: muzica în care mă azvârlisem ca-n Lethe (după ce arsesem cu dichis şi voluptate) hârtiile, caietele, carne-tele aducîndu-mi aminte de o înfrângere fără martori) şi mai înainte răzvrătirile, fugile de-acasă, de la şcoală

Şi însăşi făptura mea : deşirată, numai unghi, numai schiţă, numai kilometru, cu mişcări de articulaţii din lemn, pinocchio ascuţit în toate, aplecat a fugă - a trecere

şi la început de tot - dacă nu dincolo de dincolo, naşterea,

primul pod, întâia liberare sărbătorită cu orăcăitul orb, triumfător, cu tăierea buricului, cu aerul tuturor și al meu sfâșiat de țipetele triumfătoare și oarbe

Podul - nu l-am pipăit, dar îl știu, ca cel peste care toți oamenii trec și pentru unii rămâne singurul - nu era cu totul al meu, ci doar și al meu, podul era al tatei, cel pe care nu-l știu nici măcar din fotografii, al celui care, istovit de netreceri își depusese dorința în fierbinte și noapte, ca să treacă prin cel ce va veni

venisem, ars de arsurile podurilor netrecute, îl trecusem amândoi, când va veni vremea, am să mă trimit și eu prin următor, eliberându-mă în sfârșit, răcnind prin glasul aceuia, orb, triumfător :

Toate podurile pot fi trecute prin femeie

asta o adăuga-
sem mai târziu, după ce învățasem pasul greilor, iar Catinca îmi fusese băgată cu de-a sila pe gât - nu a fost prima, nici statornica, Tina trece prin toate, peste tot

fiind ceea ce este - pentru femeie

Singura regulă nescrisă a pușcăriașilor la care consimțisem din primul moment, ba cumva mirat că nu de la mine pornise, lăsându-mă legat de ei, toți, prin acest lanț comun, purtându-mă din închisoare în închisoare, din colonie în colonie, prin fața gamelei și a tunului și a amintirilor dulci și mincinoase și a bățăilor țâșnite din nimic și din totul

Iată, e rău, din ce în ce mai rău : unsprezece ani de 'șteaptă, umilințele, teama cu ciocane, iată pușcăria - și când e mai rău, mai foarte ascuțit, zici :

Ei și ? - sau nu zici, doar te retragi cu un pas, în tine, iar acolo, în rotundul adăpostului: femeia

femeile din noi știu să râdă, știu să pășească, să miroasă sfâșietor a ea, știu să tacă melodios, știu să aștepte cu credință+costum+cerere

Ne e rușine de-atâta femeie, ne îndurerează atâta bine, ne stingherește atâta baftă, iar ca să nu ne gelozească cel de-alături, ne plângem de ele, de necredința lor, inventăm probe ale trădării, ne-aducem aminte că odată, e-hei, începuse a călca pe de lături, nu doar cu unu, dar atunci am trecut cu vederea, degeaba, femeia tot muiere :

Mă-nșeală, m-a lăsat, m-a uitat, nici nu se mai gândește la mineeee, ceilalți sar indignați, ofensați, răniți: nu-i adevărat, n-ai de unde ști ce-i acolo-afar'!, să-ți spun eu cum stau cu adevărat treburile

pentru ca și eu, când are să-mi vină rândul, să-l iau la contrazis, combătut, ba să-l înjur, să-i ard una peste bot, că-și

vorbește de rău femeia, de parc-ar fi numai a lui:

Bine mă, tolomacule, e numai a ta muiere-ta?, e și-a noastră, vere, cea pentru care ne mai agățăm, atârnăm de poala vieții, ca să-notăm pân-la malu cu calu, să ieșim, în pizda mă-sii de-aici, păi, boule și tâmpilacapule, ea-i nu doar gaura-n care te bagi și scuipi și ‘p-aia te cari, ‘cheindu-te la șliț, păi dacă-i vorba de ga’, atunci să ‘ură vorbim, ‘re-ai al dracu d-animal nesimțit, păi bă, nasolule, gaură face ea, muierea-așteptătoare, cu-așteptarea ei, pentru tine, căcatcuocichi, tot așteptându-te pe tine, capsomane și măgarule ce ești tu, ea scobește cu-așteptarea ei zidu-ăsta, din afară-ncoace, ca să ieși tu prin gaura din zid, nenorocitul și păcătosule, de zice de ea ce zici - păi dacă te mai aud, îți descui capu’!

Din primul an renunțasem la Catinca, încetase de a mai fi doar a mea, de când se aflase printre deținuți, de la Guliman, povestea cu așteptatul, rămăsese și a mea, însă nu mai mult decât, de pildă, a lui Igna - foarte bine, la Judecata de Apoi mă ia Doamnele la întrebări:

«Ce bine ai făcut tu pe pământ ?»

«Le-am dat-o oamenilor pe Catinca, Domnule»

«Bine, treci de-a dreapta Mea»

– Dac-avem nasole la prânz, deterăm lovitura.

– Dacă ! ‘Sole-n miez dă vară - n-ai pofti și niscai jumări?

– Ar strica ? Nu scăpăm de siropu de roșii până-n toamnă - o fi prin jur v-o fabrică de conserve? Ai, nea Ilie?

– Ieste doo, una veche, alaltă noo, de-acolo provine borhotu - ce să-l arunce la porci, ni-l provine noo, că noi, eah, nu s’tem oameni...

– Dacă-i tot saramură dă pele dă roșie, refuz gamela!

– Chiar! Ce-ar fi să-i ardem o grevafoa’?

– Grevă-n camera de liberare? Eș’ diliu, p-onoarea mea!

– Ce, asta-i mâncare? Îi pun gamela-n cap la poloniar - să aibă coperemânt, să nu-l ploaie-n ‘teligența-aia!

– Îți crapă dovlecea de mintios - ce-ai cu poloniaru, el face meniu’?

– Nu, da las-că și poloniarii...

– Ești în cunoștință, nea Mocanule, și matale-ai fost.

– Mămăligar, nu poloniar - mamă, ce viață de câne, de nu ș’ câte ori era să cad în cazan...

– ‘Teresan’: nu de matale-am dat în calupu de mămăligă...

– Asta nu-i banc, Gulimane! Asta-i banc de nu se face să-l faci!

– Banc? Al de-l găsii în calup erea șoarec veritabil, nu...

– Minți! Când ai găsit șoarec în porție, bă țigane?

– Să tot fie f'ooo...

– Vezi că minți? Păi de ce minți, Nicușoare? Cân' eram mămăligar și-asudam sudori de sânge la gura cazanelor, tu ți-o frecangeai în libertate, la iarbăverde, la mâncărică, la băuturică, la futulică...

– Ș' ce, nu era fert bine șoarecu?

– N-am verificat - l-am dat la tinetă.

– Cooom? S-arunci sfânta carne ș-onoratele calorii la tinetă? 'P-aia te plângi că n-ai carne, n-ai calorii, n-ai noroc, n-ai calorii...

n-ai carne, n-ai calorii, n-ai car'

22 11 33

am intrat la
douășdoi, am făcut unșpe, am treiștrei, ca El, mă opresc, mă întorc, nu văd nimic: unde-s unșpii?, nu că i-aș fi pierdut, dar nu-i găsesc: unde-s?, cum arată acești unșpe, așa pierduți

Doamne, că greu se mai târăște clipa de față, arînd-o, grăpînd-o, semănînd-o, secerîndu-i spicele, mă aleg cu pleava, unde-s boabele ?, îți spui că n-o vei uita, clipa, că va trece, se va muta în spate, așa, plină și sfâșiată, nu poate să se îndepărteze prea mult, în uitare

și uite, s-a depărtat, departe, 'parte se șterge, se uită, nu mai ființeste - poate că-i mai bine așa, ce ne-am face fără de uitare, am fi pedepsiți, în plus, să ne scăldăm mereu în amintiri împrăștiate, ne-ar ucide atîta prezent

și uite: nu mor, nu-i cu totul peste putință să trăiești sub ploaia amestecată, cele trei zâne, cei trei câini nu sunt decât cuvinte, cuvintele pot fi puse într-o căciulă, amestecate, scuturate, nu-i nevoie să scot unul și să-l aflu, mi-e destul că toate trei se găsesc acolo, iar eu pot zice: Dacă vreau, pot să le scot treiștrei din care unșpe-n închisoare

ce-i femeia pentru mine?

*ce-i femeia, femeia ea este, nu este decât o altă ipostază a mea,
ea fiind cea care-aș fi, dac-aș avea un bărbat ca mi'*

iartă-l, Doamne, i-i atît de drag, totdeauna s-a iubit, nicio-dată n-a fost înșelat, de unșpe ani mă iubesc cu mînie și cu teamă, urmărindu-mă, supraveghindu-mă, răstălmăcindu-mi fiecare pas, fiecare cuvânt, dorind uneori să se, uneori dorind să te surprinzi mințindu-te, amăgindu-te - dar nu mult : atît cât trebuie, pentru ca împăcarea să fie violentă și să știu eu că n-a fost adevărată presupunerea - și iarăși mă iubesc unșpe ani cu disperare și calm, îmi sun la ureche mirosul de piele, îmi adușmănesc gândurile scoase din țâțâni și lăsate acolo, rezemate de perete, lustruindu-și poteci mai statornice decât cele refuzate, te ascunzi prin tufișuri, se

ascunde pe după mobile, ca să tragi cu urechea, să se surprindă încheind învoiala

ca să am ce blestema în vecii vecilor, amin și încă nu, mă mai desparte și-mi sânt drag pentru că nu m-am descoperit niciodată, îmi sânt și mai drag, pentru că știi: n-ai să închei învoiala și îngenunchez aici, în fața mea, sărutându-mi genunchii

«Ce bine ai făcut tu pe pământ?»

«Le-am dat-o pe Catinca»

«Altceva?»

«Și m-am evadat, Doamne, evadat mereu, în toate felurile, de când mă știu am zvârlit din copite, să mă liberez de ce mă închinga, obliga, interzicea, când am deschis ochii, m-am găsit înfășat în nu, alăptat cu nu, luminat-umbrit de nu - de-atunci am prins a strigare, până mi se ștergea glasul: Da! Da! Da!, ca să asup nu-ul, cel mai înfricoșător baubau al primei cumpăniri pe-o talpă și-un călcâi - și fugeam, Doamne, fugeam, strigând Da,

«Și?»

«Și... așa. Nu m-a învins, dar mă constrângea la întoarcere, e-he, Tu, Doamne, nu știi ce înseamnă să fii, nu înfrânt, obligat să accepți adevărul celuiilalt, ci lăsat cu Da-ul tău, până te îneci în el, până ametești de învârtire într-un singur sens, adus până la a căuta singur nu-ul, ca să-ți recapeți echilibrul - chiar de nu conteneam să-mi strig Da-ul și să mă atârî de el

– Și ia mai cântă ceva de-acolo, de la voi, de le politici!

– Mă cam iei la perpulis, nea Georgică, sanchi, la voi la politici... Ce crezi matale, c-acolo numai mandea erea 'nnemerit în laptele muștii ca omu potrivit pă locu altuia ?

– Păi, nu? Dreptocumunii e una, politiciii, în fine, partidele isterice, menstruoasa coaliție, dictatura-ntonesciană...

– ... exploatare, chestii, crâncenălega-li-ta... te !

– Bă Mar'nică, da le vezi la curscur'!

– Păi ce-am frecat la școala de tractoriști?

– Școală, ai? De tracto'... De-aia-i făcut-o zob pe muierea-aia...

– Muierea aia... E-te la el... Lasă-mă, dracu', cu cazul meu, ce te legi de el, ce-mi umbli pîn dosar? Ce, eu umbl' pîn cazul matale? Crezi că... C-am vrut? Că mi-a căsunat mie, că mi s-a sculat, de s-o...? Ce, io mă leg de 'lapidarea matale?

– Am glumit, Marinică, iartă și tu, m-a luat gura pe dinainte...

– E-te, na... Iartă...

– ...asta găvăream, nea Mocanule, că nu ereum io singura cioară blondă p-acolo-șa. Bunînțeles că era politici-politici, în

fine, ăi de mai rămăsese pe solu patriei, după liberarea de pe sub tancur'li sovetice. Am complăcut-o de-un paregzamplu cu ministru Coriolan...

– ‘Rioloan ? Habar, n-avui onoarea.

– Parcă io, pân-la momentoportunu’? Da la modu-ăsta se-nsușează ‘storiapatrei, cum zicea tata-moșu, de nu l-am apucat... Să vezi: ‘tr-o seară, zdrang!, ușa, bagă prin zvârlire pă unu, se prezantă ăla: «Bună seara, stimați domni, numele meu e Barbu Coriolan, fost ministru de finanțe, senator în și doctor la și tot felu’...» - amărîtu: curgea nădragii după el, da ministru! Financiar, în plus! Niciun dinte-n gălăgie, da senator! Îi plângea mucu-n vârful pliscului, da ‘doctor în tot felu de științe, care de care mai artă și mai litera’...

– Chiar erea? Ministru și doctor, în fine, senator?

– ‘Ce să nu fie? Erea! De-a vrevăratelea, cum zice văru-mio, franțuzu’ galic - păi nu erea el unic la părinți și mândru-n toate celea, cum bine zicea Marele Ioncreangă - acolo erea plin de miniștri, profesori, doctori, generali, președinți... În fine, pătura...

– Hă-hă-hă! Pătura!

– ‘Te râde, Mar’nic’, c-așa-i zice la societate, mai pune mâna, de-nvață și tu scriscitu’, ce mă-ta-n cur d-analfa’...

– De ce-l injuri?- păi, dă-o-n pizdamăsi de-njurătură!

– Și zi așa : mareasocietă... Pătura, dè! Și Gulimănache-al nostru pîn ea - te-nvârțiși de v’o slujbă ceva, grasă? Nu-ți dete nemica, nu-ți zise că când vine la putere...?

– Ț! Nu egzistă - io nu cer, domnule, io solicit! Stați să vă spui o chestie nostimă dă to’...

– Pă ochii tăi că nu te-a făcut careva măcar director de ceva? ‘Ce că-ăia, pătura și la pârnaie se ține de-mpărțit la funcții: ia și tu, ține și matale, pe tine te fac asta, pe-ăla ailantă...

– Dâscuții dă celulă, ca peste tot, nici un deranj - să vă relatez o nasulie c-o percheziție...

– Lasă perche’, zi mai bine de nu te-a uns nițal de-un ministru derector peste pârnăi, de să nu ne mai dea borhot de roșii...

– Un’ei norocu-ăla - v-aș da femeii, bărbate! V-aș da sângele Domnului, vinuleanu! ‘P-aia v-aș da afar’ d-aciia, cu picioare-n cur!

– Dă-ne, domne! Dă-ne-n șuturi pe poart-afar’!

în vara aceea

Ilarie Langa avea aproape 28, făcuse 6 din 7, mai rămăsese 383 - după cum arăta calendarul de săpun și, într-un amurg de bărgan, la întoarcerea în colonie, o întâlnește

O știa, de patru luni o avea, încă din aprilie, și dintre

măinile lui prinsese a se târî peste Bărăgan

se dăduse întâi o alarmă, fâlfâiau zvonurile: a evadat Gambetă, al dracu', Gambetă, nu-l rabdă pârnaia, mereu tot într-una se cară - dar Gambetă era acolo, pleoștit, nenorocit, se mira și el de evadarea lui și făcea: «Phiii ! Și n-am fost atent...» - la evadare, adică, apoi Mitică a sunat adunarea din tampon, asta era, nu alarmă, ci adunare-specială, s-a-ncurcat Mitică-n tampoane, s-au strâns pe platou cu toții, s-a arătat și comandantul și ne-a arătat-o

un fel de căpitănaș, dacă i-ai fi luat cascheta i-ai fi văzut fundița-n păr, era speriat, trăgea din țigare de parcă s-ar fi atârnat de ea toată lumea a luat pelocrepaus fără ordin și l-au botezat pe loc: Duduia Viorica și Duduia, înghiontită de comandant, a făcut un pas în față, a aruncat țigara și a început o vorbire: că agricultura noastră socialistă, că drumul luminos al mecanizării, că Bărăganul afurisit, ocolit de ploi și de noroc - da' nu ne-nspăimântăm noi, comuniștii, îl vom i-ri-ga, îl vom preface în grădină, stropită cu apă trasă din Dunăre, «Așa că să ne mobilizăm toate forțele noastre, tovarăși...»

comandantul i-a ars un ghiont, Căpitănița nu i-a-nțeles semnificația, cerea lămuriri - le-a avut, s-a corectat: «Oameni buni...», comandantul și-a dus amândouă mâinile la cap, dar le-a lăsat în jos, cu lehamite, Viorica îi dădea cu lanurile unduitoare, cu oamenii în luptă cu natura, «Căci omul el este cel mai prețios capital, fra'... tova'... dragi băieți - așa că puneți mâna să dăm înainte de termenul care încă n-a fost fixat, conducta magistrală !»

asa a încheiat ea, asudată, iar deținuții au prins a bate din palme cu veselie-prietenie, iar a doua zi s-a rostogolit din remorcă prima țeavă, căzînd la pământ tuburile vuiau frumos, adânc, a orgă, câmpia întreagă devenise orga lui Dressler de la Sibiu

și Ilarie se gândea la a verticala culcată trimițîndu-i spaimel-tonice târîș, ca vîntul prin prin ierburi și dropii, nici nu bănuia că-și face pod din auiturile puse cap la cap, călăuzit de țăruii însemnați cu chimic, gura li se măsura în țoli, băieții începuseră a vorbi despre ei ca despre gamelă și tun și decret, se obișnuiseră, Ilarie nu învățase unitățile de măsură aceste, el avea una pentru timp, știa că, dacă șade alături, în picioare, buza de sus îi ajunge la genunchi, ne înviorase Viorica, ne mo-bi-li-za-se, așa că lucram cu poftă, ca la clacă, uite, frate, cum știm noi să tragem când ni se vorbește ca unor oameni, când ne consideră, n-avem lipsă de condițional, dă-l în mă-sa, ce parcă numai cu condiționalu se arănește omu'?, ce i-ar costa și pe-ăilalți să ne trateze, că

nu s'tem animale

ei ziceau, Ilarie cânta la orga lui, culcată, dintr-odată însănătoșit pe dinăuntru, aflînd îndemănări nebănuite trupului său ingrat, lăsat neterminat - ori prea din-mult - în scurtă vreme ajunsesese un fel de timonier al echipei, conducea prin comenzi scurte rostogolirea și așezarea țevelor încât sudorii ce veneau în urmă să nu mai aibă decât să le lipească albastru, cu usturoi

în vara aceea conducta se lungise, zvâcnise, se făcuse de o sută, de cinci sute de metri, de trei kilometri, ieșise din sârmă în afara coloniei, mirosea bine a Dunăre, apăruseră câini frumoși, cu plastron albușiu, conducta călărea miriștile și bumbacul, prinsese a mirosi bine de tot a Dunăre secată și a pește putred și a ierburi înnebunite de soare, de mîl

iar acolo, pe mal, unde trebuiau să ajungă, pământul fusese scobit în formă de pătrat, oameni negri făceau ceva cu terciul negru din groapa neagră, îl luau cu lopețile, îl turnau în roabele oprite pe punți înclinate, doi negri trăgeau, împingeau doi negri roaba neagră care se deschidea la culoare pe măsură ce urca la suprafață - o răsturnau la vreo cincizeci de pași, unde creștea o movilă de cenușă

pe oamenii aceia nu-i păzea nimeni, dar trăgeau mai din greu decât ai noștri, neagră le era doar pielea, încolo erau liberi-pe-jumătate, adică deoîști și nu se amestecau deloc, dar deloc cu excavatoarele cu barbă lipovenesti

Mîne și gata!, a spus șeful pazei, dînd țigări roată, brava, bă, v-ați învățat de două zile la zi - ei se așezaseră pe taluzul șanțului în care urma să fie îngropată conducta și se uita la lipovenii care nu se mai puteau opri din lucru și la negrii care erau și nu erau albi, Ilarie se întreba pe care dintre ei îi va fi cunoscînd de la Interne, de la anchetă, trebuie să fie și studenți ungariști printre ei..., își spunea, fără dorință - ei și?, fiecare cu alb-negrul lui, așa că-și muta privirea peste groapă, încolo, la apa Dunării-albastre, de un albastru de mîl cinstit, apoi dincolo de ea, unde era și mai bine, se deslușea o pulpană de praf ori abur de vară, dacă nu cumva dealurile de la Topalu, dincolo, pe alt tărâm, în Dobrogea - ședea pe taluzul grunzos și fumau și scuipau între tălpi și vorbeau scăzut, făcînd socoteli cu condiționalul, fulgerător nimeni nu mai știa să calculeze, fiecare cerea părerea celuilalt și mai ales pe a sergentului, iar sergentul răspundea cu bucurie cheflie, pe larg, cu amănunte, de parc-ar fi fost și condiționalul lui

când a sunat Mitică, de departe, încetarea, au luat-o în șir, aproape frecînd conducta în așteptarea îngropăciunii, soarele atârna deasupra Bărăganului neadevărat de roșu, de mare, de revărsat în laturi, Ilarie venea la urmă de tot, în vârful călcăturii

de cocostârc și, de la înălțimea aceea

Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu poșete

fata- ceea era în locul cela, el se apropia, știind că ea îl știa venind, îl lua de braț fără să-l privească - pe atunci nu se oprea la cinci pași de ea, spunându-și că poate și fără, ba chiar mai bine pe mișcarea împlinită și deschisă - și, cum mergeau, lipiți, pe el l-a podidit rușinea bărbatului responsabil (chiar atunci se aplecau, ca să intre în colonie, prin gaura din sârmă) și întrebuse: «Unde-o duc pe fata asta?», iar ei: «Mă aștepti aici !»

a lăsat-o lângă dincolo și a uitat-o numaidecât, nici în seara aceea, nici în dimineața următoare - când alții au fost trimiși la conductă, el la grădină - nu și-a adus aminte de ea, abia la prânz, când a început să cânte mărunț tamponul lui Mitică, chemându-i la masă (atunci și prânzul se dădea în-sârmă, pe platou), el a tresărit și a zis: «Vin acuma !» norocul a făcut ca echipa lui să se înșire pentru mâncare la doi pași de începutul conductei: abia atunci a simțit răcoarea căpățânei de salată vârlă-n sân, s-a aplecat, s-a chincit și s-a mutat cu un pas

«Mi-a intrat ceva în bocanc», dar nimeni nu l-a auzit, prea mirosea a arpacaș cu slănină, s-a uitat încolo, încoace, nici un ochi pentru el, toate sufletele fiind la arpacaș, așa că a mai făcut, chincit, un pas - deși mai târziu și l-a reproșat: trebuia, din contra, să se îndepărteze, ca să poată porni cu capul înainte - s-a lăsat pentru ultima oară leșinat de parfumul arpacașului, și-a spus că soarele trebuie să fie cumplit înăuntru

arpacașul a venit după el, un timp, el s-a oprit, s-a răsucit pe burtă (și iar a întrebat: «De ce-ai intrat, pe spate?»), așa era mai răcoare, a numărat secunde până la patru, dar nu mai avea nevoie de ele, era hotărât să o țină așa, în fapt voia să simtă bucățile de tablă prinse din timp cu sfoară pe sub pantaloni, la genunchi - erau acolo dar nu le mai putea aranja, a mai înaintat câteva coate și genunchi, s-a oprit, și-a strecurat mâinile pe lângă piept, a potrivit genunchierele de tablă, și-a adus iar mâinile în față, a rupt boneta în două, ajutându-se și de dinți, a luat în fiecare pumn câte un ghemotoc-tampon (văzuse ceva asemănător la un cerșetor fără picioare)

oasele din cale-afară de lunge pentru un asemenea drum, brațele, antebrățele îl stinghereau, dar și-a găsit curând un târîș de focă, de câine cu spinarea ruptă: se trăgea cu mișcări scurte, din mâini, își sugea restul trupului și al picioarelor (bună ideea cu tabla), silindu-se să gândească numai la: unde-i gardul de sârmă?

la primul popas a găsit că fierul conductei nu era prea rece, cald, ba chiar fierbinte și că îl usturau ochii de rugină și sudoare, că aerul se înche-gase, devenise ca piftia de porc, iarna, dens

(doar îl comprimase el, ca un piston), oricum, mergea, asta făcuse de totdeauna, se târîse printr-un maț de fier învârtit frigare în flăcările Bărăganului, toată viața alunecase, târîș, prin intestin, totdeauna spre Dunăre, de ce se vor fi deplasînd oamenii, mergînd dizgrațios, scadat, holticăit, când e așa de dulce să aluneci fără a te rupe de pământul bun și cald și de iarba de răcoare și de greerii care or să cînte la noapte, de apa dulce la ascultat - pe spinarea căreia plutește el acum, lin și drept spre Dunăre

și făr-de

popas

Tina tu erai în fața unei poșete, ne-a-pă-rat

fiindcă toate

pământurile, toate ierburile, toate dunările se apleacă, nu mai e mult până la sârmă, o s-o simt cu spinarea și, dacă o să mă zgârie puțin o să fie de rămas-bun, nu-i ea de vină că s-a făcut cam cald, o să se răcorească atunci când o s-o iau la dreapta ori la stînga ori drept în sus, ca s-ajung la bine-bine, așa e drumul în viață, se face covrig, își ia coada-n gură, ca să mă nicăirească - dar nu mă las, nu mă-ntorc, nu mă nimic, tu erai în fața vitrinei cu esențialul: să te ții drept când drumul se îndoaie și nu contează că adevărul a fost obosit de gluma cu deviaționismul, nimeni nu mă poate devia, obliga la cotituri-pe-linie, atît că aş dormi un minut ba chiar două, am înotat mult, m-a supt apa, trezește-mă după zece minute, precis, poți să mă strigi, ca să fiu sigur că ești dinaintea vitrinei, strigă-mă, dar nu bate-n fereastră și-n frunte și-n măruntaie, lasă-mi gingiile, dinții la locul lor

atunci s-a trezit: loviturile îi învăluiseră capul în coif de explozii, cămașă de forță din oțel cântător, un glas din față îi șoptea, îndepărtat: Întoarce-te!, altul dinspre picioare îi răspundea: Întoarce-te !

s-a întors, obișnuit, pe partea cea stîngă-dreaptă, ca în carantină, însă nu asta voiau ei: dincolo de întunericul roșu tropăiau pași, chihăiau câini, zăngănea peretele de jărătic, din toate părțile cu toții îl întorceau, Dunărea se mutase ori nu existase, așa că zvâcnise drept în față, la al doilea salt și-a grăpat creștetul în dinții sudurii, cârpele din pumni se terminaseră, se consumaseră și tablele de la genunchi și totul se, în afară de frică - pisică sălbatică, ba nu : sălbăticică, lătra-mugea ca un și, unde urla ea, mațul se strâmta cu gheare de sudură, gata-gata să-i înhațe mâinile întârziate

a luat-o la fugă, oriunde, cu atît, cu cît conducta își inversase capetele, tot spre Dunăre, orice-ar zice unul și altul, povestea cu sugrumătura nu-i întoarcere, ci ajutor, șvung, deși nu-i plăcut să fii expulzat de un maț, ca să nu-i spună pe nume, ce mai

contează pe unde-ai venit în lume, bine c-ai ieșit aerul de-aici și pământul dincoace, de sub unghiile ieșite și ele din bocancii roși, lumina uriașă, răcoritoare, pământul așezat greu, pe burtă și pe mâinile uitate îndărăt

nu era Dunărea-Dunărea, din contra: cizmele; în vârful lor: cascheta; între ele cătușele cu soarele pe ele, cătușele i-au fript ochii, el, ca să nu-i mai sângereze văzul, astupase brățărilor cu mâinile, iar soarele țac-țac, de două ori

și-a amintit de salata vârită-n sân, bună-ar fi fost acuma, pe limbă, pe rădăcina limbii, pe dinții uscați, sfărâmicioși, pe tâmpile, la genunchi, pe la suflet

careva l-a ridicat pe la spate, l-a-nfapt pe picioarele altuia, el a stat onorabil, în echilibru, pe acelea, până au venit din față niște ochi din sticlă verde, ochii s-au apropiat în salturi leneșe, Ilarie nu credea că pentru el vin, a dat să se tragă-ntr-o parte, să-i lase să treacă, însă ochii l-au fulgerat, strivindu-i văzul

s-a ridicat de la buza conductei, tot el era, erau mâinile lui, îngemănate, capul lui, limpezit și s-a cățarat singur pe picioarele, întoarse și ele, a așteptat ca ochii să vină iar, de astă dată le-a luat-o-nainte: s-a adunat și a șutat din toate puterile, cu dreptul, la un metru sub ei - să le sece toate podurile

căpitanul cu manșete albe, fumegător de țigări victoria ; el - pe, mereu, punctul să vomite; și căpitanul: Dac-ai vrut să fii liber, de ce-ai evadat?, el tăcea, se uita cu ochii îngroșați la manșetele albe și-și stăpânea vomitul, scaunul pe care stătea în fața manșetelor era așezat cu gaubele-n sus, pe tavan - cu tot cu el? fără?, nimic sigur, decât că întrebarea manșetelor: o tâmpită, a oftat și a început să explice căpitanului, răbdător, chiar cu dragoste de aproape, că, însă acela, un tâmpit, i-a zis de mamă, nu înjurătură, ci nu știi ce, cu ucisul, a zis și de pachet-vorbitor-scri-soare, că le taie, taie-le, a venit duba, a venit tribunalul, nici n-a apucat să numere nasturii procurorului, că l-au și scos de-acolo, nu era pentru el scena, însă nu se mai poticnea în lanțuri, le învățase

—... chestia cu glasusânelui, că nu te lasă pân' nu dai iar pe la locucrimii...

— Vorbești de-ăi-cu-sânge, nea Mocanulule? Ori de-ăi cu făcutu la stânga a parălelor, ca matale? Văz c-ai pus tare sonor, de să te-auză după sală că cumcă te căiești pe bază de-autocritică - vezi să nu-ți facă vânt pe poartă cu trei minu'-nainte dă termen!

— Sictir, țigane, ce știi tu ce-i muștrarea dă conștiință! Tu manglești tot ce-ți cade-n rază, nu te gândești la amărății de păgubași...

— Care,-amărăți, nea Georgică, șef-de-cameră? Ca ce să mă

gândesc? Capătă-napoi cincileii ori izmenele de le-am șutit după sârmă?

– Așa e, Gulimane, tu ești dîn ăl cu bună-dimineata...

– Nu neg, da' mi-s, nu mă comparez cu barosani ca matale, de-ai făcut din criion, 'j'dă mii dă lei... Mai faci și pe părătoru' de rău, că te dă afar' dîn parnaie regretili...

– Fac! Că eu, domnule, am conștiință de mă muștră, așa să știi!

– Conștiință - de te muștră? Cacă-te pe ea și guștră!

– Ai sictir, cioroiule, că te... te... te... Cu mine nu-ți...

ba o

să-i, și cu tine, mocanule, cum i-a, cu noi toți - după conductă, un an și ceva, în lanțuri-izolare, i-a priit singurătatea, a scris, a compus în gând și nu s-a mai preocupat de conductă, înfrângere definitivă, ziua era bine, noaptea însă nu se putea apăra de vise - de vis: sergentul cu ochi de gheață verde îi apuca brațul drept și i-l înălța, ca pe ring, apoi îl bătea pe umăr: Bravo, ai parcurs 206 metri !, el protesta, procurorul venea cu un fierăstrău, să taie conducta, exact la 206 m., scriși cu alb - ca să vadă că se vede urma evadării, înăuntru, pe rugină, să vadă că se vede evadarea în valoare de 6 metri în cap, avocatul zicea: Tai eu, la 200 fix, acolo-i gardul de incintă, clientul meu nu l-a depășit, tăiem conducta exact la limita gardului, să vedem urmele pe rugină!, Ilarie se zbătea în gândul din vis și în conductă, vrînd să strige: Am 7 metri și am evadat cu 7,50, nu vreau expertiză prin tăiere ! - procurorul hârcâia din fierăstrău în dreptul subgenunchilor lui, se poticneau dinții în tablă, încă nu-l atinseseră, dacă nu se trezește acum, bestia are să-i fierăstruiască picioarele

urla și se trezea

de astă dată reușise să evadeze - din vis - un fleac, închisoarea, fleac izolarea cu lanțuri, fleac gardul de incintă, trecea pe la 200 m. de la buza conductei, era gard-de-incintă între visul dinăuntru și libertatea de dincoace, din izolarea cu lanțuri, evadarea nu fusese deloc un eșec, fiindcă nu dintr-o colonie de muncă evadezi, ci dintr-un vis rău, vis mincinos - auzi : 206 metri!, când el știa precis că făcuse 2060, însă porcii, porcii, îi furaseră un zero, dar nu-i nimic, nu-i nimic, furîndu-i-l acolo, i-au dat aici, fără să știe, prilejul de a evada în fiecare noapte: se pregătește cu dichis, scoțîndu-și pantalonii - deși purta lanțuri nituite

nu văzuse, nu-i explicase nimeni, doar auzise că s-ar putea, așa că, după câteva încercări, s-a putut: își descheia nasturii de la șliț, lăsa pantalonii pe călcâie, apoi începea manevra, lungă: trasul cracului mai întâi pe sub brățară, apoi, atîta din șliț, cât să

permite mutarea labei piciorului dinăuntru în afară; pantalonul era re-tras, prin brăţară, de astă dată pe lângă piciorul gol ; la fel cu celălalt crac - după aceea putea dormi dezbrăcat; când era în toane bune, îşi scotea şi izmenele, operaţiune mai uşoară, fiind mai subţiri ; după o vreme şi-a ocupat timpul cu pusul nasturilor: a cules din tencuială, chiar din carnea cărămizilor pietricele cât bobul de porumb - urma să le învelească în petice de pânză ruptă din poalele cămăşilor, să le coasă pe toată lungimea descusăturii dintre picioare a pantalonilor; până să adune atâta amar de nasturi - la cataligele lui cel puţin douăzeci - s-a nimerit ca într-o seară să-l observe un gardian bătrân cum îşi scoate, la culcare, prin brăţări, pantalonii; a doua zi după deşteptare, l-a lăsat să-şi îmbrace pantalonii pe acelaşi drum, l-a scos din celulă, l-a dus la fierărie, acolo i-a făcut semn să ia poziţie şi cu ciocanul i-a bătut brăţările, turtindu-le pe ţurloaie, până a auzit urlet; l-a ajutat să se ridice, ba chiar i-a dat boneta căzută şi l-a condus la celulă; era timpul, deci, pentru nasturii-dintre-picioare : i-a făcut în vreo trei săptămâni, sub ochiul, prin vizetă, al bătrânului gardian.

În prima dimineaţă de după noaptea dormită fără pantaloni, gardianul a intrat în celulă, s-a apropiat de el şi a început să-l pipăie între picioare - pentru întâia oară îi auzea glasul; moldovinesc:

– Cum' ti chiam' p' tini, bre?

Ilarie, încă nevenit în fire, zisese fără sine:

– Măpupiîncurmoşcocoş.

Gardianul şi-a scos carnetul, a scris, ajutându-se şi de limbă, apoi:

– Videm noi cari pi cari - di ci deterorez' efectili stat' lui?

Ilarie ar fi intrat în vorbă cu el, nu se mai folosisese de glas de câteva luni - nu ştia de unde să înceapă; a zis ce i-a trecut prin cap:

– Vreau baie.

Şi glasul lui era al altuia - ba chiar mai al altuia decât altul. Îi ieşise subţire, ponciş, aşchie lungă, fragilă - trebuia să-l întărească. Pe măsură ce emitea vorbe, se întorcea la sine:

– De acord: evadare, lanţuri, izolare - dar baie? Unde scrie că evadaţii n-au voie la baie - cu dumneata vorbesc!, s-a răstit, înţelesese că glasul suportă efortul, apoi îl podidise plăcerea de a se auzi răcnind la un epoletat. Păi sânt plin de jeg, domnule!, continuase. Am rapăn, bube, păduchi...

– I-a-ia-ia stai!, s-a speriat gardianul. Ci paduchi, di un'i paduchi?

– Cum, di un'i?! , îl imitase. Din nespălare, din murdărie - numai ieri am prins optsprezece...

– Măi băietii, cu mini s' nu faci băscălii...

– Dacă vrei să știi, am și ploșnițe! Și șoareci! Și... Dar asta-i porcărie, abuz, ia cheamă-l pe porcuroru-ăla, să vadă cum sânt ținut, înfometat, bătut...

– Ci-ci-ci porcu...? Cin' ti-o bătut?

– Cum, cin' m-o bătut? Dumneata! Profiți că sânt în lanțuri - și-acum de ce dai?! - gardianul speriat se repezise să închidă ușa celulei, pe dinăuntru. Închizi ușa, să nu se-audă că mă baați?!, a urlat, după care a slobozit acel Aaaaa! care numai în închisoare poate fi auzit, mult mai puțin durere, mai mult disperare.

Gardianul a șters-o în galop. Ilarie s-a așezat pe marginea patului. Era obosit, trist. Ce-l apucase, cu bătrânul gardian? Ei, da: bătrân, dar îi bătuse pe os brățările lanțului, porcul - bătrân! Când a auzit glasuri și pași, s-a dus la tun, s-a deschiat la pantaloni, s-a așezat. Cu bărbia în pumn. Cu coatele pe genunchi.

Au intrat : ofițerul de serviciu, un civil, doctorul Ciolan, un sergent, alt sergent, al treilea sergent, în fine căprarul moldovean. Și bătrân. Doctorul Ciolan a vorbit primul:

– Simulează!

Ofițerul de serviciu, blajinindu-i glasul:

– Ce faci?

– Cuget, a răspuns el, fără să vrea să spună asta.

– La ce?, s-a precipitat doctorul.

– La ceea ce fac - asta da, asta voise să spună.

– Simulează! Simulează! - doctorul sărea pe loc.

– Ziceai ceva de baie, a intervenit iar ofițerul de serviciu.

– Nu mai vreau baie.

– ...cî-i plin di paduchi ș' di ploșniț'. Ș' di procoror, cî un'i-i...

– Ce vrei cu procurorul?, a întrebat civilul.

– Nu vreau cu el, vreau de la el - a înțeles că nimeni n-a-nțeles, a trecut pe scurtătură : să vină procurorul...

– Eu sânt procurorul.

– Încântat, a zis Ilarie. Eu nu sânt.

– Simulează, simulează, simulează!!

– M-am gândit: ce-ar fi să declar greva foamei? - Ilarie era cu adevărat trist, nefericit cu adevărat. Așa mi-am zis : să declar grevă...

– De ce?, s-a mirat ofițerul de serviciu.

– De ce - asta-i întrebarea...

– Am spus: simulează!

– Și răspunsul: fiindcă nu mă trimiteți la Văcărești.

– E-te, Văcărești!, a făcut sergentul doi care semăna cu primul și amândoi cu trei. Și mai ce?

- Văcărești?, a făcut procurorul, micios. La noi nu-i bine?
- Am o treabă, acolo.
- Simulează, am spus!
- Ai cerut, reglementar? N-ai cerut și hodoronc-tronc, grevă
- nu se face, zău, dumneata, intelectual...
- Simulează! Vrea recurs! Vrea să scape!
- Faci recurs la condamnarea pentru evadare? Fă - fac și eu recurs! În supraveghere ! Să-ți ardă cinci, nu doar trei - ce zici?

Ilarie n-a zis. A zis doctorul: simulează! - pe când ieșeau cu toții.

La prânz și-a așteptat porția la vizetă, s-a dus cu ea drept la tun, a vărsat-o - fasole cu burtă - a dat gamela înapoi ; sergentul bătrân nu știa ce să facă: a luat-o, a scăpat-o din mână, vrînd s-o ridice, a călcat în ea, smălțul a scrâșnit, s-a auzit trosnind multă vreme după ce sergentul se îndepărtase ; seara a dat înapoi morcovii, iar noaptea, culcat în izmene, cu pantalonii desfășurați peste pătură și-a zis că, în asemenea împrejurări oamenii fug de singurătate, inventîndu-și ocupații, oricare - ca să uite; el nu voia să uite că mâine, pe la unsprezece, ar putea asista la următoarea scenă:

gardianul: - car' eş' langailarie?

el: - eu;

gardianul: eş' băr'?

el: băr'!

gardianul: mai băr', o dată! - apoi din nou: - car'eş langaila'?

el (pentru întâia oară neiritat): Eu, Domnule;

(și-atunci) gardianul: Fă-ți Băgaju'!

el se va îmbrățișa cu toți, printre adrese, nume, rugăminți se va pupa cu cei rămași din vina lui (nici o legătură - toate legăturile posibile), ajuns în ușa celulei va potrivi să pășească pragul cu dreptul, târît, ca să-i tragă afară pe cei rămași; curtea; magazia; naftalina; hainele închisorii lăsate pe podea și hainele lui, minunatele, așa, rupte, murdare - dar pentru moliciune și pentru, totuși, rămas, mirosul de tine, de acasă - în fine, ieșirea pe poar'

ei da, asta ar fi fost dac-ar fi fost, nu e, nu mai e, șapteenii făcuseră pui, conducta se lungise cu ani, afara-i afară, aici e aiciul, aici trebuie să mori un pic, dacă vrei să ieși acolo, trebuie să declari greva foamei; și a tăcerii.

în cealaltă dimineață nu s-a mai ridicat pentru "cafea". S-a îmbrăcat îndelung, de cum bătuse toaca, se spălase, ca de obicei, pe tot trupul, frecîndu-se cu o pânză udă și mereu clătită, își îmbumbase pantalonii la toți cei 25+4 nasturi și se întinsese peste pătura întinsă reglementar. Gardianul bătrân (mereu el, de parcă

ar fi acoperit toate schimburile, șapte zile pe săptămână), a venit la patul lui, cu gamela. Acum i se vedeau ochii, apoși. I-a întins-o cu amândouă mâinile, a dat să se așeze pe marginea patului, s-a oprit la timp:

– Măi băiete, măi: ie-o ș' bè-o, ș-oi zice c-ai zvârlit-o-n tun.

Ilarie a clătinat din cap, de două ori - că nu.

– Nu-i cine știi ce, ia, niște apă chioară - da-i caldă, măi, ș-am zvârlit 'nontro ș' doo b'cățali di zahar...

Lui Ilarie nu i-a mai venit să dea din cap că nu. Bătrânul s-a așezat pe o părere de dungă a patului, cu gâtul strâmb, cu o ureche întinsă către ușa lăsată întredeschisă :

– Ascultă-mă pe mine, că-s trecut p'în toati: razboi, prinzioner la Ruș' păn' mai anțărt... Nu-i ghini ci faci - ce-o fos' - o fost, c-ai ievadât ș-ai lovit personalu', da-amu problema-i di moarte: vrei s' mori? Și ce câșligi, dacă mori? Mori sănătos, io Ț-am spus ce-am aicea (a arătat pieptul, scobit), nu aicea (a arătat epoleții). Adjunct-o zîs să-ți scot lanțu' să ti duc la baie, ei te-or duci la comun, să ai cu cini schimba o vorbă, ș' te-or scoati iar la munci - acolo-i soari, aier, pache', vorbitor, Ț-o da ș' condiționa'...

Lui Ilarie îi era frică. De gardian. Că are să-l convingă. În șapte ani nici un epolet nu-i vorbise astfel, îi fusese ușor s-o țină pe-a lui, să aibă sentimentul tăriei... Dar acum a apărut moș tăgârță din Șundu' Șoldovei, ca să-l înmoaie, să-l distrugă... Moșneagul șopocăia în șoldovineasca lui șoldită, mai trăgînd cu bleaga spre coridor, mai punîndu-i mâna pe picior și iar o lua cu viața-aiasta, cum îi è facutî... Ilarie se simțea supt către o cumplită primejdie. Într-un târziu gardianul a ieșit, cu gamela, iar Ilarie i-a mulțumit lui Dumnezeu că-l luase pe Diavol de-acolo. Când coridorul a tăcut și au început a se auzi porumbeii guruind pe obloane, din frică îi rămăsese doar atîta câtă să-l țină treaz ca să nu mănânce, să nu vorbească.

Dar peste vreun ceas a venit șoldoveanul bătrănean cu alți doi caralii: aduceau o bucată de șină, ciocan, daltă.

– Ia treci la-nteres, neamule!, a făcut vesel cel cu daltă, unul din cei care se bucură mereu, de toate.

Ilarie s-a așezat pe jos, și-a pus picioarele pe șină; daltă a tăiat niturile, lanțul a rămas pe jos, caraghios, inutil: șarpe mort de ieri, ciuruit de furnici. Simțea, fără să privească la ei: așteptau ca el să-și frece, maseze, mîngâie gleznele liberate. Și el - abia aștepta să rămână singur. Dezamăgit, ciocănarul a spus altceva:

– Poate zici mersi...

– Țasta?, a făcut dăltosul. Țasta-i student, c-adică-i superior - de-aia-a ajuns aici, cu drojdia societății! C-a-nvățat la ei, la facultăți, cum să-și omoare mama și să evadeze și să dea-ntr-un

tovarăș.

– Åsta-i Åla..., a fÅcut dezamÅgitul.

BÅtrÅnul a luat Åina, a pus lanÅul Ån mÅna celui cu ciocanul:

– Gata, tovarÅș’! - i-a Åmpins afarÅ, apoi, peste umÅr: Duc aistea Åi mÅ-ntorc s’ ti ieu la bÅi’...

Ilarie a clÅtinat de douÅ ori din cap.

– Cum, bre nea GeorgicÅ: cÅtamai pro’soara Åi fÅr’ de chiloÅi?

– Ce, MÅrine, nu-i Åi ele femei ?

– Bine bre, da... ‘Ice cÅ Ån tren - Ån tren fÅr’ de chiloÅi, nene?

– Fraier mai eÅti, Marine - ai mers tu cu trenu-n viaÅa ta?

– CÅ eÅti matale deÅtept...

– PÅi dac-ai mers, Åi-ai luat belet - ce scria pe belet? Mare, de sÅ vazÅ toÅi proÅtii: BÅrbaÅii n-are voie sÅ se uite su’ fusta la profesoarÅ, cÅnd merge trenu’... CÅ-i periculosu dÅ spargere?

– Hai, nene, nu mai... LasÅ-mÅ cu bancur’li matale...

– Te las, nenicule, da spune: sta scris cÅ pro’soarele-alea-Åi dÅ chiloÅii jos Åi, mamÅ, sÅ tooot sporgi la ele, cÅ-i parfomate...

– Ghineo, mÅ laÅi sÅ spun mai departe?

– Spui, NicuÅoare, da’ lasÅ-ne Åi pe noi sÅ ne spÅrgem - nu scrie pe vagoane cÅ cÅlÅtoru’...?

– Bre nea Ghineo, dac-aÅ fi rÅu, Åi-aÅ zice cÅ eÅti un oxidat-sexual! Åtii ce-i aia oxidat? Ruginit! - Åi Guliman se prÅpÅstuieste Ån rÅs Åtirb.

– Ruginit eÅti tu!

Åi a venit gamela de prÅnz, cea de searÅ, din nou cafeaua; el aÅtepta sÅ-i vinÅ Åi foamea, dar nu, ca Åi cum n-ar fi fost legatÅ de gamelele lor; de parcÅ ar fi renunÅat la grevÅ; se gÅndea: foamea e Åi lipsa ei, lipsa e slÅbiciunea lui, intenÅia de a Ånceta greva; el trebuia sÅ-Åi zgÅndÅrascÅ starea de acum, sÅ o aÅÅte, ca sÅ aibÅ cu cine se bate, pe cine Ånvinge, doar n-o sÅ te lupÅi cu un cÅine mort - Åi a mai trecut o zi. Åi ÅncÅ. Bea o gurÅ de apÅ, o purta Ån gurÅ, era stÅtutÅ Åi gustoasÅ, la unison cu Ånsensibilitatea lui la foame, aproape uitase de afacere, puÅin Åi pÅsa dacÅ Åia aveau sau nu grija lui, nu-i aduseserÅ toc Åi hÅrtie pentru declaraÅie, desigur, cu intenÅia de a-l descuraja, de a-l face sÅ renunÅe - ei cred cÅ omul face numai ce a declarat Ån scris cÅ va face; dar nu asta. Nu-l interesa acel scris, nici ei, nici Ånchisoarea, el fÅcea doar ÅncÅlzirea pentru cursÅ, cÅsca, vomita, se bÅtea singur peste spinare: sehr gutt, piÅi emoÅii acum - Åi-Åi zicea:

O iau! - nu pentru cÅ ar fi fost sigur cÅ are s-o chiar ia, ci pentru cÅ trebuia sÅ fie sigur - timpul era mereu acelaÅi, dezamÅgitor, Åi bÅnuise altÅ culoare, oricum, se simÅtea uÅor, din ce Ån ce mai, dacÅ nu s-ar fi lipit cu spatele de pÅturÅ, ar fi Ånceput sÅ cadÅ Ån

tavan și numai pentru că trebuia să fie prezent la pistolul start-ului - numai pentru - nu se lăsa ieșit dulce prin zid, prin acoperiș, prin nori

În a patra zi porcurorul Ciocrac, suita, fiecare dându-și cu părerea, întrebau ceva, nu lui îi erau adresate cuvintele - au plecat rebegiți, supământenii. După gamela de seară a venit iar doctorul cu cei mai zdraveni gardieni, cu o cană smălțuită vesel în verde și cu scule nichelate, încă ceva roșu, un tub de cauciuc, gardienii, patru l-au stăpânit, doctorul întârzia, el s-a ridicat în capul oaselor și cu gura, fără glas, făcuse semn că se, singur: a înghițit tubul, a făcut semn să i se toarne, toată lumea era veselă, iar el, după ce cana a fost cu fundul în sus, a scos tubul, a înclinat capul peste marginea patului și a vărsat totul pe podea - și s-au făcut cinci, șapte, unsprezece. Zile. Apoi nu s-au făcut. Nu mai erau mărgelile albe-negre, ci netezime de tub prin sine, conductă, nici grețoasă nici sunătoare; plutirea nu era chiar plutire, asta ar fi presupus aer ori apă, de reazem, ci suspendare, ci spânzurare - la orizontală. n-a mai măsurat timpul, nu mai gândea, își știa gândul ca o sferă, nu se vărsau în el amintiri, nici lucruri știute, învățate cândva, proiecțiile uitaseră drumul, se uitaseră de tot, nu pentru că absentau, ci nu fuseseră nicicând. Acolo-atunci-aici totul; definitiv, încheiat, fără curiozitate, fără bine, fără de rău. Doar albul. Albul. Și senzația de volum în șase muchii a unui creion galben, conținut. Și încă - lipsită de mișcare, întâmplarea: pe stradă, el privește la o fetiță, zice: Fata: leită mama ei; mai departe, în același loc, timp: un băiețel, el zice: Băiatul? Leit tată-său! - ceea ce era important, nu chiar oricine poate vedea părinții, absenți, privindu-le copiii. Uneori, în afara lui se întâmpla ceva care nu-l privea, dar îl angaja dureros, ca rădăcinile zmulse: mirosuri; dezechilibru; străpungeri și foarte răul dinăuntru (toate, epice) când moleculele se încolăceau în jurul bolului de lichid împins odată cu tubul roșu.

[...]

Singura asimetrie: prezența alături a altei sfere - el o știa a fi muzica. Era, devenise așa cum o dorise, nu pentru sine ci pentru ea, pentru adevărul ei. Așa o văzuse atunci-acolo, când mansarda îi era plină, umplută de ea și începea să forfotească, anunțând clo-cotul, din clipă în clipă s-ar fi putut desface, înflori, desghioca lemnul pianinei cu stamine de corzi vărsând *dintr-o dată* întregul Bach adunat - explozie încremenită. Acolo-atunci, în mansarda de toamnă minunea nu se desăvârșise - nu va fi fost momentul, acolo, dar uite-o, aici-acum, simultaneizată, prefăcută într-o stelă, o sferă, un grăunte: un singur acord. O/îl și auzea? Nu, da. Deloc, ba da. Era așa cum și-o dorise, tot amânându-și-o: muzica în cele

trei dimensiuni ale spațiului și alături de timp. Dar nu se bucura, nu se mira; o știa acolo-aici, își era suficientă.

Iar când sfera a început a se turti, lătilungi, prefăcându-se în fir tors, Ilarie a deschis ochii pe cortina grătilor infirmeriei, în a nuștiucâta zi

- Ce bine ai făcut tu, omule, pe pământ?

- Le-am dat-o oamenilor pe Catinca, Doamne, așa cum ai poruncit și ea s-a făcut Femeie care Așteaptă și a venit pe pământ pentru toate femeile speriate de pustiu și de de nepereche

- Și ce ai mai făcut?

- Am mai evadat, Doamne, mereu, în toate felurile, am urlat: *NU!*, am tot fugit, am tot fost întors, iar am tot fugit, ca să mă liberez - m-am liberat, de atâtea ori m-am tot liberat, încât acum sânt rob liberării; mi-ai nituit la glezne și deasupra pumnilor liberările, Doam'

- Fiindcă te-ai sumețit și ai încălcat a unsprezecea poruncă: «Nu te grăbi!» - ai nesocotit-o, ai refuzat să aștepti

- Nu vreau, nu știu, nu pot aștepta, așteptarea - împreună cu, și de partea opusă, *nu*-ul - m-a urmărit fără odihnă, impacabilă, de fiecare dată după capturare, m-a adus de lanțuri, de urechi la colțul cu Scaun, mi-a vegheat nările, mi-a cotrobăit măruntaiele - ce să-i fi opus decât fuga? Pe atunci credeam că o pot înșela, măcar îmbuna, fugeam și, uneori, scăpam; însă când mă opream, înțelegeam că pe urmele ei fugisem, îmi făcusem cursa de omie-cincisute la călcâiele ei, pământul era, nu doar rotund, ci mic, ecuatorul măsura în jur de omie, mă așteptam din moment în moment să-mi sară în spate, însă ea mă amenința din față - cu spatele. Ea însă întârzia și nu mă ierta: nu voi fi știut decât să fug; aștepta, pândeă să mi se coacă nerăbdarea și argumentele, ca să mă înhațe, exact atunci când mă voi fi încins cu ele. Când a socotit că sânt gata răscopt, mi-a așezat în față suferința altcuiva - nu a mea, nici a altuia, ci a altei ipostaze a mea: a mamei: știa că nu mă pot schimba, că nu pot fi altul, deși mă împungea mereu a fugă, îmi dărdăiau, îmi clănțăneau dinții picioarelor de frigul așteptării fugii

și am umplut seringă

și am zis: *gata*, de mai multe ori, am zis și mult înainte de a fi gata, atunci când încă mai puteam să-mi înfig dinții în glesne și să mă țin locului (chiar de aș fi întâmpinat-o într-un genunchi, în amândoi, pe burtă și tăvălindu-mă de durerea numai a mea, dar acolo); eram însă plin doar de spaima mea, nu mai era loc pentru alta a altuia - și am fugit; și nu m-am liberat, cum de nimic nu te liberezi prin fugă, iar de acea dată nu m-a iertat: a trimes tăunul și tăunul m-a alergat, gonit, hăituit, istovit - alergam, așteptând să

aflu că merg pe urmele ei, ca altădată, că mă opresc, că o iau înapoi și, înainte de a fi cu totul secătuit de puteri, să mă opresc singur, înveșmântat în argumentele-mi...; însă eram cu adevărat urmărit, Dumnezeu știe ce făcuse Dumnezeu acela cu punctele cardinale

și când m-am ridicat după întâi poticnire, am văzut o poartă
când fugi, poarta e totdeauna de scăpare
m-am năpustit prin ea

dar n-am ieșit, am intrat în chiar lăcașul
ei, acolo unde nu e nici întristare, nici durerea, acolo unde omul
se vindecă de așteptare, așteptînd.

Când am înțeles unde nimerisem, mi-am spus că ceea ce fac
nu e așteptare a așteptării, ci simplă amânare. Mutația m-a
mulțumit. Așteptarea putea fi convertită în fugă, în liberare.
Altfel, ce era ea, dacă (ea) nu era? Când am realizat *asta*, m-am
bucurat tare; tare m-am bucurat - că o pot înșela chiar în casa ei.

- Masssa, fraților, masssa!!, chiuie Lemnaru, depărtîndu-se
de ușă prin salturi, pășind din gât - ca să bată din palme spre
celulă: Masssamassamasa!, mai strigă cu ochi albi, apoi depănînd
invers, se lipește iar cu urechea de ușă.

Auzul nostru nu deslușește nimic, decât, ca în ceasurile de
cădere, câte o pereche de pași potcoviți pe ciment, lepăitul
galenților celor de la munci, în curte, un ordin din care până la noi
ajung doar mă!-urile de la cap și de la coadă și alte mici zgomo-
te pe care nu le mai percepi.

- Ce masă,-i prea devreme..., face Mocanu, tremurînd de
teamă că va avea dreptate, însă, ca să menească de bine (că vine
massamasa), începe a se pregăti: scoate din strugurele de
sarsanale atârnat de capătul patului cele trebuitoare: batista,
mămăliga, ața de tăiat. E prea devreme, zice iar (acum știe că
poate să tot zică...).

Lemnaru și-a desprins urechea de ușă, clatină din cap în
sensul: «Se poate să nu mă crezi - *pe mine?*» - și:

- Pe cinci linguri, că-ți dau și meniu’?
 - Că n-oi fi Mafalda ! (Ghinea).
 - Nu știi cine-i, dar află că-s!
 - Spune, ce ne mai fierbi! Burtă?
 - Ț!, neagă Lemnaru, zvâcnind capul drept în sus.
- Guliman se apropie de patul lui Ilarie. Face cu ochiul:
- Căăărnaț’ și jimblă ș-on chil dă Murfatlar!
 - ...flatar, așa-i zice (Igna).
 - Îi zici tu, de-a-n-curulea - Mur-fat-lar!, e mai ușor...
 - Mie îmi vine mai ușor să-i zic Mult-flat-lar.
 - Ia tăceți, bre, s-auzim ce-anunță nea Ilie! Ce ne dă?

- Pă patru linguri?
 - Două.
 - Pe două nu-mi răcesc gura.
 - Două de la mine, două de la Marinică, total zece...
 - E-te, Ghineo, te-ai pus pe vândut, vinde-mă, nene și pe mine!

- Mă doare-n cur de ce ne dă, numai să ne dea!
 - Din partea casii, gratis, zice Lemnaru. Aflați că-i...Că-i?...
 - Fa... (Mocanu și Ghinea și Igna și Guliman și).
 - Păi, cum! Păi, nu? Fa-so-li-că, fraților!
 Celula explodează. Urale, Bătăi din palme.
 - Uscată, nea Ilie?
 - Oscată! Ș' co jomări!!

Igna cântă fals, mărșăluind între fereastră și ușă, lui Ghinea îi merge melița cum numai în preajma fasolei (uscate) îi macină.

- Le ginește, coșcadăru'!, face Guliman, bătându-se admirativ cu palma peste genunchi. Mai era unu la noi, la politici, Lică, un fel de aviatoreescu, dat în paștele lui măsescu, ăsta audiă, al dracu', moara dâן peretele grefi'! Al șaișpelea simț!

- Da-i gròsă? - glasul lui Iacob.

Râsete. Iacob înjură la grămadă - și pe neam de neamul lor. De astă dată nimeni nu se supără. Igna, cocoțat la cucurigu, îl imită:

- Da supliment da-o?

- Trei gamele ți-ar sufiză, papașa?, se răsucesce Guliman. Gròsă, de să stea lingura-n ea drepti, ca bula lui Brâncușete din Târ' Jiu?

Iacob își suge capul între umeri, rostogolește priviri pline de păr și se trage de-a-ndăratelea în bârlog, dondănind.

- E cu jomări! Cu jomări!! - Lemnaru invadat de bucurie, nu doar a mâncăului, ci și a binevestitorului.

Guliman se lasă pe spate, pe pat, la picioarele lui Ilarie; își aduce boneta peste ochi și cu mâinile sub ceafă zice așa, că (nu) veni vorba:

- Ascultai cu mare-nteres, la radujurnalul dă seară că aministrăția luă o hașcémé: să dea nasole uscată la turnători, în scop de împuțicenie, de să-i depisteze oamenii și să ia măsuri urgente...

Ilarie îl împinge cu piciorul, să tacă. Guliman se ridică într-un cot:

- Ascultă, dom' Ilare, să-ți fac o relatare! - un fel de a vorbi, el se adresează tuturor. 'Ce că a fost odată, că de n-ar fi, mi s-ar povesti, a fost, la camera treisćinci de pe-a treia, de unde tomna' m-am descins în sânul 'mneavoastră, doamnelor și duduilor, era, zic, un ieho... pardon, mă trompai, cum zice fran'zoaica, un

martor al lui Iehova, unu bătrân, blașinos și...

- 'Te-n mumă-ta, țâgane!

- Sictirescu, că de mă scol din somnul cel de moarte, -ți fac muianu-'tocritică și mai mânca-mi-ai trandafîru. N-ai plăcere de mine, bagă-ți capu-n tinetă, că-i plină de supliment... Și, cum vă relatăm, doam' și dom', trăgeam în ham ca tot creștinu, 'cercînd să omorîm timpu cu cărți de joc, marca celului... Iehovistu' se plimba, așa foarte indiferent trăgînd cu geana... Vine un plotoner să-l scoată cu bagaju - din ușă face din dește ca Sfântu Niculae, hramu' lu' mandea: «Fiți blânzi...» Nu terminăm noi bine de răs, că sdrang!, ușa, un stol de gabori la perchezitie! Ofițeru de-i comanda citește de pe hârtie: Popescu - tablili!! Ionescu - șahu din pâine, din saltea!, Georgescu, plăcili de săpun de scrii poizii pe ele - din pernă! Io aveam un ac, îl dosisem într-o gaură din ușă... Guliman, àcu', vezi că-i în ușă... Ne-a lăsat fratele meu fără de nici unele, în pula goală, ca Adam la-nceputu' lumii... Tot a umflat, husăanii, absolut! Că nu de-a munca voluntară se cuje-tase coșcadăru pe lângă noi, oamenii muncii - împutitu', și dare-ar Dumnezeu de să nu se mai poată pișa pre puțin...

- Că nu-i drept!, sare Iacob abia acum, de parcă ar juca într-o piesă la ei, în sat, la Cămin și ar ști că nu trebuie să intre până nu termină celălalt. Că zò lu' Dumnezò! Dă-mi probă că te-am pârît! Că tu ești hoț, de-ai furat un cărucior cu tot cu cochil!

- Pam-pa-ram-pam! Pam-pam!., trîmbițează Guliman.

- Ce zăci că io pârăsc? Ba tu, țâga'...

Se aude sunînd fierul patului, bătrînul rămîne cu gura căscată mult timp după încasarea loviturii, face: hi! și orăcăie:

- Tulaaai, că îni-o rupt guraaa!! Tulai, că îni-o...

Și iar tace. Adineauri se întîlnise cu galentul lui Guliman, acum cu el întreg: a țâșnit ca din arc, n-a atins cimentul, l-a doborît, îl toacă:

- Io, turnător, mă? Io? Avusăi douășuna de condamnări, făcui șaișpe coți din bucăți, fusăi și la politici, mi-a dat și moartea, pentru furt pe camuflaj, am șutit, am manglit tot ce nu era bătut în cuie - da' n-am turnat! Și vii tu și mă faci de turnător, curu' mă-ti de bășină cu tranzistor?

Iacob reușește să scape tîrîndu-se pe sub paturi. Iese, dă să se repeadă la ușă, chiar apucă să înceapă un disperat: «Dom' ser'...», că Mocanu, de sus, îi aruncă pătura-n cap, Igna îl dărîmă - după care se năpustesc toți și-l bat cu dichis, ținînd pătura strînsă în jurul lui. Lemnaru, excitat, strigă în falset: «Fasolica, Fasolica!» și dă și el, cu piciorul, în timp ce ochii i s-au făcut mai albi, mai bulboși. Terminat, Iacob e dus la pat, ținut așa, înfășat - în pătura lui, Mocanu și-a recuperat-o. Ceilalți și-au reluat

locurile, treburile, Guliman, sacrificatul, pe patul de alături i-o zice:

- Poate te-mpinge frati-tu, dracu, să ne dai în gât - dau de tine și-n ovalili mă-ti, de nu pot, las cu limbă de moarte fraților mei văcărești... Păi bine, măi bre Iacobe, o dă el pe mustrare; om în vârstă, cuvios, că posedezi Biblia pe dinafar' și pe dinăuntru - să te pretezi? Pentr-un supliment de-l caci, în pardon, tun, să-ți vinzi sufletu, să-l torni pe amărātu' de lângă tine? Păi turnătoreala-i mai gravă decât furtu', decât violu' pe bază de care te dedeși la nepoat'ta! Păi să-l rugăm pe dom Ilare să ne țină o conferință despre iadu' ăluia, italianu, de-i zice infernu', să te documentezi. C-acolo-i mai multe secsii, după articol, unele mai ușoare, altele mai grele, din ce cobori la adâncenie. La fundeni de tot e o neagră specială pentru turnători, cu-o tinetă plină-ochi de materii și-acolo vă bagă pe voi, ciripitorii: dracii șade de santinelă cu furculițe-ascuțite și, cum ai scos capu', pac!, ți-a ars o critică tovrășească, -ntre ochi! Ș-atuncea...

- Șșșșase!!, anunță Lemnaru și ușa se deschide.

Iacob dă să se ridice, Guliman îl apasă la loc:

- Șezi blând, că-ți aduce băiatu troaca la rât...

Ne înșirăm pentru fasole - într-adevăr, fasole grrrasă, deasssă (să stea lingura-n picioare). Polonicarul trebuie să bată unealta de doagă, de două ori, ca s-o scuture (de fasole!); e și el bucuros, asudat pe sub boneta cochet pusă pe-o sprinceană. Guliman iese din rând, se trage în stânga ușii - îl vede polonicarul, gardianul: ba.

- Phiii, ce faso-faso!, exclamă el (gardianul a recepționat). Și pentru Iacob Zaharia, că-i netransportabil..., îl mai aud, în timp ce mă îndrept cu gamela spre pat.

Ușa se închide, hârdaiele se mută la celula vecină. Guliman a venit cu două gamele pe patul meu. Caută cu lingura în ele, înfrigurat.

- D-apăi nu ăi-o roscolî așe..., protestează Iacob.

Țiganul nu răspunde - dealtfel a găsit ce căuta: o cruciuliță de os și un rotocol de tablă subțire de la un flacon de penicilină. Le linge, le șterge, le vâără în bonetă. Îi duce o gamelă lui Iacob, se întoarce. Îmi întinde, indiferent, plăcuța de tablă:

- Dă-ți cu părerea, dom' Ilare, că io n-am ochilarii pă nas...

Iau solzul de tablă, îl înclin în lumină. Se deslușește scris cu acul: *M T 6 Mar6ane*. Nu pricep. Îl întreb pe Guliman:

- Cum îl cheamă?

- Turturică zis Cristos, zis Uitesulamărioară, alias Vedeverde...

- Lasă spectacolul - cum îl mai cheamă pe Turturică? Mihai?

Marin? Ceva cu *M*...

- Poate Mitică.

- Mitică vine de la Dumitru - altul! Manole? Mircea? Mai departe: pare să fie o adresă - are pe cineva pe bulevardul 6 Martie?

- Pe șase-a-a-treia? Pe-Aneta, o bașoaldă cât Prefectura; e maséră la Baia Centrală, de te prinde aia-n răziile ei... Mai trecui de doo ori și să vezi, să nu crezi: singură-cuc, credincioasă, huiduma...

I-a rămas ceva fasole. Mi-o oferă.

- Mulțumesc - porția, atât.

Guliman se duce la patul lui Iacob și, fără să-l întebe, varsă ce i-a rămas în gamela bătrânului. S-a așezat pe patul lui Iacob, dar cu spatele la el...

- Ia nește regină, bătrâne. Căci ea face bine jos, căci ea face bine sus. Căci când omu-i sătul de hrană pământescă, se face mai fătos pe la partea cerească. Io-s ferm convins, papașa... - se lungește lângă Iacob, pe pat, scuturat din când în când de sughiț - s-absolut convins că matale n-ai umbla cu simfonia-n fadiez, de nu ți-ar da foamea brânci, ce zici, bine zic?

Iacob nu răspunde. Mănâncă grăbit, horpăind, cu cotul colac în jurul gamelei în care s-a vârît. Ochi de câine hămesit, călare pe ciolan.

- Vizionez la matale..., oftează țiganul. Și-o bag în măsă de omenire de-asta care nu știe decât de ramazan. Păi mai e și-un soare pe lume, e fluturi, este flori - câte despre femei... Mai o convorbire cu-un pretenar despre una, despre alta, despre altili... Ori o iei de nebun peste arătură, la sânul ei - că-i dulce... Țîr-țîr, greeru, liu-liu-liu ciocârlia, de-o face și Grigoraș Dinicu, zdup!, din tufiș gotcanu, de i se vede numa curu alb... Te lași la umbra nukului bătrân, bei o țigare de tutun, pe spate, cu ochii la republica lu' bărbosu', de-i mai zice și împărăția cerurilor și trece noru-călătoru și fiecare-i tot al'ceva: un taur, o pălărie, o mașină - ca la broșura anglezului... Și cum stai tu și-i o liniște de te doare urechili și miroase a pământ... Numa ce se lasă cu săltare de pe iarbă și plutire și jos rămâne,-n pizdamăsi, toate rahatur'li și durer'li de le are omu la inimă și tot în sus și tot în sus... Maaaare lucru, natura, domnilor și doamnelor! Și când toate astea-i acolo, matale-aici bagi și bagi la halimos și-ai mai introduce j'de gamele, de-ai căpăta - că la matale, nea Iacobe, nu lucrează foamea, pe mata frica de foame te-alungă: auăleo, că ce ne-o da azi; auăleo, că de nu mi s-o nemeri o porție mică; aoleo, că de-ar da supliment...

Iacob a isprăvit de mult, a lins-lună gamela, dar degetul cu

care a curăţat-o tot şi-l suge. Nu l-a auzit pe Guliman. Țiganul abia acum înţelege, face un gest de scârbă, iese dintre paturi şi începe să se plimbe. Obrazul i s-a brăzdat adânc, ochii i s-au tulburat, s-au îndepărtat - în lumina pe care o primeşte drept când se îndreaptă spre fereastră. Se plimbă ca tot deţinutul: mâinile la spate, picioarele târîşe. Ochii lipiţi de *ceva*, drept înainte. La intervale regulate oftează uşurel, şuierat.

Celula tace. E ceasul pântecului îndestulat, cald, bucuros, bucurat. Gândurile s-au făcut mai îngăduitoare, şi-au rotunjit colţurile (în asemenea momente îi gândim de bine şi pe gardieni). Gamela golită într-un minut, pe nemestecate ori îndelung mângâiat(e), cu vârful lingurii, al limbii, al sufletului - a trecut în noi, înmuindu-ne aşteptarea. Acum suntem mai buni. Mai fericiţi. Mai, vorba lui Guliman: cu seminţe la mansardă.

Ei, după o fasole ca asta, regina-reginelor, putem sta de vorbă:

Măine, mâine, mâine mă liberez, sigur mă liberez. Dacă nu, până-n 12 august, la termenul-termenului, n-o să crăp, mai ales că fasolea a fost for-mi-da-bi-lă!, mi-au căzut şi patru jumări dolo-fane, una ditamai porcul-scroafei!

e-he, să fi avut măcar jumătate acum cinci ani, după întâia evadare...; ce să mai zic de iarna lui '57, de la Interne, la politici, cum zice Guliman... Totuşi, o dată am avut - țin minte: era într-o vineri, în jurul Crăciunului şi era morcovi şi n-o să aflu dacă gardianul ori femeia distribuitoare mi-a pus-o, special - n-o văzusem, n-aveam s-o văd, în timpul împărţitului, gardianul o ţinea în dreptul celulei depăşite, îi auzeam doar şoapta, Dumnezeu, ce şşşş-uri mângăioase, din şşşunete îi modelam trupul, restul venea singur, pe vizetă, odată cu porţia: mirosul ei, olmul femeii, Doamne, cum mai adia-mângăia... S-ar putea ca jumara aceea răătăcită printre aşchii de morcov furajer să fi fost o mare-favoare - sau nu? - oricum, să o țină Dumnezeu pe femeia noastră: când am luat în gură cubuleţul gălbui şi l-am stors cu limba de cerul gurii, ochii mi s-au împăinjenit, am simţit cum îmi ţâşnesc săgeţi de grăsime, ca razele şi pătrundeau trupul şi lumea până în colţurile cele mai îndepărtate

e-he, ce zile şi ce nopţi la politici, la Interne, erau al dracului de grele, dar fiindcă ți se zicea: politic, devenau suportabile, ba chiar de-mândrie - acolo până şi tunurile, am vrut să zic: oalele de noapte putea altfel (a reţinut-deţinut politic!) iar secretul în care se petreceau toate, cu ochelarii negri, şoaptele, pâstâiturile, şoaptele cifrate al caraliilor, semnalele lor, toate îţi dădeau un sentiment de mândrie : ia te uită ce persoană impor-

tantă sânt, până și la program, dimineața și seara, la closetul unde sunt dus de braț ca de căpăstru, cu ochelari de cal - eu stau chinat pe gaură, cu nădragii în vine, iar gardianul, ditamai apărătorul statului dempopular, crăcănat în fața cabinei fără ușă, la un metru de mine, care mă cac, nu mă slăbește din ochi o jumătate de secundă: să comit cine știe ce acte dușmănoase?, crime feroce? - mă tot zorește de parcă am fi pe un șantier: «Dă-i bătaie, dă-i bătaie!»... Numai pentru asta făcea să trec pe-acolo...

Fasole... Aici, în camera de liberare, sântem cu un picior afară, ori cu fasole, ori fără de ea, tot una - dar ce va fi acum la execuție, mai ales în camerele mari, de peste o sută de oameni fiecare?, e chinuitor să stai opt luni în camera de liberare, să plece de lângă tine, zilnic, câte un om-doi, tu să rămâi. Dar la execuție...

La execuție s-a aprins decretul: fasolea cu jumări! A fost destul ca un singur deținut, văzînd fasolea din gamelă să se întrebe:

«Fasole - uscată, cu jumări - acum, în plin sezon de legume?» - și nu va fi nevoie să caute în jur răspuns, răspunsul e gata:

Fasole = Decret.

Dar deocamdată nimeni nu rostește cuvântul-consecință, oamenii joacă, se arată foarte mirați, nu cunosc - dar deloc, deloc - mo-ti-vul, până când careva propune să se telefoneze la vecini, morsistul întreabă: «De ce ne-a dat fasole?»), pentru ca dincolo, întrebarea să devină răspuns, astfel să se întoarcă: decret - mai departe bulgărele se rostogolește, se îngroașă, în urma lui se discută aprins, unii se prefac a crede, alții se prefac a nu (crede), doar așa, ca să dea celorlalți prilejul să-l convingă, pușcăria întreagă, un stup în fierberea dinainte de roire:

Decretul, decretul, decretul

ne liberăm câte doi-trei pe zi, ori în loturi mari, ca acum cinci ani, bă, voi cu mărunțișuri: huliganism, furt necalificat, ultragiu, aveți baftă, noi, cu crimădeomor nici acum nu ne ia în seamă, ia fă-te că-mi lași mie plovăru-ăla, să schimbăm și bocancii, dă și zeghea, că tot le predai la magazie

Decretul, decretul bîntuie închisoarea, ajunge și la izolări, la infirmerie, la femei, pereții, țevile, aerul trăsmit vestea cea mare, se întretaie răspunsurile (nu mai există întrebări): decretul, decretul, oricât de cu scaun la cap ar fi unii, nu se pot împotrivi vijeliei, avalanșei, torentului, înțeleg că logica nu are ce căuta în asemenea momente și doar barosanii profită ca să pună laba pe lucrurile mai puțin proaste...

Mi-a rămas ca o rană umedă primul (zvon de) decret: eram în al doilea an, încă nu învățasem ce să *nu* fac, să *nu* rostesc, atun-

ci decretul explodase dintr-o gogoasă fiartă în ulei, gogoasa: o minune dolofană, parfumată, oamenii nu acceptau că era În Cinstea Douătreiaugustului, ei voiau decret

Ilarie se trezise în contra curentului, explicînd gogoasa altfel decât colegii - era binecunoscut în celulă, binerespectat, însă atunci oamenii tăbăriseră pe el, întâi cu gura:

«Băăă acesta, limbric-pictat, ce mătancur și pizdamăti, de un'e-ai răsărit, că nu ești de-al nostru, cum îndrăznești să spui că nu-i decret?»

Înfuriați îl înconjuraseră cu guri negre, priviri sălbăticate:

«Turnător nenorocit, ce cauți tu-ntre oameni, de să ne strici viața cu explicările tale, cu nuilgica ta?»

Unul se întinsese peste capetele celorlalți și-i luase vâzul cu degetele-n ochi, o pătură îl învăluisese, lui nemairămânîndu-i decât, ca la înterne, să se facă ghem, să-și apere întrepicioarele, iar când l-au lăsat, nu mai putea respira decât pe partea stângă de durerea din coastele din dreapta, rupte - oamenii îl lăsaseră uitat, îl călcau în copite, pregătindu-și plecarea - veseli, emoționați, băieți-buni, cu priviri limpezi - pe jumătate, jumătatea cealaltă le rămăsese rea, sălbatică. El se ridicase într-un cot, apoi se târîse până la piciorul unui pat, se rezemase și, totuși, strigase, cu buze sfărtecate:

- Proștilor! Proștilor, proștilor!!

La început îl auziseră numai cei din preajmă, dar aceștia nu făcuseră decât să pâstăie, fiindcă nu înțelegeau, nu acceptau ce spunea el - iar el, în liniștea care se despicasă ca marea lui Moise:

- Nu-i nici un decret! Decret - fiindcă ne-a dat o gogoasă, de Paștele Comunist?

Careva îl altoise peste cap, mai mult zgomotos decât dureros, își spunea că, bou fiind, merita să moară pentru un adevăr și tot aștepta să fie călcat în picioare, se vedea pe sine rămas doar o pată roșie pe ciment și câteva zdrențe de zeghe - dar nu s-a întîmplat asta.

Oh, nu s-a întîmplat asta.

Cel care-l pocnise prima oară se apropiase cu ochi îngustați, însă Ailenei, mesevistul, intervenise, dînd din mână cu scârbă.

- Lasă-l, zisese. Lasă-l dracului... - și se îndepărtase.

Celula se înecase într-o liniște nefirească. Oamenii încremiseră cum îi apucase clipa. Nu priveau undeva anume, deși se uitau în direcția lui Ilarie, vedeau însă altceva. Care, mai întâi îi uluisese, apoi îi înspăimântase - un scheunat se pornise să urce, celorlalți li se făcuse frig sub el, fiecare urla, mut. Apoi scheunatul încetase, glasul omului, bocind:

- Copilașii meei... Și Ionica meaaaa...

De undeva de alături cineva foarte tânăr izbucnise în plâns de copil cu glasul în schimbare:

- Mamăăă... mamă!

Ilarie ar fi vrut să dea îndărăt, să se îndepărteze, să fugă, cu urechi astupate - rămăsese rezemat de pat, ca la stâlp. Acum era un cor de plânsete, răgete, bocete, tânguiri, iar Ailenei, tot el, răcnise, cu lacrimi:

- Tăceți, că vă... vă... vă... Dumnezeii și parastasu și crucea mamei lui de decret! - apoi, gârbovit, se trăsese în vizuina lui.

În tăcere oamenii începuseră să pună la loc lucrurile pregătite pentru liberare. Apoi mâncarea de seară fusese vărsată la tun, gamelele rămăseseră nespălate, "programul" fusese uitat, nimeni nu mai avea chef să povestească, să asculte "romane". Nimeni nu se plimba.

După un timp Ilarie se apropiase de tânguitorul cu copilașii. Olteanul ședea pe spate, cu ochii închiși, cu un braț îndoit deasupra.

- Nea Bobete, șoptise Ilarie, am mințit, frate, nu știu ce m-a apucat, dar decretul e aprobat, vine într-o săptămână...

Bobete își descoperise obrazul ud, îl privise tulbure și îl izbise cu piciorul în piept:

- 'Tr-o săptămână? Ce să fac eu cu el, 'tr-o săptămână? De ce nu mi-l dedeși adineaurea, acu ce să mai fac cu el?

Mă adunasem de pe jos și mă târîsem pe patul meu. Săptămânile următoare: un coșmar, mă urau cu toții, noaptea nu dormeam de frică să nu mă omoare-n somn - dar nu m-au ucis: m-au ignorat; nu mai existam pentru ei. Aș fi preferat (!) să mă trateze ca pe turnătorul camerei - însă eram mai rău, mult mai rău: eram cel care le spărgea, le strica, le fura decretul. La urma urmei; eram mai rău decât cei care-i prinseseră și trimiseseră în pușcărie - în pușcărie aveau libertatea să viseze la decretul de amnistie. Or eu...

Ceasul pântecului, îmbătat, fericit; s-a mai dus o masă, un prânz, o zi, la noi timpul se măsoara cu gamela; vărsînd-o în noi, rămân mai puține, ca nisipul din clepsidră, înghițim pe încetul funia cu care ne tragem spre mal, ne grăbim, fugim de moarte, străduindu-ne să o amânăm, să o ținem la distanță; rugăm clipa să se grăbească, să zboare, o biciuim, ne bucurăm de repeziunea ei, ca și cum ea, clipa (cea repede), picătura nu s-ar scurge *din* noi, ci s-ar vărsa *în* noi, ca să ne umple - perpetuu antrenament în vederea morții, închipuindu-ne că abia de-acolo-ncolo începe viața, din pragul unde ne-am amenajat un decret care să ne libereze.

A mai trecut un prânz, o gamelă, a mai trecut o zi, mai rămân

atâtea prânzuri, atâtea zile, atâtea vieți, fiecare știe câte - și îți simți umerii largi când știi, oricât de multe ar mai fi și ți-e frig, nu ai pereți de reazem, îți lipsește aerul când plutești la întâmplare, fără repere, fără cifre; e împotriva firii să nu știi, când te condamnă la moarte ți se spune, nu moartea aceea te înspăimântă, ci imprecizia, în timp, în spațiu, aștepti ca pe o salvare sentința care-ți fixează viața la douăzeciși cinci de ani - nu neapărat pentru că ai bănui mai-răul, ci ca *să știi* o dată! Numai eu nu știu (nici) o dată când mă voi libera, fiindcă știu: douășcincii pot fi numărați, plimbați, căcați.

Îmi piere mângâierea burții pline. Mă surprind cu gândul la ușă: mă sughe, își zumzăie, deocamdată îndepărat, nedeslușit roiul de cuvinte și știu: ar fi suficient să fac un pas către ușă, ori numai să vreau să îl fac, pentru ca ele să-și înceapă curgerea în ordinea știută, roata să prindă a înțepa prin spițe obada fâgașului luciu și adâncit de atâta trecere, de atâtea gamele și din care nu pot ieși până nu se isprăvesc cu toatele

Fii cuminte, fii cuminte, în curând Catinca și Tina și cărțile și muzica și - n-au să mă poată ține decât cel mult până la 12 august, unsprezece zile, un fleac (mai mărișor); fii cuminte, hai să ne gândim la ce va fi după (ușă, naftalină, curte, poartă):

Doctorul, bătrân cumsecade, la urma urmei, tată, o luase pe mama, cu un copil mărișor, mai puțin de nevastă, mai degrabă ca pacientă (deși nu era bolnavă, atunci, doar singură); fusese la toate înfățișările și mă sprijinea cu ochii foarte triști și foarte limpezi, la vorbitor s-a purtat nesperat, mi-a dat sfaturi cât mai medicale, apoi mi-a vorbit de prunii din livadă și despre Casa de lumânări - cum îi ziceam eu, din pricina bârnelor de un galben ceriu - ba chiar a scos un carnet și Pelikanul, ca să-mi deseneze terasa dinspre apus, apoi m-a anunțat că adusese acasă pianina, dar vorbise cu madam Stelescu să nu mai închirieze alcuiva mansarda. Apoi n-a mai avut ce spune. Rămăsese cu degetele mari pe după revere, i se vedeau bretelele destrămate, cu nichelul de pe cataramă plesnit, era multă neputință dincolo de plasa de sârmă a vorbitorului, eu așteptam măcar o aluzie, dacă nu reproșul - nu a venit, Doctorul tăcea, cu degetele sub revere, ca altădată, după masa de seară, când rămâne uitat, în picioare, lângă masă - așa că am început eu, alb:

- Spune-mi, te rog, te rog să-mi spui... Crezi că... Crezi în continuare ca la proces, când ai afirmat că am făcut-o inconștient? Ziceai de iresponsabilitate temporară...

Doctorul dăduse din mână, bărbiile îi tremuraseră în contratimp.

- Nu te mai gândi, las-o la păcatele!

Mi-a făcut bine ardelenescul «Las-o-la-păcatele», dar am insistat:

- Vreau să știi că eram lucid. Mi-am urmărit mâinile, nu tremurau (ceea ce nu era adevărat). Ce s-a spus, ce s-a hotărât la proces - treaba lor, vreau ca dumneata să știi că am făcut-o conștient. Și premeditat. Că atunci ea nu se văietase mai mult ca de obicei. Și: nu ea mi-a cerut. Și mai vreau să știi că nu știu dacă îmi pare rău.

Doctorul dăduse iar din bărbii și din la-păcatele. Eu:

- Aș fi vrut să-mi fii tată bun, ne-vitreg, ne-doctor: m-ai fi înțeles mai puțin, ar fi fost mai bine. Pentru toată lumea. Dacă mi se mai aprobă vorbitor, trimite-o pe Teodora.

- Ai vrut să spui... Să-ți vie fata ceea, Catinca...

- Am spus bine: Teodora.

O ceream pe ea, fiindcă era mică, nu înțelegea nimic - apoi voiam să văd cât mai crescuse fata-doctorului

totdeauna țeapănă, totdeauna politico-agresivă față de mama, noua ei mamă, iubind pe lumea asta doar pe cocoșul Achile (tâmpit și afon), pe dulăul Marc Aureliu, cel murind de câțiva ani și nemaiterminînd, fata-doctorului: fata-doctorului, Teodora: obraz îngust-îngust, păr câlțos-câlțos, retezat strâmb pe ochi; ochi albaștri și verzi și cenușii, și negri și - fata-doctorului, Teodora, cea care deschidea-închidea cu pocnet ușile, cutreiera în galop încăperile, ieșea în stradă (la Șercaia: în șosea), doar în cămășuța de noapte străvezie, mai scurtă decât chiloții de copilă, fatadoctorului cea zgâriată și desculță, deschizînd până la urlat radioul, fataludoctoru, Teodora, cea care dădea buzna în odaia mea, ca să-mi comunice: «Asta-i camera mea», intra în bucătărie, îi aducea mamei la cunoștință: «Asta-i bucătăria mea», în urma ei rămâneam noi, mama și cu mine, străini în casă străină, fata revenea la mine, se azvârlea pe canapea, își urca tălpile pe spătar, și canapeaua era a ei, al ei și fotoliul în care citeam, ea urca prin spate, mă încăleca, se așeza peste mine, după ce mă călca bine-bine, fără să mă vadă - însă vedea cartea: mi-o lua, o azvârlea, zicînd că citesc tâmpenii

ce să-i fi făcut?, nimic, era un copil și încă orfan de mamă, ar fi preferat să trăiască doar cu tată-său, fatadoctorului; și eu aș fi ales să rămân doar cu mama, însă nu e după vrerea noastră, a copiilor - chiar dacă eu eram de-acum student - ce să-i fi făcut: să o fi tras de urechi?, cum să faci așa ceva, apoi era rîndul ei să pipăie lumea și pe sine, în-schimbare, cine știe cât timp va fi pierdut în fața oglinzii cercetîndu-se, pîndindu-și schimbarea și poate că altfel s-ar fi făcut lumea, dacă aș fi luat în seamă ce spusese cu câteva zile înainte de - ceva în genul:

«Dacă chiar n-aveți și n-aveți unde staaaa...» - se ridicase de pe jos, bătoșenia i se îndulcise, pasul i se făcuse întârziat și rotund, mirosea a început de schimbare - dar a doua zi plecase la Brașov, la o mătușă, să-și pregătească admiterea la Arhitectură...

Și la *Teodora* să se gândească - zăpăcita. După trei ani de arhitectură trecuse la medicină, ca să lucreze cu un cunoscut oncolog - de ce interesul brusc pentru oncologie?, de ce dezinteresul brusc pentru arhitectură? Să fi înțeles că nu-i ea de arhitectură - dar este de medicină? O fi medicina știință, dar nu intra-atât încât să-ți poți obloji neputința de a face artă - dar este arhitectura artă?, de ce nu, dacă se vorbește de arta cofetăriei, arta pantofărească, de nobila artă a boxului? Cine este *Teodora*, cu adevărat - a aflat pe măsură ce treceau anii fără ea, în afara ei; *Teodora* este singura care

Tina, tu erai în fața vitrinei cu poșete

restul

e medicină, întâlnirea se face pe lucrul exact și chiar de vom încremeni la doi pași unul de altul și pentru totdeauna, putem împli pe mișcarea împlinită și deschisă.

- Priponește el bine caii și tiptil, tiptil

- Cu ăstalalt zi-i pe nume domle cum îi zice

- A' mai prima ertseclase de floare de brad îi vierde-niagră

până să fiu adus în camera de liberare aveam o pereche de bocanci comozi, moi, căroră le scosesem potcoavele și le tocisem odihnitor călcâiele, ce bine se calcă pe tocuri scâlciate pe piciorul tău, dar de când am fost anunțat de mutare, i-am dat-schimb cu/lui Culiță, el mi i-a pasat pe ai lui, uriași, desperechiați, înfloriți ca varza după ploaie

- Ș-avea frățioare nește craaaaci și nește buuuuci și neștee

- Două ș' cu trei dă cinci ș' cu doi dă șapte-n cap și

- Și lampa singură s-a stiiiins

- Stingi cu un păhărel de vin alb potrivești din sare

potrivesc din sare, sting cu păhărelul și tot galenții, galenții mei cei clămpănitori în care, ca să nu-i pierd, trebuie să bag adânc laba piciorului sub baretă și să-mi fixeze degetele încârligate de buza vârfului, m-am obișnuit cu ei, apoi *Teodora* nu trebuie lăsată să aștepte

Mă ridic. Rămân clipe cu umerii rezemați-strânși între picioarele paturilor suprapuse. Guliman doarme, sfărăie subțirel, în al doilea de lângă tun. Deasupra mea Mocanu hurducă din greu, chinuit. Ghinea numără pe degete, îi iese, nu-i iese, o ia de la cap netulburat. Iacob, cu genunchii înlănțuiți de brațe, cu bărbia pe genunchi a rămas holbat - se roagă. Numai Lemnaru. Lemnaru singur e viu. Își saltă trupul alcătuit din părți dispartate,

încolo, încoace, dar numai prin preajma ușii - ușă pe care o ascultă la fiecare trecere, mângâind-o cu urechile, alternativ - apoi se îndepărtează, zvâcnind împrăștiat: trei pași încoace, dar răsucindu-se brusc, de parcă chiar atunci s-ar fi auzit pe coridor ceva ce nu trebuie să scape urechilor străvezii, fâlfâitoare.

Mă opresc la fereastră. Ating cu toate zece vârfurile degetelor glaful în pantă, ciment sclivisit cu infinită îngrijire de cine știe care viețăș cu eternitate deschisă în fața ochilor, verzui, cimentul și sticlos, va fi pus numai ciment, să țină o viață și rece la pipăit. Simt cu dosurile mâinilor aerul înmiresmat de iarbă răscoptă curgînd pe oglinda de ciment, făcînd cascadă la muchie și căzînd, forfotind înspumat peste picioarele goale. Până la nări îmi ajunge pulberea măruntă a apei de aer bun, de afară, îmi aud urechile arzînd de răcoare, pieptul îmi crește pe dinăuntru, amețitor, cămașa îmi flutură în vânt

Când îmi surprind amirările pândindu-mă, sar în lături din calea lor, mă răsucesc, cu mâinile la spate, cu bărbia în piept, pătrund în aerul gros, gălbui, inegal al celulei, brăzdat de fâșii de naftalină, de vine de tinetă, de nouri plați de amintiri de fasole (cu jumări), de vizuină de om, de curent muced târîndu-se pe sub ușă odată cu lalelele și catranul și tunurile vecnie, aerul închisorilor eterne

Aerul - acesta - îmi face bine acum, numai de el am nevoie, e cel mai fertil de uitat când te afli în el - plec în căutarea teodorelor și mai rămânîți cu bine, oameni buni

*Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu poșete
totul începe așa, de aici, aici, așa sfâr'*

ziceam că m-am liberat și mergeam cu tramvaiul, spre Centru, oamenii mă priveau compătimitor-înfricoșăți-amenințători, femeile lăcrimau: Bietul, e tânăr, ce va fi făcut de a tras, taxatoarea voia să-mi dea bilet pe degeaba, eu nu, îi explicam că, după atîta vreme de fără-bilet, vreau - și am dreptul - să mă bucur de libertatea de a fi cu-bilet, dar prea era tristă mămoasa taxatoare, ca s-o îmbunez, îi dau o cruciuliță de os, Vaaai, da-i operă de artă, n-o pot primi, Nu-i operă de artă și poart-o sănătoasă - dacă n-are să ți-o zmulgă de la gât bărbatu-tău, că-i strici dosaru', băgîndu-i misticismu-n biografie

Tramvaiul mergea, hodorogind frumos, prin lumea largă, plină de mirosuri bune și de culori vii și de glasuri nerăstite, nerăgușite, neciuruite de înjurături, devenite virgule sonore

N-am observat când urcai. După aceea mă prefăceam că nu, atît de tare mă prefăceam, încât. Tu luai bilet cinstit și veneai încoace spre scaunul gol de lângă mine, dar nu te așezai, îți

puneai doar poșeta

- eh, poșeta, cum să n-o iubim, dacă e chiar stăpâna - mâna liberată îți urca spre bară, lângă a mea; n-o atinge, dar îi simt parfumul de la, cât să fie: un centimetru?, zece?

Cum să nu te fi recunoscut, dar aștept, prelungesc plăcerea, am învățat, am avut când-unde să învăț.

Mâna ta cea parfumată: piele foarte uscată, asprită, asta-i viața: viață, nu baladă, vorba lui Caraion, nu, nu te-ai prea gândit la mine, nu te-ai prea deloc, la tine e frig și dezordine și dezolare, nu se văd urmele vreunui copil, îți atârnă obrazii - desigur, numai de frig

Așa că mă întorc la tramvaiul meu, dragostea mea, liberarea mea

Hodorogitul devine pentru câteva momente ritmat, încât mă mută în subsolul liceului Lazăr de la Sibiu, unde făceam repetițiile de fanfară - atâtea prostii și atâtea habarnamisme am auzit - desigur, în timpul facultății - despre muzica de fanfară și nu doar de puțoi viermiculariformi născuți cu vioara sub bărbie, iar pentru că tot nu avuseseră copilărie se credeau datori să urce vioara pe soclu, să coboare... fanfara - dar și de la oameni care ar fi fost obligați să știe, prin vârstă, prin instrucție, prin cultură muzicală că dacă *fanfara* este prezentă la bâlciuri, la cazărmi, la defilări, la promenade, la (unele) baluri, asta înseamnă că aceea este muzică, întâi; al doilea: este o muzică populară, în sensul de răspândită-accesibilă-iubită, apoi cine are insolența să nege că un marș (de/pentru fanfară) este o muzică iar autorii: Wagner, Verdi, Berlioz nu erau chiar ultimii dintre vagmiștri

oh, fanfara

Poate și pentru că efortul fizic este considerabil, alămurile sunt făcute pentru plămâni de oțel (ca și cursa de 1.500 metri plat...), când suflă în trompetă - cu-suflet - cu-suflet suflă

oh, fanfara

Trebuie să fii tânăr, ca să confunzi cu voioșie plăcutul cu puternicul, binele muzical cu tarele acustic

de cum cad pe fanfară, văd teii și castanii Sibiului proaspăt înfrunziți, valurile de vânt verde, mustos, amețitor, țâșnite într-o singură noapte după bum-bum, bum-bum-bum-ul introductiv prin săbiile trompetelor, ieri nu erau decât gogoloaiele cleioase ale mugurilor și praful de zăpadă (mai bine: praful rămas după zăpadă), fin, corosiv, iar acum iată minunea desăvârșită după o sunare de goarnă, liberatoare

în fanfara noastră intrau băieții pentru străluciul instrumentelor, pentru uniforme, pentru parade - toate pentru

fetele de la Domnița Ileana; mulți învățau muzica în general la fanfară, dar eram elevi care stăpâneam un instrument: vioară, pian, flaut, acordeon, și nu aveam sentimentul descalificării, trecînd - nu coborînd - la unul de suflat, fanfara era și ea orchestra, echipă, apoi era *zgomotul*: când ești tânăr, iubești zgomotele, zbieri, răcnești, îți place hărmălaia... ; dar mai era ceva și la asta m-am gândit abia aici: la repetiții, minutul de încălzire al instrumentelor nu era cu totul deosebit de încălzirea instrumentelor într-o orchestră simfonică: acordajul, gamele, repetarea unui pasaj dificil - numai că fanfara noastră făcea repetițiile în subsolul liceului, peșteră care deforma, vicia sunetele însă când era atacată o bucată, se petrecea o reacție chimică: același aer, în aceeași cavernă se încălzea de sunete strâmbe, schilodite, dar care se așezau altfel, se grupau pe simpatii în jurul nodului, nucleului, atunci prindea(u) a zumzăi de energie, de încărcătură și nu doar în vederea unei explozii, ci în a unei fixări, liniștiri, stări - astfel se concentra timpul, acela fiind acord autentic, absolut, succesiunea tindea spre simultan, atunci, acolo nu știam asta, dar mă bucuram de vigoarea, tinerețea, zgomotul, prietenia - fanfara, ca și echipa de fotbal era mai puțin pentru muzică-și-sport, cât o formă de viață - socială ca biserica, cârciuma

Eram în vacanța de vară de după anul întâi, duminică spre prânz, teodora apucase să mă plictisească bine, terorizeze bine-bine, tocmai mă întrebam dacă n-am să-i scap o palmă peste fund, ca să-i potolesc agresivitatea, când am auzit prin fereastră, în uliță, fanfara sașilor. Nu-i mai auzisem glasul demult, din copilărie, dinainte de deportarea lor în Rusia, pe atunci număra vreo cincizeci de instrumente - păreau a fi tot atâtea, cu aproximativ aceiași suflători, dar acum era îmbătrână, îmbolnavă, nu mai lipsea decât să se sprijine de garduri - adevărat, cânta un marș funebru, înmormântau pe cineva, era departe de noi, distanța și funebrețea pot produce asemenea iluzii auditive, deși nu: aveam urechea formată, împrejurarea mă făcuse să știu: fanfara era pe moarte, pe ea o duceau la groapă - Teodora care, în primul moment pârțaise din buze și săltase din umerii ascuțiți în semn că ei nu-i pasă nici de aceia, venise la fereastră, urcase pe toc, așa cum se găsea, în cămășuță de noapte pân-la brâu, însă tot ea a reacționat prima: a dus o palmă la gură apoi s-a prelins jos, pe parchet, m-a apucat de picior, mi-a căutat o mână

- Auzi?, m-a întrebat înfricoșată, căuta în jur un loc de ascuns, s-a ridicat a dispărut, a revenit, îmbrăcată

între timp fanfara cotise în șosea, o vedeam bine, acum vedeam și sicriul, tot Willy Schumann era în frunte, cu pistonul, dar Doamne, cum se mai schimbaseră; deși hainele aș fi jurat: erau

aceleași, aceleași cizmele, cravata, atât că acestea nu însoțiseră trupul în micire, gârbovirea lui - Willy merge în frunte, ținând pistonul cu o singură mână (era singurul dintre sașii din împrejurimi care cânta la un instrument cu pistoane), dar când îl înălța la buze capul nu i se mai dădea mândru pe spate, iar sunetul devenise geamăt ostenit, fals și iar mai făcea câțiva pași fără trompeta lui, eu cunoșteam marșul, știam când are să intre iar strigătul sticlos al alamei - dar desigur, istoria călcase în șenile instrumentele sașilor, trompeta lui fusese și spartă și își făcuse în pavilionul ei cuib de pâslă un șoarece, ori gâtul lui Willy fusese găurit și îndopat, el însuși își dădea seamă și mâna îi cădea cu tot cu instrument pe lângă șoldul nesigur, scăpătător

- Auzi?, făcea Teodora din zece în zece secunde, scuturându-mă de mână cu amândouă mâinile. Auzi?

Auzeam, vedeam și nu mai interesa mortul, ci Willy, fiindcă el și ai lui ne anunțau, ca să nu fim luați prin surprindere

în urma lui vreo cincisprezece instrumentiști - mai degrabă: instrumente de care se agățau niște foști oameni - trombele măcăiau în contra-contratimp una față de alta, clarinetii piuiiau, ba prea ascuțit, ba cu totul stins, fâșâit, ca burduful spart, trombonii bârâiau și ei, ca la colhoz, iar tuba călca pe două note străine și într-un ritm urmînd a fi inventat; în cimitirul ambulant de reformați, de supraviețuitori, de strigoi se aflau și vreo trei puștani: ciolănoși, speriați și hotărîți, avea freza încă brăzdată-ud de pieptene, cu invariabila meșă piezișă pe frunte, dar ochiul meu de fanfarist îmi spunea că nici ei nu suflă în instrumente, ci sug muștiucul, mai degrabă din respect față de bătrâni, decât din necunoașterea partiturii

când au ajuns în dreptul ferestrei, Willy a înălțat mâna stîngă până la umăr și a zâmbit a salut - ca trase de o sfoară toate instrumentele și-au răsucit pavilioanele încoace, Teodora iar s-a lăsat la pământ, cu mâinile împreunate și plângînd cum se plînge, iar după o vreme, când s-a potolit și s-a ridicat, m-a întrebat:

- L-ai auzit? - știam despre cine vorbește: despre Patzak, îl mai vedeam și acum, din urmă - când trecuse convoiul prin dreptul nostru, bătrânul mergea cu un pas înaintea celor din rîndul său și cu doi-trei mai la stînga, de parcă ar fi fost comandant de grup, acum, văzut din spate, arăta și mai straniu: parcă ar fi umblat pe uliță doar jumătate din el, de la tălpi la șale, iar acolo se termina, fiindcă Herr Patzak nu era un cocoșat cîstit, ci un frînt în unghi drept dde pe la șolduri - din profil arătase ca o spînzurătoare, picioarele fiind stîlpul, torsul: brațul orizontal, iar clarinetul atîrnînd ca spînzuratul.

- Ai văzut? Ai văzut? Spune, cine era mortul, care dintre ei?

nu știam, întrebarea mi-o pusesem și eu
dar nu mai sântem la
Șercaia, nici la Sibiu, nici la/cu Teodo’
În celulă.

Oamenii se plimbă, stau de vorbă, își povestesc - acum vorbește Guliman, Igna se zgâlțâie de râs, dar nu râsul interesează, ba interesează când râsu-i plânsu’

au și ei teodorele lor, fiecare câte una, câte mai multe, primite ori făcute, pe primele topindu-le, turnându-le în forma primei, pe celelalte corectându-le mereu din daltă, azi-mâine ajunse să semene între ele și toate să fie catinca, și le modelează din miez de pâine, ca figurile de șah, trăgând cu ochiul la a vecinului: a lui e mai cărnosă, mai pieptoasă, mai bucoasă, deci mai frumoasă, hai s-o fac și pe-a mea așa - și o fac: cu cât e mai multă, cu atât mai femeia-mea - se întâmplă ca uneori cineva să povestească vecinului de pat o chestie cu femeia lui și abia când ascultătorii izbucnesc în râs, să-și dea seama că chestia fusese povestită de altul - cu a lui. De alții. Toți.

Văzându-l pe Ilarie apropiindu-se, Guliman îi face cu ochiul, le face și celorlalți, se trage pe pat o idee mai acană, arată din ochiul sbârcit. În timp ce Ilarie urcă la cucurigu, Guliman rezumă:

- Le ținam studenților o conferință în problema vitală a unei babete care se-ncadră pe post de soacră...

Igna își bolovănește ochii, se apucă de pânțe și se zvârle iar în râs, cu gingiile dezvelite până sub nas, cu ochii închiși.

- Bă băiete!, îl bate Mocanu peste obraji. Tu, când ieși, să te cauți, ai ceva la bilă, pe-onoarea mea! - și-și face cruce.

- Las’-să râdă, ș’ce dacă râde? intervine Ghinea. Râde pe banii lui - este, dom Ilarie?

Igna s-a domolit, își șterge lacrimile.

- Zi-i mai departe, Nicușoare, îl îndeamnă Mocanu.

- Aș zice mai cu drag dac-aș bea o țigare dă tutun - care dai o treită? - își rotește privirile prin celulă. Zici că-i jignești pe băieți, nea Mocanule? Una la doi, o făcăm poștă...

După multă târguială, ceartă, înjurăturală, Mocanu dă fiecăruia câte una (o treită) întreagă. Ies pe dată de pe unde au fost dosite țigarele: din lemn, din os, din metal, din tuburi de pix, unele adevărate bijuterii, încrustate, înflorate, împodobite cu inelușe de alamă, de aluminiu, de plastic... Guliman ia între dinți saxafonul, așa-i zice țigaretului-pipă. Scoate neagra, fixează ața de degetul mare al unui picior, nasturele de sticlă, învârtit de mișcarea du-te-vino a aței ciupește dintr-o cataramă de fier moale, improșcând scânteii - le culege într-o cutie de polivitamine

în care se află iasca, pânză incomplet arsă. Guliman își aprinde treia vârită-n saxafon, trece focul celorlalți.

- Mamă-doamne, ce gagică, putoarea! - zice cu privirea tulbure.

A vorbit, n-a vorbit? Poate-n gând.

Oamenii fumează de parcă s-ar ruga; sau de parcă altceva. Sug cu grijă și cu spaimă, privind cu ochii încrucișați cum se topește foia și inspirînd fumul atât de adânc, încât la expirare iese doar părerea fumului. Numai cu acest prilej s-a alăturat grupului și Lemnaru. Nea Ilie își umple întâi gura cu fum supt ușurel, până face buci la fâlci, îl ține o vreme, ochii i se îngustează; apoi sloboade cu pocnet umflătura și între buze i se rotunjește o gaură cât să intre un creion; prin ea trage, fluierat, aer; și trage și trage, trupul îi crește, se înalță; apoi nu mai trage, închide plămânii - are din cei cu supapă - și după multă vreme, prin gura, de astă dată răsrântă ca o pâlnie, sloboade aerul. Îl verifică, dîndu-i drumul câte puțin, supraveghindu-l cu ochi încrucișați. Nu, nu e decât aer curat, fără fum - și atunci poate duce iar țigara la buze.

- Bre nea Ilie, într-o zi ai să faci: poc!, ai s-arunci pârnaia-n aer - nu te mai ooomfla atîta, îl povățuiește Guliman. Mersi nea Mocane și omagii acasă. Nea Iacobe, ți s-o fi făcut și matale pohtă, fă-te-ncoa, să-ți dau să tragi o dată de la mine... - arată spre cu totul altceva și oamenii izbucnesc în hohote.

- 'Te-n mumă-ta, țâgane!, vine târziu glasul bătrînului.

- Parcă vorbeai de-o babetă, intervine Ilarie, diversionist.

- Așa, așa, te-am făcut cu tutun, acum povestește!, zice Mocanu.

- Ho, că nu ne dă ăștia-afar din pușcărie!, face Guliman - și se pornește pe povestește, lung, larg, cu ocoluri, cu uitări...

- D-apăi de Târgoviște zăceai, țâgane, acum zăci că Câmpulung - mințăști ca on porc!, țâșnește bucuros glasul lui Iacob.

Guliman se oprește, se înserează.

- Altă treabă n-ai, decât să te bagi în discuția oamenilor? (Ghinea).

- Da' dacă mințăște. Și că mă omòră - no, haida-ncòce, mă, de zăci că mă omèri tu pe mine!

Haida, mă țâgane bolovane,

Tri păduchi și tri ciocane,

Ciocanèle ciocănește,

Păduchia de cur te ciupește!

Trec multe secunde. Apoi celula explodează într-un urias hohot de rîs. Scârțâie paturile sub trupurile cuprinse de spasme. Se rîde până la leșin, cu chiote, apoi cu tuse chinuitoare; hoho-

tele stinse pe încetul izbucnesc iar, de astă dată urcînd în trepte. Unii repetă versurile bătrînului, ba chiar îl consultă pe autor dacă așa e corect, Iacob e în culmea fericirii, măsoară cu călcăie bine înfipite spațiul dintre paturi, de parcă tocmai l-ar fi cucerit de la adversarul răpus în luptă dreaptă. Râde și el, dezvelind dinți nebănuți de mărunți și de albi.

- E-te la el... Io-te la ei, dom' Ilare, încearcă Guliman nefericit, dintr-odată dezorientat. 'Ce că... Aiurea! - încearcă să le imite caricaturînd, hohotele - fără efect. E-te, na...- se uită cu spaimă la Ghinea, la Mocanu, la Igna, care l-au părăsit, au ochi-urechi doar pentru Iacob.

- Ce dădu din el nea slănină!, face Ghinea, admirativ, cu lacrimi.

- Cum? (Mocanu). Ciocanele ciocănește, păduchii te ciupește?

- De cur, corectează Igna, care are ținare de minte. Io-te-așa, nea Georgică: Păduchii, ei de cur te cam ciupește!

Din nou răs sălbatic. Nu se mai știe de cine, de ce se râde. Se lasă în voia râsului și Ilarie. Și Lemnaru râde - cine știe de când nu l-a văzut cineva rîzînd. Igna care mugise ca un junc, tăvălindu-se, cere:

- Ia mai zi-o, nene!

Iacob asta aștepta: o mai spune o dată. Acum se râde mai puțin, Guliman câștigă teren. Când nimeni nu mai râde, Guliman tușește, dregîndu-și glasul, își zvâcnește mîna lui scurtă spre tavanul boltit:

- Doam'lor și don'lor, cedați-mi și mie nițal cuvînt - vă mulțumesc. Și...

*Foaie verde de sulfină
Nea Slănină, nea Bășină,
Mi-o zăsăși, mânca-mi-ai pula,
De face mișto celula...*

Mocanu trebuie să intervină cu autoritatea de șef de cameră - pe lângă Igna chiar cu câțiva ghionți - ca să fie păstrată liniștea.

Guliman, adevărat orator, așteaptă calm restabilirea "condițiilor" și abia după ce se potolesc toți, continuă:

*Foaie verde gardian
Mă luași peste ciocan,
Mi-o zăsăși că sunt țigan,
C-am păduchi la macferlan,
Că ciocanu ciocănește
Și păduchii mă ciupește...*

- Așa, nea Nicule, nu te lăsa!

- Ei, nea Iacobe, ce răspunzi la asta?

- ...mumă-sa de țâgan borît...
- Dați-mi voie, stimabililor, honorabililor!
- Pst! Liniște - dă-i mai departe, Nicușoare!

Guliman înalță iar mâna - și glasul:

*Foaie verde de susan,
Află, nene Iaco... ban
Că prefer să fiu țigan,
Hoț cinstit și cu ciocan,
Decât ca mata, țăran
Și turnă... Ciri...*

- Turnător, ce mai!
- Car' zăci că-s turnător, bagu-te-n mumă-ta de răgățan!
- Plimbă ursu și nucleaz-o - zi-i, nea Nicule!
- Nicușoare, fii atent, domle, aciaa tre' s-o 'fârșești așa:

*Foaie verde alior,
Decât ca tine-un împutit dă turnător, băi nea*

Iacobe!

- Hă-hă-hă! Ai pleznit-o, Ghineo!
- Ce, Mărine, n-am zis bine?
- Ca să împăcăm vaca și barza, o încheiem așa, propune

Guliman:

*Foaie verde procoror
Iehovist și turnător!*

- Pe cin' faci tu de turnător, țâgane? Ba tu!
- Gata, liniște!, cere Mocanu, pocnind din degete - apoi:

*Foaie verde trei lipane,
Dă-i 'nainte, Gulimane!*

Iacob strigă spre Guliman, sacadat:

*Fòie vierde tri lipane
Bagu-te io pe tine-n mumă-ta, borîtule de țâgane!*

Apoi se vâără în bârlog.

- Aia-i poizie?, face Mocanu. Fii atent la Nicușor al nostru...
- Gata, nu mai servim, s-a epuizat...

Guliman face nazuri. Știe să aștepte, măgarul. Pe malurile Gangelui va fi învățat să nu se grăbească - nu mai știu pe cine am auzit spunînd că cel mai potrivit calificativ pentru țigan este: *iute*. Țiganul se naște iute, trăiește iute, iubește iute-iute și moare iute; se hotărăște, se deshotărăște iute, va fi ea viața gravă, serioasă - dar iute - și iute-l pe Gulimaniute, cel mai țigan dintre gulimani, cum știe să fie și iute-pipărat și dulce-cumpătat, are echilibru, magraonul, nici el nu-și dă seama, viața lui e iute-țigănească, dar pe dedesubt: altfelă - nu voi fi cunoscînd eu la țigani, sau ascunde el cu grijă, de ochii mei, de-ai lui

uite-l: după ce a lăsat să creadă că i s-a închis gura - a

deschis-o; după ce a lăsat să se creadă că s-a epuizat, iată-l mulgându-se îmbelșugat - în versuri, colorat, parșiv, cum ne place nouă pușcăriașilor, spunând pe nume la toate celea și nu e vulgar și face pe miratul că ne mirăm de ce-i iese pe gură - va fi spus cineva că țiganul are geniul limbii române? o spun eu; că românul, fie el grec, bulgar, ungur, jidan, -i tot țigan?; desigur, e multă pleavă, dar în celulă avem tot timpul să alegem grăunțele - dacă o să mă apuc de scris, ca orice pușcăriaș care se respectă, imaginându-și că e suficient să ai ce povesti, ca să faci literatură (deși fără poveste nu poate fi proză), atunci o să scriu povestea vieții lui Guliman, zis Porumbelul, zis Pendulul, zis Navetă, zis Moș Ajun

asta face el de să tot fie treizeci de ani: umblă de colo-colo, pendulînd între închisoare și afară, duce vești dintr-o parte în alta, totdeauna bune și, presupun: de regulă, mincinoase - ei și? - la început a făcut naveta de nevoie, venea iarna, afară nu avea adăpost, așa că-și aranja un séjour la căldurache, dar calculînd cu precizie speța, cum zice el, să nu fie dat pe poart' afar' în toiul iernii, dar nici să-l apuce frunza la umbra jilavei; după două-trei pendulări nu s-a mai putut opri; apoi și-a aflat chemarea; de cum se liberează, colindă adresele, asigurîndu-i pe cei din familia husănului că acela-i bine-sănătos-are-moralu-escelent-și-se-gândește-la-mneavoastră-că-ce-oți-fi-făcînd, iar la întoarcere (la bază...) îi spune-transmite pușcăriașului că ai de-afar' (mai ales partea femeiască, mai puțin mame, surori, fiice, mai multe neveste, ibovnice) te-așteaptă-cu-credință-ți-a-luat-costum-negrupantofi-de-lac-făcu-și-cerere-de-grațiere - adică exact ce ne lipsește, ce dorim

mintea de stinge, pușlamaua, dar minciuna lui e sfântă, ne făgăduiește, ne dăruiește pajiștile Edenului cu păsările, fluturii, râurile de vinaț, munții de cârnaț', cùrii și búcùri(i)le și țâtoanele și mamămamă-le cantitative, augmentativate și pe deasupra pacea de afară - dar cu ce preț?, ei, cu ce preț: el nu practică, el oferă ca din-parte-a-casii, dar numai Dumnezeu știe (el nu) cât absoarbe, cât filtrează în ambe sensuri, noroi și porcării și oboseli și prostii și trădări și uitări, liberînd, alternativ (după facultăți, zice el) doar apa ca lacrima, speranța

Guliman: un țigan borît, palavragiu, lăudăros, fricos, se căciulește în fața unor gardieni pentru un chiștoc, ia la mișto numai pe cei cu care-i merge, un leneș - ce, n-ar găsi afară de lucru?, e frizer bunicel are mână ușoară și mai ales conversație, ca hoț e lipsit de talent, ăsta-i Guliman, un păduche, o flegmă, un căcat-cu-moț

dar, Doamne, ce s-ar face lumea fără el? muierile

de-afar' și-ar pune poalele-n cap fără opreliște, n-ar mai veni nimeni, nu să le certe, doar să le anunțe că ăla are moralu-'scent-și-se-gândește-la-'mneavoastră și ce s-ar face ăștia de-aici, din groapă, fără știrea cu așteptatul-cu-credință-și-costum-și-pantofi-și cerere?

între închisoare și neînchisoare s-ar căsca prăpastie definitivă, ar veni sfârșitul lumii dacă n-ar exista un Porumbel să facă naveta, Pendulînd, cu Moș Ajunul

a îmbătrânit și el, bietul, de-aia va fi dat în bară astă-toamnă cu potrivirea speței; uite-l pe liberare, acum, în august - ce-o să se facă el cu iarna cât capra în prag?, o să-și scurteze vacanța, o să vină iar la mititica cu Bunavestirea.

Și-a terminat recitalul verificat - nemaipomenit, judecînd după răgetele de răs stârnite.

Huruie zăvorul, zdrang!, ușa:

- Ce-i gălăgia sta-aici? Scoal' de-acolo, mă! Ce ai? Ce are?

- Ce să aibă!, îl explică Lemnaru pe Igna.

- De ce se râde - de ce te râzi, bă?

- Râd și io, ca omu', zice Igna, adunîndu-se de pe jos.

- Le ținui o emisiunea de-a satira și-omoru, dom' plotoner, îl înștiințează Guliman pe sergent.

- Ș' ce dacă? Ce-i de răs? Șefu' camerii, să fie liniște!

Liniște să fie. Sergentul pleacă. Pe liniște.

M-aș plimba, dar Igna s-a apucat de curățenie. Aștept. Marinică e cam sărac cu duhul, neagresiv, sensibil: îi dau lacrimile la o vorbă bună, îl podidesc și când are el impresia că e luat peste picior. Era un fel de tractorist la el în sat, s-a îmbătat, a omorît o femeie, pe singura uliță a satului trecea o singură femeie, pe aia a strivit-o - o visează, răcnește în somn; atunci s-o fi tâmpit-la-cap cum se zice - altfel e nemaipomenit de serviabil, cum zice însuși (moare după radicale) - care ai ceva de spălat? și spală cămăși, izmene; car' ești de servici'?, face în locul aceluia, 'mi place activitățile, zice el, printre acestea fiind și citirea ceasului-de-cărămizi; o singură dată l-am văzut ieșit din fire, acum doi ani, în Baltă, când avocatul Istrate i-a spus că e tâmpit, nu fusese el singurul, dar Marinică nu se aștepta chiar de la Domnul Advocat: s-a luptat ce s-a luptat cu sine și cu plânsul, apoi a explodat:

«Dom' avocat, pân-acum v-am considerat, da de-acum nu vă mai considèr și, -n plus, vă bag în pizda mamei dumneavoastră!»

Cu ciotul de mătură s-a vârît pe sub paturi, a măturat, a șters cimentul cu cârpa udă, intervalul de mai multe ori, iar acum, pe

curat, se plimbă singur; inaugurează, cum zice. Și cântă. S-a oprit la fereastră, se uită la peticul de cer de deasupra oblonului și cântă; nemaipomenit, inadmisibil, inuman de fals:

Lo-mheee-he, loh-me, so-hoooo-ră lhomeee.

Singurul cântec pe care-l știe, din el doar primul vers. De pe unde ni s-au încrucișat dubele știu: oamenii încercaseră să-l învețe restul, scriindu-i-l pe săpun, pe fundul gamelei, el nu reținuse decât atâta.

Mocanu e primul care nu mai rabdă:

- Mai lasă naibii lomea-aia, Igno, parca-i hăuli pe mormântu lu stăpân-tu, mă doar burta de lume-lume, îmi vine să plâng!

- Plângi!, îl sfătuiește Igna. Ce ai matale dă mine? Cânt și io, aci s'tem toți egali...

- Las' să cânte!, intervine Ghinea. Cântă dân gamela 'mitale? Cântă pă banii lui, o fi avînd motive, dă of și dă aoleo, nu dă bine...

- Să cânte, frate, da cântă urât, nu-i el de muzică...

- Oi fi avînd pretenția să-ți cânt și frumos pe deasupra!, zice Igna. Ce, io-s radiu'? 'S om, cânt ca omu' - este, dom' Ilarie?

- Este, Marinică, zic.

- Vezi că și dom' Ilarie-i de-acord - de vreau, cânt, de nu, nu...

Și nu mai cântă. A urcat la Ghinea, chemat la un șptic.

Iarăși liniște peste celula noastră - acum ar fi momentul să ies la plimbare, în căutarea

Tina tu erai în fața

sau (și) a Teodorei

- dar nu, înainte de căutarea mea e plecarea lui Lemnaru

Lemnaru s-a așezat pe patul lui. Pare grozav de mic: trunchi scurt, piept rotunjit ca un borcan. Stă o vreme nemișcat, cu mâinile proptite de marginea patului, cu picioarele vârite dedesubt; urechile i se, în sfârșit, odihnesc. Se va fi gândind la ceva, concentrat: uneori tresare, parcă ar lua o hotărîre, chiar se apleacă în față, renunță. În cele din urmă leapădă galenții pe ciment, își trage picioarele goale pe pat și, lăsîndu-se pe spate, scoate de sub pernă o traistă peticită. Desface nodurile baierii - iar se oprește. Bagă mîna în traistă - și-o retrage. Nu scoate din ea ce caută, ci răsfrînge, rulează buza trăistii, ca să poată decoji obiectul căutat: ceva lunguiet, învelit în pânză albă. Dezleagă ața crucișă, o face colăcel, o pune în buzunarul de la piept al zeghei; pânza înlăturată cu delicatețe, ca un bandaj - din jurul bocancilor.

Nu sunt noi, dar pingelele da, au culoarea galbenă a mierii, mai alburii spre margine, unde cuțitul a răzuit frumos pătratele albe ale cuielor de lemn. Duce bocancii la nas, îi adulmecă; mân-

gâie pielea neagră. Pune un bocanc alături, dar verifică de câteva ori dacă l-a așezat corect pe pătură. Pe celălalt îl ține în palme ca pe un porumbel. Îl întoarce cu talpa în sus, cu unghia cercetează retezul cuielor albe, blacheul galben din vârf. Se lasă pe-o coastă, cu mâna dreaptă sub cap, cu stânga protejînd bocancii. Nu rămâne multă vreme - se înalță, scoate din aceeași traistă o fâșie de pluș negru, năpârlit; prinzînd în menghinea genunchilor câte un bocanc, îl freacă iute, ușor, lustragistic. Scoate șireturile, le re-pune - altfel. Intră, desculț la Colțul Roșu, de unde iese cu un capăt de rogojină, lungă de vreun metru, îngustă de jumătate. O pune pe pat, ia ciotul de mătură, curăță bine-bine cimentul din fața patului, așterne rogojina. Acum, în galenți, se duce la recipient, își spală picioarele. Scoate din traistă o pereche de ciorapi de bumbac, albi, îi trage pe picior cu precauție. Ia fiecare bocanc, îl încalță. Întâi dreptul. Șireturile sunt strânse, slăbite, re-strânse, înno-date cu buclă și vârite sub carâmb.

O ostenit. Gâfâind, se lasă pe pat. Îl aud: începe o rugăciune. Nu o termină. Se apleacă peste marginea patului, cu o cârpă șterge rogo-jina. Abia atunci se răsucesce pe șezut și, înainte de a atinge rogojina o mai cercetează o dată, printre genunchii despicăți. E curată. Așa că își lipește tălpile de ea - ușor, ușureeel.

Lemnaru se înalță pe picioare. E foarte înalt, foarte nesigur, cu ochii foarte albi. Se ține de patul de sus.

În celulă nu se mai aud nici răsuflările. Nu îndrăznesc să clilesc - ca să nu fac zgomot. Privesc atât de încordat (și holbat) la Lemnaru, încât ratez primul lui pas. Îl prind pe al doilea: își urmărește piciorul pornind, desprinzîndu-se de sol, cu talpa paralelă - ca să nu zgârie pingea - plutind curb și așezîndu-se lat. Încă un pas. Încă jumătate - a ajuns la marginea rogojinei. Întoarce: pentru Dumnezeu, nu ca la armată, stînga-mprejur, ci așa cum se cuvine în sfinții bocanci de liberare: împărțind lumea în cele 180 grade, ca să nu se frece, zgârie talpa! Când e cu totul răsucit, Lemnaru ridică un picior, cercetează pingea: nici o stricăciune, poate continua plimbarea.

Au trecut vreo zece minute. A asudat, fruntea i-i îmbrobodată, i-au ostenit mâinile cu care se ține de patul doi. Îi tremură genunchii.

Noi îl știm, ne prefacem că nu-l vedem. Dar Guliman, în șoaptă:

- Repetiție, nea Ilie?

Lemnaru tresare. Dacă ar avea mai mult sânge ar roși.

- Eah!, face, nu se înțelege dacă e oftat, scuză, ori ceva-altceva.

- Fă, nene, fă, motive ai - 'iceai că mîne?

- Încă șap'spe ceasuri.

- On fleac de nimic, intervine Ghinea. Acușă vine stingerea, nici n-apuci să te visezi acasă, că numa ce, zdrang, ușa și: Car' eș' Lemnaru Ilie?, și 'mneata: Io! și el: Mama-tata-baraca!, 'mneata-i dai datili și el: Eș' bărbierit?, 'mneata: Băr'!, da el: Ia sculili și mai băr' o dat'! - și dup-un timp vine iar: Care eș' Lemnaru Ilie? Fă-ți băgaju'!! Și gaaata!

Lemnaru a rămas cu gura căscată, cu ochii atârnați de buzele lui Ghinea: n-a auzit, n-a înțeles nimic. Guliman:

- Și, cam pe noaptea ai'laltă ești acas' - mergi mult cu trenu'?

- Care tren, stă la doi pași, pe Zăpezii, explică Ghinea. Unde pui că și-a făcut pedeapsa aici, douășcinci pe muchie.

- Nu toată, am fost scos de două ori la spital o dată la tribunal...

- De ce te-a ținut atâta la secret?, întreabă Guliman.

- N-am stat la secret, se scuză Lemnaru. La execuție, la comun. Când era să mă scoată la lucru, înghițeam lingura! - și râde.

Pauză Guliman își morfoleşte mustața. Lemnaru se descaltă, adună bocancii, rogojina-mică.

- La ce număr, pe Zăpezii, nea Ilie?, întreabă Guliman. Cunosce pe-acolo, eram în vizite cu o persoană bine de stătea într-o casă la roșu, cu trandafiri, spate-n spate cu o bodegă...

- Avea leagăn în curte? De bodegă zic - avea leagăn?

- N-am văzut, era întuneric, aveam treabă cu persoana din spate... Avea vinuri bune, bodega?

- Bune. Era a mea. "La Cărbuș" îi zicea. De la bodegă mi se trage: un mușteriu din Domnești s-a-ncurcat cu nevastă-mea, i-am prins în flagrandelic'.

- Și?, întreabă Guliman, tremurînd.

- Și! "răspunde" Lemnaru, făcînd semnul tăierii gâtului, apoi al crucii. Pe-amântrei - că mai era cu unu'... Ce să fac...

După o vreme Guliman vine pe patul meu. E înspăimîntat, ai zice că e în prima lui zi de pârnaie.

- Auziși, dom' Ilare?, îmi șoptește, nu se uită la mine.

- Am mai stat cu el, cunosc istoria...

- Și te-ai obișnuit cu ea! Asta nu mai e om - pe-amântrei!, face, de parcă discutam despre găini.

- S-o fi obișnuit...

- Obișnuit el, obișnuit matale, brava națiune, halat să-ți vie! Omori omu și te-obișnuiești! Și-ți mai faci și bocancii!

- Și de la mine ce vrei?

- Ce vreau! Să nu-și mai facă bocancii în timpu'. Să nu se

obijnuiască, asta vreau - ce, matală te-ai obij'...?

Un pietroi îmi strivește pieptul, nu mai pot respira. Guliman înțelege, îmi ia amândouă mâinile într-ale sale, se apleacă mult:

- N-am vrut să zic ce-am zis. Să nu mă mai liberez de-am avut intenția - mi-a scăpat... Știu, știu, știu: matală de milă că suferă și nu mai are scăpare, da' ăsta? Lemntănase ăsta, care-și face bocancii? Uite, io-s un stricat, un hoț, un mincinos, un curvar - da' n-am omorât, de să-mi fac bocancii! Io, de fur, mă prinde,-mi ia corpudeliect, i-l restituie păgubașului - da' ăl de ia viața altuia i-o mai dă-napoi? Și dacă se întâmplă, ceasu' rău, întunecare de minți - recunoști, domnule! Și te pocăiești! Te duci în Piața Mare, ca Rusu-ăla de l-ai povestit, te pui în genunchi și te mărturisești la toți pietonii! Și-atunci și toată viața ta, așa consider. Că s'tem oameni și cum să iei viața altuia și dup-aia să-ți faci bocancii?

Simt cum mă cheamă ușa, însă Guliman mă întârzie:

- Ăștia or fi știind crimașipeadeapsa? N-o cunoaște, -i analfa-beți, dă-i în mă-sa - vrei să fac anunțare că după numărul de seară ne zici un roman?

- Nu știu, să vedem

nu știu, să vedem dacă vreau, o să le-o dau, crimașipeadeapsa

- Pe la locul ai trecut?

- Cum de nu! Trecui pe la locul - întâi și-ntâi la locul mă dusei

- Bine, povestește

și-i atât de dulce să-ți simți plânsul gâl-gâind în gât și în timpanele dintr-o dată înfundate

locul e locul: cruci făloase din patră verzuie, de Perșani, cu lespede solidă de beton, cu belciuge de cetate și fotografii în rame de uși - deși mama nu poate fi în partea aceea, locul ei o fi altundeva, în alt cimitir, de unsprezece ani mă întreb și nu-mi răspund unde-o fi cimitirul românilor, cel săsesc e în spatele bisericii lor, pe povârnișul dulce coborînd spre Apus, până în Vale, toamna, văzut de pe podul de fier, e o minunăție: gardurile, copacii, tufele sunt cotropite de toate nuanțele de roșu ale curpenilor bătuți de brumă și unde Dumnezeu va fi oare cimitirul românesc, trebuie să fie ceva pașnic, agrest, aproape vesel, un loc unde să te tot tolănești cu draga ta în iarba de doi metri și să faci dragoste în sânul frunzei-verzi, așa vor fi supraviețuit strămoșii noștri ca brazii de-a lungul și de-a latul veacurilor, e-he, câți pui-de-dac vor fi fost zămisliți prin buruienile țintirimurilor noastre, acolo unde-i cald și neamurile-aproape - dar numai înainte ca popa să cosească, însă cu mare grijă, să nu-și rupă oțelul în ciotul vreunei

cruci și unde-i fi cimitirul românilor în Șercaia

Și ce va fi mai făcînd mama

- Îți relatai, da re-relatez cu mare plăcere, că repetiția-i mama pușcăriașului - ultima oară m-am dus singur, conîta Catinca era de tură, eu între două trenuri și-un sfert - dar mormîntu-ngrijit, cu flori, crizantine, că era de sezon - numai crucea, să știi, i-a cam crăpat un braț, s-a desprins o bucată cam atîta - da-am vorbit cu conîta că-i trimit un pietrar de are o soluție de lipit piatra - adevăru-i că conîta îmi dote bani de pietrar, dar soarta crudă: m-agătară iar gaborii, până-n septembrie mă prezant cu husănu

și cruce de marmoră, da; parcă tot Guliman adusese vestea, iar dacă-i de marmoră, trebuie fotografie, pe care i-or fi pus-o? era frumoasă, mama, nebolnavă, neîmbătrînită și avea multe fotografii, cu ea, frumoasă, de cînd s-a recăsătorit cu doctorul nu s-a mai fotografiat, va fi una dinainte, cu mama frumoasă, vie - însă oricît de vie ar fi fotografiatul, odată fixat în ovalul de pe cruce devine sepia, chipul capătă un aer de tristețe liniștită, de stinghereală resemnată - toate fotografiile de pe cruci se supun transformării, ca și cum crucea ar avea rădăcini și prin ele ar comunica direct cu eternitatea aflată la doi metri sub iarbă.

- Pe Teodora ai?

Tina, tu erai în fața

- Nu-ți relatai? Chiar înainte să mă umfle husănu iară, că m-a trimis dom' doctor c-on coș de prune, te-așteaptă cu credință, costum negru, de stofă englezească, ersteclase, și cum ziceam, îmi dă dom' doctor coșu'...

Nici n-am clipit. De Teodora întrebasesm, de ea îmi spusese că așa și pe dincolo, cu cererea de grație - nu-l opresc, nu-i atrag atenția că ne-am rătăcit împreună, deși nu strică să mă aștepte cineva cu costum, credință, cerere. Nu strică.

- Și altfel ce mai face Teodora?

Guliman înțelege fulgerător s'tuația: nu mă-ntreabă, nu se-ntreabă, re-re-relatează:

- N-o mai fredonează ca-nainte, acum împușcă francu la radio, c-o mie pe lună.

- Radio? Dar lucra la un spital!

- Fost-ai lele cum ai fost - s-a finit comedia cu doctoru ei. Că 'duia Dora, ți-am mai relatat: s-a lăsat de arhitectură pentru medicină, pentru doctoru-ăl mare, de lucra cu el în domeniu - ca să vezi: ăl de-a vindecat atîta lume de cancer, moare el de cancer...

- A murit...

- El, personal. Că dănsa nu s-a dus la medicină de dragu medicinii, ci de-al lui, că el era bolnav de cancer și ea și-a zis, las'-că te vindec eu, cu voința mea, cu credința mea, cu...

- Bine, bine...
- Și când ăla decedă, ce și-a zis 'duia Dora: ce rost să mai rămân doctor...
- Idioata! I-di-oa-ta! - am nevoie de spațiu, ca să dau din mâini și din suflet, ies în interval. Idioata!
- Nu șade frumos, de ce s-o faci de idioată pe 'duia Dora?
- De-aia! Mama ei de tîm-pi-tă!
- Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete*
- fiindcă erai liberă, liberată și tu
- Și tu... Și altfel ce mai făcea? Ea? Duiadora, cum poetic îi zici? Cum mai arată?
- Bine, cum s-arete, mereu se gîndește la matală, că am discutat, da' de-arătat... Nu te superi, dar să știi că dînsa nu-i pe forma de-mi place mie...
- E urâtă? Cum anume, urâtă?
- Vorba latinului, gustibusu' nu se discută - o fi ea mișto, da-i cam slăbuță la conformație...
- Slăbuță ori slabă?
- 'Mi permiti să fiu sincer până la capăt? Nu-i mișto, Duiadora, dom' Ilare, ai zice că-i copilă fără formație - nici nu se compară cu conîța Catinca - aia femeie, nenicule!
- Că nu-ți place Teodora - fiindcă n-are formație... - o fi plăcînd altora.
- Altora, îi, cum zice franțuzu' - că-l cunoscui și pe el...
- Pe el - pe cine?
- Pe franțuzu' cu care-i în prezent, o duce la Paris, el e-un fel de diplomat - ți-am mai făcut vorbire.
- Nu mi-ai făcut nicio vorbire de franțuz - ești sigur c-o ia la Paris?
- De ce poate fi sigur omu-n ziua de azi... Da să știi: de matală a tot întrebat, zice - fraieri mai iè ăi de-afară, ce-o fi-n capu' lor - zice: Da Puiu mai cântă la pian?
- Râdem amîndoi, solidari.
- Cîntă!, zic. Îi trage la concerte-n fabemol, de nu se vede pom cu pom! Efectuează și turnee, io-s ăla de-i cară umbrela și-l scoate din cazuri, că-i tânăr. Nu, serios, jupâne, 'ice Duiadora - c-așa mă intitulează dînsa: jupâne - nu, serios, Puiu are acolo pian la dispoziție?
- I-ai spus, i-ai povestit pianul de cârpă?
- Nu era cazu, nici momentu - zic: Da, are un pian bunicel...
- ce s-o mai lungesc... Că veni vorba: mai ai pianu de cârpă de cusui și io la el?
- În pernă. Nu l-am mai scos. Altceva ce mai zicea?
- Ce să zică, bine zice, te-așteptă cu, ba cu una, ba cu alta,

i-am relatat de pe la noi, de matale, i-am zis de conductă, de grevă, de evadarea a doua...

- Ce-a zis?

- Bine, ce să zică, te-așteaptă cu... Dom' Ilare, ascultă la mine, că-s plin de-esperențe: când ieși d-aci, nu le povesti ălor de-afar' 'tobiografia d-acilea.

- De ce?

- Nu te crede. Tu-ți pui mâțele pe masă și ei se uită-ntr-o dungă, de parcă le-ai pune bărbi. O dată, de două, de cinci ori - am ajuns să mă iau la bani mărunți: măi acesta, nu cumva tu chiar spui minciuni când spui ce spui? Mi-am răspuns: nu domnule, adevăru și numai adevăru! Ș-atunci de ce nu te crede liberii? Primo: nu e de crezut, secundo: nu-i adevărat decât ceea ce vrea ei să fie adevărat. Ce mă fac? Aleg a treia cale, tactica și strategia anglezului: fug! Carevasăzică nu mai povestesc nimic! Nimic!

Pauză. Apoi tot el:

- Cum ieși pe poartă, uită pușcăria, uită tot ce-a fost închis aici, ca visu' rău, altfel, să știi: degeaba te liberezi. Cum ești afar', dă cu buretili. Când o veni ceasul de n-oi mai putea, când oi simți că mori, de nu te dai nițal la amintiridincopilăriacasiimorții, du-te, domnule, în pădure și spune la copaci și la veverițe și stai de vorbu cu lupu' despre pârnaia noastră de toate zilele - oamenilor la nici un caz!

- Dar tu? Tu cum faci?

- Eee, păi ioooo... Io-s al'ceva. O duc tot într-o navetă. Åsta mi-o fi secretu' de bine, ori de rău, depinde... Ce, n-aș putea să-mi fac și eu un cuib, afară, meserie bună am, păru, barba și la morți crește - femeii serioase, cumiști, de-casă: câtă frunză câtă iarbă - ăi de zice că toate muierile-s curve, ei este curve, la sufletu de nu-l au! Și să facem și noi nește copilași... Da' dacă m-am profilat pe... mișcare...

- Și altfel ce mai zicea, ea, Duiadora?

După o pauză, Guliman, printre dinți:

- Orvoar! Åsta mi-a zis, asta-ți zic - și pleacă ofensat, demn.

Ducă-se. Te-am stors și pe tine, Gulimane, de la o vreme pe ce pun mâna se usucă, seacă, ce să fac dacă, vorba ta, m-am profilat pe

Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu poșete

și dacă Duiadora n-are formație, formație avea Zeta - ne cunoscusem la un ceai la Universitate, dansasem, doamne, ce bine dansa, parcă aș fi dansat cu mine, era cu atât mai frumoasă, cu cât era basarabeancă refugiată în Ardeal, numai că nu a vrut să se plimbe cu mine, după; așa, nu a vrut, am aflat că era logodită, însă tot a venit la proces, se uita la mine și nu mă condamna, nu

mă absolvea

Tina, tu erai în fața

sunt convins că a exagerat Guliman, nu vei fi chiar cu totul lipsită de formații, tu n-ai venit la proces, nu ești o bună soră vitregă, de asta te-am și uitat, am vrut să spun: te uitasem, atunci și bine făcusem: ai trecut la medicină - voi mediciniștii, în primul an, sunteți bolnavi de toate bolile, învățate, în doi căpătați călcătură de profesor în vizită, în trei și patru: pauză, vă gândiți la repartizare și la bani, când terminați facultatea, Hipocrate e o referință livrescă, ați și devenit ingineri-ai-trupului-omenesc, măcar inginerii cinstiți nu pretind că ei fac omului bine, ei repară mașini, voi ziceți că vă gândiți numai la om, la bolnav, la suferința lui, la moarte, însă vă gândiți la voi, la situația, meseria, faima, gloria, bunăstarea, devenirea voastră ca animal social și funcțional, voi chiar când salvați un om, după douăsprezece ore de operație, sunteți mândri de performanța voastră, nu de viața re-dată, vă priviți în oglindă și vedeți un atlet al bisturiului - dacă-i adevărată minciuna țiganului că, atunci când a murit acela, tu ai renunțat la medicină - de ce te-ai lăsat de medicină? ce a fost medicina pentru tine?: un mijloc de a-ți dovedi ție că și tu poți - nu poți nimic, în loc să te fi dus la țară, pe lângă tată-tău, oameni ca el mai fac medicină pe vremurile astea, îl interesează oamenii și atunci când nu sunt bolnavi, ba chiar când se întâmplă să plesnească de sănătate - dar tu? - ai plecat la arhitectură

Ias' că și arhitecții, acești ingineri-ai-cășilor-noastre: atâta vreme cât au fost studenți erau cei mai descuiați, mai cultivați, jucau rugby, fiind la zi cu ultima carte la modă la Paris (de unde cărțile, albumele, discurile? - de la acel serviciu al securității care a infiltrat marea burghezie și aristocrația română, pe față, iar onorați se simțeau, nu mocofanii, proletăroii, cu burjuii, boerii noștri cei dragi - și campioni ai supraviețuitorismului) cu toții binecrescuți și de o libertate interioară greu de imaginat în timpurile astea, facultatea lor, stat în stat, arta în general, "arta arhitecturii în special" nu au secrete pentru ei...; dar să-i vezi la un an după ce și-au luat diploma: n-ai să găsești slujbaș mai umil-supus șefului decât arhitectul, nici inginer executant mai prost-prostit decât el: când tovarășul bou de la raion îi spune inginerului-inginer să "amelioreze tehnica" mutînd roata din față-dreaptă a tractorului în locul celei din spate-stînga, în cel mai fericit caz inginerul îi răspunde: «Mut-o dumneata!», însă când același tovarăș îi dă dispoziție arhitectului să mute aripa stîngă a spitalului mai la dreapta, apoi mai la stînga, cum i se năzare vitei conducătoare, arhitectul bate mental călcăiele: «Se face, să trăiți,

aşa are să fie, după cum ne-aţi indicat! - orice se face, dacă sunt bani şi e bunăvoinţă...» cum să nu se poată face orice în arhitectură, chiar şi o piramidă sprijinită pe vârf - dacă meşteşugarul răspunde comenzii ca oricare croitor, cizmar, tâmplar de cosciuge: face pe măsură?

mai bine că te-ai lăsat de arhitectură, aşa că
erai acolo, în faţa unei vitrine cu poşete, neapărat cu

Dom' doctoor! - ai auzit vreodată strigătul, chemarea, scâncetul?, oricum, nu la Medicină învăţaţi, sunteţi învăţaţi să nu auziţi: Domnule doctoor, dom' doctor!, nu jur că l-am auzit, mai degrabă mi s-a povestit, am citit undeva, însă nu în forma aceasta, de chemare a celui care se află departe, ci de implorare a celui care-ţi ţine mâna şi-ţi ia pulsul: Doctore... doctore... - spaima întâie, de părăsire, a trecut, a sfichiuit aerul şi văzul şi a trecut, acum e scâncetul sfâşietor: Doctore, dom'doctor... Doctore, dom' doctore, între noi, bărbţii : poţi să-mi spui adevărul?, prin da sau nu, între noi bărbaţii adevărul se spune, aşa că spune-mi adevărul nostru, al amândurora, minciuna noastră cea de toate zilele, adevărata - dar voi n-aţi fost învăţaţi să spuneţi bărbăteşte minciuni adevărate, vi s-ar cere peste poate, din moment ce, începînd de la examenul de admitere sunteţi chestionaţi în probleme de anatomie, de chimie, iar mai târziu din aceleaşi, amănunţite, rar de tot câte un profesor demodat, depăşit, luat peste picior vă plectiseşte cu parantezele lui "umanitariste" (ce oroare!, ce comicărie!) şi chiar dacă timp de trei secunde boşorogul vă face să gândiţi că meseria voastră nu e meserie, ci mult mai mult, secundele, trei, trec şi voi rămâneţi, vorba poetului, nemuritori şi reci.

Eram prin Balta Brăilei când cineva a pus mâna pe o zdreanţă de ziar şi a citit că doctorii din Belgia declaraseră grevă...

- Nu se poate, e ziar de-al lor, MAI, tipărit special pentru noi, cu ştiri false!

- Numai la politici bagă ştirile false.

- Ce strică să credem şi noi, dreptcomunii, că occidentu-i iadu pe pământ?

- Ce-are iadu cu medicina? De doctori scrie: că s-au pus în grevă.

- La ei, care cum i se scoală, grevă! - ba pentru una, ba pentru alta.

- Bine, frate, libertatea de grevă e una, dar ziceam că doctorii nu se face să facă grevă - cum să facă grevă un doctor?

- La ei şi căcănarii se pune-n grevă. Şi curvili: strânge cracii, nu te lasă să le inţi, 'ce că-i dreptu lor sfânt, sindicatu lor, roşu,

secereșiciocan, de plătește cotizație, ia cuvântu...

- Serioooooos? Și ele?

- Bine, scrie la Scînteia, de astă dată ne facem c-o credem - cum, fratele meu, să te pui în grevă, pentru un cabinet?

- Păi da! Să-i dea cabinetu-napoi, să i-l restituie.

- Nu neg, dar zic că nu-i bine, nu-i drept, nu-i just. Un doctor trebuie să fie preot, frate, cum au fost la-nceputuri, doctorul e Cristosul ăloră de suferi și unde s-a mai văzut Cristos să se pună-n grevă?

- Las'-că și fără grevă... La noi în sat...

- Și la noi...

- Dar la noi, la policlinică - că avem și nițal spital...

- La noi...

- La voi, la voi, ce s-alergi atîta, n-avem noi, la pârnaie doctorii noștri în uniforme de MAI? Păi Oprea...

- Ce-l bagi pe criminalu-ăla? Oprea-i sanitar, nu doctor.

- Și ce, scrie undeva că sanitaru poate face injecții prin pantalon, pe bandă rulantă? Că sanitaru ține în dreapta seringă, în stînga ciomagul, în loc de tampon de vată - și te croiește, ca să te vindeci iute?

- Zicem că ordinu... Toți are grad, uniforme, mai întîi e militari, dacă mai rămîne loc, face și ceva medicină...

- Fugi, nene, cine-i om poa' să aibe cinci uniforme una peste alta, om rămîne, se pișă pe ordin, ori se fofilează - îl mai țineți minte pe doctorul Paraschivescu?

și Guliman povestește Povestea Doctorului Paraschivescu

Ai auzit-o, duduie? Ai aflat cum poate fi practică medicina, chiar dacă ești ofițer de securitate - vai, riscînd să intri alături de cei cu care te-ai făcut complice, dîndu-le, totuși, o aspirină, totuși, un sirop de tuse, totuși, un regim de distrofic... Ascultă-l în continuare pe Guliman, povestind Povestea doctorului Sin și a directorului Goiciu de la Gherla:

- ...Și 'ice, car' te-ai cerut la mine? Zic: io, să trăiți don' doctor, mă doare ficatu ceva de speriat, Unde - aici?, mă pipăie el, su' coaste, în dreapta - și, jap!, un croșeu de stînga, de mă face cârlig. Stai așa, să-ți mai dau o doză... Săru-mâna, dom' doctor, nu mai dați, că m-am făcut bine! Zice el: Cască gura! Se uită el ce se uită și numa', fleoșc!, îmi împușcă o flegmă pînă-n fundu gâtului: Ce mă-ta-ți pute gura-n halu ăsta? Duc boneta la gură, scuip acolo: Am dinții stricați, dom' doctor, zic da problema-i ficatu... A-ha, ficatu... - și jap, tot o stîngă. Te mai doare? Da când ai vorbit în celulă și-ai zis de mine că-s Menghele, nu te durea? - încă o bulină, de stînga, de sufletu' ficatului. Și numai ce răsare Goiciu: Ce-i cu tine-aicea, mă? Fac și io nițică inspecție,

zic. Al dracu', Goiciu, mă cam simpatiza, începe să râză. Am o convorbire cu dom' doctor Menghele, îmi scapă mie, nu știu cum... Goiciu se pune pe răs, doctoru Sin se făcuse ca un căcat dezghețat... De ce-i zici Menghele, mă? Păi, zic eu, că tot nu mai erea întoarcere, dânsu mi s-a recomandat așa. Și iar s-așterne Goiciu pe răs și dintr-o dată se face serios: Fii atent, to'ar'șu doctor, să nu te prinzi că le faci vreun rău deținuților mei, de-i am cu inventar, că dracu te ia! Și-așa zbiară reacțiune că îi torturăm, că nu ș' ce le facem - bagă de seamă! Când aud chestia asta îmi zic că vine decretu' - aiurea, decretu', poate regretu', a doua zi, pe 14 iulie se-aprinde rivoluția de la Gherla - ziceam de aia din '58.

Cu doi ani mai devreme, în iarna 56-57, după Interne am fost mutat la Malmaison - acolo nu m-au mai anchetat, am așteptat, am așteptat... după trei luni, fără un cuvânt de explicații m-au trimis înapoi, la drept-comun

Tina, tu erai

îmbrăcată în negru, în negru și ea: vreau să spun: avea un jersey negru - două secunde, nu mai mult, două secunde durase întâlnirea noastră, durează și azi, limba-ciocan izbise buza clopotului atunci, sunetul durează și azi - și va mai dura, muzica mea, plină de armonice, pe o singură notă

mă scosese la program gardianul meu, de pe partea celularului dinspre Calea Plevnei, însă când ajunsesem la capăt și făcusem la stânga, spre... program (*ei* chiar closetului ca încăpere îi spunea: "program"), însă gardianul de pe partea cealaltă fusese mai iute - dar nu destul: printre nas și rama ochelariilor pe care o mișcam cu pielea obrazului, cu nasul, îl văzusem pe deținutul celălalt; era o cealaltă; al meu m-a oprit, m-a tras îndărăt, m-a înjurat (pe mine!) și a tras în fața ochilor mei orbi, perdeaua - aveau în dreptul "programului" două, ca niște ecluze - așa că am stat și am așteptat, cu oala în mâini; stăteam drept și-mi curgeau lacrimile șuvoi arzător pe sub ochelari, al meu se certa cu al *ei*, în șoaptă, se amenințau cu raportul la comandant, pentru gravă-neglijență, al ei se oprea din când din marea dispută de idei și striga spre "program":

«Hai, cucoană, cacă-te-odată, nu te mai mocoși!»

al meu părea mai rezonabil, zicea în șoaptă că era el la rând și că celălalt se băgase peste, totdeauna făcea așa

și eu plângeam cum se plânge, ochelarii se umpluseră de lacrimi, scăpau în țâșnituri când încrețeam nasul, trebuia să țin pleoapele strânse, al meu le va fi văzut, fiindcă a întrebat, în șoaptă: «Te-am călcat, când te-am tras?», eu am dat din cap că da, iar când *ea* a ieșit și a fost dusă de al ei, bocănind din tocuri de

femeie, al meu m-a apucat de braț, m-a condus grijuliu, m-a lăsat înăuntru mult, iar când ne-am întors de la celulă, parcă ne-am fi plimbat de braț, nu ca la politici, trăgînd gloaba de căpăstru și oarbă.

În celulă întors, am putut vedea bine, fir cu fir, am descompus mișcarea și muzica am desfășurat-o - o tot desfășor de-atunci - iat-o:

avea jersey negru, cu gât, nu-mi dădeam seama ce vârstă, din pricina ochelarilor care-i tăiau obrazul pe orizontală, lungindu-i-l cumplit (pentru întâi oară vedeam pe cineva cu ochelari-de-anchetă), dar jersey negru sigur avea și păr lung, de culoare deschisă, jerseyul avea mânecile înălțate, așa că i-am putut vedea bine mâinile, locul mâinilor e mai încolo, o să mă întorc la ele pentru finalul deschis, am spus, deci: jersey negru, acum spun: fustă gri, de fresco (aveam și eu o pereche de pantaloni din acest material de vară, aproape sită, ca să circule aerul și să-i țină fresco omului - și femeii), de unde concluzia că fusese arestată vara, deci de câteva luni bune, o spuneau petele, pe nădragii unui om nu se remarcă, bărbații sunt neglijenți, murdari - dar femeile? - să fie petele de la mâncare numai?; apoi ciorapii de mătase: aveau mai multe ochiuri fugite decât ne-, oprite cu intervenții de ață kaki și mai avea ghete îmblănite, de unde concluzia că fusese arestată cu fusta, într-o vară, ghetele le primise iarna, nu mergeau împreună, nici calendaristic, erau roase până la alb la vârfuri și în partea dinspre înăuntru a călcâielor, i se atingeau în mers, iar piele era și crăpată numai într-un anume fel, numai de urină crapă astfel pielea, am învățat între timp și picioarele izvorau ca niște lujeri din ghete, ciorapii ciuruiți de găuri și de ață kaki și nu erau deloc urâte picioarele, din contra, și în muzică lucrează contrastul

prin contrast o susținea, pune în valoare și fusta pătată de atâtea gamele, într-un fel ochelarii, dar ochelarii prea deformau sugrumau obrazul dînd impresia unui cap în 8 poate și din pricină că părul se înfoia sub panglica de elastic în partea de sus și mă gîndeam eu în sinea mea profundă că femeia este altceva decât bărbatul, mai ales pentru că atunci când i se pun ochelarii de anchetă chiar de ar avea mâinile în cătușe tot și-ar aranja bareta ochelarilor scuturînd capul și deși oarbă tot s-ar privi în oglindă

jersey negru șolduri înguste, picioare alunge de sub negrul jerseyului brațele-mâinile cu carne albă și lustruită și străvezie de marmoră bună mâini cum nu mai văzusem dar le știam erau mâini care știau să vorbească și să tacă fierbinți și răcoroase parfumate cântătoare mâini-floare mâini-femeie

iar acele mâini trimise
pe pămînt să ne cînte să ne mîngâie să ne vorbească să ne tacă

să ni se așeze pe frunți incendiate de spaime

mâinile sprijineau
dreapta pe toartă ca toarta unei cești de ceai străvezii cealaltă
mână lipită de rotundul vasului lipită în felul acela învățat și
nepăsător cu inelarul și mijlociul apropiate cel mic și indexul
resfirate mâinile mâinile purtau ca pe o amforă

burduhoasa hoaita scârba împruțita oală cu urină

Acesta fiind păcatul.

Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu

jerseul negru, fusta de fresco; ciorapii cârpiți cu kaki, ghetele
roase - și, acum văd: călcâiele scâlcâiate - mă opresc la doi
metri îndărătul tău și privesc intens panglica de elastic a ochelari-
rilor

Tina, tu erai

păcatul vine dinspre ei, criminalii care vă bagă
la pușcărie și pe voi, pușcăria e numai pentru noi, bărbații, mur-
darii, nesimțiii, porcii, păcătorcii

- Să-l întrebăm pe dom' Oscar, dom' Ilarie-i ocupat, doarme,
da și dom' Oscar tre' să știe, că și dânsu-i 'telectual

Pe Oscar să-l întreb, chiar dacă-i ocupat: doarme, el trebuie
să știe, fiind cel mai 'telectual dintre cei întâlniți aici, la drept-
comun, a făcut întâi șapte ani la politici, arestat de ruși, în
Ungaria, voia să ajungă la Paris, dar ce-are să-mi răspundă el
despre femeie, deși se spune că ei cunosc femeia mai bine decât
noi, ceilalți, fiindcă o privesc - uneori - dinăuntru

Pe Oscar să-l întreb, mai bine zis să-i comunic ce cred despre
Ulise al lui Dante, mult deosebit de al lui Homer, Ithaca odată
atinsă se dovedește a nu fi cea căutată

însă Oscar era mereu ocu-
pat, dormea, așa că i-am putut spune fără jenă că pentru mine,
carte de căpătâi a rămas, din copilărie, "Insula misterioasă" de
Jules Verne, ea mă ajută să-mi explic muzica - anume, cume?,
anume n-aș putea spune, pentru moment, dar când el va fi dezo-
cupat, o să încerc: călătoriile mele nu-mi sânt pricinuite de nece-
sități-interne, ci de viața asta, nenorocită, nu atât de externă pe cât
ar dori-o oamenii, călătoria nu este neapărat semn de neliniște
fertilă, neliniștea are o durată limitată, ține din momentul pierde-
reii unei iluzii până în cel al găsirii altei iluzii - cam așa cumva,
mă descurc eu la fața locului, în focul discuției, atunci când Oscar
o să nedoarmă - și i-am mai comunicat: o neliniște permanentă ca
și o călătorie nesatisfăcută sunt suspecte, trădează o lipsă,
înăuntru, de aceea călătorește în afară, nădăjduind să se umple
(cu aer...), Kant nu a părăsit în viața lui Königsbergul, dar e ciu-
ruit de drumuri, călătoria nu e neapărat: spațiu, melodie, ci pauză,

mai degrabă intermezzo, pod care leagă - după ce le-a separat bine - malurile, ei da, podul, podul, podul

I-aș mai vorbi lui Oscar - dacă n-ar fi atât de foarte-ocupat - despre Biserica Neagră din Brașov, cea neterminată și totuși, mai rotundă decât sfera, proiectul nedesăvârșit, fiindcă promite continuare, o continuăm noi, după nevoie, uite, dacă eu mi-aș face o piramidă (ipoteză de lucru), mi-aș face-o gata-neterminată, aș lăsa-o deschisă, cam ca Recviemul de Mozart, cam ca Die Kunst der Fuge a lui Bach, rămase așa cum ne-au ajuns, nu din voința autorilor, ci din întâmplarea-întâmplătoare a morții lor, moartea le-a încoronat opera, prin deschidere, lui Bach i s-a oprit răsuflarea pe acea notă-neterminată, trambulină, pod, cum ar fi acordul trepteii a șasea: la-do-mi din Do, care, obișnuit, urmează dominantei (sol-si-re), iar dominanta cere insistent rezolvare la tonică, la bază - or: după încordarea dominantei, în loc să ne ducem la odihnă, în tonică, alunecăm în a șasea - acord minor, plâpând, evitator, înșelător, neliniștitor, prelungitor

e-he, când o să mă fac

mare, o să scriu o piesă numai din

atonaliștii au distrus nu doar tonalitatea, ci reperul și unde nu-i lege, nu-i nici păcat, totul e permis

- Masa, fraților, masa-masa!

[...]

Sâmbăta aplecată spre asfințit, când el se aduna de pe drumuri, se spăla cu râvnă în urechi, pe picioare, îndura îmbrăcatul în cămăși curate, mereu mai strâmte și mama: Unghiile și dinții!, el trebuia să-și înfrângă nerăbdarea, să-și, întâi, cioplească unghiile, apoi să se spele pe dinți, dar nu apuca să-și clătească gura de frigul cu țepi al pastei că se și auzea, din uliță, corul kinderilor: Puiu, viiii?, înălțînd spre cer întrebarea, făcînd-o ascuțită, însă el nu se clintea, până nu se arăta și glasul ei, singur, Hanelore îl chema numai pentru ea, din două bucăți: Pui-uuu!! - atunci, da, înălța capul, curba gâtul și necheza: Ni-ho-ho!, apoi se năpustea pieziș, spre poartă, cu coama și coada fluturînd, mai avea pastă pe obraz, își rotunjea gura, trăgînd șuielat aer, ca să înmoaie piperul de frig - dar era el Alexandrucelmare?, în același timp Ducipal?, era!, kinderii țipau, ferindu-se din calea tropotului

asa începeau sâmbetele - dar încă nu: mama îl chema înapoi, se întorcea cu picioare obosite, când ajungea în dreptul ei, continuau să bocănească din copite de nerăbdare îmbufnată, însă glasul mamei era moale și mâinile moi și mirosul ei, de-ți dădeau lacrimile - era cea mai frumoasă mamă de pe lumea asta mare,

când îngenunchea lângă el, ca să-i îndrepte vreo bretea aflată la locul ei: Te duci la domnul doctor, începea ea, cald, în ureche, iar el continua, știind programul: Și-i spui că femeia aceea se simte rău - și Ssst!; mai înceet, și fii atent, să nu mai fie altcineva prin prejmă

el țâșnea ca din praștie, se înfîgea ca un bolid în ceata copiilor care-l așteptau în uliță, era singurul cu păr ne-blond și cu piele ne-străvezie între toți roșcații și blondații, deși purta și el - după moda lor - pantaloni de catifea cu edelweis pe hamul bretelor, doar era coleg cu ei la școala germană, însă bine de tot se înțelegea cu Hanelore; după ce, nechezînd, zvârlind, dădea o șarjă sălbatică prin copii, doborîndu-i cu pieptul, atingîndu-i cu copita, se oprea în fața fetei și, supus, se lăsa în genunchi și dădea din, adică numai ea, Hanelore îl bătea drăgăstos pe coamă, îi mângâia moțul dintre urechi și zicea că-i pune căpăstrul și, după ce zicea, zicea că nu mai vrea cal, vrea băiat mare: îl înșfăca de mână și porneau la trap pe șoseaua asfaltată care străbătea satul

și fugeau și fugeau, Hanelor țipa: Ioi!, Ioi!, dar el nu-i dădea drumul și zburau, căluți înaripați, spre soarele de jărat rostogolit pe umărul bisericii săsești - era soarele de sâmbătă, uriaș - iar când ajungeau la cotitură, Hanelore țipa și mai ascuțit, dar el, bărbat, îi spunea cu glasul îngroșat, în românește: Hai, Lore, proasto... - și pătrundeau în ciurda bivolilor întorși de la pășune, i se strângea și lui spinarea de fior, dar nu trebuia să arate, bivolii râgâiau, negru, aveau boturile ude, îmbăloșate, ochi însânge-rați, coarne cumplite, sunînd uscat, lovindu-se între ele, dansînd pe deasupra valurilor de dealurilor spinărilor înnorioate - ei la mijloc, Lore nu mai țipa, mirosea pufos a bicarbonat, când îl ținea cu amîndouă mâinile de braț, mai ales când se lipea de el, cu ochii închiși, iar el striga gros, ca ciurdarii: Nea, ho, drigană, nea! - și lovea din toate puterile cu pumnii, cu picioarele, dar bivolii nici nu-i simțea, erau ca malurile, ca valurile, îi presau domol, atunci trebuia să fie atenți la picioare, să nu-i calce - atunci era momentul: Hanelore i se cățara în brațe ca într-un pom, îi încolăcea mijlocul cu picioarele, își lipea obrazul de gâtul lui, închidea ochii - atunci mirosea a sulfînă, lui îi creșteau puterile, mai-mai să-i pleznească la spate cămașa, știi ce mare forță avea?, află că atunci bivolii nici la glezne nu-i ajungeau, îi zburătăia ca pe niște găini - și nici nu-și dădea seama când trecuse cireada bivolilor, lăsîndu-i cu hainele strâmbate, înnorioate, dar îmbujo-rați și rușinați - dacă-i vedea cineva îmbrățișați?

se dezlipeau, se aranjau-curăteau reciproc, apoi, de mână, porneau în pas așeaat pe după grădini - din când în când ea se smiorcăia, zicînd că se teme de roaiberi, c-au venit s-o fure, dar

el o apăra, o săruta frumos pe frunte și-i zicea că după, o să-i dea o sută de sărutări, dacă așteaptă cuminte, în buruieni

el alerga, sărea ca o maimuță pălanul, se ducea la Casa de Lumânări, îi transmitea Doctorului ce-i încredințase mama și, fuga, înapoi, la Hanelore, așteptându-l, tremurîndă și cu buzele lungite, pregătite de răsplată.

Uneori lipsea Doctorul - dar bivoli niciodată - atunci mergeau pe lângă biserică, se opreau în dreptul unor ferestre suse, strigau: Herr Hochmeister!!, de sus răspunde glasul: Ja, ja! - și gata, treceau mai departe, pe o ulicioară priporoasă, deschideau o poartă cu clopoțel, cu degetul la buze îi sopteau lui Hector să nu latre și, pășpăș, ajungeau în fața atelierului, înăuntru rindeaua lui Herr Kloos făcea hșșș, hșșș, umplînd lumea de brad

[...]

În casa apothekerului Thälmann, tatăl fetei, înghesuit cu ceilalți kinderi pe banca de lemn, Puiu cel de atunci, cu inima bătînd în gât, aștepta minunea de sâmbătă. Hanelore îi era alături, lipită, dar el n-o mai simțea chiar atât de dulce, suferea că pregătirile durează atîta și încerca să grăbească începutul-odată, strigînd în șoaptă spre copii: Ruhe, Ruhe! - dar degeaba, până se hotăra Herr Thälmann să ridice arcușul în aer trecea o viață de om

dar când se deschideau ușile și ferestrele... Știa că ușurința cu care plimbau arcușul, umblau cu degetele pe clapele pianului, pe corzi, pe lingurițele clarinetului era înșelătoare - ca să prefaci mișcarea în muzică trebuia să fii Herr Thälmann, Herr Kloos, Frau Porsch - ce să mai spunem de Herr Tausch, cu violoncelul lui; șase zile muzica se afla pusă bine în dulapuri, în cămări, în cufere, oamenii erau mai buni, mai răi ori nu se vedeau de loc, dar sâmbăta se petrecea minunea: oamenii se părăseau pe ei, ca să ajungă la muzică; în vederea ajungerii, trebuia să te speli bine-bine cu leșie, cărămidă, ca Herr Kirr și tot să nu scoți din piele izul de zer; să te îmbraci curat, în negru, cu mâneci prea scurte și subțiori de tablă, să te sugrume gulerul, dar să nu-l dezbumbi; să te înclini țeapăn în fața lui Frau Thälmann, să dai mîna cu Herr Thälmann; să iei cuviincios o bucată de ştrudel, cu două degete, cu palma celeilalte mâini dedesubt, să nu faci firimituri și tot cu două degete să înalți în lumină paharul cu vin rozaliu, de rozalin-cine, să bei o înghițitură, apoi să depui paharul, pentru după; să te așezi pe scaunul tău, să regăsești pupitrul tău, să ții în brațe, la piept, instrumentul tău și să știi că acesta sau numai acesta ești tu, în așteptarea arcușului și a eins-zwei-ului; să ai degete butucănoase, stâlcite, de lucru, unghii pălite, rupte și aceste degete să se trezească și să danseze sprintene pe corzi, pe clape

mai târziu, auzind la radio, apoi la concerte, la Sibiu aceeași

muzică, o găsisem, dacă nu urâtă, atunci neconformă pădurilor copilăriei mele, cu stejari și fagi, dar și cu tufe de soc și cu aluni; mi se arăta ca o cazarmă-pepinieră, în care arborii fuseseră aliniați, pământul curățat, nici tu ierburi nebune și buruieni amoroase, nici tu rugi de mure, hățișuri de zmeură, doar trunchiuri egale, doar coroane identice...; nu tu o scăpare, nu tu o notă falsă, nu tu o scurtătură - totul era înspăimântător de ordonat, de parcă pădurea muzicală de la Șercaia nu ar fi fost executată de sași, iar la radio și la concert ar fi interpretat-o numai nemți...

[...]

Stăteam cu ochii pe mâinile Dulăului, așa i se spunea și în celulă bestiei securiste, stăteam cu ochii pe mâinile lui și știam: acele mâini o pălmuiseră pe mama, la Securitatea de la Mediaș, în '49, adunate pumn o loviseră în creștet - fiindcă nu făcea corect Maica Domnului - le știam, ele o răsturnaseră pe tablă biroului de anchetă, îi ridicaseră rochia până la gât apoi apucând o rangă de fier:

«Spui, or' Ț-o bag?» - și ce mai interesează cu locotenentul Paszty făcuse din mână semn că nu - încă nu - iar el: «Atuncea s-o facem poștă, besereca ei de curvă dușmănoasă!», scuipea în palme ca pregătit de un lucru greu, cu asta nu fusese de acord - deocamdată - comandantul securității, maiorul Buzescu, atunci el i-a sfâșiat chiloții și a scuipat acolo, au scuipat cu toții, acolo, erau nevoiți să tușească, pentru a aduna și se distrau, tovarășii apărători ai cuceririlor, scuipau, își scuturau țigările acolo între coapsele mamei

Tina, tu

ale frumoasei și bune mele mame

Și mă uitam la mâinile Dulăului și căutam, prosteste să deslușesc în ele, încrustate ultimele tresăriri de viață și horcăitul de moarte al tatei, arsura ochilor lui înainte de întunecare - ce vor fi spus: că de se va scula pre mulți are să securească el?, că îl iartă pe acest Mihăilă, bou de țăran falnic făgărășean, prin beție ajuns slugă și călău la Secu'? - și am început, cât puteam eu de indiferent:

- Prin 49 ai fost șofer de Securitate, la Mediaș? - însă observându-l pregătit să nege, am adăugat: Ai fost, ai fost, te știu...

A prins a se răsuși, contorsiona, împleti-despleti:

- Avem sarcină. Unde-i sarcină nu-i discuțe.

- Sarcina să-l omori pe Nistor Eusebiu, învățător din Buia?

A aruncat spre mine o uitătură năclăită rece:

- Secre' militar, n-am slobod să-l spui.

M-am uitat la el, cu capul înclinat pe un umăr, până când el:

- În sara aia, când o fost de s-o-tâmplat, cu ăsta, de-i zici Nistor... Eram așa de năcăjit, că aveam până la ai' din față și nu găsam petecele calde...

- Și?

- Și! Petecele de nu le găsam și zice maioru cătră mine, Mihăilă, uite că limbricu-ăsta nu vrè să recunoască făr' stimulat, stimulează-l tu, și-așa că eram năcăjit cu petecele și ăsta de-ți era tată era așa de prăpădit, de neajutorat, că mă gândeam io-n gându meu: al dracu, -i numa o țără de om și să pune cu noi? Cu noi? Și petecele...

- Și?

- Și ăi-o scăpat mâna un picuț, că am mână grè.

- Se vede - mai departe?

- Păi mai departe - că nu mi-o fost môle, că-ntăi m-or criticat acolo, dup-aia m-or criticat în ședință...

- Bine, nea Aroane, dar asta s-a-ntâmplat la două luni după ce l-ați prins pe Bici, tata și mama și ceilalți oameni din sat nu erau vinovați, de ce i-ați mai...?

- Ce știu io ce socoteli avea maioru, că pe mine mă chema numa când v'unu avea lipsă de stimulent, de să grăiască...

- Despre ce să grăiască, ei, când făptașul era prins de două luni și recunoscuse?

- Ce știu io, io eram șofer - sarcină să spuie, că de-aia erai la noi: să spui totu-totu'! Ș-apăi petecele...

- Deci, pe tata l-au ucis fiindcă nu spunea totul-totul și mai ales fiindcă nu-ți găseai petecele calde!

- Dacă nu le găsam... Io tot nu cred că atunci, avea el un bai la inimă, n-o ținut la întrebări. O scris și doctoru că avea un bai. Ș-apăi io eram numa' sergent, ordinu'-ordin...

- Dar cu mama cum a fost? Ți-o aduci aminte?

- Cum de nu! Faină muiere, dōmna. Și ocoșă - prea se ținea. Plângea, plângea, da tot nu recunoștea! Și i-am spus: recunoși, ți-i mai lesne la proces...

- Proces...

- Nu vezi? Se vede că ești băiatu ei, că și ea nu deschidea gura, făr' să mă corecteze! Ce, eu o corectam când zicea de noi Siguranță în loc de Securitate? Nu m-apuc să corectez omu', să grăiască!

- Ce să grăiască?

- Ce știu eu, că nu eram cu ancheta, pe mine mă chema maioru...

- Când era de torturat - deși nici maiorul Buzescu, nici locotenentul Paszty nu se dădeau înapoi... Și ei practica voios tortura - mi-a spus mama tot-tot ce făceați voi...

- Ba io nu! Numai regimu' burghez tortura! - se înmuiase ca o macaroană fiartă.

- Ți se zicea "Fleșeriul de la Mediaș", adică "Măcelarul..."

- Ba io ba! - și ce era să facem: situația internășexternă era gră, noi eram puțini, dușmanu' acționa, trebuia să-i dăm ripostă - ș-apăi planu...

- Planul, ceee?

- Păi planu', no! C-aveam și noi plan de operații, de trebuia să-l împlinim...

[...]

- Să trăiți, dom' locotent, camera de liberare cu-un efectiv de doișpe deținuți, toți prezenți, gata de închidere!, raportează Mocanu, zelos și asudat.

Sublocotenentul rămâne în prag, un caporal bate gratiile cu ciocanul, sergentul Bășică încearcă să ne numere:

- Doi... șșș... ș' cu doi, patru... șșș cu doi șase..., se mai târăște pe cizmele bine umplute, adiind frumoas a ceapă: Șșș' cu doi...

- Opt, îi suflă Guliman aflat chiar în pereche indicată.

- Gurrra!!!, răcnește Bășică, altfel Olaru.

A uitat unde rămăsese, o ia de la capăt, când ajunge iar la Guliman, acesta, cu nemărginită înțelegere pentru slăbiciunile omenești, îl ajută iar:

- Ob', măi frate - și cu doi, zece, și cu doi doișpe-n cap!

Bășică își trage capul între umeri, gâtul i se revarsă peste guler, e gata să se năpustească - dar sublocotenentul pocnește din degete, dând semnalul de plecare. Eliberat, Bășică iese triumfal, bifînd din mers.

[...]

Ilarie Langa s-a cățărat la cucurigu, cu picioarele atârdate printre zăbrelele patului lui Ghinea, urcase, crezînd că va uita ziua asta, a patrumia, își chemase fluturii, fluturii veniseră, dar le căzuseră aripile, acum se târau, viermuind, nimic nu scăpa nenăclăit de noroiul primordial, toate tentativele de zvâcnire, de liberare, de curățire iau drumul invers - reculul, recul, mereu reculul - și glasul i se înalță aspru, hârâit, cârcotaș:

- Aliona Ivanovna e de vină, numai ea! O cămătăreasă, o putoare, o talpa-iadului, jupoaie pe cine-apucă, mai ales oamenii foarte săraci sunt clienții ei, jigodia - e și turnătoare pe deasupra! - degeaba mai trăiește, numai că, numai că, numai că și ea e bolnavă, nenorocita, e grav bolnavă, de nevindecat bolnavă - atunci Raskolnikov, studentul sărac, lihnit de foame, zdrențaros, venit să-și amaneze ceasul, s-a gândit că Aliona e un păduche, un

vierme care spurcă pământul - nu la jefuirea ei s-a gândit, ci la inutilitatea ei, ca ființă, însă când a dat cu ochii de ea și a constatat că e bolnavă, că avea cancer, s-o fi auzit cum se chinuia, cum urla de durere, și-atunci: toporul...

- O, Doamne...

- ...asta simțea Raskolnikov și-atunci s-a gândit la morfină, dar tu nu ucizi, de ce nu pricep ăstia?, bolnavul e condamnat, nu ți-e dușman, nu-l pedepsești, din contra: îl ajuți să... Și-atunci...

- Ia mai bine să vă fac vorbire de-o chestie de la noi...

- Ține-ți gura, Gulimane, lasă-l pe dom' Ilarie să...

- Îl las, dar să mai vorbim și de ceva vesel, n-avem noi destule probleme personale?

- Personale! Guliman și personalele... Zi-i, dom' Ilarie!

- Are dreptate Guliman. Altădată.

Ilarie coboară în grabă, ostenit, cu buzele uscate, cu limba iască. Oamenii nu mai protestează, nu mai cer continuare, se bucură de întrerupere și de așezare pe altă cale... Și totuși:

- Io..., face Igna, răgușit, ca după plâns, io știu alta, mă rog, variantă, am auzit-o de la dom' avocat, el zicea că pe Alina o accidentează un... o mașină, ori o birje - mergea Alina pe uliță și io-te birjea...

- Ce birje? Sare Lemnaru, de parcă l-ar fi palmuit careva. Și eu știu romanu', de câte ori l-am auzit de la băieți în douăscinci de ani, uite cum stă treaba: Alina nu era chiar bătrână, că avea un ibovnic și-atunci bărba-su-o prinde în flagran' și-atuncea studentu'...

- O, Doamne..., se văicărește iar Gabrea.

- Nea Ilie!, intervine Ghinea. Io nu te contrazic, da și io am auzit cartea, mi-a spus mie un profesor, tot cu-un caz ca ăsta: Alina avea trei copii și precis că nu era bătrână, că pleacă după unu și-și lasă copiii singuri...

- E-te la ei..., bodogănește Mocanu. Parcă eu... Că și eu...

Guliman încearcă să abată discuția, nu reușește, întră după rogojină.

- Mințăști!, se aude strigătul lui Iacob. Numa minciuni!, reizbucnește, arătându-se între paturi, cu ochii aprinși de ură. Ce birjă? Ha? Și-ăla cu cochiii - numa minciuni!

- Ce te-a apucat, nea Iacobe?

- U'te că m-o apucat! Da voi, ha? Că numa' prostii grăiți! Și numa' minciuni!! - isprăvindu-și rolul, bătrânul se retrage de pe scenă.

Oamenii discută acum despre cu totul alte celea, cu veselie febrilă, dar Ilarie știe bine că nu de fleacurile vorbite le arde lor, și nu e deloc bine când citești gândurile celorlalți, parcă ai privi

în tine și te găsești fără fund și întunecat, oglinzi de jur împrejur, oglinzile răsfrâng spaime, numai spaime, nici un reazem pentru suflet, căutarea e o muscă izbindu-se mereu și mereu de geam

spaima nu e Aliona și nu e Raskolnikov

Doamne, fratele tău nebun, Feodor Mihailovici a tras cu urechea și te-a zărit când îl făceai din țărână cu scuipat și cum ai suflat suflare de viață și cum din coastă i-ai făcut pereche, în ziua a șaptea tu te odihneai, mulțumit de lucrare, el s-a strecurat între stânci la malul mării, unde se află o mlaștină împuțită și colcăind de lighioane spurcate și, luând tină din mlaștină, a făcut câteva gogoloaie și a suflat cum văzuse și i-a numit, cum auzise: tu să fii Ivan, pe tine Mîșkin să te cheme, pe voi: alioșa-rogojin-kirillov-piotr-smerdiakov - și i-a pus pe o lespede la soare, să se întărească, iar după ce s-au svântat, din coastele lor le-a zămislit pe nastasia, grușenka, netocika, maria și când fiecare și-a căpătat perechea, le-a spus:

Pândiți-vă unul pe altul cu cuțitul la brâu, iubiți-vă, urîți-vă dar lipsea ceva, cineva, atunci a luat o mână de noroi gras, a rupt gogoloiul în două din prima l-a trezit pe Porfiri, din cealaltă pe Zosima

Și a privit la toate câte făcuse și a văzut că este bine și era ziua a șaptea - spre seară - și zi de odihnă

și l-ai blestemat, Doamne, pe Fratele Tău să nu aibă odihnă-n veac, să umble printre fapturnile fapturnite de mâinile sale, în ziua oprită de la lucru, să rățăcească printre ele până va pricepe ce făcuse - dar mai întâi să moară bine-bine - iar la trezire, i-ai spus:

Mergi de vezi ce-ai făcut!

iar Feodor, Fratele Tău s-a ridicat și a pornit pe pământ

A ajuns în Orașul Mare, a văzut chipul său zugrăvit pe toate gardurile, pe toate zidurile, la toate răspântiile, numele și vorbele lui scrise peste tot, până și pe nourii de pe cer, a văzut mulțimile mânate cu harapnicul spre anume locuri, să așeze dinaintea statuiilor lui flori, să cânte imnuri de slavă, să strige numele său, să i-l alcătuiască din trupuri culcate pe caldarâm

de după o fereastră perdeluită pândea Însemnatul, cel pe care nici Tu, nici Fratele Tău nu-l făcuse

Văzînd acestea Fratele Tău s-a azvârlit în gloată, să-i vorbească, s-o oprească de a se mai închina, să înceteze de a-l mai lăuda pe Satana, însă oamenii auzindu-l, întâi s-au înspăimântat de moarte, apoi și-au zis că e omul Însemnatului, deci, ca să nu li se taie lor capetele, să dea ei fuga la Porfiri, să-l pârască pe Străin - astfel vor fi ținuti minte și data viitoare vor

primi doar nouăzeci și trei de bice, în loc de o sută

Așa au făcut: l-au prins, i-au frânt mâinile la spate și l-au dus lui Porfiri. Dar acolo Fratele Tău cel străin a dat de Însemnatul care:

Tu ești? Tu? De ce-ai venit să ne tulburi?

Doamne, teme-Te de Însemnat, căci nu-i departe clipa în care pe Tine Te va întreba:

Tu ești? Tu? De ce-ai venit să ne tulburi?

Și teme-te de Profiri, Doamne, căci el este cel cu mintea de ghiață și cu celălalt capăt al lațului în mână, el știe cât și când trebuie strâns-lăsat - într-o zi Te va întâmpina și pe Tine cu:

A, stimabile, iată-te, deci!

Tu vei fi nerăbdător, dar el:

Avem tot timpul, avem tot timpul - fumezi?

Are tot timpul, nu te arestează acum - prin asta ți-ar da un sprijin (moral), iar la urmă te va ruga să lași un bilețel, în care să amintești de piatra aceea

Desigur, nevinovată este numai lipsa acțiunii, știm că fapta devine vină iar vina primește semnificația crimei - dar ce-i cu asta?, din Fratele Tău, Feodor a rămas pentru eternitate un Porfiri și a rămas cartea pe care fiecare ne-o scriem, potrivit-ne-o, în timp ce

ne pândim unul pe altul cu cuțitul la brâu

- ce bine ai făcut tu pe pământ?

- le-am dat-o oamenilor pe Catinca, Doamne

- și?

- și am evadat, Doamne, am evadat și am văzut că e bine, am îngenunchiat pe cimentul celulei, mi-am scris crimașipedeapsa și am văzut că

era ziua a șasea - și era bine

fă, Doamne, să fie a șasea zi astăzi, pentru ca mâine, să vină, în sfârșit, a șaptea - și să văd eu că e bine, a șaptea să nu-mi fie doar de odihnă, să fie cea-dinaintea-următoarei-prime-zile - să se închege cercul, dar să nu se închidă, ca să putem pași mai departe, la întâia zi, mereu, totdea'

Închisoarea așteaptă stingerea, dormind.

Oamenii istoviți de istovul zilei prea lungi, dorm îmbrăcați și pompeizați, surprinși în poziții neverosimile, unii cu câte o mână înălțată, alții cu capul ridicat, de parcă nu le-am vedea noi perna, cu toții sforăie cumplit, se sperie singuri, se trezesc buimaci, dau să sară din pat într-o poziție de drepti cât mai indiferentă, însă constatînd că ușa este în continuare încuiată, recad la loc, gemând.

Ghinea, unul din puținii treji, în dreptul ferestrei, cu capul mult înălțat, își spune cu glas tare rugăciunea:

- ...Și fă, Doamne ca amărâta aia să se-ntoarcă la copii, că ei ce vină are, -s nevinovați, îngerașii, Doamne...- face crucile larg, îngrijit.

Lemnaru, fără odihnă, saltă prin fața ușii, ascultînd-o, ritmic.

Dacă ceasul te prinde treaz, te îneacă o tristețe neagră, cu presimțiri negre, care sfâșie măruntaiele înnegre - acum plînsul nu-i o rușine - iar Ilarie e treaz, i se răcesc picioarele în galenți, pe ciment, afară începe augustul cu ploile de stele, cu aerul greu de ierburi răskoapte, cu sâni fetelor, rumeniți-aburiți albastru și răsetele din nimic și străzile înnămolite în dragoste - apoi odaia cu ferestre largi și perdea de răcoare, lampa de masă cu lumină caldă, parchetul lucios, cald, ca mierea de tei, cartea deschisă, mai încolo, în umbra luminoasă, femeia ațipită ori prefăcîndu-se, cu o altă carte (mică, legată în mătase înflorată, neapărat cu albastru și auriu) uitată pe genunchii albi, plini de somn; el o privește, privește și-i așteaptă zbaterea mică a pleoapelor, se apropie, rămâne la un pas de ea, nemișcat: atunci între trupurile voastre începe du-te-vino-ul, apoi, așezat pe dușumea, coapsa mirosind bine sub buze, mîna ei mutată pe gâtul tău, mai departe, pe omoplați și să-i simtă oftatul-geamăt, să-l simtă venind pe al său, răget, dar să și-l stăpânească, amâne.

Aici nu-i. Nici femeia, nici lampa, nici stelele de august, străzile cu fete s-au închis ca niște cărți și nici de amânare nu poate fi vorba; Doar de celula adormită, mîlos, neliniștit, înainte de somn, cu Ghinea rugîndu-se la fereastră, cu Lemnaru ascultînd liniștea coridorului de douăzecișicinci de ani

Și cu mine, plin de toate acestea și știind că nu e totul.

Izbucnește, cristalin, vesel, toaca de stingere. O bate Bășică, e singurul lucru pe care sergentul oligofren știe să-l facă, fără să se încurce, să înghită aer, cu ochii rotunzi, cu gura-covrig. O începe, călcînd rar (cu picioarele mult îndepărtate, i le văd cu urechile); ritmul se întetește, lacrimile de oțel se înalță, până când se aproape pierd, ca o sirenă urlînd de prea multă vreme, apoi coboară, se revarsă, se lasă, în trepte, mai face câțiva pași sălțați, ca păsările mari aterizînd - iar în tăcerea care urmează, toaca își continuă cântecul în urechi, pe când închisoarea zornăie ca un stup mișcat.

Adormiții se trezesc atît cît să se poată dezbrăca orbește, să se vâre sub pături, să-și lege ochii cu batiste, prosoape ori să-și pună ochelarii confecționați din pânză mai groasă, ca să nu-i supere lumina becului aprins noaptea-ziua - și să se foiască îndelung, gemînd, înainte de a recădea în somn. Unii coboară la

tun, se lovesc de paturi, se împiedecă în gropile din pardoseala de ciment, se aud frânturi de rugăciune.

Ilarie aşteaptă la rând, la tun, înaintea lui Guliman şi după Iacob. Țiganul are ochii umflați, pe obrazul drept i-au rămas imprimate cutele zeghei pe care adormise:

- Mai îngroparăm o zi, s'tem mai bătrâni c-o stingere, spune el răgușit, scărpinindu-se de zor.

Ilarie încuviințează din cap. După rogojină a intrat Iacob şi e bătrân.

- Pune surdina, frate al lui Iehova, că ne-arunci în aer!

-... Mumă-ta, țigane, cu tu cum faci şi la masă: Bruuu! Bruuu!!

- Hei! S-a dat stingerea! - careva de sus.

- Vezi că te piși pe jos, zice Guliman, pe jumătate adormit. Pune mâna pe ea şi dirijează-o! Dacă ți-i scârbă să pui mâna pe cadavru, îți face băieții o sculă pentru sulă - car' te pricepi la mecanicaplectată?

- Io, dom'!, sare Igna din somn, își dă drumul printre paturi şi rămâne în interval, cu mâinile lipite de izmene - şi cu ochii închiși.

- Tu la toate te pricepi, Marinică, fă-i şi lui Iacob un dispozitiv de dispoziționat organu' care-i slujește la făcut pipilică...

- Gata, domnilor, culcarea!

- Gata căița, Ghinea?, îl întreabă în șoaptă Mocanu pe Ghinea.

- Păi, cum? - Ghinea arată mândru o căciuliță croșetată din lână destrămată din pătură amestecată cu fire de cânepă din saltea.

- Şi mâine dimineată? Iar o destrami?

- Păi, cum? Nu-i altă zi?

- Mai pișați-vă şi pe doagă, că sculați lumea!

- Cine vorbește de pișat pe doagă...

În jur continuă culcarea, eu stau în fața patului, cu mâinile atârinate. Îmi tremură genunchii. Zadarnic îi lipesc de șina de metal a celui neocupat, de la parter, nu se poate face nimic: patru mii fără una...

[...]

Catapultat, Ilarie zvâcnește din aşternut, ca de obicei se izbește cu fruntea de grătarului patului de deasupra. Nu mai ține minte ce a visat, dar ceva ne-bun. Nu vrea să se trezească de tot, coboară orbește, se duce după rogojină, acolo se deşteaptă: Nu pe doagă! își strigă în gând, iar după ce termină în liniște, mulțumit, se întoarce, urcă în pat.

Tatăl nostru carele ești în ceruri, fă ca măcar în noaptea asta să nu vină, însă adoarme înainte de a fi sfârșit rugăciunea și visează; visează că știe că visează și știu că știu, așa e mai bine, o s-o pot ține la distanță, ori o s-o fac să plece, când mă va vedea cu altă față, deși nu se descurajează dintr-atâta, vine și stă la un metru și mă privește, cu dragoste, cum fac dragoste cu alta, mai bine să cânt, zgomotul are s-o face să plece, măcar îndepărteze, și mai bine la trompetă și și mai bine: la trompetă pe două voci, făceam pariuri la fanfară, dar acolo suflam în două trompete, aici în una singură, însă ies două voci, dar fata nu e fata, ci ea, și atunci urlu de groază, nu vreau s-o înțep, am rămas cu seringă în mână, nu mai știu ce să fac cu ea, face ea singură cu sine, încep să înțeleg că visez, dar nu mă pot trezi, mă zbat și nu mă pot dezlipi, ca să scot acul și să pun tamponul cu alcool

- Dom' Ilarie, trezește-te, visezi urât... - glasul lui Mocanu.
Acum culcă-te pe dreapta, e mai sănătos...

Mă răsucesc pe dreapta

cad în realitatea aceea, Ce faci, dragumamii, mă doare... zisese ea când el desprinsese seringă goală, a doua, plină, supsesse înainte toate fiolele și, apăsând pistonul celei de a doua, se întreba cât timp va dura, trebuia să prindă autobuzul de Făgăraș, să se predea și, după ce desăvârșise, rostise:

GATA

și ea nu mai auzise.

[...]

Începe programul de vise:

- Se făcea că mă dusesem cu a mea la școală și luasem copiii și, la școală, în curte, o grăma' de ouă...

- Lacrimi înseamnă ouăle, fii atent, azi...

- ... Să vezi, să nu crezi: turnu', dărâmat, clopotele atârna în aer, ca niște pere-ntr-un păr...

- Biserica-i pușcărie - da' dacă zici că era dărâmată...

- Ia fii atentă, cameră de liberare, să-ți fac vorbire de ce-am visat!

- Ai visat tu vreodată la viața ta, Gulimane? Ce: tot realitatea, adică pârnaia? Visează, domnule, chestii cu libertate, nu tot cu pușcărie, destul că...

Liniște. Îndelungă. Guliman o ia de jos; și de departe:

- Adică ce vrei să zici cu insinuarea? Că dac-mi făcui juma din viață la umbră, nu mai știu ce-i libertatea? Pă și io-s om, domnule, pen' că mă simt închis aici, liber afară. Nu egzistă, domnule, om de să nu dorească libertatea. Că io, chiar de le-o fac cadou în fiecare an... Numai io știu cum e. Și el... Că nici în vis nu mă despart de pârnaie...

- Dirept!, sare Iacob, spre uimirea tuturor. Di ce să nu viseze și el la libertate - că-i țâgan?

- De unde scoți asta, nea Iacobe?

- Că când să viseze și el, nu-i bun, da când iese și merge la familia dumitale, atunci îi bun! Di ce, ha? - nu așteaptă răspuns.

Ilarie a urmărit “dezbaterea” cu interesul grăbitului să se ocupe de-ale sale - îi rămăsese ca un păr pe limbă ultimul vis: un buchet de cristale pe care îl știa ca fiind muzica.

Se poate, deci. Cu atât mai vârtos cu cât am citit sau mi-a spus Oscar, când nu dormea, că visul durează cât epica lui. Deci visul este nu o desfășurare de acțiune egală ca timp cu o aceeași acțiune la suprafață, ci un concentrat, o pastilă - un acord. Dar o stare - de panică, de satisfacție, de neliniște, de extaz, ce este, în vis: “desfășurare” sau concentrat? - răspunsul pe data viitoare. Așadar, întreaga succesiune, în timp, se comprimă (în timp), ori se afla comprimată, iar în secunda, în zcimea de secundă dinaintea trezirii, explodează, altfel cum să numești formidabila viteză cu care se derulează, explozie care anulează succesiunea, dar trezitul o repune la loc, pentru a o putea memoriza, povestii?

Se poate, deci. Simultaneizare. Dacă este posibilă în vis, în acest lanț de imagini, de ce n-ar fi posibilă în muzică, unde există deja un precedent: acordul?

Dacă Oscar ar fi avut timp - dar n-avea: trebuia să doarmă - i-aș fi povestit că, înainte de a cădea în somn, de obicei am *senzația* de creion galben în șase muchii. Poate de aceea nu i-am povestit lui Oscar: el e sensibilizat în artele vizuale, dar nu în muzică. Deci: creion galben în șase muchii, înainte de a mă prăbuși în somn, când începea balansul... Pe atunci simultaneizarea muzicii nu mă preocupa, nici n-o numeam, era ceva ca o coadă de parfum rămasă după întâmplarea din acea toamnă, în mansardă, cu Bach adunat în pianină. Pe Oscar nu-l interesează asta: pictura-sculptura lui este, prin natură, simultană, l-ar preocupa o eventuală succesiune a ei. Dacă Oscar n-ar dormi, i-aș vorbi despre... Aș începe prin a spune banalitatea: visul e mai epic decât muzica, succesiunea în timp fiindu-i mai proprie decât muzicii - am văzut într-un jurnal cinematografic un agregat uriaș, un fel de presă macara, undeva, într-un port, câteva sute de autocamioane cărora le expirase termenul de garanție așteptau să fie... comprimate: presa le lua între labe, una în față, alta în spate și strângea - în câteva secunde camionul se turtea - pe verticală - rămânând un bloc de fier turtit, o plăcintă ținută pe cant, păstrând încă, scurtate, orizontelele.

Ceva asemănător se va fi petrecând cu visul: ca să încapă în depozitul limitat al memoriei, e comprimat, brichetat; (aproape)

simultaneizat.

[...]

De ce n-am așeza între brațele-fâlcile presei și melodia (camionul desfășurat)? Și, concentrându-l, am prefăce-o în acord - cum există deja atâtea exemple: partea mâinii drepte din Sonata Lunii:

este nu altceva decât desfășurarea acordului:

iar dacă un acord se poate prefăce în melodie, este posibilă și calea inversă - dar bineînțeles că spun banalități, inventez roți și ouă ale lui Columb, dar nu pot să nu le spun, fac, inventez...

Îmi imaginez - de pildă - un zid construit din blocuri nelegate cu mortar; coama lui spune o melodie, cum în manualele de muzică sunt reprezentate grafic intervalele, durata: o înșiruire de trepte. Blocurile nefiind legate între ele, să “comprimăm” zidul - desfășurat dinaintea noastră și să-l prefăcem în stâlp, de pildă albul și neutrul acord:

el creează dintr-o dată posibilitatea, virtualitatea unei infinități de melodii, terenul, scena pe care o vei putea popula cu orice fel de relief melodic dorești...

Și ce dac-am emis o teorică/ atâtică/ de mică? Eu sânt un om liber, domnule, îmi folosesc libertatea după cum mă taie (și mă taie!) capul.

La o adică, pot să și deraiez, derapez, delirez - atâta vreme cât aceste forme ale libertății rămân interioare (!) și nu îi deranjează pe colegii de celulă...

Iată, vreau de-un paregzamplu acordul conținut de cuvântul *violet*; și mai frumos: acordul *femeie*.

Vreau poeme de un vers, de un cuvânt - desfășurarea să fie treaba receptorului - oamenii nu au nevoie de contururi ferme, de garduri, de ziduri, de celule, ci de libertate, nu, domnilor? Ba da,

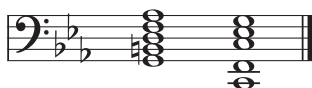
ba da - domnilor!

Vreau teme, cum li se dădeau marilor pianiști-compozitori-improvizatori din secolul trecut, vrem să participăm, să avem sentimentul coautoratului! - așa aș cere, sus și tare (dacă Oscar ar avea timp).

Un exemplu? Iată-l: îi propun lui Bach cel Bătrân tema:

pe care el o desfășoară și dă basul ostinato din Passacaglia în do minor:

Nu e bun exemplul? Ba e foarte bun - doar eu l-am dat!

[...]

În 11 august a fost... Tot în 11 august m-am predat, la Făgăraș. Instrucția a mers repede (spun eu, acum), în 5 noiembrie procesul, în 22 sentința: șapte ani pentru. Pentru.

În cele trei luni de zile am fost absent, din afară nu ajungeau nici măcar întrebările anchetatorilor, doar spusesem eu, totul, de la un capăt la altul, cu atât mai puțin evenimentele... În 22 noiembrie (1956), după comunicarea sentinței, m-am scuturat, m-am trezit: ei, acum puteam sta de vorbă... Și de parcă aș fi menit, statul-de-vorbă a năvălit prin:

- Fă-ți băgaju!

Un fel de a vorbi, nu aveam nici un fel de bagaj, refuzasem să cer de-acasă (de-acasă...), în afara hainelor de august de pe mine nu mai aveam nici batistă, o pierduse cândva, undeva. Am fost dus în poartă. Acolo mă așteptau doi tipi - altfel făcuți decât cei cu care avusesem de a face până atunci și, deși civili, am știut că erau securiști. Nu mai văzusem securiști civili, dar erau: securiști. În costume ponosite, cu pantofi scâlțiați. Am știut, fulgerător: uniforme (civile) ponosite erau uniforme lor de... lucru. De la tata, de la mama aflasem că securiștii erau tot timpul uniformăți, epoletați, încizmați - dar asta se petrecuse în preistorie, în 1949 - acum ne, nu-i așa, modernizaserăm...

Am făcut cunoștință cu ochelarii de anchetă - nici o surpriză.

M-au dus cu o mașină, încadrat, cu capul pe genunchi. Mi-au luat ochelarii într-un birou unde erau alți ponosiți.

Cei care mă așteptau în birou știau totul despre mine, știau de multă vreme, știau și ce nu știam eu (dar ascundeam, în mod dușmănos!), știam și ce aveam de gând să le ascund în viitor, erau niște adevărați știutoriști, ponositnicii, știau și când mă întrebau:

- Faci parte din rombuâl?

- Ați vrut să spuneți: romboidal?, am întrebat și rău am făcut, am fost prompt pocnit peste gură, peste ceafă, la țurloaie, prins de ceafă și dat cu capul de masa de anchetă.

După multe alte întrebări comice (cu efecte ne-comice pentru mine), mi-au pus una cu adevărat serioasă - și logică pentru Știitoritatea Poporului:

- Unde te aflai în ziua de ziua de 5 noiembrie?

- La proces, bineînțeles, am răspuns pe dată.

- La care proces? Și de ce: bineînțeles? Al cui proces?

- Al meu.

Liniște. Ceva se stricase pe la mașinărie: un grăunte de nisip.

- Ce te râzi? Ai văzut ceva de răs în fața ta?

Nu râdeam. Nu aveam în fața mea nimic, pe nimeni - întorsem capul spre stânga, să văd cine m-a lovit peste cap.

Știitoritatea Făgăraș m-a transmis - cu ochelari - Știitorității Brașov. După câteva zile de întrebări inteligente - și contondente - am fost translat la București, la Minister...

Ajuns în Capitala Patriei, am fost luminat: Rombuâl - din care făceam parte - era Rombul Alb, organizație dușmănoasă, antistatală, în legătură cu Vaticanul. E folositor să știi cum se numește acel ceva din care faci parte - i-am mărturisit anchetatorului, unul Țirlea, el m-a luat la bătaie, pentru că ironizasem un organ de anchetă.

Am cunoscut odiseea proceselor-verbale. Am făcut cunoștință și cu gândirea nemăsurat de logică a Știitorității - asta:

- Este adevărat că ai fost arestat în 11 august, judecat în 5 noiembrie - dar să ne spui: ce ai fi făcut dacă ai fi fost liber: este că ai fi participat la manifestația dușmănoasă, anticomunistă, proantirevoluționară din Piața Universității din 4 noiembrie 1956?

N-am știut să dau răspuns. Și am fost învățat - să dau răspuns la întrebări.

[...]

M-a prins gardianul vorbind le geamul de desupra ușii, m-a condus cu ghionți și lovituri de picioare - eu fiind cu ochelarii negri - întâi într-un dulap de beton, unde m-a ținut până după stingere, apoi într-o izolare ceva mai largă, în trapez neregulat,

unde am stat trei zile în picioare. Deci asta era închisoarea politică! - îmi convenea.

[...]

Întâi am crezut că am halucinații auditive: ronțăiala unor cari de beton sau răcirea încălzirea unei țevi de calorifer... Nu, zgomotele avea *căldura* omului; deși nu înțelegeam ce “se spune”, eram sigur: era un dialog. Nu cunoșteam alfabetul Morse, dar știam principiul, nu era Morse. *A* comunica, *B* confirma după fiecare cuvânt (sau silabă? sau literă?). După un timp, am înțeles: “cheia” se afla în numărul de bătai al emițătorului receptorul nu făcea decât să confirme primirea, printr-un fel de “da”. Am început să număr bătaile - însă trecînd la altele, uitam numărul precedentelor. Atunci - firesc - am înlocuit numărătoarea 1, 2, 3, 4 prin spunerea alfabetului și oprirea și memo-rizarea ultimei litere - de pildă:

emițătorul:	0 0 0(<i>c</i>)
receptorul:	00
em.	0 0 0 0 0 0 0 0 0(<i>i</i>)
rec.	00
em.	0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0(<i>n</i>)
rec.	00
em.	0 0 0 0 0(<i>e</i>) - rezultatul fiind: <i>c i n e</i>

Trecuse cam o jumătate de ceas de când, auzind zgomotele, crezusem că sunt provocate de carii betonului. Nu fiindcă aş fi fost deosebit de inteligent, ci pentru că acolo omul devine ceva mai ne-inteligent, m-am băgat în vorbă și am învățat alt cod, mai economic decât A-Z-ul: AFLR: acesta împarte litere alfabetului (suprimînd: k, q, ș, ț, w, y, ă și î - înlocuibile) în 5 grupe; emițătorul bate întâi numărul grupului, api numărul de ordine al literei din acea grupă:

emițătorul bate	0 0 0 (III = grupa dintre l și p)
receptorul zice:	a, f, l
emițătorul:	0 0 0 0 0
receptorul:	l, m, n, o, <i>p</i> - deci litera numită era <i>p</i> ...

Deși mai “complicat”, AFLR-ul era mult mai rapid.

În curînd (curînd-ul din celulă), stabileam cu fiecare “corespondent un alt cod: de abrevieri. O “conversație” ar fi sunat:

- *db ad fi ah* și ar fi trebuit înțeleasă: Tu azi, ai fost la anchetă?

- *b db*

Nu. Tu?

- *da bad*

Da. Am fost bătut

- *e er*

Și eu, ieri

- *b dec aha*

Nu am spus anchetatorului

(în sensul de: N-am mărturisit nimic)

- *e dec aha ionescu* Eu am spus anchetatorului
(despre Ionescu - numele proprii se bat în întregime)

Cu cei mai (foarte) mulți parteneri, conversația devenea extrem de rapidă, apoi, obișnuiți unul cu altul, abrevierile se făceau mai numeroase, mai... abreviate (când receptorul nu înțelegea, cerea repetarea cuvântului). Însă cu alții... Iar neînțelegerea (necomunicarea) nu rezulta din lipsa de inteligență a unuia dintre parteneri, ci din pura inapetență pentru acest limbaj. Cu un avocat celebru avînd un spirit... ca spirtul - cu care mai apoi am devenit coleg de celulă - prin perete am angajat următorul "dialog":

Eu (vrînd să aflu de unde este - în A-Z - am întrebat):

- *esti din buc*

După litera *c* din București, avocatul a confirmat recepția (și înțelegerea) - apoi s-a răzgândit și mi-a cerut să repet. Ca să-i vină lui mai ușor, am reluat ultimul cuvânt:

- *buc*

Avocatul s-a poticnit iar, cerîndu-mi iar să repet; eu, ascultător:

- *curesti*

Deși confirmase după fiecare literă, nu a confirmat și cuvântul întreg. După o pauză mi-a bătut:

- *tu esti cur magarule si buca esti*

Pentru că la celularul "Cosciuge" eram adeseori surprins bătînd în perete, am fost mutat la "Garsoniere", unde supravegherea era mult mai severă, făcîndu-se, nu prin ochiul-de-bou din ușă, ci prin geamul ocupînd întreaga lățime a fundului celei. Nu mă mai puteam apropia de peretele din stînga (cum stăteam cu fața spre "fereastră"), să bat, dincolo de cel din dreapta era... cotul coridorului, garsoniera mea fiind ultima. Și m-a apucat o tristețe; și o disperare; și o milă de mine - cred că am lăcrimat-plîns - de singurătate, de părăsire...

În seara de 4 februarie (1957) au adus în celula din stînga o femeie - bătută: gema, chiar plîngea, înțelegeam că gardienii alternau cuvintele de alinare (sic) cu înjurăturile. Dormeam în patul lipit de peretele dinspre ea, dar nu aveam voie să mă lipesc de el - mă vedea Ochiul Dracului care trecea pe culoarul de dincolo de "fereastră". Am încercat să bat în metalul patului. Cu unghia. Încet, încetinel. Băteam, repetam, re-repetam *cine, cine, cine* (?), până când ea a răspuns:

- *dina floru drept doi ungaria*

A-ha, erau și fete în loturile de studenți arestați în legătură cu Revoluția din Ungaria - cu câțiva băieți luasem legătura la Cosciuge. Mi-am făcut ciocăniturile mîngâietoare și am

întrebat-o:

- *doare*

- *da vreau acasă*

Și am știut că o iubesc foarte tare pe Dina Floru din anul II de la Drept, arestată pentru solidarizare cu Ungaria.

În preajma deșteptării știam ce avem de făcut - după liberare:

- *peste sapte ani ceas universitate foarte înalt foarte slab nas foarte mare*

- *peste sapte ani blondă ochi verzi la ce oră*

- *1 octombrie 1962*

- *da crizantemă albă tu*

- *țigară*

Ne-a întrerupt deșteptarea.

Sufeream cumplit de frig, hainele de august nu mă protejau, dar căpătasem o rațiune a... suferinței - atât a celei pasive (ca frigul), cât și active, de aceea îi provocam pe gardienii de pe celular, ca să am prilejul să urlu în timp ce mă duceau în lovituri de picioare spre izolare... Noaptea era a noastră: dormeam în același pat, peretele dintre noi nefiind decât tăcerea sau șoaptele din patul comun. În schimb, ziua... În oricare parte a celulei am fi bătut - ușurel, cu unghia, tot se auzea - la celălalt. În scurt timp am ajuns a sta rezemați în mâini de pervazul ferestrei - prin dreptul căreia trecea, cam la 30 secunde, caraliul supraveghetor - și, chiar în timp ce el se holba la noi - noi să... vorbim, cu unghia, sub nasul (și privirea) lui. La un moment dat Dina mi-a bătut jubilat, de astă dată fără abrevieri - cu supraveghetorul supraveghindu-ne:

- *la început a fost cuvântul cuvântul este eu cuvântul este tu noi suntem cuvântul*

La un moment dat gardianul s-a oprit în dreptul meu. A deschis fereștră din fereastră:

- Bă, tu ești în lot cu ăia? - printr-o zmucitură diagonală a capul mi-a indicat profundul dispreț pentru ăia. N-auzi ce te-ntreb?

- Sânt singur în lot, am răspuns.

- Bă, tu nu minți?, m-a scormonit cu privirea, apoi: De când ești arestat?

- Din august, anul trecut.

- Bă, tu să nu mă minți pe mine! - mi-a mai spus de vreo cinci ori să nu mint, apoi: Pe noi nu ne minte nime! De ce ești închis?

- Crimă.

- Bă, nu minți?, vorbea vorbe, știa. Tu ești ăla cu... morfina.

De ce, mă? De ce-ai ucis-o?

- Se chinuia, avea cancer, am vrut să...

- Să, ce? Păi, ce-ai crezut tu, că-ți merge cu noi? Cât ai încălțat?

- Șapte.

- Bon și șapte!, a dat să râdă, s-a oprit: S' te-nveți minte al'dat' să-ți mai ucizi mama! - și s-a îndepărtat - peste treizeci de secunde a revenit: Să vezi cât încălță ăștia! - a repetat gestul diagonalizat. Niște... pleava-societății! Drojdia! Că ce și-au zis: că noi dormim - noi nu dormim! Le dăm burse, le dăm cantine, le dăm tot ce doresc și ei să ne spânzure de felinare, ca-n Ungaria!

Așa se prefectează informația când ești închis, izolat, neinformați: reținând firimiturile și încercînd să faci din ele, dacă nu o pâine, atunci un colț de coltuc. Mai ciugulisem câteva de la anchetatori (din întrebări...), apoi de la cei cu care comunicasem la Cosciuge.

- Ce fel de felinare?, am întrebat, sincer ignorant.

- Știm noi! Cea mai mare crimă de pe pământ e aia împotriva noastră!, s-a bătut peste piept, s-a îndepărtat, când s-a întors, a scos din buzunarul de la piept al tunicii o oglinjoară: Că uite cine-i tata nostru! - mi l-a arătat, între foile de sticlă, în culori: Stalin. Da' ce credeți voi Că... destindere, spiritul Genevii? Vă arătăm noi destindere, vă dăm noi Genevă! De-acu jos mânușile! Că noi ne-am purtat cu mânuși cu voi și voi, să ne spânzurați de felinare! De-aia ordin superior: Jos mânușile!

[...]

Eram într-a unsprezecea la Făgăraș, la 5 martie 1953 când a crăpat Stalin. Mare-tristețe-mare, provocată, menținută, întreținută de difuzoarele care transmiteau de la radio numai muzică funebră. Cât trăise, mai spuneam bancuri - ca cel cu "salamul de Stalin" fabricat la fostul Sibiu, acum doar femeia de serviciu bombănea și-l blestema ("Călca-l-ar nevoia ai' mare!").

[...]

În ajunul înmormântării directorul însoțit de câțiva tovarăși triști, în civil, cu șapci de mușama veritabilă, ne-a explicat comportamentul din timpul ceremoniei:

- Vă îmbracați curat, vă cremuiți ghetele, nu stați cu mâinile-n buzunare, vă coaseți toți nasturii, vă tăiați unghiile...

- Atitudine corăspunzătoare, măi tovarăși, a rezumat o șapcă.

- Tovarășul de la raion vrea să spună că mâine nu-i meci, nu-i întâlnire pe Corso, nici douăștrei august, de să mergeți în dezordine și hărmălaie și veselie. Mâine-l înmormântăm pe tovarășul Stalin! Să prind eu pe unul că se hlizește și nu-i trist :

îl dau afară din internat!

[...]

În sfârșit, am ajuns în piață: drapele cernite, portete de-ale lui, îndoliate - însă alături și în ciudă: cerul proaspăt, de sticlă, de primăvară care se apropia. O mare de lume. Piața plină-plină - lângă noi, ultima clasă de la băieți, fetele din ultima clasă. Dar și ele făcuseră repetiții: erau triste, erau serioase, erau mortăcioase. Careva a vorbit de la un balcon negru, sirenele sirenăiau, clopotele clopotăiau, eu, printre alții abia îmi stăpâneam lacrimile (draģele noastre plângeau cu-adevărat), când, de lângă mine a țâșnit un prumbel. A fluierat dulce aerul bătut cu aripi de spumă - n-am mai auzit nici sirenele, nici clopotele, nici funebra difuzorizată, am simțit cu pielea că toți cei din piață se adunaseră de pe unde fuseseră împrăștiați - după ce fuseseră striviți bine-bine. Porumbelul, zăpăcit, a prins a se roti la joasă înălțime în craterul pieții, ridicându-se, coborînd acolo unde simțea el că dezghețul trebuia ajutat cu aripa lui albă. Capetele se înălțaseră, se roteau, urmărind semnul cel bun - până și directorul era iluminat. Și frumos.

Bineînțeles, imediat după miting, Chiose a fost exclus din UTM și eliminat din școală pentru porumbelul lui.

- Nu întâmplător tovarășul Chiose... - focul a fost deschis, ca de obicei de Pătru.

- Chiose, nu tovarășul Chiose!, la corectat Verni(căcă)ceanu, de la prezidiu. Să ne întrebăm: ce origine socială are? Ce e tatăl lui Chiose?

- Popă, a chicotit careva.

- Ați auzit tovarăși? Problema e clară!

- Dar nu tata..., s-a tânguit Chiose. Eu, din proprie inițiativă...

- Că popa l-a îndemnat ori nu - nu ne interesează. Dar prin educația burgheză, retrogradă, mistică primită în familie, Chiose nu avea altă cale decât să dea drumul porumbelului - eu cam atâta am avut de spus... - Pătru s-a așezat, sumbru, vigilent.

- Tovarăși!, a reluat cuvântul Verniceanu. Știți ce nume avea porumbelul? Iuliu!

- Nume frumos, și pe mine mă cheamă Iuliu, a spus Câmpeanu.

- Frumos? Știi dumneata cine mai purta numele Iuliu?

- Cezar! Și Fucik! Și eu...

- Și Iuliu Maniu!

- Păi, pe Maniu îl cheamă Virgil, nu Iuliu...

- Nu colegul nostru! Banditul țărănist! Deci nu putem decât să tragem concluzia...

- ...Că am bătut apa-n piuă două ceasuri, pentru fleacuri, am spus.

Dacă nu trăgeam această concluzie, n-aș fi primit un avertisment. Serios.

Și Marian Cusa, la un seminar de marxism-stalinism, cu Hoajă, s-a trezit trăgînd concluzii - printre care aceasta:

- Potrivit descrierii războaielor de către materialismul istoric, războiul dus de URSS contra Finlandei, în 1939 a fost război de agresiune.

Hoajă a deschis gura, a rămas cu ea așa. În cele din urmă a zis că el are să se consulte cu tovarășii de la catedră și la seminarul următor va comunica răspunsul.

Îl și vedeam pe Marian la pușcărie. M-a văzut el pe mine...

La seminarul următor, Hoajă ne-a citit de pe o hârtie bătută la mașină concluzia... catedrei (mâna tovarășului Radu Florian...):

- În cazul unui conflict trebuie să ne întrebăm: care orînduire e mai superioară? Cea socialistă! Cea care nu e socialistă e mult mai inferioară, deci nu are dreptate. Concluzie: războiul dus de URSS în Finlanda a fost un război just...

... Și cu-un pai în cur, ar fi completat Guliman.

Într-o dimineață Marian s-a înființat la mine și mi-a citit Marele Inchizitor. Nu era chiar originalul (lui Dostoievski), dar trebuia să-l știi aproape pe de rost pe acela ca să-l deosebești de varianta lui Marian. Suna - l-am învățat pe de rost - așa:

În nemărginita lui îndurare, voia să umble printre oameni cu chipul pe care-l purtase atunci. A descins deci la Sevilla unde, nu mai departe decât în ajun, Marele Inchizitor arsesse pe rug, ad maiorem gloriam Dei o sută de eretici. Poporul îl recunoaște, poporul îl înconjoară, poporul se ține după el: «Osana, el este!», apoi: «Talifa Kumi!» - dar oamenii Marelui Inchizitor, trimiși, îl iau și-l duc în temniță. Spre seară ușa de fier se deschide, intră Marele Inchizitor:

Tu ești? Tu? De ce-ai venit să ne tulburi? Mi-ai încredințat totul mie, eu am jurat la mormântul tău, nu mai ai ce căuta printre noi, nu trebuie să mai adaugi nimic din cele spuse odinioară, nici să le răpești oamenilor libertatea pentru care au luptat din răputeri. Noroc că, plecînd dintre noi, ai avut grijă să lași totul pe seama mea. Fiindcă ai uitat că pentru oameni nu există ceva mai cumplit decât libertatea. În loc să le-o zălogești, tu le-ai sporit-o, ai vrut să ai parte de dragostea liber consimțită a omului, ai dorit ca el să te urmeze de bunăvoie. Dar nu știai că omul, această ființă vrednică de plîns, visează să găsească pe

cineva căruia să i se închine până la pământ, cineva care să se ridice deasupra celorlalți, în care să creadă lumea întreagă și în fața căruia să se prosterneze toți, absolut toți? Știai, dar nu ai ținut seama. Am să-ți arăt ce ai făcut iarăși și iarăși în numele libertății: Adevăr zic ție, sufletul omenesc nu cunoaște grijă mai chinuitoare decât aceea de a găsi cui să-i încredințeze mai degrabă harul libertății cu care această faptură se naște pe lume. În loc să cauți a pune stăpânire asupra oamenilor, îngăduindu-le libertatea, tu te-ai străduit să-i desfășori cât mai larg fruntariile. Cum de nu te-ai gândit că, așezînd pe umerii omului o povară atît de grea ca libertatea de a alege, până la urmă va ajunge să pună la îndoială până și chipul tău, și să tăgăduiască adevărul propovăduit de tine? În felul acesta ai pus la cale surparea împărăției tale și n-ai nici un drept să arunci vina pe alții. Ai ridicat steagul libertății lor împotriva ta. Pe când eu... Eu îi vor convinge că vor fi cu adevărat liberi numai atunci când îmi vor depune libertatea lor la picioare, când mi se vor supune cu desăvârșire. Deplina independență, gândirea liberă și știința îi vor înfunda într-o junglă atît de încâlcită, încât unii dintre ei - cei răzvrățiți și aprigi - își vor face singuri seama, iar alții - și ei răzvrățiți, dar nevolnici - se vor nimici unii pe alții, restul - cei becnici și nefericiți - se vor târî la picioarele mele, mărturisind în gura mare: «Da, ai avut dreptate, tu singur stăpânești taina, de aceea ne-am întors, izbăvește-ne de noi înșine!» Cine a fărâmițat turma și a împrăștiat-o pe căi necunoscute? Turma se va aduna la loc și se va supune iarăși, de astă dată pentru totdeauna. Și atunci le voi hărăzi oamenilor o fericire tihnită și umilă, o fericire pe măsura unor fapte nevolnice, așa cum au fost plămădiți. O, ai să vezi că îi vor convinge să nu se mai țină mândri, fiindcă tu le-ai băgat asemenea fumuri în cap, când căutai să-i ridici atît de sus! Eu le voi dovedi că sunt slabi. Și atunci, cuprinși de sfială, cu ochii ațintiți la mine, se vor strânge în jurul meu, înfricoșați ca niște pui sub aripile cloștii. Privindu-mă cu admirație și în același timp cu spaimă, se vor simți mândri de mine, văzînd că sînt de puternic și înțelept și că de lesne am izbutit să domestesc o turmă năbădăioasă de milioane și milioane de capete. Vor tremura zgribuliți în fața mâniei mele, gândurile le vor fi din ce în ce mai firave, ochii veșnic înrouați de lacrimi, ca, la un singur gest din partea mea, să treacă tot atît de ușor la veselie și răs, cu chipurile luminate de bucurie copilăroasă și cu cântece fericite pe buze. Nici vorbă, o să-i pun să muncească, dar în orele libere voi căuta să le înjgheb o viață plăcută, cu coruri și recitări și dansuri. O, le voi da voie chiar să și păcătuiască, le voi spune că oricare din păcatele lor - pâra,

*minciuna, jaful, omorul - vor fi răscumpărate, din moment ce au fost săvârșite cu învoirea mea și în numele meu și că numai din dragoste le îngădui să păcătuiască, luînd asupra mea pedeapsa ce li se civine. Li se vor ridica statui și închina poeme și cântece acelora care-și vor denunța părinții, își vor ucide frații, își vor vinde proietenii - în numele meu. Cei supuși vor avea permisiunea să se culce cu soțiile lor și să bea. Astfel vor fi fericiți milioane de muritori, toți, în afară de mine, cel care deține secretul, eu voi fi cel mai nefericit. Află că nu mă tem de tine. Și eu am stat în pustie și eu m-am hrănit cu lăcuste și rădăcini, și eu am binecuvântat libertatea pe care le-ai hărăzit-o oamenilor. M-am dezmeticit însă și m-am apucat să îndrept lucrarea ta. Așa va fi cum ți-am spus și împărăția mea va lua ființă. Îți repet; chiar mâine ai să vezi cum, la un gest al meu, turma atât de blândă se va repezi să se îngrămădească la poalele rugului pe care îți vei ispăși osânda, fiindcă ai venit să ne tulburi. Căci nimeni pe lume nu cred să merite mai mult decât tine pedeapsa prin foc! Mâine, deci, am să te ard pe rug. **Dixi!***

[...]

Dina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete

la ora șase după război, vorba filmului, la 1 octombrie 1962, acum sântem în 1967 și abia în august, încă mă mai doare carnea de întâlnirea umbrelor noastre de atunci, de la Garsoniere, la Interne, tu ai fost cu ideea ceasului-de-la-Universitate: am destrămat lână din pături și am făcut șnururi pe care le-am prins în ochii plaselor de la "vitrină" astfel încât pe peretele din față - pe care gardianul nu-l vedea, el se chiora la noi, dincoace - să se proiecteze umbra și, la un moment dat s-a întâmplat să ne atingem mâinile, să ne luăm de mână, apoi, urcînd pe taburetele de beton, în cele sub-treizeci de secunde cât gardianul se afla în altă parte și să ne - ei da: sărutăm. La Ceas, la Universitate...

[...]

- Pst! Șase!
- Aduce pe cineva?
- După cum pufnește și geme,-i Moș Etcetera, zice Guliman.
- De-acu s' te ții poizii!
- Epigrame, Ghineo, nu poezii.
- Ce, epigramele nu-i tot poizii?
- Poezia-i de dragoste, cu tristețe, epigrama-i cu critică la adresa cuiva, explică Mocanu.

Ușa se deschide, lăsînd să se strecoare un balot cu ciorapi roșii. Balotul se mișcă, apoi coboară pe banca de lemn. Ciorapii

nu sunt ai balotului, ci ai unei perechi de lentile rotunde care, nefiind în același plan, licăresc în lumină pe rând.

- Să trăiești, nea Bazile!

- Ura și la gară!

- Bine-ai venit și să pleci cât mai iute, afar'!

Bătrânul înalță mâna stângă, ca un orator cerînd liniște. Apoi ridicînd mâna dreaptă, declamă:

- *Leul, la grilă-ncuiat*

Și de maimuțe e scuiat!

Dar oare cam ce va urma

Când grilele se va sfărma?

- Ecetera, ecetera, e-ce-te-raaa!..., urlă deținuții în cor.

Bătrânul se lasă pupat, îmbrățișat, felcitat. Se descotorosește

- și:

- *Când privighetoarea din cauza atmosferei sau a altor condiții nu mai poate cânta,*

Cioara-ngâmflată caută să-ngâne triluri, crezînd că-și poate bate joc și înfrunta...

- Ecetera, ecetera, ecetera! - oamenii sunt îmbujorați de bucuria participării, bătrânul gustă rapid succesul.

- Zi-o p-aia cu-atavismu', nea Bazile!

- Ce? Cu ce?, facă bătrânul pe niznaiul - dar:

Prin maxime și cugetări am demonstrat unor prețiși oameni de cultură,

Că moștenind defecte foarte mari, nevindecabile de la natură,

Oricât ar încerca

A nu se demasca

Cenzurîndu-și manifestările și chiar refulaaaa,

A-ta-vis-mul la infinit nu se poate camufla!

- Ecetera, ecetera - corul.

- Da-aia cu Talentu'?

- Mai bine aia cu Simionescu!

Cu toții cunoaștem întregul repertoriu, participăm la zicerea lui.

- *Neșansa!*, anunță - apoi:

Avînd neșansa de a vă cunoaște la-nchisoare,

V-ați remarcat prin mari obrăznicii și chiar teroare!

Dar oare cam ce va urmaaa

Când ne vom liberaaa?

Și cum urmele funebre le veți putea spulbera?!

Ecetera, ecetera, ecetera! - bătrânul, din clătinături de cap, promite răzbunare.

- Așa e, domne, funebre, așa 'icem și io.

- Ia taci, Mar'nică! Nea Bazile, da' aia de Guliman? Cum sună?

Guliman - la cucurigu. Nu a mișcat, nu a participat la recital; Zâmbește - cam strâmb.

- E-aici? îl caută bătrânul din ochi.

- *Numai în aceste timpuri și la-nchisoare...*, recită Guliman, ridicat într-un genunchi și cu mâna întinsă.

- *Așa, așa!*, jubilează Neabazilu', apoi:

Numai în aceste timpuri și la-nchisoare

Vă remarcați ca oameni de valoare

Și nerușinați, trecînd la răzbunare

Contra celor ce le datorați chiar sti-mu-la-re!

Dar, nestagnînd cu nemernicia a vă ilustra

Cei ce astăzi vă admiră mâine vă vor acuza!!

- Ecetera, ecetera, e-ce-te-raaa!

- Acum să vă spun una nouă, proaspătă, caldă...

- Da' aia de Ghinea? Aia cu țaranu'?

- Ce te bagi, nea Georgică? Să spună dânsu ce vrea, ce dacă ești șef de cameră și chestii? Îi dictezi? Nu-i dictezi - este nea Bazile?

- S-o spună p-aia de Ghinea - ce, numai pe noi să ne ia în bețe?

- Aia de Ghinea! De Ghinea!, cere celula.

- Bine... Bine: *Țăranul!*, anunță - și:

Simt plăcere a discuta

Cu un veritabil țaran,

Dar evit chiar de a mă atașa

De un așa zis mitocan!

Guliman i-o ia din gură, o duce mai departe, iute-iute, grăbit s-o rasolească:

- *Deci urmează-a descifra*

Cam ce-am vrut a arăta! - la anu ș'la mulți ani...

- Fără urare și *a demonstra*, nu *a arăta!*, îl corectează bătrânul.

- Eceteraaa. Ecete'... - urlă Igna, tăvălindu-se pe jos cu mâinile la burtă.

- Ei, domnule Mocanule, ești fericit?, îl întreabă Ghinea.

- Te șifonași, bre? Epigramă! 'Ce să te șifonezi de-o epigramă, nea Bazil nu le face din răutate...

- *Rident castigat mores!*, înalță epigramistul nostru un deget. Vă rog, vă rog, cere el liniște bătînd din palme. Să v-o spun pe cea nouă...:

- *N-am un leu,*

Dar sunt leu

Și mă jur pe nasul meu...

Nările prind să-i pâlpăie, intrate în panică, mâna întinsă cade buzele caută cu disperare cuvintele, ochii se rostogolesc de spaimă mare. Oamenii tac, neliniștiți.

- *Și mă prind pe nasul meu...*, reia bătrânul dar renunță imediat, mâna îi cade, ciorapii roșii se mută fără rost. *Și mă jur pe nasul... Și mă... - domnilor... Și mă jur pe nasul meu că...* Nu că, alt cuvânt, altfel, domnilor, fraților... - și Moș Bazil se lasă în voia plânsului.

Ce să-i spui, ca să-l consolezi? Că nici nu merită să-și aducă aminte epigramele lui năuce, versurile-i năuce, în româneasca lui năucă și care nu există decât *aici*? Dar are cineva inima să-i spună adevărul? Care adevăr? Că epigramele lui sunt tâmpite? Dar oare acest adevăr o fi și adevărat? Hotărât, nu. Fiindcă *aici* e *aici*, iar aici domnește alt adevăr... poetic. Păstrînd proporțiile: poeziile de închisoare "scrise" în cap, pe săpun, pe fundul gamelei de Crainic, de Gyr, de Măndinescu, de Gafencu, de Caraion și de atâția alții poeți-de-meserie să fie ele mai... poetice decât înșăilările acestui biet fost controlor cheferist care, în timp ce totocau roțile vagoanelor, el își meșterea, după ritmul lor (mecanic) "picioarele" versurilor sale... suprasubrealiste?

Ilarie se așează pe bancă, alături de bătrân. Îl ia pe după umeri:

- Nu te mai frământa, ai să ți-o amintești, acum ești emoționat.

- Domnule Langa! Dumneata mă cunoști de atâta vreme, spune-le, am mințit eu vreodată?

- Se poate una ca asta? Nimeni nu s-a gândit la așa ceva - apoi, în șoaptă: Îmi dai voie să recit Leul? Mă corectezi dacă greșesc...

- Da, sigur, cu mare plăcere - zău că am terminat-o pe cea cu...

- Vasăzică... - începe Ilarie ca de pe scena Căminului Cultural:

Leul la grilă încuiat...

- Dă-mi voie, dă-mi voie!, sare bătrânul. Nu te supăra, dar când spui: *leul*, să se audă răgetul de rege al animalelor, chiar dacă e după grilă, tot leu rămâne, asta să reiasă din *leul* - așa: *Le-heee-ul...*

- *Le-ee-ul*, se supune Ilarie, în vreme ce deținuții repetă și ei, fiecare pe vocea lui.

- Așa, așa, dar ceva mai... Fraților, vă rog, vă ascult pe fiecare, acum lăsați-l pe domnul Langa...

- *Le-eee-ul la grilă...* - se restrăduiește Ilarie.

- Bun, leul e bun, dar la grilă, când zici la grilă încuiat, trebuie să reiasă grila, să auzi tragedia: regele animalelor, el, cel mândru și liber, a ajuns după grilă, de batjocura maimuțelor - asta să reiasă, înainte de a ajunge la maimuțele propriu-zise...

Zdrang!, ușa.

- Ce-i hărmălaia asta-aicea?

- Să trăiți, dom'...

- Moșule, fii atent, abia te-am adus și ai început cu ecete-reaua?

- 'Vățăm și noi poizii, domnooo, se bagă Guliman.

- Io-te de ce se ține el, om bătrân: poizii!

- Ș'ce? Bătrânii n-are voie? Tolstoi avea barba uite-atâta și tot...

- Gulimane!

- Așa mă cheamă - ș'ce te legi de numele meu? Io mă leg de-al matale?

- Fii atent! Aicia... Că... Și mai mică gălăgia - gardianul iese.

- Îți mulțumesc, domnule Guliman.

- Pentru puțin. Și al'dat'.

- Vrei s-o spun pe aia cu cine se grăbește la tun? Ori aia cu corpul sănătos?

- Mai târziu, acum să-ți găsim un pat...

Lemnaru - care nu se dezlipise de ușă - face un pas ciudat, ca de săritură la șotron, apoi împletit. Ochii i-s albi, corpul i se înclină spre spate și, de parcă ar fi fost fulgerat, cade grămadă. Igna a sărit ca o pisică: nu ca să oprească, ci să ajungă el primul pe ciment - a izbutit, Lemnaru se prăbușește pest el. Ilarie, Mocanu dau și ei fuga.

- Ai... Ai..., geme Lemnaru, slab. Acu vine...

Într-adevăr se aud pași pe coridor. Iacob aduce o gamelă cu apă, Igna i-o zvârle în obraz.

- Ce, nu e?, întreabă Lemnaru, șiroind. Credeam că vine să mă scoată... Ai, că prav m-a făcut așteptarea...

Îl ajută cu toții să se așeze pe pat. Ilarie îi pune o cârpă udă la inimă, sub cămașă. Lemnaru clatină capul în dreapta, în stânga...

- Car' te liberezi azi? - plutonierul de la grefă, pe vizetă.

- Lemnaru, dom'plotoner!, răspunde Igna.

- Bărbierit?

- Băr...

- Ia sculele! - i le întinde.

- Ușurelescu!, strigă Guliman. I-o tăietoru' de bărbi! Să trăiești, șefule, meriți o țuică pe chestia asta.

- Ȑl cu douășcinci? întrebă plutonierul. Dè, mă Gulimane, asta pesa, dac-ar fi după mine...

[...]

- Dom' sergent, dom' sergent, moare Langa, aduceți doctoru'!

Zdrang, ușa.

- Să trăiți, dom' comandant, camera de liberare...

- Lasă... Cine-i ăla care?... Care mori, bă?

- Dom' Ilare, zi: Io!, ca să știe dom' comandant care moare...

- Tu... Tot aici?

- Și tot bătut în cuie, vorba lu' Crainic, or Gyr, de la noi, de la politici. Că țineti oamenii în neștiință, vă doare-n cur de ei, v-a lucrat șase ani și două luni, o oră de condițional nu i-ați dat...

- Bă, așa vorbești cu tovarăș' comandant?

- Ce vrei, dom'le căprarule, ce te bagi în discuția mea cu...

- Gulimane!

- Așa mă cheamă din moși-strămoși - ș'ce dacă? ce te legi de mine, în loc să te uiți în hârțiile alea, să-i dai drumu omului, să nu vă moară-n brațe, că tre' să faci descărcarea... Căca-m-aș în descărcarea voastră, de omorâți oamenii! - și Guliman izbucnește în plâns.

Liniște. Lungă. Apoi comandantul.

- Gulimane, îmi dai și mie cuvântul? - Guliman face un semn că n-are decât să și-l ia singur. Mersi... - și dintr-o dată urlă: Care știa că Lemnaru e bolnav de inimă - un pas afar' din front! Tovarăș doctor vezi ce-i cu Langa... Ai? Nimeni? Guliman, tu ești veteran, de când îl cunoști pe Lemnaru?

- Din 'legalitate, s'-trăiți!, zice Guliman iute - apoi se oprește, își duce mâna la gură: Și p-ăla? L-ați descărcat și pă Lemnaru?

- Tu răspunde la-ntrebare: știai că-i cu inima-n pioneze? De ce nu răspunzi? Îl știi de mult?

- Avea o inimă de bou când a intrat.

- Nu te-ntreb de cum a intrat - acu, de curând - cum avea inima? Nu vrei să răspunzi - bine, las-că te-aranjez eu!

- Mă descărcați și pă mine, dom' comandant, să trăiți?

- Tovarăș' comandant, îmi permiteți să raporteze... Șo-șo-șșșo...

- Ce, mă? Pân-acum ce-ai păzit? Marș la grefă și-i faci formele!

[...]

Ei, acum știi, Langa Ilarie, dracu să te ia, știi că mâine, pe vremea asta, peste douăzeci-și, hai, douăzeci și patru de ore, un prânz, o cină, o cafea mâine-i cafeaua, azi a fost terci, te liberezi - și ce dacă știi că te liberezi?, ești sigur că te chiar liberezi - dacă știi?, sigur, ai de ce te rezema, nu mai orbecăiești în sfera fără puncte cardinale, știi, dar la ce-ți folosește știutul?, prostule, prostule, te-ai lăsat furat, jefuit, ți-au tras de sub tine liberarea, gata!, gata și cu gaaata, s-a zburat, s-a dispărut, acum zaci aici, între pereți fermi, dinapoia unei uși cutremurător de exactă, de reală: *mâine*

sigur, *mâine*, douăștrei de ceasuri, doujdouă și jumătate, dar *mâine* - ți-ar fi putut spune: peste cinci minute sau: acum, peste o secundă, una singură - tot un drac, aceea va fi, dar încă nu este, secunda aceea nu e de atins de aici, din secunda în care mă aflu, încremenit pe vecie, m-aș putea consola spunându-mi că distanța dintre secunda asta și secunda aceea este, ca în muzică, pauza, de patru măsuri, de patru sute de mii de măsuri, până la desființă, pentru că tot nu am înțeles discontinuitatea stării de certitudine, mâine sau peste zece ani, la data cutare, la ora cutare, sau azi, peste un minute, peste o secundă

te-ai lăsat mințit, înșelat, ca de obicei, prostule, până adineauri, când încă nu știai, fiecare călcătură de cizmă pe coridor era pentru tine, numai pentru tine: bă, care eș' Langa, ia sculele - și celelalte, fiindcă acolo, în acum-ul perpetuu al tău nu mai lucrăm cu mărgelile, ci cu bară, fir - de-acum, gata! e gata celălalt, știi tu care, totul a împietrit, nu mai poți înmuia colțurile și îndulci muchiile, nu le mai poți modela, potrivi, ajusta, acum trebuie să sari din piatră-n piatră, să intri într-o mărgea, s-o traversezi, să ieși prin celălalt capăt al ei, acolo să te odihnești nițel, să-ți calculezi, socotești în minte saltul în mărgica următoare și așa mai ecetera/ vorba cuiva, desigur, capătul se vede, e acolo, în mâine, nici mai devreme nici mai târziu - ei și? ai pierdut liberarea permanentă, liberarea ca stare, nu ca eveniment, cea care putea să nu vină vreodată, dar rămânea ca cea mai adevărată, or acum știi: *mâine* - ei și?, până mâine, până la o secundă distanță de secunda în care vei fi liber (nu există pasaje, paliere, purgatorii), până atunci voi fi cel mai deținut dintre toți deținuții de din lume, învelit în cea mai închisoare, înlănțuit în cele mai lanțuri, fiindcă liberarea s-a mutat în atunci, luînd cu ea și acum-ul

și ce dacă mă repet, mă repet fiindcă, fiindcă, fiindcă

acum m-aș certa crâncen cu Oscar, să i-o spun de la obraz - cum așa "canon și nu contrapunct simultan"?, îl calc în picioare, dar nu, de ce s-o fac, el nici nu se gândea la cuvintele care-i ieșeau pe gură, altundeva era el atent

și iar mă repet, mă repet

Doamne, parc-aș fi un butoi de tablă, gol, plin de toate glasurile adunate de pe-afară și mutilate - și ia mai tăceți, dracului, fraților, vorbiți și vorbiți și vorbiți de parcă de-aceea au fost născocite cuvintele, ca să vă jucați voi cu ele, oh și ce bine era când nu știam, uite, acum aș vrea să uit ce știu, dar nu se poate, nu-i voie să, nimic din ce vrea deținutul: deținutul nu are voie să, deținutul este obligat să, acestea sunt capitolele, două, din constituția închisorii, 'bligatii-'terdicții - deținutul nu are voie să, nimic - he-he, ce-ați mai vrea voi să uităm, uită, domn'e, ce te costă, a trecut, gata, dă s'te pup, căci oameni suntem, să uităm dimpreună și să pupăm piațandependenți

n-am dreptul să uit, nu-mi dau dreptul să uit și n-am să uit câtă vreme

Tatăl nostru carele, am să spun Tatăl Nostru și după ce am să spun bine-bine Tatălnostru, întâi ca să mi-l amintesc, a doua și a treia gindindu-mă la semnificația fiecărui cuvânt, am să spun Născătoarea și după aceea am să spun Bucură-te, Fecioară cea plină de har, Marie, Domnule este cu Tine, binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui țău, Amin - Amin? sau mai este ceva, stai puțin, stai, Născătoare de Dumnezeu, Marie, cea plină de har, Marie - nu, nu, altfel, Născătoare de Dumnezeu, Doamne iartă-mă, care-i Născătoarea, care Bucură-te? sau o fi una și aceeași, numai eu, dobitocul, le-am făcut două, stai, nu se poate să nu le dau de capăt, Tatăl nostru carele ești în ceruri, dar dacă nu mai știu nici Tatălnostru? dacă mă încurc în el, mereu mă împotmolesc, nu mai știu ce să aleg: împărăția sau voia, una se face, alta vine, dar care? - mare păcat, mare păcat să, și nu e vorba doar de păcat, dacă l-am uitat înseamnă că înseamnă că înseamnă

cămășuța de noapte, așa, cămășuța de noapte cu floricele rooșii, așa, cămășuța cu floricele roșii și șnuruleț roșu, canafuri roșii, somnul care venea înainte de și trezirea care nu-mi plăcea, cum să uit?, dar mă obișnuisem cu ea, după aceea dezbrăcatul de hainele zilei, îmbrăcatul în cămașa cu floricele rooșii și căldura ei, avea ea o căldură a ei și mirosul ei de mamă și-și la urmă, nu cuvintele, nooo, ci palmele mele rămâneau în miezul ei și tulburarea căldurii care trecea din înveliș în învelit și eu mă zgribuleam de plăcere și de secret, pentru că *eu știam*, știam cine-i căldura, dar nu era de spus, țineam palmele lipite-lipite una de alta, de se contopeau într-una singură și atunci mă poticneam în rugăciune, sughițam cuvintele, acolo era acolo, cu împărăția și cu voia - dar ea mă sprijinea totdeauna, ținându-mi palmele în sine și vorbindu-mi, conducându-mă,

corectîndu-mă - de asta n-am învățat Tatăl, dar lasă, Dumnezeu
era cu noi, prins între palmele mele ținute între palmele ei, îl
țineam bine-bine pe Dumnezeu ca pe un porumbel

ce-ce-ce dracu au ăștia de se hlizesc, Igna a căpiat de tot,
celălalt ce să mai vorbim, om bătrân și se ține de eceterale, Oscar
face cu Ochiul, cui îi faci tu cu ochiul, măgarule, pe care te cre-
deam prieten

Doamne, au înnebunit cu toții, cară-te cu briciul, Gulimane,
vrei să-mi tai

a-ha, săpunul ei, floare de trifoi, e bine, e

bi

ne

Tatăl Nostru

care ești în ceruri sfințească-se numele Tău

Amin

cartea a doua

R O T U N D

Dar nu-mi puteam aminti nimic
 Doar atât - că am atins
 pe Altceva, pe Altcineva
 care, știindu-mă, m-au respins
 Nichita Stănescu, *A treia elegie*

pătrunde în cameră
 intră în cameră, firesc, așa cum a făcut mereu, mereu până acum
 intră cum a intrat de-atâtea ori, fără oprire și
 se oprește dincolo de prag
 la un pas dincolo de prag

pășise peste prag cum de mult nu mai
 pășise, drept, fără a se mai strădui să potrivească să treacă dreptul
 întâi, totdeauna cu dreptul treci pragurile, obișnuință
 care, abia acum înțelege, îl complicase inutil, îl umpluse de
 spaime și de speranțe care, la rândul lor, cereau pregătiri pentru
 piciorul drept

iar ce ieșea din pregătiri îl obliga să pășească peste
 pragurile următoare cu dreptul, numai cu piciorul drept
 acum e înviorat, curățat ca sub duș de toate poticnelile, de toate
 obligațiile pe care și le singur impusese

ca să nu fie obligat să le

respecte pe cele din afară
 nu mai este dator nimănui și pentru nimic, oprit dincolo de prag
 sau dincoace?

fără să caute întâi din ochi
 întinde mâna dreaptă lateral, cu palma răsucită spre perete, băj-
 baie pe lângă canat, în căutare întrerupătorului
 nu-l găsește, dar negăsirea, departe de a-l neliniști, îi împoașcă
 în obraz o rafală de vânt proaspăt, cu zloată bună
 așa sa întâmplat totdeauna în aceste două săptămâni de când
 Doctorul, după ce se convinsese că îi urmează neabătut pres-
 cripțiile, îi dăduse permisiunea

mai ales că din camera lui se aude când e chemat
 își poartă brațul drept țeapăn din cot, și-l mână în sus, în jos,
 mereu la fel de lung, în căutarea întrerupătorului

numai în odaia EI

s-a păstrat, de la vechea instalație electrică micul robinet de

alamă pe care trebuia să-l răsucești îndelung, răbdător, în gol, să-
l tragi, împingi, apeși, înclini, ca să se realizeze contactul
Ilarie caută din ochi prin întunericul odăii
întunericul nu-i întuneric, doar aer lăptos, străluciu
Ilarie caută prin lapte și limpezime

patul EI

caută patul Ei, patul
îl găsește în stânga ușii, măsuta joasă lipită de el - în partea opusă
noptiera - măsuta joasă lipită de căpătâiul patului, măsuta
trusa nichelată, deschisă

alcoolul

f i o l e l e

pe patul de vată, înșirate ca într-o

cartușieră

f i o l e l e

ocupînd

întreg orizontul

și

și obrazul EI nu se vede, umbrit de tăblia înaltă

și

și mâna stângă așezată deasupra pe cearșaf e ținta unui tun de
lumină

și

și nu tun, mai degrabă deget, deget de lumină

se preumblă pe mână

și nici deget, mai bine limbă, limba de lumină linge mâna de la
cot până în vârful fiecărui deget

și înapoi

și

mâna EI cu vinele umflate, vinete sub piele cauciucosă,
cenușoasă

- să deschid fereas'

gândește Ilarie, auzind mirosul dulceag și mai

auzind:

Azi ai întârziat, ce-i cu tine, de obicei îmi ieșezi în întâmpinare,
ba chiar mă obligai să

își aduce aminte că intrase fără să fie atent la piciorul cu care
pășește

- dacă am călcat cu stângul?

- dacă nu mă mai liberez?

și

d a c ă n u m - a c h e m a t ?

poate că doar gemuse

și

d a c ă a m u r i t ?

adineaurei, adică mai demult,
dar el, neatent, el întârziator, zăbovise
și
întârziase u n s p r e z e c e a n i
și - Doamne, de s-ar sfârși odată, să nu se mai, să nu ne mai, să
nu mă mai
am rostit de nerostitul Desarsfârșiodată

mâna dreaptă caută comutatorul, îl caută grăbit, fiindcă acolo, în
pat e Catin'

Catinca, în pat, pe întuneric, Catinca așteaptă în patul așezat
în colțul dintre fereastra ca jaluzelele coborâte și dulap
atinge comu' cu încheietura mâinii - prea departe - își retrage
mâna, robinetul de alamă se mută, alunecă prin palmă, aproape
gâdilindu-i degetele, degetele apucă robinetul de ala'

sub explozie,

camera se transformă
dar dacă era gata transformată?
dacă e altă cameră?

și nu
e aceeași, acum se îngustează-lățește - în doi timpi
UȘA ușa ușa nu mai pe peretele opus, ci în dreapta
ȘIFONIERUL nu mai, s-a mutat și el, rămas căscat, de butonul
sertarului atârână Puloverul Negru cu mâneci trei-sferturi
GHETELE ghe', 'Tele se ceartă, ponciș, cu pielea lor arsă arsă
arsă de urină pielea pe la vârfuri și îndoituri și roasă în dreptul
gleznelor în interior

și da
și s-a liberat și Teodora
și Teodora, dar nu s-a instalat în camera dinspre grădină, s-a libe-
rat și s-a așezat aici împreună cu
și poate dorme la ea, dar și-a lăsat puloverul și ghetele aici, i le-a
arătat Catincăi, i-a povestit de-acolo și, după ce i-a povestit de-
acolo a lăsat-o pe Catinca să doarmă și s-a dus la ea, dincolo
Catinca s-a trezit, clipește în lumină - ba nu, nu acum s-a trezit, e
trezită de ieri, de acum un an, de acum unsprezece, îl așteptase
geamantanele: îl așteptase - ca să plece ea

și nu
nu-i Catinca, nu-i 'atinca
altcineva, alta, al'

Altcineva nu pare deloc stingherită de prezența lui în odaia cu
aer supraîncins, doar că așteaptă, din sprincene, o explicație
Ilarie a încremenit, rezemat de ușă, cu ochii la geamantanele

negre

Bună ziua, domnule

își trage cu negrabă cearșaful până sub gât,
mișcarea a dezvelit tufa întunecată de la subțioară, i-aș spune să
se, sub braț, cucoană, dar glasul nu-i iese, tușește
Dumneata cine ești?!

m-am răstit, nu trebuie să mă răstesc, de ce să
mă răstesc, nu-i frumos să te răstești, așa că îmi fac glasul moale
Dumneavoastră cine sânteți - doamnă?

femeia zâmbește tânără nu mai este dar foaaaarte frumoaaaasă,
cam prea, suspect de frumoasă

Nu-i voie să zice de mine că sânt suspectă, vezi că te trimit la izo-
lare, dar cum dau buzna în iatacul iatacul unei femei, al unei
femei singure singure și goale, goală, goală în iatacul ei
până adineauri Ilarie era convins că se află la film, ba nu, că face
figurație într-un film, dar uite, joacă rolul princi'

Asta-i camera mea, când vă mutați

nu e replica lui

Ia ascultă, cucoană, asta-i camera mea

ea îi dă replica neîntârziat

Plătesc două sute

Două sute?, urlă Ilarie, dar regizorul îl oprește, îi face semne
ciudate, de parcă ar tăia scuipatul în palma stângă cu tăișul
palmei drepte, Ilarie nu știe ce înțeles au semnele, continuă:
Ce fel de sute?

De lei, atâta mi-a cerut

Cine ți-a cerut două sute

Ilarie și-a adus aminte că știe, știa de
totdeauna ce trebuie să spună, nici nu-i mai pasă de regizor

Domnul Doctor, tatăl dumitale

Domnul Doctor nu-i tatăl du-mi-ta-le, nu-i tatăl niciunui dumita-
le și dă la o parte cearșaful, ca să văd dacă, în sfârșit, să văd și eu
o dată

Caaaamera astaaa

Știu, e a dumitale, dar pe mine nu mă impre' nu mă de loc
'presionează

Și-și-și Catinca tot aici

Știu ea m-a trimis

Și-și-și Teodora - jerseul negru, ghetele arse la vârfuri

Ea m-a trimis, a zis că sunt ale mele

Și seringă și seringă și fiolele

Ale mele - te-am strigat, te-am strigat, unde erai de n-ai răspuns

Am întârziat puțin, dar acum

Nu! Nu! Nu! Nu mai vreau!

Ai să vrei pâ-n-la urmă, poți să te așezi aici, pe marginea patului
 Nnnu, nu aici
 Ba da, acum și aici
 Nuuu!

pumnul îi pleacă singur, pornește ca o ghiulea, se teme că are
 s-o ucidă, s-o distrugă, facă treci, dar întâmpină o mie de obsta-
 cole care-i încetinesc avântul, iar când ajunge, ostenit, se scu-
 fundă moale în subțioara ei de pâslă umedă, fierbinte

cade în

genunchi, la piciorul patului, plângând amar
 visez, bine că am visat - o, Doamne, prin ce-am trecut
 Ilarie se ridică, ajunge la ușă, vrea să aprindă lumina, ba nu, lumi-
 na era aprinsă de o veșnicie, el vrea să stingă și să plece, să fugă,
 degetele nu-l ascultă, robinetul de lumină e prea sus, prea jos,
 prea la dreapta și prea la stânga - s-a încheiat crucea, nu mai
 rămâne decât

Mai ușor, dragu-mamii, mă doare

Ilarie cade din pat

Ilarie a visat că a căzut din pat, așa că se lasă peste marginea lui
 și se rostogolește peste papucii de casă

Ea e pe culoar, în dreptul ușii, așteaptă

Se ridică, se duce la dulap

Șnurul e acolo, colăcel, într-un pantof vechi

mai întâi și mai întâi trece un nor

norul nu se vede

norul nu se vede, dar se bănuie

după cum se sting frunzele

după florile închizându-se

după vântul târîndu-se prin iarbă clătinînd moțurile de pătlagină

moțurile de pătlagină clătinate se înclină la pământ

înclinîndu-se pregătesc o cărare

cărarea zvâcnește șovăie

ca picătura pe geamul aburit

aburul de pe geam se șterge

geamul n-are sticlă

vitrina are sticlă

Tina are vitrină

Tina tu erai în fața unei vitrinie cu poșete neapărat cu poșete

cartea a treia

ÎNAPOI, DIN TREAPTĂ-N TREAPTĂ

Corăbierii toți cu spatele înainte
ciopliți la vâsle știu pe de rost
doar drumul tulbur înapoi

Ion Alexandru - *Corăbierii*

Dar nu. Altfel, altfel trebuia. Altfel ar fi trebuit.

șapte pași încolo, șapte pași încoace, la fereastră întoarcere pe stânga, la ușă întoarcere pe dreapta, șapte pași, șapte pași, șapte pași ca peste tot, număr fără soț, ca răsucirile să se facă o dată pe stânga, o dată pe dreapta - altfel amețim

Altfel. Altfel ar fi trebuit, altfel trebuia.

la al cincilea pas în drum către fereastră parchetul scârțâie, miaună violent, de parcă i-aș fi prins coada între lamele; sub al șaselea vine burduful, Ilarie simte suflarea sub cracul pantalonului; la al șap-telea și la întoarcere totul e aproape plăcut, talpa se răsucește uns, de parcă și-ar fi frecat-o cu săpun, de parcă parchetul ar fi ciment, dat și el cu săpun, ca *acolo*

Însă altfel, altfel trebuia, ar fi trebuit altfel.

dor umerii din pricina mâinilor ținute la spate, dar nu palmă-n palmă, ci așa cum fusese obișnuit: mâna dreaptă îndoită în unghi drept o apucă pe stânga de deasupra cotului pentru ca ce mai rămâne de la cot în jos să vâslească scurt, fără spor, de parcă ar fi înfiptă în, lipită de coaste, durerea din umeri e continuă și suportabilă, nu trece nici dacă refuzi să te mai gândești la ea, poate că ea îi ritmează pașii; șapte către ușă, la al cincilea miorlăitul disperat, apoi fereastra, fereastra, fereastra zornăind sub rafalele de zăpadă grăunțoasă, grindinoasă, apoi burduful suflându-i de jos, lumina de afară scade cu câte o unitate de la un drum la altul, e lung drumul și cotit, acoperișul casei lui Rothbächer și-a pierdut marginile, cele două luminatoare în formă de ochi omenesc cu pleoapa rotunjită dulce deasupra și-au aburit privirile, Fecioara Maria are mereu șase degete la mâna cu care mereu binecuvintează, Isus e mereu bătrânicios, suferă de încheștarea aureolei, dulapul cu zorzoane sumbre se lățește, palpită, curge rotund prin fața ochilor

Și altfel, altfel. Altfel ar fi.

lumina scade, astupată, înecată în ninsoarea sonoră

acu-acu or să

se-audă hârdaiele zdroncănind - ba nu, hârdaiele sunt pline, după cum sună pașii cărătorilor, Lemnaru ascultă ușa, prin ea coridorul, prin el lumea

Altfel. Altfel. Altfel.

doctorul a plecat la bolnavii lui, s-a pensionat, dar nu stă locului - încearcă să ispășească oarecari păcate? - acum, iarna, pleacă pe la trei și jumătate, cu fedeleșul, geanta lui de doctor; prin toamnă l-a însoțit și Ilarie, dar i s-a făcut lehamite: Doctorul are bolnavii *lui*, nu neapărat bolnavi, dar prieteni, cunoscuți, îi vizitează în fiecare zi, chiar nebolnavi, bună-ziua, bună-ziua, ce-mai-faci, bine-fac? pe ceilalți nici nu-i ia în seamă, chiar dacă sunt bolnavi-bolnavi, chiar de n-a fost în dușmănie cu ei:

- Fă bine du-te la dispenzar, de dispenzar apartâi, acolo-s doctori tineri, nu ca mine, io am ieșit la penzie, fertig!

nu-l înduioșează,

nu-l clintește nici o rugămintă, nici o amenințare, o fi practicînd medicina-de-clasă (inversă), aproape toți bolnavii *lui* sunt sași, chiar și Volfi-Țiganul, pe adevăratul lui nume: Reiner Wolf, celebru înainte de ultimul război pentru că fusese slugă la un țigan (adevărat, de mătase...), acestora le ia tensiunea, le dă un bayer (în realitate, comprimat de bicarbonat), le prescrie ceaiuri de buruieni și cu care se întinde la: “ce-or mai dat ăi la Europa”; pe Willy Schumann și-l păstrează de încheiere și pentru că locuiește alături, sfârșind cercul vizitelor - i-au dat înapoi casa naționalizată în ‘45, făcuseră din ea întâi sediul “muierilor Roșii” (UFDR), apoi al “Sovromcaca” (ORACA), apoi grădiniță, apoi birourile celor care colectau inul (tot un sovrom), din nou grădiniță, în fine stațiune de montă; la Willy Doctorul potrivește să ajungă la căderea întunericului și strigă de la piciorul scării:

- Licht, mehr Licht!

Willy iese, coboară bocănind, ștergîndu-și mereu mâinile de șorț, acolo, la piciorul scării cei doi bătrâni rămân o vreme neclintiți, se uită unul la altul, de parcă s-ar cunoaște de undeva, dar nu pot spune de unde - și dintr-o dată fiecare își îndepărtează mult în lături și în sus mâna dreaptă și te aștepti să se salute (acum, că s-au recunoscut) ca ôminii, vinerea, în târg la Făgăraș, însă când se întâlnesc, palmele li se lipesc gri-julii, aproape mângâietor și rămân mult vreme dimpreună, scutu-rîndu-se moale

- Seeervus, Willy, zice Doctorul iar Willy, rîzînd tăcut și fără dinți îl ia de cot și îl întovărășește sus, în casă;

- Săru’ mâna, Frau Lotte!, strigă el încă din prag, intră, tropotind mult, dă mâna cu frâua lui Willy, se dezbracă de trenci, își depunde fedeleșul pe mașina de cusut (singura “valoare”

nenăționalizată) - dacă-i căpăcită - se așează la masă, scoate Pelikanul, îl desșurubează, îi încearcă penița și, după ce se asigură că totul e în regulă, depune stiloul deschis pe carnetul de rețete - și:

- No, ș-acuma... Ce mai zăce Peter, ce mai scrie?

dacă Willy în cursul zilei a primit vreo scrisoare de la băiatul cel mare din Germania (fusesse și el deportat în Donbas, la cărbune, însă făcuse ce făcuse și se strecurase într-un lot de prizonieri repatriați...), i-o întinde, Doctorul o citește întâi în gând, apoi tare, dintr-o dată, apoi propoziție cu propoziție, comentînd-o, căutînd alte înțelesuri decât ale cuvintelor; scrisoarea durează cam jumătate de ceas; altă jumătate este ocupată cu buletinul meteorologic - foarte important - cu buletinul de știri (și mai), apoi cu "realizările": adică recente prostii-porcării făcute de *eștia*, cu ce mai rămăsese din casele, pământul, uneltele, atelierele, fabricile naționalizate - nu doar de la sași...- și vorbesc când românește, când săsește (ca pe la Șercaia), când nemțește, când ungurește, apoi tac; dacă Frau Lotte are ceva de pus pe masă: bine, dacă n-are, nu pune, bine și-așa - apoi Doctorul se uită la ceas și zice că se grăbește, ca să nu piardă programul politic de la ora șase.

Nici așa, nici așa, nici - altfel ar fi trebuit.

fiindcă nu naveta în cerc, prin sat, nici refuzul morocănos-mânios de a da asistență bolnavilor care nu-s de-ai lui - și asta, însă nu doar asta

ci mai degrabă Casa de Lumânări, neterminată, învîrtirea prin sat fără răgaz, ca un cal la arie, încheind cu Willy și cu buletinul de la șase

și iar graba spre următorul tur

asta-i curată nedreptate, numai eu am voie la marș continuu, la fără răgaz, la, la, la

Altfel, altfel, altfel.

cine-i dă lui dreptul de a mă imita, eu am fost primul care, am fost așa de la bun început, nu ca el, devenit în timpul absenței mele de-acas'

Nici așa - dar cum, altfel?

de acord, nici așa

Nici.

să mai încerc, să mai încercăm - uite, lumina (ori semintu-nericul) s-a fixat, nu dă înapoi, nu înaintează, de obicei la ceasul acesta trecerea se face prin salturi, azi, acum se va fi strecurat o greșeală

Altfel.

bine, altfel, să vorbesc despre Passacaglia pe care mâine o tran-scriu pe curat și i-o duc lui Ulpiu - nu *lui*, ci *la* Ulpiu, la Brașov, urmînd ca el să i-o recomande lui Horst

numai că Horst exista acum doisprezece ani, de când m-am, nu l-am auzit nici la radio, o fi plecat și el în Germania, o fi murit, se va fi lăsat de orgă

în care caz se interesează de noul organist, să-i zicem... Wolfgang sau Manfred sau Ulrich

- Bună ziua, domnule, mă numesc așa și pe dincolo, numele meu nu vă spune nimic, dar mi-am permis să vă deranjez pentru că

Pentru că?

pentru că, așa, am comis o Passacaglia

Altfel altfel, nu “am comis”.

atunci: am scris - dar trebuie să-i explic, să-i fac un desen, ca să înțeleagă unde, când, pe ce suport am scris-o

nu: “partitura”

brodată pe cârpă de Guliman și de Sotir trebui păstrată pentru final (apoteotic!), după ce Horst (sau chiar chiar Arnold!) va fi găsit Passacaglia interesantă - pe hârtie

- Ați lucrat probabil pe pian, orga nu se găsește chiar pe toate drumurile, să zică Helmuth

- Într-adevăr, pe un pian am..., să zic eu și abia atunci să scot dintr-un buzunar cârpa-cu-Passacaglia, din altul cârpa-cu-clavatura

Altfel, altfel.

nu mă duc la Brașov, nu caut organist ca să-mi confrunt, să mă verific, să

păcat, fiindcă Eberth are o soră, ea interesează aici, nu organistul (care, oricum, nu va pătrunde semnificația cârpei în muzica la român), cum să-i spunem femeii?, ziceam că Johanna, nu e chiar soră, ci un fel de verișoară a organistului, da, mda, are vreo-cam treizecișitri de ani, nu i-i frică de vârstă, săsoaicele au un stil, să-i zic: sportiv de a-și lua în seamă îmbătrânețea, pictează peisaje cu munți albi și brazi verzi (dar fără oi!), cântă la pian, joacă handbal, face pe translațoarea din suedeză, norvegiană, daneză, altfel ca post fix e vânzătoare la vreo cofetărie - săsoaicele aste pe care nici o muncă nu le umilește!

la întoarcere am găsit-o pe Catinca în odaia mea, mă aștepta, îi era frig și mă aștepta, zgribulită, cu picioarele goale în papuci

- De ce n-ai intrat în așternut?, am zis. Măcar să fi făcut focul, măcar să fi închis ferestrele.

- Te-am așteptat, a zis ea. Înțeleg: nu de asta ai tu nevoie

acum, dar parcă nu ai făcut bine...

- Ce n-am făcut-bine?

- Nu trebuia să, a zis Catinca, s-a ridicat, a început să se pregătească de plecare.

Aici, poate. Poate aici, așa.

[...]

Nici.

pe la ora trei m-am întors de la gară, în gară și înainte și după era vânt, nu atât puternic, cât obraznic, întristător și rece, mirosea a zăpadă înghețată umed

Nu-i bine, nu-i bine - întoarcerea de la gară a fost pe la trei, dar înainte de asta?, de gară?, trebuie s-o iau metodic, treaptă cu treaptă, să nu las să scape nimic, fiindcă cine știe ce fleac, în cine știe ce împrejurare ne semnificativă a putut ascunde greșeala aceea, sau nu, nu greșeală, altceva, altfel

așadar acum e opt - ce făceam la opt fără zece?

la ora opt fără zece eram mai tânăr cu zece minute - ha-ha-ha!

dar la (așadar) ora opt fără douăzeci și cinci?

pe la în jur de inserat a fost vestea cu Lore - Doctorul a adus-o din sat, vine Lore la Șercaia, la înmormântarea lui tată-său, a murit și Thälmann apotecarul, căci, vorba lui Guliman, toți murim

și înainte de vestea că vine Lore?

a, da: vântul mi-a zmulș portita din mâini și a izbit-o de a căzut tencuiala și am crezut că ditamai portoiul ori se prăbușește peste mine, ori mă închide definitiv - la Jilava

înainte de poartă?

înainte de poartă venisem de la gară, întristat-ușurat, citește: mulțumit că se terminase scena despărțirii de Catinca și de Johanna și de Teodora și de

Nu așa, nici așa.

poate dincoace, s-o luăm de la cap, metodic, frunză cu frunză, spuneai ceva de gară

da, gara - nu gara ca gară ci gara ca lăsată în urmă, cu tot cu vasăzică ne-am întors de la gară, am intrat în cameră și după ce am făcut un pas înăuntru, a trebuit să-mi umplu cu aer plămâinii, să-mi înalț umerii, să-mi astup cu ei urechile, ca să nu aud cum e trântită în urmă poarta, ba nu: ușa; ba nu: întâi poarta, apoi ușa, cum: zdrang!, zăvorul de închidere și cum se îndepărtează cizmele pe coridor

atunci mi-a venit ideea cu întâlnirea cea adevărată: ducându-mă cu adevărat, o voi cu adevărat întâlni, acolo, în fața

adevăratelor poșete

Tina, tu erai în

ba nu, asta mâine, mâine după ora opt - mai departe:

mai departe, adică înainte de a intra în cameră, pe când eram la un pas de ușă, atunci am simțit că trebuie să mă opresc; m-am oprit; era ceva, ceva ciudat se petrecea:

clanța

clanța ușii, clanța ușii camerei mele, clanța de alamă înflorată, clanța licărea în seminîntunicul antreului, strălucea, dar parcă nu avea relief, nu, am vrut să spun: de parcă ar fi fost luminată de dinăuntru

și m-am oprit

și oprit am rămas preț de câteva bune eternități, cât să-mi zic: dacă vreau, pot intra, dacă nu vreau, vorba celuia: din contra, oricum, știam că scăpare nu mai are, urma s-o deschid, să deschid ușa, să deschid această ușă

Dar nu, altfel.

altfel era frig în celulă, nu cunoșteam pe nimeni, îmi lipsea Guliman și în așteptarea lui - nu se putea să zăbovească prea mult - m-am întins pe spate, cu mâinile potrivite una peste alta, deasupra pieptului, respirînd din ce în ce mai rar, ca să mă subțiez, în vederea trecerii

Tina, tu erai

Altfel, altfel;

altfel a fost: Catinca a plecat

și n-am protestat, n-am rugat, n-am implorat, n-am explicat, ea nici atîta: a fost și în clipa următoare n-a mai fost

Altfel trebuia.

trebuia, dar a urcat în tren și trenul a dus-o, încolo.

[...]

Altfel, altfel.

poate că aici, poate că

eu ar fi trebuit să:

- N-ar fi fost rău, dacă...

- Dacă?, să fi înălțat o sprinceană, sprinceană ei, Catinca.

- Dacă... Să zicem că ne-am cunoscut adineuri, în trenul care te ducea. Sau în gara în care avea să vină trenul care să te ducă. Sau ziceam că ne-am fi cunoscut aici, în odaia asta, în patul ăsta - și mai bine: ziceam că ne-am cunoscut în fața vitrinei cu poșete. Sau și mai înainte la telefoane, la ghișeu.

- Bine - ziceam. Și, după ce ziceam, ce mai ziceam?

- Că eu ziceam: «Ce ai de gând să ziceai, după ce ziceai că pleci cu trenul ăsta?»

- Foarte bine. Așa ziceai că ziceai tu - dar eu? Ce ziceai tu că ziceam eu?

- Ziceam că... Că ziceai singură, fără ziceam-eu-că-ziceai... S-a dus și asta, s-a stricat, s-a dezumflat - gata!

- Nu e gata - ce ziceai că ar fi trebuit să ziceam?

- Să fi întrebat: «Ce să fac?» - adică ce să faci tu, Catinca și nu: «Ce să faci?», adică eu...

- Întreb: «Ce vrei tu să fac eu?»

- Nu e bine întrebat, parcă ai recita un rol care-ți displace.

- Ziceam că tu ești regizorul, ziceam că zici tu ce trebuie să zic eu...

- Nu mai ziceam nimic, ți-am spus că nu merge

Altfel:

ziceam că tu pleci cu trenul acela și eu îți ies înainte cu avionul - sau și mai bine: cu balonul - te interceptez la halta următoare și ziceam că te iau de mână și te zmulg din dus, te pun în întors - aici.

- Bine, m-ai zmulg, m-ai pus - mai departe?

- Vreți să repetați întrebarea?, fac eu pe elevul leneș, căscat, care speră că trăgînd de timp, are să afle ce să răspundă.

Și ea râde.

Și, Doamne, ce frumos râde Catinca!

Râdea.

Atunci când nu plîngea

încă din primele zile de libertate, acasă și-a arătat pudoarea agresivă, deși pe hârtie eram legitimul ei, dar nu suporta să fie surprinsă în momente negre, nici măcar de oboseală, eu bănuiam mari și sumbre secrete (unsprezece ani!), ea bănuia bănuiala mea și suferea, dar neștiind cum să-și descarce, ori ascundă suferința, se povârnea în plâns - un plâns de copil obidit, nedreptățit, părăsit pentru totdeauna - ca după douăzeci de secunde să se însenineze fulgerător și să radieze la propriu, fiindcă se vedeau razele ieșind din capul ei.

- Ți-a fugit un ochi la ciorap, zisesem ca un bou, credeam că este un semn de intimitate, de încredere reciprocă, unei străine nu-i spui așa ceva - și a intervenit catastrofa pentru acea zi, întâia.

eram la masă numai noi doi, Doctorul lipsea și Catinca a lăsat să-i cadă lingura în farfurie (nu: a lăsat, ci: i-a căzut dintre degete) și a încremenit cu ochii în ochii mei, fruntea i se golise de sânge, ca și pomeții, în schimb pe maxilare, pe lângă gură îi apăruseră pete roșii, mă fixa cu ochii larg deschiși, dar căutătura i se făcuse tăioasă, nările se răscroiseră adânc și palpitau - am înțeles (târziu) că făcusem o gafă și m-am aplecat asupra farfuriei și m-am prefăcut că mănânc în continuare

s-a ridicat dintr-un salt, scaunul s-a balansat de trei-patru ori până să se stabilizeze

Catinca nu mai era, dispăruse

două zile nu mi-a vorbit, era mereu foarte ocupată, foarte obosită, apoi a durut-o capul

însă eu aveam treabă: Tina mă aștepta în fața

Altfel, altfel. Mai înainte - de fapt: mai înapoi:

când trenul, fluierînd la curbă, se apropia, s-o ducă

Nici. Mai după:

când trenul, fluierînd s-a pus în mișcare

Nici.

când trenul ar fi urmat să intre în gară și orice picior de femeie pe scara vagonului - mai ales în urcare - devine mai cald, mai parfumat, mai dulce decât

- Unsprezece ani am dat mereu, numai eu am dat, acum nu mai am de unde!

nu știu când, unde în ce împrejurare a rostit ea unsprezecele-datul-neavutul sau poate a spus-o în șoaptă, în gând, am dedus eu că o va sonoriza ori, ca să mă justific (de ce?), i-am pus-o în gură, oricum:

- Plec - trebuie, e mai bine așa

a chiar spus, nu mai țin mine
când-cum-unde și nici nu mai are importanță

[...]

Catinca a zis:

- Nu mi-a plăcut ultima povestire a lui Marian. Întâi n-am știut de ce, mai târziu am aflat - tu ce crezi de ceea ce cred eu?

eu tăceam, fiindcă nu aveam ce spune, citisem și eu producția post-pușcăriică a lui Marian, o găsisem doar indiferentă

- Nu-i vorba de cenzură, nu se cunoaște că ar fi intervenit cenzura, ci autorul - deși nu se simte autocenzura... Să-ți explic ce înțeleg prin asta: autocenzura este-atuncea-când îți tai tu o ureche, sau nasul sau fudulia și rămâi fără-de, or Marian arată - din povestire - de parcă n-ar fi avut nas, ureche...

- Asta-i bună!, am protestat.

- Sau altfel: de parcă nu și-ar mai aduce aminte că a avut. Marian cel din povestire nu a învățat - mai degrabă : re-învățat să fie liber...

o priveam pieziș, zâmbind, ca să-i dau de înțeles că spune prăpăstii, dar ea a continuat:

- Când i-am citit-o am avut simțământul că nu-l împiedeca nimeni și nimic din afara lui să spună ce avea de spus... atât că el ascundea exact ce trebuia să spună...

- Da de unde!, am zis, ca să-mi ascund tulburarea: acum și

mie mi se arăta ceea ce Catinca văzuse de la început - la Marian. Exagerezi...

nu m-a luat în seamă, și-a urmat monologul (era neliniștitoare când monologa, dezacoperea fântâni părăsite pline cu profetii negre)

- Ar trebui să reînvete să mergă pe picioarele lui. Deși cine știe dacă ar reuși. Sunt oameni care... Orice ar face, oricum ar face, tot acolo ajung, nu pot schimba ceea ce le e scris - Marian a publicat și înainte de arestare?

am fost luat prin surprindere, am ridicat din umeri, că nu știu

- S-ar putea să nu fi publicat, dar se simte: a scris cu intenția de a fi publicat

- De a publica, am corectat-o.

- De a fi publicat, a repetat

și eu am râs; și ea, cu privirea plecată, roșind:

- Așa cred. Artistul trebuie să fie liber, chiar închis. Mai ales scriitorul, care nu-i un artist ca ceilalți, fiindcă el lucrează și cu adevărul - adevărul face ca spiritul să devină liber, iar libertatea îl face adevărat!

- Seriooos?, am ironizat-o. Dacă te-ar auzi Guliman...

- Dacă Guliman l-ar fi citit pe Hegel...

- Eu sigur nu l-am citit - ca tine - însă cu Guliman s-ar putea să ai surprize. Chiar dacă nu l-a citit el cu ochii lui - nici n-ar putea, Guliman nu știe carte, de fiecare dată când e confruntat cu hârtia scrisă se scuza că n-are ochilarii la el - Guliman știe singur ceea ce tu ai învățat de la Hegel...

- Ei, da, concepția despre lume și viață a lui Guliman!, s-a supărat Catinca și n-a mai scos un cuvânt.

[...]

Doctorul a bătut în ușă, am deschis, el părea încurcat:

- Un prețin de-al tău, de-acolò...- și a făcut un gest încâlcit. Io cred că-i ăla cu pianu de zdranță, Sotir zăce că-l cheamă...

El era. Rămăsese în curte, în fața unei tufe de trandafiri învelită în papură, de iarnă, îi cerceta cu atenție legăturile de rafie. Avea obrazul alb, mai degrabă făinit, mai degrabă de culoarea laprtelui-acru alterat; ochii, deși negri, arătau decolorați, aproape albi (așa voi fi arătat și eu când ajunsesem aici?) și mirosea a mucegai și a naftalină. Se liberase ieri și, către casă, făcuse un ocol - substanțial - ca să mă vadă, zicea, dar știam: ca să-l vadă.

Am stat de vorbă vreun ceas, n-am aflat nimic nou, i-am dat un ou crud, mere rase, brânză de vaci - învățasem ce *nu* trebuie să mănânce proaspătul liberat - a venit Catinca de la Telefoane, a fost tare drăguță cu el, chiar afectuoasă (cum nu fusese cu mine),

ai fi zis că pe el îl aşteptase unsprezece ani, i-a cerut părerea despre cizmuliţele noi, Sotir a zis că-s faine, apoi Doctorul l-a luat să-i arate Casa de Lumânări, în care timp am pus la cale planul: când Sotir s-a întors, Catinca la luat pe Doctor de-o parte, eu l-am rugat pe Sotir să nu se supere, dar noi trei avem o treabă urgentă... însă ne întoarcem în cel mult o oră. Sotir a dat din cap că e de acord.

Lăsasem luminile aprinse peste tot, i-am rugat pe Doctor şi pe Catinca să se plimbe câteva minute pe uliţă, eu m-am întors, m-am căţărat pe stiva de lemne de foc de unde vedeam holul şi sufrageria şi mai ales, salonul

Sotir n-a întârziat: intrînd în salon a căutat ceva din ochi - bănuiam ce: nu pianul, o altă suprafaţă netedă; s-a oprit în dreptul scrinului - prea înalt; masa: prea joasă

s-a dus la pian, a găsit suprafaţa-netedă: capacul pianului; dar nu s-a atins de el şi nu l-a înălţat; a ocolit pianul a ridicat capacul mare - i-a scăpat din mână, a bubuit, el s-a speriat şi nu a mai îndrăznit să se atingă de el, dar a venit la fereastră: pervazul era ceea ce îi lipsea: degetele îi mergeau bine, se vedea că, de când ne despărţisem nu întrerupsese exerciţiile, căpătase chiar o distincţie a tuşului...

Începusem a regreta că pretinsesem o ducere în vizită, ar fi trebuit să rămân cu el, de mână să-l conduc la pian, cu mâna mea să-l apăs pe scaun, să iau mâinile, să i le aşez pe clape

acum însă era prea târziu, nu mai puteam interveni

Sotir s-a apropiat iar de pian, direct la capacul claviaturii s-a dus: l-a ridicat şi, descoperind-o, nu a tresărit; sprijinit cu amândouă mâinile de capacul înălţat, frînt de mijloc, privea; apoi s-a dezdoit, cu ochii drept înaintea coborît mâinile şi a prins a căuta, orbeşte; mă aşteptam să aud corzile lovite într-un acord plin, dens, doar îl învăţasem, nu? - nu s-a auzit nimic; a ridicat mâna stîngă şi s-a sprijinit de capac, cu dreapta (mai exact: cu arătătorul mâinii drepte), a început să şteargă clapele negre, delicat, parcă temîndu-se că se vor trezi ori de parcă le-ar fi curăţat uşurel de praf; abia după aceste manevre a întins mână îndărăt, după taburet, fără să privească (de unde Dumnezeu ştia că există un taburet?)

m-am ridicat în picioare pe stiva de lemne, ca să văd ceva, anume - am văzut:

Sotir ţinea, sub taburet, picioarele încrucişate: nici de pedală nu-i vorbisem.

Atent la picioarele lui, nu am înregistrat momentul în care a început să

să, ce?

să cânte, să interpreteze, să execute?

Dansul Anitrei

din Peer Gynt de Grieg

Sotir a scos la mal Dansul, dintr-o răsuflare, otova, fără grabă - și totuși, abia așteptînd să se sfârșească truda; era o mașină prevăzută cu degete, apăsau clapa exact unde trebuia - atît.

Or atît era prea puțin. Era un surd. Era nimic și Sotir s-a oprit.

Sotir a venit iar la fereastră: Dansul cântat pe scândura pervazului îl mulțumea, îl cu adevărat bucura.

L-am găsit în odaia mea, pe canapea, fumînd și mușcînd cu poftă dintr-un măr, cu panerașul alături. Nu m-a întrebat de vizită, în schimba m-a întrebat la ce oră are tren. La două după miezul nopții l-am condus la gară, tăcea și tremura constant în hainele lui subțiri, trăznind a mucegai și a naftalină, la despărțire avea mâna rece, umedă și nu mi-a răspuns când i-am urat drum-bun.

Îl lăsasem să se confrunte, singur-singurel, nu înțelesesem că trebuia să-l pregătesc, adică să-l descurajez, oricum, să-i sugerez o altă cale - și eu trecusem pe *acolo*, încă mai trec

o fi mai bine așa, lăsîndu-l singur cu pianul - dar pe mine cine mă lasă singur-singurel

- Dom' șef, ce zici, mă-nveți și pe mine?

- Ce să te învâț, Gică?

- Cum faci matală din dește, de cântă, a răspuns Sotir.

Am răs (în gând) de dorința lui perfect absurdă - ce să-l învâț?, îmi făceam zilnicele exerciții de digitație pe dunga patului, pe prichiciul ferestrei, pe orice suprafață plană întîlnită mai lungă de o jumătate de metru - adevărat, întovărășind mișcarea degetelor de, aproximativ sunetele care ar fi trebuit să se audă, mormăind, fluierînd, fredonînd încetișor, iar Gică Sotir mă urmărea, mutîndu-și ochii de la degetele la buzele mele, negăsind - deocamdată - legătura dintre.

Fusese la viața lui un fel de paznic pe la un fel de cabană a unor țapinari, poate chiar gestionar, fiindcă vorbea de ceva dila-pidare. Da, auzise de pian, îl și auzise la difuzor, nu-i plăcea cum sună, însă după ce careva îi spusese că difuzorul strică sunetul, i-a plăcut, desigur, îl dresese el, în cap. I l-am descris cu cuvinte, i l-am desenat pe pătură cu săpun.

- Păi ăsta-i țambal, șefule!

- Un fel de țambal, dar fără bețe...

- Și cu bețele ce făcăm? - aproape îmi cerea socoteală.

Am continuat descrierea, am vorbit de clape ca la acordeon,

deci pianul e o corcitură între țambal și acordeon.

- Și cu burdufu' ce făcèm?, m-a contrat Sotir.

Ținea minte mai ales ceea ce lipsea din descriere, așa că am improvizat pe loc: «aruncăm!» însă lui îi părea rău să arunce; am corijat: «punem de-o parte...» - bețele țambalului, burduful acordeonului...- astfel am ajuns să-i dau... ore de pian pe o claviatură de pânză pe care desenasem cu plumb de la tubul pastei de dinți conturiul clapelor - între timp muncavoluntariștii brodau de zor cu ace și ață neagră un pian nou-nouț...

[...]

După a doua evadare, m-am re-întâlnit cu Sotir, re-re-re-întâlnit cu Guliman - care mi-a șoptit cu gura strâmbă:

- L-ai făcut neom pe Sotirache, pă oichii miei, nu se mai poate discuta cu el, 'ce că-i pianist și, cum se liberează, el se duce la Radio, să-i tragă nește concerte dă pian!

[...]

Ora opt și optsprezece. Mi-e, pe ici, pe colo, prin punctele esențiale, foame.

Așa. Acum putem porni mai departe, îndărăt. După ce mănânci, poți orice, chiar să pornești mai departe - înapoi.

Marian? Guliman? Și. Sau? I-am încurcat, pe Sotir l-am băgat înaintea lui Guliman (înaintea înapoiului), deși țiganul a fost prin decembrie. Iar înaintea lui Guliman a fost

ba nu, Marian a fost prin octombrie - nu-i nimica, esențialul fiind să nu-mi scape nimic

Când a bătut în geam, la stradă, era încă foarte întuneric. Am sărit în picioare și, cu ochii închiși, am început a căuta zeghea. Dar nu auzeam glasurile înscrișilor la tun. Am deschis ochii, n-am dat de nimic și am gemut-mugit: mă bucura aflarea camerei mele, dar mă bucuram ca un cuțit înfipt în măruntaie. M-am trântit la loc în așternut, lacrimile de recunoștință îmi ardeau pleoapele, nu mă mai puteam întoarce în somn

o să aprind lumina, o să citesc, o să aprind focul, poate trec alături, la Catin'

dar sticla ferestrei a zăngănit din nou.

- *IAR?* - acesta mi-a fost cuvântul rostit cu glas tare și din gât.

În cameră era foarte frig, sub lumina vătoasă a becului din stradă florile de gheață cuprinseseră ochiurile ferestrei

- *IAR?*, am repetat, adică iar-celula, iar-tineta, iar-întrebările lor, iar-timpul-împotmolit, înnodat, întins înainte, în față, de jurîmprejur - trag în jug, cu gât lung, cu gura larg deschisă, în

căutare de aer

- Ci-ci-cine-i?, mi-a scăpat, frânt, în timp ce căutam cu privirea, ca să-mi rememorez locul hainelor groase, a izmenelor plușate, a cojocelului, reproșându-mi că tot amânasem pregătirea-bagajului: haine groase, rezistente la tăvăleală (!), două-trei mii de țigări, un borcan cu miere de albine amestecată cu ciocolată, miez de nucă, polivitamine, unt - bagajul-pregătit pentru orice eventualitate, pentru orice se putea întâmpla (e-he, chiar și rearestarea, de ce ce nu?), ce importanță că nu ești vinovat, că nu știi "motivul" - nu există motive, la noi, la noi există rațiuni-de-stat-și-de-partid...

- Io, dom' Ilare, deschide-un pic!, s-a auzit din stradă Glasul. Nu-l recunoscusem, da-l știam. Era unul răgușit de moarte, gâjâit, însă știam că e al lui - am deschis fereastra.

- Hai, s' trăiești și scuză de deranj, treceam p-aici și mi-am zis că dooo minute te rețiu, tre' să-ți tranzmi' ceva...

Guliman!:- m-am repezit desculț pe scările înghețate, am descuiat poarta, l-am urcat în casă aproape îmbrățișat: opunea o rezistență moale, rece, străină, buza de jos îi atârna, mustățile îi erau prelungite de țurțuri. I-am dat să bea rachiu dintr-o sticlă, am aprins focul, însă mai înainte am pus în priză un radiator. Am vrut să aduc de la Doctor și o pernă electrică - a refuzat, că el nu mai are nevoie de nimica pe lumea asta

Guliman: era strivit, i se întâmplase ceva nemaiîntâmpnat, simțea el, dar și eu simțeam, însă nici unul dintre noi nu putea spune ce anume, el bătea câmpii ca altădată, lălăindu-și romanele cu adresele - venea din turneu, acu un ceas și-l încheiase la Făgăraș, pomenea mereu de Vasilica de la București (brava muie-re, ca o mamă, cu ea poți pleca la drum, nu te lasă-n curu-gol...), dar toate erau alături, țuica nu-i mai plăcea, i-am făcut un ceai cu mult rom, l-am silit să bea

el sorbea absent, își freca genunchii cu o mână moartă, stăteam alături, ca două gloabe și așteptam să aflăm de la timpul care trebuie să dezlege problema, din moment ce trecea și tot trecea..., eram doi bătrâni prieteni care nu mai au ce-și spune, deși abia așteaptă prilejul să deschidă robinetul noutăților, destul de târziu (ferestrele pâliseră, becurile din uliță fuseseră stinse - cam pe atunci Guliman și-a încrucișat mâinile în poală, și-a încleștat moale doar vârfurile degetelor și m-a privit apăsător - dar poate că nu la mine se uita, ci la sine, în oglindă:

- S-a finit comedia, gata, băiatu' trage obloanele!

A întârziat puțin - apoi, ridicînd din umeri a explicație-scuză:

- 'Mi-îndeplinii planu, gata.

Am făcut greșeala să-mi închipui că știu despre ce este

vorba:

- Foarte bine, nea Nicule. Era și timpul...

Pentru o clipă m-a atins cu privirea lui de altădată, încărcată, mustind de râs, de poanta care nu avea să întârzie. Dar numaidecât ochii i s-au povârnit, iar glasul i-a fost din nou foarte răgușit:

- La concluzia asta ajunsăi și io: că-i timpu, dè...

[...]

- Nasulia a' mare..., a început, dar a continuat abia după ce a aprins iar după primul fum a dat recitalul de tuse cu lacrimi și cu palme plesnite de genunchi - nasulia constă din următoarele doo puncte: Primo-ar fi că, gata, oamenii se dispensează: să ne trăiești, mulțumirea noastră și-o caldă strângere de inimă, la afiderzen și n-am cuvinte, căci te-am ter-me-nat, nenicule, nu ne mai ești de folosință... A doua ar fi că, cum să mă exprim io mai bine? că am ajuns la capăt, la terminus - da nu-i stația de-aveam treabă, cum ar fi că iau trenu de Craiova, că acolo am o treabă de gen gingaș, cum ziceai matale și mă pomenesc la dracu-n Tulcea, unde mă varsă și-'ice: «Am ajuns!» În fond, dac-ar fi în viață ca la chefer, zici: pardon, te duci la casă, iei alt bilet, te-ntorci și pleci iar, pe bune - la Craiova aia, de ți-ai propus - da nu-i... Nu-i, nu-i...

Parabola nu mi se arăta limpede. Și nici nu doream să o pătrund, stăteam la pândă, alături Guliman murea, nu-l puteam ajuta nici măcar să moară mai iute - apoi aveam și eu un rolișor în piesă, nu puteam fugi din scenă.

Neliniștea i s-a șters, a rămas doar tristețe ușor ironică:

- Și io, care. Maaaa-a-re fraier!, 'mi cunosc dosaru, dă-mă dracu', știu câte parale fac, da-mi ziceam: ăsta-s, cu ăsta defilez! Fac și io, din an în paște câte-o țăță de bucurie oamenilor, ce ce te costă să-i bucuri pe amărăți? dacă stau și mă iau la bani mărunți, autocritici, parcă-parcă n-am făcut rău. Admitem, am nimerit la Tulcea - da ce mi-i Tulcea, ce mi-i Craiova, problema-i că, doam'lor și don'lor, io, Guliman Ne Nicolae v-am mințit! V-am tăiat la piroane de v-am făcut de fachiri! Dar ia să ne-ntrebăm: de ce procedai la modu-ăsta, cu punere de bărbi: costum, cerere, așteptare cu credință - și așa mai demult, vorba unui rus, profesor de română? Simplu ca bonjur: ca să fie bine, măi frate și tot românul să prospereze, vorba lui Nea Iancu din Ploiești! Păi, doam'lor și don'lor, ce-ați face matale-n locu meu, dac-ați pica pe următorul caz: o jigodie, o javră, turnător ordinar, fometos, scandalagiu, caftangiu de celulă, împuțit - că, pe unde trece, parca-ar băși cin'j'dă dihori - în fine, o bestie de om, ce mai... Unu cu biografia de v-am prezentat, când să mă dea afar'

din pârnaie, se dă pe lângă mine și-mi face rugare să trec și pe la a lui... De ce nu?, zic. Fac io Turu României, ajung la Făgăraș, caut, găsesc adresa, recitez poizia, că ăla-i băiat de comitet, de caracter - da-n gându meu: porc ordinar ce eș' tu, mi-am zis poizia numai pentru amărâta de nevastă-ta, da' ce mă fac io când măntorc iar la pârnaie? O să mă simțesc constrâns să-i relatez că aia te-așteaptă cu credință, costum, cerere! Și ce să vezi, domnule? Aia chiar așa făcuse! - de Dulău vorbesc, dom' Ilare, Mihăilă Aron, clientu matale...

Înghit în sec. Apoi nu mai înghit. Dulăul.

- ... o amărâtă și-o trudită, vai de curu ei, că-și crește copila spălînd scuipătorile și veceurile la spital - ce face, domnule? Să cazi jos! Scoate dintr-un geamandan costumu! De stofă englezească ersteclase, ăla-adevăratu - adică deadevăratu din predica mea cu cocoșu roșu... Și pantofi dă lac, frate! Și 'ice: Am depus și cerere, de să-l ierte de cât a mai rămas...

Ajuns aici, Guliman a înșfăcat sticla cu rachiu și a gâlgâit cu nădejde; șapca îi alunecase pe ceafă, mâinile i se dezmortiseră, acum gesticula, desenînd cercuri:

- Ai să zici: Ș' ce dacă? Ș' ce dacă pantofi, costum, cerere? Ce, n-are voie? 'Ți răspund: *Trebié!*, cum mi se fasolea pă frânzozește mesio Oscar, pardon: Oscar. Foarte bine! Foarte, foarte, numai că, vezi matale, chestia cu costum, cu pantofii, cu cererea erea aici, în creeru lu' biatu, nu-n realitatea cea reală! Păi cum, domn'e: eu ziceam că dau și, când colo: transport! 'Al doilea: admitem că chiar se-ntâmplă să chiar fie costum, pantofii, cererea - d'a la cine, soro? După o viață dă om și dă navetă, să dau de ele, deadevărate, nu la unu care merită, să constat deadevăru la unu ca Mihăilă, domnule? Păi unde-i dreptatea aia, Doamne, păi ce neam de dreptate caci matale, Bărbosule? Păi gândește-te și la mine, Doamne, 'tu-ți Dumnezeii mă-ti - păi cu ce obraz mă-ntorc la pârnaie? Cum să-i transmit chiar lui Mihăila deadevăru-deadevărat? Păi io i-am arănit pe oameni numa cu minciuni, oamenii se-nvățase cu minciunile mele, asta-i pesa, da-acu ce mă fac, frățioare, că ei nu-i obijnuiți cu deadevăru, n-or să crează, pleacă, mă, cu iordanele, chiar cu alde Mihăilă s-a-implinit? Nici io nu prea cred, fratele meu, că nu-i de crezut...

S-a îmbătat fulgerător. În noaptea următoare l-am pus pe tren.

[...]

- Că ș-asa o mai fost on... on tovaroș, no, unu cam bronet și cu mustață

femeia era deșelată de muncă, încărunită de timpu-

riu, se vedea că fusese frumoasă cândva, la vârsta fiică-si: cam şaisprezece ani

- Mi-o zis că..., mi-o spus tot felu de... De Aron, acum Dumnezeu ştie dacă-i chiar cum zicè el, tovarăşu... Prima oară m-am gândit că-i beat, că-i sclicheau ochii şi se pune pe râs din nimica. Şi-apăi cum era-mbrăcat, nu inspira... Da când o-nceput să spuie de Aron, că-i om la locu lui şi-şi vede de năcazu lui... atunci am început să-l cred, fiindcă l-am verificat, am zis: Tovarăşe, da' nu i-i duce lui Aron neşte bani? şi el a râs şi a zis că nu-i duce, că n-are lipsă de bani Aron al nost', ci de noi are lipsă... Şi l-am crezut, c-adica s-o mai schimbat... De Aron, zic. Că cam ştiam, dar ce era să facem, nu mai puteam schimba... C-am mai avut un copil, eram în a şaptea lună şi am lepădat, că el mă... Era şofer la ei, când ne-am luat nu ştiam ce-i să fii şofer la ei... Au început oamenii să-mi zică, mai ales muierile, că noi suntem mai fără frică: Tu, Letiţie, vezi că Aronu tău o apucat-o rău de tot, uite, cutare de l-or ridicat, cu cotele şi i-or dat drumu după o vreme, zice că Aron al tăi îi ăi mai sălbatic de la ei, te bate cu manivela de la maşină până nu mai sufli... Şi că lu' cutare i-o rupt deştele. Şi la altu atâta l-o bătut în cap, de l-o lăsat surd pe viaţă... l-am întrebat într-o seară: Adevăratu-i ce spune lumea că tu baţi oamenii cu manivela, de-i nenoroceşti? Ba, tu, cum să fie adevărat, astea-s scorneli de clasă - da cine-o zis că eu bat oamenii? Nu i-am spus, am zic că auzisem la coadă, la pâine... Într-o zi, când eram în şaptea, vine careva de la mine din sat şi-mi zice să merg acasă, că frate-meu Cornel e pe moarte... Plec aşa, borţoasă, pe jos... Când ajung... Vai, domnule dragă... Da ce-i cu tine mă Cornel?, zic - nu mai era bărbatu fain, ca bradu, roşu la obraz, acum era o zdranţă negricioasă, pe pat, cu ochi de mort... Ce să fie, zice, uite ce mi-o făcut Aron al tău... El n-a mai vorbit, după două zile o şi murit, mi-o mai spus Olimpia, cumnata câte ceva... Cum or venit de la Făgăraş cu maşina, pentru cote, l-or luat şi pe Cornel şi pe încă alţii, da' pe Cornel l-o bătut mai rău, că zicea că de nu-l bate, îl bat superiorii pe el, că face nepotism...

[...]

...Când vine Aron sar la el: Ce-ai făcut, Aroane, că l-ai omorât pe Cornel, la voi la Securitate, da' el, Ce omorât, tu, dujmanu de clasă o scornit, de omorât l-or omorât teroriştii din munţi - da lasă, punem noi mâna pe ei - da cine-o zâs de noi, de Securitate, de mine, că? Şi nu i-am spus şi m-o bătut cu pumnii cu picioarele, de m-o băgat în spital ş-am lepădat... C-o dat cu cizmele numa-n burtă, numa-n burtă...

- De ce n-ai divorțat?, am izbucnit.
- De ce... Ce știu io. Așè... - femeia nu părea de loc încurcată de întrebare, nici doritoare să afle motivul pentru care nu
- Și copiii?, a țâșnit ca o șerpiță fata, cu ochi de flacără, rea.

[...]

Aici, poate. Venisem la nevasta lui Mihăilă cu gândul să mă răzbun, din pricina lui. Dar n-am zis nici măcar că sunt băiatul celor care, la Securitatea de la Mediaș, în '49... Am plecat, regretînd că pierdusem timpul; și bucuros că scăpasem de mușcătura șerpoaicei mici, care, în numele copiilor...

Douăsprezece și opt minute.

Mai am timp.

Până la ora opt ajung și la Marian.

Dar până la Marian să vedem ce s-a petrecut în dupăamiaza *primei zile*, acasă - nu neapărat *ce* s-a petrecut, asta se știe, ci *cum*, de-am ajuns până la

însfârșit, dăduse Dumnezeu: Doctorul își luase fedeleșul și pornise prin sat, la bolnavii lui

- I-ai mulțumit?, am auzit-o. I-ai spus că suntem recunoscători? Că n-o să uităm niciodată gestul lui de o nesfârșită delicatețe?

Sprijinit cu un șold de colțul mesei ciuguleam un strugure acru, cu puternic gust de piatră vînată. Îi auzeam umbletul și nu știam ce să fac, cum să mă port, cum să-mi port mâinile, cuvintele, salutar ar fi fost ca ea să vină drept la mine, să mi se lipească de suflet și să-mi murmure în ureche:

- Il...

atât - totul ar fi cunoscut, odihnitor, eu să pot fi slobozit să fac ceea ce, deși nici o carte proastă nu se poate lipsi de asta, să îngenunchiez dinaintea ei, să-i încolăcesc șoldurile și să-mi scufund obrazul în moalele elastic al pîntecelui și mai jos, să-i caut piele coapselor, a genunchilor, a gleznelor - ea să rămână dreaptă, cu o mână pe creștetul meu

în acea dupăamiază Catinca aștepta de la mine ce așteptam eu de la ea

[...]

beam direct din sticlă, simțeam, nu cum mă îmbăt, ci cum îmi este din ce în ce mai rău, dar sub poala protectoare a îmbețivării, îi ziceam:

- Ba tu ai să vezi ce-ai să vezi! Ba tu ai să vezi cum se duce

totul dracului! Tu ești de vină - ce-ai făcut tu din așteptarea noastră? De ce ai așteptat *așa*? N-ai înțeles că nu așteptarea asta o așteptam? Și că nici tu nu aveai nevoie de o așteptare așa? Ai făcut-o praf, pulbere, zdrențe - cum mă mai arăt eu în fața oamenilor?, cu ce obraz mă mai întorc eu la băieți?

iar pentru că ea se întorsese de la baie și arborase nesuferitul aer al celor care acum cinci minute se sa-cri-fi-ca-seră, mă rog frumos, am urlat:

- Scroafă! Numai eu am dreptul la asta, auzi tu? Numai eu!!

apoi Doctorul după care Catinca trimisese în grabă m-a chinuit toată noaptea cu spălăturile lui, cu laptele scârbos care-mi țâșnea apoi pe toate părțile, cu ficatul pe care ea, Catinca, ar fi putut să mi-l distrugă.

[...]

Aici să fie? Așa să fie?

[...]

Aici? Nici aici - dar unde?

Unde era și până atunci. Deși n-am aflat: de ce nu-și dădea voie să plângă pe față, pe lumină, numai ascuns, numai pe întuneric - dar eu să aud... Să fie plânsul, plânsul numai pe întuneric taina sau măcar unul din motivele plecării?, vreau să spun: motivul pentru care o determinasem, eu, să plece - ea?, deși mai corect ar fi: motivul pentru care ea mă provocase s-o determin - ori să-i dau de înțeles - că a venit momentul să ne mai și despărțim?

Și nu. Altfel, în altă parte. Aici nu-i nimic de găsit, greșeala se ascunde în altă parte

poate că în-acolo: dimineța în care ajunsesem acasă; vreau să spun: în halta Șercaia, coborîsem din tren pe partea dinspre sat, deși știam bine că ea mă așteaptă dincolo, în ușa stației

cum să nu știu, dacă între Predeal și Timișul de Jos visasem-văzusem-auzisem scena și nu aveam nevoie de Mocanu ca să-mi tălmăcească, nici de Guliman, să-mi explice el, încâlcit și colorat iar visul dintre Predeal și Timiș era ca mirajul explicat științific, prin refracție; realitatea era, dar nu aici și nu acum, ci mai încolo, în timp-spațiu

iar visul era făcut, pe de altă parte, astfel încât să crezi că asta este, dar nu: în el mai era unul, în acela încă unul - ca păpușile rusești, scena din haltă nu a făcut decât să copieze adevărul din vis, în fine, primul dintre ele - adevărat: deși îmi simțeam

spatele acoperit, fiindcă *știam*, mă temeam să nu fi visat ceea ce visam, ceea ce ar fi însemnat că mă mai aflu în tren, venind, visînd că am ajuns, ori și mai rău: încă în camera de liberare, visînd - de aceea în haltă am avut grijă să-mi fac mișcările cât mai line, cât mai fără tresăriri-zdruncinături, chiar gândurile se mi se depele fără praguri și bruște întoarceri, fără neprevăzut

ca să nu mă trezesc, dacă nu îndărăt, în închisoare, atunci în tren și nu doar la câțiva kilometri de Șercaia, ci hăt, la ieșirea din București.

am coborât în dreapta trenului, către sat; m-am îndepărtat câțiva pași, pentru ca pe sub vagoane s-o pot vedea.

Și, ca în visul din vis din vis din vis: picioarele ei se aflau acolo, în fața ușii stației: poalele unei rochii de vară cu flori mărunte, verzulii, pantofi ciudați, un fel de opincuțe din rețea, albe, cu care ochiul nu mi se putuse obișnui, deși întreaga dupăamiază de ieri, alergînd în căutarea Tinei-tu-erai-în-fața, văzusem destui - știam că picioarele acele, pulpele cam pline, arămite de soare, cu un semn alb, o ușoară cicatrice deasupra gleznei stîngului - picioarele sunt ale ei, ale Catincăi, pentru că ele erau acolo, între Predeal și Timiș

[...]

Nici așa. Nici aici.

Altfel, altunde, altcând.

Ora trei și sau fără, ce importanță

Acum aș putea să mă opresc la Marian - poate că.

N-am izbutit să-mi păstrez pășitul din piatră-n treaptă, din aproape în departe - și invers. Ca să pot coborî până unde e de coborî.

Oricum, până la opt voi fi trecut pe la toate, chiar pe sărite. La opt se va hotărî, nu neapărat între da și nu, povestea e ceva mai complicată, mai ales că mi se ascunde ceva, ceva pe care îl evit cu grijă, ceva pe care m-am obișnuit să-l evit - și de-aceea.

Dacă m-aș întinde acum în pat, dacă m-ar fura somnul, dacă aș ajunge mai drept, mai repede acolo, dacă însă acolo acela mai poate - dacă - aștepta: am o treabă cu Marian.

Când, întorcîndu-mă de la Făgăraș, Catinca a deschis fereastră oficiului și mi-a spus că venise Marian și mă așteaptă acasă, am știut că nu mă bucur cum m-aș fi așteptat.

[...]

Altfel, în altă parte. Poate în cele patru zile.

Marian a rămas patru zile încheiate. Îl simțeam: era convinsă că e de datoria lui să-mi dea asistență, să-mi fie de ajutor... Eu nu

puteam să-i spun că abia așteptam să plece. Nici că o iubeam pe Catinca cu dragoste mai mare decât marea pentru că îl făcuse bucăți-bucățele pe “scriitorul” Marian Cusa, cel care nici nu-și dădea seama că scrie pentru a fi publicat, nu pentru că ar simți nevoia să scrie și că ar fi gata să intre - iar - în închisoare pentru că scrie ceea ce scrie.

[...]

Dacă atunci aş fi putut întinde mâna

Dacă atunci aş fi putut să descleștez fălcile

Dacă atunci.

Dacă

însă atunci nu am făcut decât să constat că o urăsc din toată inima pe această femeie frumoasă, inteligentă, sensibilă și care de-abia aștepta ca eu; pe această femeie extraordinară, unică, irepetabilă care mă așteptase pe mine și mă aștepta în continuare, iar eu nu puteam suporta să fiu așteptat după ce fusesem așteptat unsprezece ani.

[...]

Nici aici.

Altfel, în altă parte.

Dar în Gara de Nord?

Înainte de Gara de Nord, întreaga dupăamiază:

TINA, TU ERAI ÎN FAȚA UNEI VITRINE CU POȘETE,
NEAPĂRAT CU POȘETE

te căutam, te căutam, căutam în București magazinul din Făgăraș, de șase ceasuri îl căutam, cutreierasem întregul oraș, dar nu dădeam de Corso, nici de cofetărie și nici - mă grăbeam, eram sigur că n-ai să aștepți unsprezece ani, de aceea graba, eram sigur că acolo mă aștepți, dar poate că nu, nu încă, restul: o formalitate, drumul spre interesa, numai drumul, numai el

îl parcurgeam

agale și neliniștit, îl străbăteam și cu mâinile, nu numai cu sufletul, mă țineam și mă trăgeam de funia din dreptul pieptului, întinsă și călcam pe funia de la un metru și patru- zeci mai jos, eram încordat de drum, de menținere, de ajungere, șase ceasuri de mers neîntrerupt pe sârma funiei drumului în cerc, eram atent doar la magazinele cu poșete

TINA TU ERAI

și nici un magazin-

poșete nu se arăta pe strada cu case răpănoase, cuprinse de lepra societății noastre înaintate, cu ștucăria pierdută, ca dinții din

gurile oam'lor'unciid'laoraşisa', cărămizile dezgolite fuseseră înainte acoperite, decent, acum toate-şi arătau curu gol şi murdar şi urât şi dat cu var,

curţile înguste şi lungi şi adânci trimateau printre drugii porţilor de fier putrezit o răcoare prăfuită şi, ritmic, duhoare galbenă de ulei ars

după uleiarsul venea răbufnirea de pivniţă mucegăită uscat, după pivniţă: pauză, la capătul ei vânzătorul de lozuri în plic bătea cu o cheie în tăblia mescioarei:

- Ia Fiatu', ia Fiatooo

toţi lozarii avea acelaşi stil de a bate din cheie, purtau exact aciaşi ochelari cu ramă de sârmă şi lentila stângă înstelată de aceeaşi, mereu aceeaşi lovitură, după Iafiatooo venea un platan şi platanul se înclina totdeauna spre o chestie care striga din litere pe sticlă:

STOPĂM ARTISTIC ORICEFEL DE STOFĂ,

platanul răscolise asfaltul trotuarului, grăbeam pasul şi întorceam capul, tot mereu îl întorceam, să nu pierd magazinul cu poşete şi când îl aduceam la loc dădeam cu ochii de

NU IN TR
AȚ IC ÂI
NE RĂ U!

scrisă pe tabla dinlăuntrul porţii, printre barele de fier, ai fi zis că e o fereastră de puşcărie, unde oamenii stau la-între-zăbrele

după care, retrasă cu vreo doi metri de la trotuar o firmă cât toată lăţimea casei:

AVÎNTUL INVALIDIZILOR - COSCIUGE

oraşul era presărat de asemenea avânturi cosciugice, casele, una pe faţă, alta pe dos, aceleaşi garduri, aceleaşi tufe de trandafiri tunse în acelaşi fel, aceleaşi cutii de scrisori pe care scria:

DARABAN JENICA

scrisri

şi mă întrebam mereu-într-una: Să fie Daraban O Jenica sau Un Jenică şi, foarte-foarte important: De unde va fi primind scrisri?, de la un bărbat, desigur, fiindcă Daraban era o Darabană, numai o femeie pe care o cheamă Jenica scrie pe o cutie de scrisori că acea cutie foloseşte la scrisori

ba nu, Jenica e femeie, nu pentru că-şi scrisese pe frunte J'nica, ci pentru că omisese O-ul esenţial, din, nu-i așa, pudoare de ma'ala - căci noi suntem pudice, ne-o acoperim pe dată, ascunzându-ni-o, căci

căci, așa

căci
 TINA, TU ERAI ÎN FAȚA UNEI
 VITRINE CU POȘETE
 atât, că vitrina se afla în celălalt capăt al
 pământului.

[...]
 Altfel, altfel, altfel.
 Aici totul e așa cum trebuia să fie.
 Aici n-am greșit.
 Aici nu.

Mai înapoi, mai în adânc?
 Mai cât de adânc?
 Mai până unde de adânc?
 Mai nu știu.

Și nici nu mai pot coborî.

Am dat de suportul
 tabloului, de pânză, de lemn - dacă-i pe-lemn.

Ar mai fi ceva-ceva
 ceva-cu-imediat-după-poartă

Atunci când, pășisem dincoace-dincolo de pragul închisorii
 și mă oprisem.

Atunci când mă oprisem în câmp

în câmp în câmp încâmpîn

Habar n-aveam dacă peste câmp, încolo, era zidul, habar n-aveam dacă peste zid e câmpul câmpul câmpulcâmpulcâm

Și așa am ajuns în câmp.

Într-un câmp frumos și verzos și floros și binemirosicios și

Și ajuns într-un câmp de care nu știam, ajuns în câmp începușem să mă rotesc în jurul meu, căutînd, căutînd, căutînd, soarele îmi retezase umbra, mă învârteam în frigarea ciotului rămas:

- Unde mi-e Liberarea?

N-o vedeam, n-o miroseam

pământul încins de august zornăia
 cu aburit de greeri, greerii trimiteau spre cer zornăitul ca pe o ploaie inversă, ca pe o perie, greerii și soarele mă cosiseră de la rasul pământului, cu tot cu umbră, mă trăgeau în țepă începînd de la cap, închisoarea va fi fost pe undeva, îndărătul și în jurul meu, se scufundase în văgăună, lăsîndu-și la suprafață ca niște periscope și degete care cer luare aminte

dar numai eu știam ce sunt acele degete, numai eu știam că

la rădăcina lor se află soldați cu Toacă și Mitralieră și Număruu-nubineee

numai eu știam că acolo-i

în rea
c a
h i s o

dar mai știam, auzisem de la băieți, citisem într-o carte că acele ridicături nu sunt decât mușuroaie de cârțiță

Atunci ce tot caut în jurul meu, în jurul jurului meu?

Atunci ce tot caut cu carnea pregătită de întâlnire

Care întâlnire?

Împrejurimile închisorii nu-mi erau necunoscute și nu-mi erau cunoscute

nici un punct de reper, ca să știu de unde vin, unde merg - numai soarele e de vină

soarele îmi răzuise reperele și atunci

și atunci m-am hotărât: Îmi văd de drum! și am trecut prin

o a r t

p ă

rămăsesem în mijlocul mării de ierburi și porți și pășind pragul mă întrebam, chicotit:

«Dacă ziceam că eram o minge de fotbal, ce ziceam că făceam: intram în gol sau mă scoteam din poartă, după gol?»

N-am aflat.

N-am aflat ce ziceam că făceam dacă tot ziceam că eram

Am trecut.

Era tot dincoace, poarta noastră nu desparte nimic de nimic

La corpul de gardă am văzut bocancii lui Lemnaru.

La corpul de gardă am văzut bocancii mei

Unde mi-e liberarea?

Maiînapoi, maiînadânc.

[...]

Își leagă șireturile la bocanci - nu se poate cu bocancii
 desșiretați, ai putea călca pe șireturi și cădea
 și nu se cade să cazi tocmai când

Numai de n-ar cădea pe drum, numai de n-ar face zgomot în
 cădere, să atragă atenția Doctorului

Ocolește porțiunea cu parchet scârțâitor
 deschide ușa
 ascultă:

poate trece mai departe, în antreu

a ajuns

Ușa

Înainte de a intra își rememorează locul întrerupătorului
 în stânga

Ba nu: în dreapta cum intri,
 clanța e pe stânga, cu stânga apuci clanța și apeși, apoi împingi
 totul, întrerupătoarele se montează la îndemână, lângă toc, nu
 lângă ușă

Dar dacă
 Dacă, Totuși

Să-și potrivească pasul pasul pasul pasul ca să pășească peste
 prag cu dreptul

Trebuie să fie caldă

trase-aer-în-piept-și-deschise

S F Â R Ș I T

- *Vad, Făgăraș, iulie 1966*
- "Ediția 1971" (imediat după apariția în franceză, italiană, germană): 15 septembrie - 6 decembrie 1971
- "Ediția 2002" (mult abreviată, pentru internet): mai-septembrie 2002